

ÍGY TANÍTOM

Innovatív módszertani megoldások a fiatalok társadalmi szerepekre való felkészítésében | V. kötet

Szerkesztette Kiss Mária Rita

Barankovics István Alapítvány **Tanári Kerekasztal** | 2020.

Kiadja: a Barankovics István Alapítvány
1091 Budapest, Kálvin tér 8. II. 13.

Felelős kiadó: a kuratórium elnöke

Szerkesztette: Kiss Mária Rita

ISBN 978-615-81499-4-5

Ez a kötet a Creative Commons 2.5 Magyarország Licence feltételeinek megfelelően használható

Arculat: xfergrafika.hu

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó (Kiss Mária Rita)

A jövőnek dolgozunk

- 9 Filep Otília: Bevezetés a Mesterséges Intelligencia rejtelseibe
- 21 Csikó Szilvia: A jövő városai – Smart city 2035
- 35 Gulyás Judit: My Eco-School Hunfalvy
- 57 Pappné Horváth Veronika: „Everything is connected” – környezettudatos nevelés angolórán
- 73 Sashalmi Melinda: Hogy védhetjük meg szűkebb és tágabb környezetünket?
- 95 Szűcs-Muri Mária: A víz – Az életadó kincs

Jó oktatási gyakorlatok a Covid-járvány első hulláma idején

- 117 Baracs Nóra – Matusné Németh Eszter: Egy történelmi „koronázás” tapasztalatai, avagy miként készítettük fel a diákokat a Covid 19 első hulláma alatt a történelem érettségire
- 138 Németh Anna: Lehet más a matematika: az induktív gondolkodás fejlesztése az online tanrendben matematika órákon
- 162 Tamás Balázné Kollár Veronika: Értsd meg és készítsd el! A forgó asztal matematikája
- 183 Kerti Renáta: Kalandozások Kelet-Közép Európában

A múlttól a jelennek

- 198 Csepleő Cecília: „Azokért, akiket megöltek, azoknak, akik megmaradtak”
- 218 Kalauzné Szabó Csilla – Hordós Andrea: Ünnepek – másképp

Kultúrák találkozása

- 231 Czeplédi Ildikó: Virtuális utazás a Föld körül
260 Rabóczki István: A cigány és a magyar konyhaművészet interkulturális találkozása
275 Völgyesiné Lukácsi Katalin: „Rendezni végre közös dolgainkat...” A romakérdés tanítását bevezető óra

Az értékközvetítés lehetőségei az iskolában

- 296 Kovács Tas János: Anyagi szegénység morális gazdagság
308 Keszeli Sándor: Elkötelezett felnőttként a társadalomban – az egyház szociális tanítása alapján

351 Szerzőink

Előszó

A Barankovics István Alapítvány Tanári Kerekasztalának 6. módszertani pályázatára 24 szerző 22 pályamunkája érkezett. Nem igazolódott az a félelmünk, hogy az oktatás jelenlegi nehezített körülményei miatt kisebb lesz az érdeklődés pályázati kiírásunk iránt. Ha visszatekintünk a kezdetekre, elmondhatjuk, hogy eddig összesen mintegy 160 pedagógus nyújtotta be hozzánk óraterveit, projektjeit, vagy egyéb oktatási programjait.

A pályázat célja idén is az volt, hogy a fiatalok állampolgári és felnőtt szerepekre való felkészítése terén összképet adjunk az általános és középiskolákban megjelenő, sokszínű módszertani kultúráról, hozzájáruljunk a más oktatási környezetben is adaptálható jó gyakorlatok terjesztéséhez. Tekintettel a jelen körülményekre, nyilvánosságot szerettünk volna biztosítani azoknak a pedagógusoknak is, akik a tavaszi online oktatás kényszerhelyzetében időt és fáradságot nem kímélve jó gyakorlatokat dolgoztak ki az oktatás színvonalának megőrzése érdekében. Ezért ebben az évben új pályázható kategóriaként jelent meg a távolléti oktatás. Az idei pályázati ciklus abban is eltért a korábbiaktól, hogy – legnagyobb örömünkre – pályázati felhívásunk komoly visszhangot váltott ki az egyházi kezelésben lévő oktatási intézmények pedagógusai körében is.

Nóvum volt továbbá, hogy a 2020-as évben lehetőség nyílt egy elnöki különdíj és a zsűri különdíjának odaítélésére is. A pályázati anyagok első áttekintése után ugyanis nyilvánvalóvá vált, hogy a korábbi évekhez képest sokkal több valóban kiemelkedő színvonalú pályamunkát kaptunk. Ahogy mondani szokás, a zsűri még így sem volt könnyű helyzetben, de a pályadíjak számának bővítésével a benyújtott munkák mintegy 23%-át tudtuk valamilyen pénzjutalomban részesíteni. Az idei színvonalat az is jelzi, hogy az óravázlatok, projektek, jó gyakorlatok 90%-át publikálásra alkalmasnak ítélte a zsűri.

Ez évi pályázatunk díjazottjai a következők voltak:

Első helyezést idei pályázatunkon Baracs Nóra (Baptista Szeretetszolgálat E.J.SZ. Széchenyi István Gimnázium) és Matusné Németh Eszter (Klebersberg Kuno Általános Iskola és Gimnázium, Budapest) szerzőpáros kapta. *„Egy történelmi „koronázás” és tapasztalatai, avagy miként készítettünk fel diákokat a COVID19 első hulláma alatt a történelem érettségire”* c. pályamunkájuk a Covid járvány tavaszi hulláma alatt digitális tanrendbe kényszerült közoktatás egy jó gyakorlatát mutatja be olyan kidolgozottsági fokon, hogy azt bármely szakos kolléga hasznosítani tudja. A második helyezést Filep Doina Otília (Megyaszói Mészáros Lőrinc Általános Iskola, Megyaszó) érte el a napjainkban igen aktuális témát feldolgozó, *„Bevezetés a Mesterséges Intelligencia rejtelmeibe”* c. óravázlatával, míg a harmadik helyért járó pályadíjat Keszeli Sándor (Dugonics András Piarista Gimnázium Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium, Szeged) kapta *„Elkötelezett felnőttként a társadalomban – az egyház szociális tanítása alapján”* címmel benyújtott projektjéért.

A kuratórium elnökének különdíját a Holokauszt traumájának innovatív pedagógiai módszerrel való feldolgozásáért és a szolidaritás értékének erősítése terén elért eredményeiért Csepleő Cecília (Székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium és Általános Iskola, Székesfehérvár) kapta „Azokért, akiket megöltek, azoknak, akik megmaradtak” c. pályamunkájáért. A projekt során tanulók egy kisfilmet készítettek, amely iskolájuk, az egykori Boldog Árpádházi Margit Leánygimnázium izraelita vallású leánytanulóira emlékezett. A zsűri különdíja a tanulók szociokulturális sajátosságainak messzemenő figyelembevételéért és a pályamunka szakmódszertani érényeiért Németh Anna (Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium, Miskolc) matematikatanárt illette, aki „Lehet más a matematika” c projektjével pályázott hozzánk.

A Barankovics István Alapítvány Kuratóriuma tisztelettel köszöni minden pályázónak a részvételt és gratulál az elért eredményekhez!

Mint minden évben idén is elkészítettük a legjobb pályamunkákból összeállított módszertani kötetünket. A beérkezett óratervekből, projektleírásokból és jó gyakorlatokból ezúttal 4 tematikai egységet alakítottunk ki. Örvendetes módon több olyan munkát tudunk közzétenni, amelyeken érzékenyen reagálnak a XXI. század, és a már jelen lévő jövő kihívásaira. Ezeket a „*Jövőnek dolgozunk*” c. fejezetben tekintheti meg az Olvasó.

A második fejezetben olyan pedagógusok pályázatait találhatók, akiket a digitális tanrendre való átállás, ahelyett hogy megbénított volna, sikerrel kamatoztatták korábban is meglévő digitális pedagógusi kompetenciáikat és komoly fejlesztéseket hajtottak végre ebben a nem könnyű időszakban. Elismerésünk nekik!

A transztörténelmi tanulságok átadása a következő generációnak az iskola egyik nevelési feladata. Az idej pályázatok sorában e témában kapott munkákat a „*Múltról a jelennek*” fejezetben lehet megtekinteni.

Szinte minden évben érkeznek be olyan pályamunkák, amelyek a globalizáció társadalmi következményeire való iskolai felkészítést célozzák. Idén sem volt másként. Külön örömünkre szolgált, hogy hosszú évek várározása után végre megjelentek a magyarországi romákkal kapcsolatos témák is. A társadalmi kohézió megteremtése szempontjából szerepüket és jelentőségüket nem lehet eléggé hangsúlyozni. A fenti pedagógiai programokat kötetünk „*Kultúrák találkozása*” fejezetésben helyeztük el.

Végül, de nem utolsó sorban az Olvasó figyelmébe ajánljuk „*Az érték közvetítés lehetőségei az iskolában*” fejezetben található két pályamunkát is.

Jelentőségüket egyrészt az adja, hogy a köztudottan a kognitív pedagógiai célok elérésére koncentrááló közoktatásban az értéktranszfer szempontokat képviselik, másrészt pedig azért, mert ezzel a tevékenységgel reflektálnak a diákok olyan szocializációs szükségleteire, amit sajnos számos mai család az életmódja miatt egyre kevésbé képes kielégíteni. Hiánypótlóak tehát és döntő pontokon, a szolidaritás, illetve a társadalmi felelősségvállalás témáiban járulnak hozzá a fiatalok felnőtt szerepekre való felkészítéséhez.

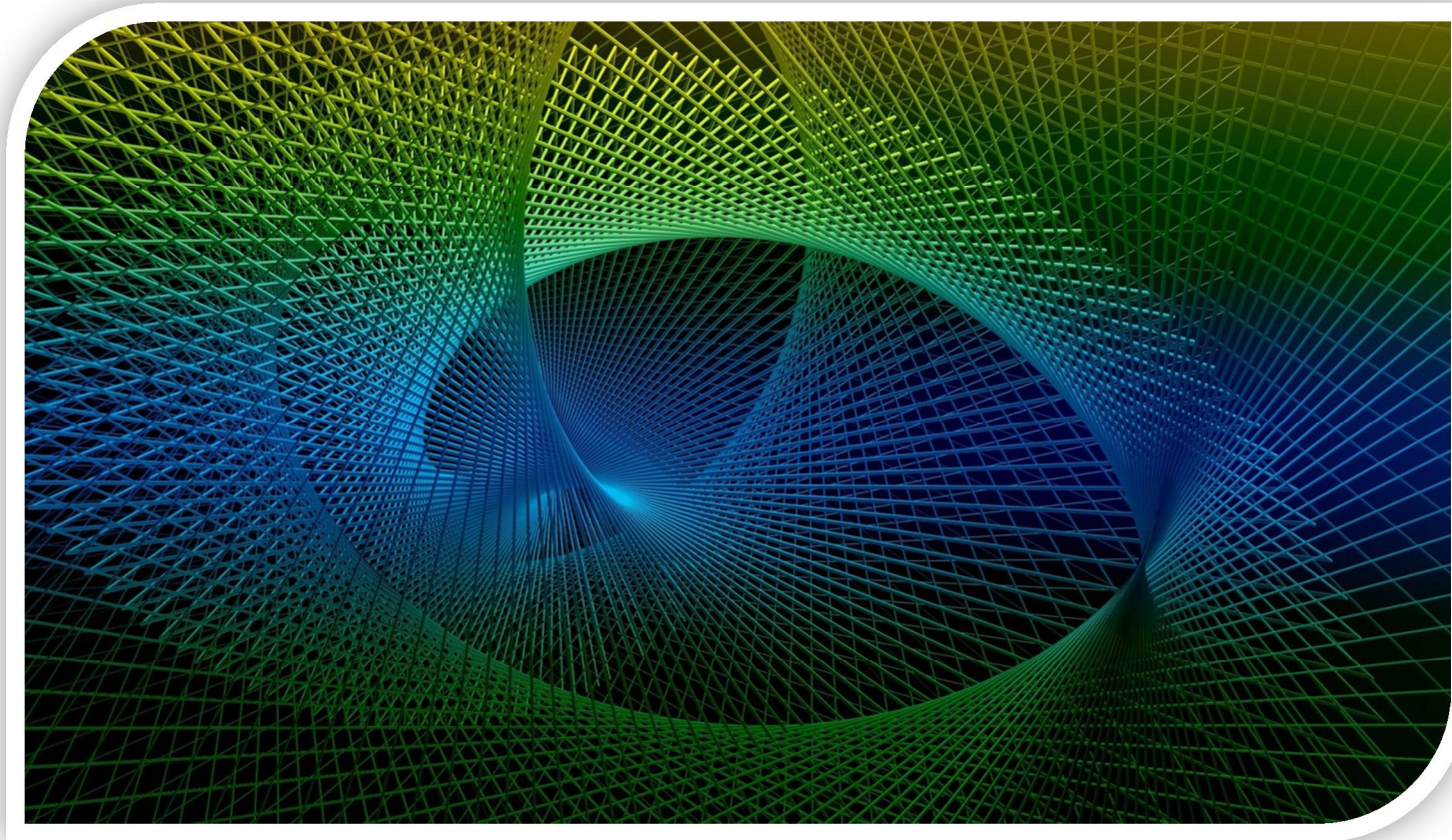
A kötet szerkesztője reméli, hogy az idei „*Így tanítom*” pályamunkák közreadása nem marad visszhangtalan a napi pedagógiai gyakorlatban. Haszonnal forgatják majd azok a pedagógusok, akik fontosnak tartják az iskola felnőtt életre felkészítő szerepét is. Köszönjük a szerző kollégáknak, hogy a szakmai együttműködés jegyében hozzájárultak munkáik nyilvános megosztásához.

Budapest, 2020. december

Kiss Mária Rita

A Barankovics István Alapítvány Tanári Kerekasztalának szakmai vezetője

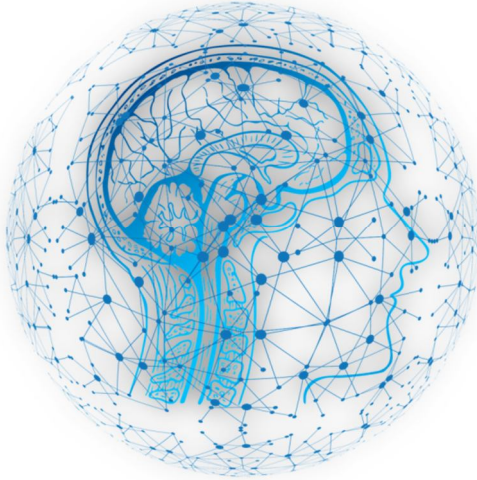
A JÖVŐNEK DOLGOZUNK

Filep Otília:

Bevezetés a Mesterséges Intelligencia rejtelseibe

Rezümé

Az órán a tanulók szembesülnek a Mesterséges Intelligencia azon képességével, hogy képek alapján felismerjen különböző osztályokba sorolt élőlényeket, tárgyakat. A felismeréshez az MI a feltöltött képek adataiból, kiszűri az adott osztályra jellemző információkat, és felhasználja, a legjobb eredmény eléréséhez. A tanulók betekintést kapnak a tanítható gépben rejlő lehetőségekre. Szembesülnek a hagyományos számítástechnika programok és a mesterséges intelligenciát használó új programozási lehetőségek közötti különbséggel. Az MI-vel a programozók olyan programokat írnak, amelyek lehetővé teszik a számítógép számára, hogy megtanulja magától megoldani a problémákat, nem csak pontos utasításokat követ.

Beszélgetés, reflektálás: Tartogat ez számunkra veszélyeket?

Fejlesztendő kompetenciák

Informatikai kompetenciák

- logikai gondolkodás
- kreatív gondolkodás
- digitális kompetenciák széles körű alkalmazása

Általános kutatási kompetenciák

- adat- és információkezelés
- tervezés
- gyakorlati tevékenységek
- használható és alkalmazható tudás létrehozása

Módszertani kompetenciák

- tanulási technikák fejlődése
- ismeretek különböző helyzetekben való használata
- előzetes tudás alkalmazása
- hatékony munkamódszerek alkalmazása
- tévképzetek felszínre hozása, tisztázása

Személyi és szociális kompetenciák

- együttműködési készség
- türelem

Nevelési célok meghatározása és indoklása

Az erkölcsi nevelés:

Az MI használati területei számos erkölcsi és szociális kérdést érintenek. Az internetes eszközök számos veszélyforrást rejtenek a tanulókra és az egész társadalomra nézve. Pl. arcfelismerő programok, gondolatainkat kitaláló alkalmazások, önműködő fegyverek, gépek.

Pályaorientáció: érdeklődés felkeltése a programozás, kutatás, mérnöki pályák iránt.

Médiatudatosságra nevelés: a tanulók nap, mint nap találkoznak okos alkalmazásokkal a telefonon és a közösségi médiában. Fontos, hogy tisztában legyenek, ezek létrehozásának a hátterével, módszereivel és tudatos, felelősség teljes használják.

A tanulás tanítása: a mesterséges intelligenciával kapcsolatos ismeretek segítenek a saját tanulási stratégiák felülvizsgálatában, változtatásában az eredményesebb tanulás érdekében.

Alkalmazott oktatási módszerek és választásuk indoklása

- kooperatív tanulási technikák; együttműködési készség
- játékos tanulás; spontán és szándékos figyelem fejlesztés
- kreatív tevékenység; megfigyelés, vizsgálat, cselekvés
- művészi kifejezés; rajzok készítése: kifejezőképesség, lényeglátás fejlesztése
- kutatásalapú tanulás: a tanulók meg tanulják hatékonyan használni a gyakorlati, kutatásalapú ismereteket; elvonatkoztatás, asszociációs képesség fejlesztése; a modern tudományok eredményeinek megismerése, lehetőségek feltárása.
- IKT eszközök használata; digitális írástudás fejlesztése, betekintés az informatika legújabb kihívásaiba- tanítható okos gépek, MI; a digitalizáció aktualitásainak megértése, iránymutatás az ebben való eligazodásban.

Óravázlat

Tanítási óra: Informatika Évfolyam: 7.	Készítette: Filep Doina Otília
Témakör: Adat, információ, kommunikáció	Az óra anyaga: Az adatok és bennük rejlő információk felhasználási lehetőségei- a tanítható gép megismerése, gyakorlati alkalmazása.
Az előző óra: Adat-, információrendszerezés és ábrázolás hagyományos és okos alkalmazások segítségével.	Következő óra: Hogyan tanul a gép? Egy biológiai ideghálózat számítógépes ábrázolása, tanítási kísérletek megfigyelése.
Az óra típusa: Alkalmazó óra	Módszer (ek): <ul style="list-style-type: none"> - IKT eszközök használata; digitális írástudás fejlesztése - kreatív tevékenység; megfigyelés, vizsgálat, cselekvés - kooperatív tanulási technikák; együttműködési készségek fejlesztése - játékos rajzolás; spontán és szándékos figyelem fejlesztése - irányított beszélgetés, reflektálás - önálló munka - tanári közlés
<u>Nagy gondolat:</u> „Olyan hatékony új technológiákat fejleszt az emberiség, amelyek elpusztíthatják az emberiséget, de akár tökéletesíthetik is azt. Az a kérdés, mihez kezdünk az olyan technológiákkal, mint a mesterséges intelligencia és a biotechnológia.”	

(Yuval Noah Harari)

Taneszközök:

jegyzetfüzet, színes ceruzák, képek, IKT eszközök: projektor, interaktív tábla, tanulói laptopok

Szemléltető eszközök:

képek, kivetített táblázat, diagrammok, okos rajzoló program, tanítható gép program

Célok:

Napról napra egyre nagyobb információ mennyiséggel találkozunk. Annak érdekében, hogy egy probléma megoldásában a lényeges információkat ki tudjuk választani, nagyon fontos, hogy tudjuk az információkat rendszerezni fontosság szerint és tudjunk elvonatkoztatni a lényeges információk kiszűrése érdekében.

Megértés:

az előzetes ismereteket (adathalmaz, információ, megjelenítés, közlés) beágyazása vizuális környezetbe

új ötleteket ismerős kontextusba helyezni

Észlelés: alternatív módok használata az információk megjelenítésére, adatok ábrázolására

Kifejezés és kommunikáció

hagyományos eszközökkel- vázlat, ceruza, papír, vélemények kifejezése szóban

a modern technológia segítségével- okos rajzprogram, táblázatok, oszlopdiagramm

A mindennapi technológiafogyasztás helyett a tanulók valljanak technológia alkotóvá.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
- Internetes alkalmazások	- problémamegoldó képesség - algoritmikusgondolkodás - kreatív gondolkodás	- adatok logikai rendszerezése, - problémák részekre bontása,	- ötletek elemzése és értékelése, a legjobb eredmény elérése érdekében	- vizuális kultúra - biológia - technika és életvitel - anyanyelv és kommunikáció,

<ul style="list-style-type: none"> - adat, információ, ábrázolási módok, rendszerezés, csoportosítás - táblázatkezelés - rajzolás számítógépen 	<ul style="list-style-type: none"> - tanulási technikák - ismeretek különböző helyzetekben való használata - előzetes tudás elemeinek felszínre hozása - alkalmazható, szaktárgyi ismeretek bővítése - kommunikáció 	<ul style="list-style-type: none"> -elvonatkoztatás - asszociáció -algoritmusok, minták és modellek tervezése és használata - besorolás: befoglalás, szelektálás, halmazkeresés, szortírozás. - lényeges információk kiszűrése adathalmazból 	<ul style="list-style-type: none"> - a világ dolgai iránti érdeklődés, a folyamatos tájékozódás iránti igény felkeltése - Bonyolultság csökkentése a gyors adatábrázolás (rajzolás) érdekében 	<ul style="list-style-type: none"> - környezetismeret, - társadalomismeret - érdekes aktuális problémák feltárása, megbeszélése. - tervezési eljárások és összetett problémák megismerése, megoldása számítógép segítségével
---	--	---	---	--

Idő perc	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	Előző órán tanultak gyors áttekintése	<p>Előző órán a tanulók adatokat dolgoztak fel, adatkezelésben alkalmazott tevékenységeket gyakoroltak. Az adatokat- kedvenc állatok, gyümölcsök, virágok- csoportosították, táblázatokba rendezték és diagramokat generáltak az Excel segítségével. Ezt követően a csoportok összeírták a különböző állatok, gyümölcsök fontosabb tulajdonságait: testalkat, forma- és további bontották az adathalmazokat, kisebb csoportokra, további jellegzetes tulajdonságok alapján. Például az állatok esetében: lábak, szárnyak, szőr, bőr, testforma stb.</p>	<p>Előzetes ismeretek felelevenítése, rögzítése, új közegben való felhasználása.</p> <p>Az adatok fontossága az információk és a digitális megoldások létrehozásában.</p>	<p>Előző órán készült vázlatok, táblázatok diagramok.</p>	<p>Fontos, hogy a gyerekek megtanulják az adatok rendszerezését és bemutatását, azt hogy hogyan kell adatokat bevinni egy táblázatba.</p>

		<p>A tanulók átgondolták, hogyan ábrázolhatják ezeket egyszerű vonalas rajzokkal, az általuk gyűjtött jellemzők szerint. Rajzokat készítettek tanulói laptopon az Autodraw okos rajzprogrammal.</p> <p>Az adott állat megrajzolása közben a tanulók szembesülnek a mesterséges intelligencia képességével: rajzolás közben a program kitalálja mi az, amit ők rajzolni szeretnének és felkínálja nekik a kész ábrát, mint lehetőséget.</p> <p>A tanulók, több rajzot is kipróbáltak és szembesülnek azzal, hogy pár jellemző vonal berajzolása után a gép lehetőségeket kínál fel, melyben az általuk elképzelt rajz is megtalálható.</p> <p>Megfigyelik a felkínált lehetőségeket: azonos jellemzőit, azt hogy a rajzolás során a felkínált lehetőségek változnak.</p> <p>A rajzolás folytatása, új információkkal látja el a programot, így újabb és újabb ábrákat kínál fel, változnak az eredmények.</p> <p>Megbeszéltük azokat a jellemzőket, amelyek megkönnyítik a felismerést.</p> <p>Melyek azok a legfontosabb vonások, jellemzők, amelyek segítettek a gépnek az általunk rajzolt állat vagy tárgy felismerésében?</p>	<p>Újabb adatgyűjtés, csoportosítás az adatokban meglévő közös jellemzők szerint.</p> <p>Az adatokat számos tényező szerint osztályozhatjuk.</p> <p>Adatábrázolás újabb formája.</p> <p>A gép több lehetőséget kínál fel, mivel több ábrán szerepelhetnek azonos vonások.</p> <p>Adatok jellemzőinek a csoportosítása: fontos információk kiválasztása.</p>	<p>Autodraw: https://experiments.withgoogle.com/autodraw</p>	<p>Saját vélemények, megfogalmazása, személyes tapasztalatok felelevenítése a kedvencekkel kapcsolatban. Honnan találja ki a gép, hogy mit szeretnék rajzolni? A játékos rajzolási feladat, általuk jól ismert közegben való megjelenítése (Internet) motiválja a tanulókat a pontos, gyors munkában.</p>
--	--	---	---	---	---

					Miben különbözik a jól ismert Paint programtól?
5 perc	Tanári közlés Visszacsatolás	<p>A múlt órán használt rajz program mesterséges intelligenciát használ. A mesterséges intelligencia a rajz kitalálásához vonalrajz adatbankot használ, amelyet a szakemberek úgy mond megtanítottak neki: ezért kínálja fel a lehetőségeket az általunk rajzolt formákra.</p> <p>Tehát az MI nem csak utasításokat hajt végre, hanem megtanulta magától megoldani a problémákat. Hogyan?</p>	Kommunikáció- vélemények megfogalmazása szóban.		<p>Tanulás, gyakorlás fontossága.</p> <p>Saját tanulási technikák</p> <p>Lényegkiemelés, elvonatkoztatás.</p>
5 perc	Ráhangelő feladat, visszacsatolás az előző órákon tanultakhoz	<p>A tanulók egyénileg kipróbálják az Autodraw program gyorsrajz funkcióját.</p> <p>A gép megkéri őket, hogy rajzoljanak egy általa megnevezett tárgyat. A program 20 másodperc ad a rajzolásra.</p> <p>A tanulók elkezdik rajzolni és a mesterséges intelligencia kitalálja mit rajzoltak.</p>	<p>Különböző tárgyakat azonos adatok jellemezhetnek.</p> <p>Fontos kiemelni a legegységibb tulajdonságokat.</p>	Gyors rajzolás: https://quickdraw.withgoogle.com/	A tanulók elgondolkoznak a tapasztaltakon.

		Ha nem ismeri fel a rajzot ezt is közli a tanulókkal. Több rajz után, ha rákattintanak egy rajzra a program feldobja, azokat a megtanult ábrákat, melyek szerint kitalálta az adott tárgy nevét.			
5 perc	Jelentésteremtés	<p>A mai világban nagyon sok információval szembesülünk és fontos, hogy a nagy sokaságból megtanuljuk kiszűrni a lényegét, a fontos információkat.</p> <p>Ezt tesszük egy vázlatírásnál, tanulás közben, mikor aláhúzzuk a lényeges dolgokat egy szövegben.</p> <p>Sok esetben bizonyos ábrák fontos, életbevágó üzenetet közvetítenek: Pl. KRESZ lámpák.</p> <p>A tanulók saját példákat sorolnak fel: veszélyeket jelző jelek, térképek, termékek csomagolásán lévő jelek.</p>	<p>Mindennapi élet történései, problémái.</p> <p>Technika és életvitel.</p>	<p>Különböző jelrendszerek kivetítése az interaktív táblán.</p>	<p>Van, amikor nagyon fontos lehet, hogy egy adott ábrázolást mindenki könnyen felismerjen</p>
5 perc	Tovább-lépés	<p>Hogyan tanulnak a gépek?</p> <p>A „tanítható gép” (teachablemachine) program bemutatása interaktív táblán.</p>	<p>MI újabb megjelenítése.</p>	<p>Tanítható gép: https://teachablemachine.withgoogle.com/</p>	

<p>20 perc</p>	<p>Feladat végzés</p>	<p>Ezt követően megnyitják a tanítható gép programot és négy osztályt hoznak létre a felületen: állatok, gyümölcsök, virágok, autók.</p> <p>A feltölthető képeket a tanulói laptopok előzően létrehozott mappáiban találják meg (4-5 kép- adatcsoportonként).</p> <p>Következik a gép tanítása. A képeken lévő információknak- szín, alak, jellemzők- köszönhetően a gép megtanulja a négy adatcsoporthoz tartozó képek, tárgyak felismerését.</p> <p>A géptanulása funkció pár perc alatt zajlik le.</p> <p>Ezt követően a tanulók kipróbálják a programot. Egy képet felmutatva, a csoportokban elhelyezett képek közül, a kamerában, a gép százalékos értékben jelzi a létrehozott valamelyik osztályhoz való tartozást.</p> <p>A program nem minden kép esetében feltétlenül biztos a felismerésben, sőt tévedhet is. Ezt az eredmény százalékos értéke jelzi, mely a létrehozott osztálynevek mellett látható (állatok, gyümölcsök, virágok, autók).</p>	<p>Lehetséges a saját fényképek feltöltése is pendriveről</p> <p>Kapcsolat: osztály neve- feltöltött képek között.</p> <p>Tanulás során a gép feltérképezi az osztályokhoz tartozó képekben rejlő információkat. A tanulók szembesülnek, azzal a ténnyel, hogy egy képfelismerő alkalmazáson dolgoztak, amely képes egy képet a létrehozott osztályokba sorolni. A gép is tud hibázni, akár csak mi. Okok megbeszélése, tanulási funkció újraindítása.</p>	<p>Tanítható gép: https://teachablemachine.withgoogle.com/</p> <p>Digitális fényképek</p> <p>Nyomtatott fényképek</p>	<p>A tanulás, tanítás fontossága!</p> <p>Tanulási stratégia megfigyelése: megismerés, ismétlés.</p> <p>Kapcsolatok teremtése az adott adathalmaz tulajdonságaival, tulajdonságok között.</p> <p>Lényeges információk kiszűrése, felhasználása az eredményes tanulás érdekében.</p>
-----------------------	-----------------------	---	--	--	--

5 perc	Jelentés-teremtés	<p>Így működnek a telefonokra letöltött, a közösségi médiában lépten, nyomon felbukkanó alkalmazások, melyek a születési adataink alapján, az általunk feltöltött képek, látogatott oldalak alapján próbálnak minket jellemezni, jellem osztályokba sorolni. Szerintetek milyen adatokat használhatnak.</p> <p>Milyen adatbázis segítségével tanítják meg a gépet a programozók?</p> <p>Ötletek összeírása megbeszélés. Pl. életkori általános sajátosságok, horoszkóp, feltöltött képek elemzése, aktivitás gyakorisága a közösségi oldalon, látogatott oldalak, megosztott tartalom.</p>	Bármit írnak, ezt nem kell nagyon komolyan venni, mivel sok általános adattal, besorolással dolgoznak.	jegyzetek közösségi oldalak	saját tapasztalatok megbeszélése esetleges tévképzetek feltárása, tisztázása
5 perc	Figyelem felkeltés	Tanulók figyelmeztetése a biztonságos internet használat szabályaira! A személyes jellegű képek feltöltése webkamerán keresztül számos veszélyt rejthet. Mindig gondoljuk, át milyen jellegű képeket töltünk fel magunkról vagy barátainkról, mert akadhatnak személyek, akik visszaélnék ezekkel. A képeket és képeken rejlő információkat rossz célokra használhatják fel.	Internetbiztonság, lehetséges visszaélések, veszélyek Saját tapasztalatok megosztása	plakát, infógrafika	Mire ügyeljünk? -megosztott képek, videók, bejegyzések -adatok Hogyan posztoljunk?
5 perc	Betekintés a következő	Az előző tevékenységhez kapcsolódva, a tanulók, egy újabb felismerő alkalmazással ismerkedhetnek meg, melynek			

	óra foglalkozásaiba	<p>szerkezete mélyebben rávilágít az MI által használt adatok közötti kapcsolatokra.</p> <p>A „Számítógépagyam” (My computer brain) nevű alkalmazás bemutatása interaktív táblán.</p> <p>A tanulók megismerik az agyunkban lévő ideghálózatok modelljét, amelyeket az agyunk a gondolkodásra használ.</p> <p>Ez a modell egy biológiai ideghálózat számítógépes ábrázolása.</p> <p>Megismerik a perceptron fogalmát, mely az agyunk neuronjának, számítógépes változata.</p> <p>A tanulók pár tanítási kísérletet figyelnek meg.</p>		<p>Mycomputer brain: https://mycomputerbrain.net/php/experiments/ai_experiment1.php</p>	
--	---------------------	--	--	---	--

Irodalom

Módosított Nemzeti Alaptanterv:

https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/megtekintes_428-434. oldal (Letöltve: 2020.10.25.)

HUB Digitális Technológia: <https://www.digitaltechnologieshub.edu.au/> (Látogatva: 2020.10.28.)

Csikó Szilvia:

A jövő városai – Smart city 2035

Rezümé

A tantárgyközi projekt, az elképzelés szerint a FenntarthatóságiTémahét központi témájához kapcsolódik. A témahét fókuszában a jövő városai, az okos városok állnak. A témahéten megvalósítható projekt lehetőséget teremt a tartalomba ágyazott komplex kompetenciafejlesztésre. Fontosnak tartom, hogy a gyerekeken kívül a szülőket és külső szakértőket (jövőkutató, építész, mérnök-informatikus, önkormányzat képviselője) is bevonjunk, ezért az utolsó napon egy interaktív kiállítást és vetélkedőt is szervezünk az intézményben.

A digitális technológia alkalmazása meghatározó eleme az okos városok fejlesztéseknek. A jövő városainak tervezői egyszerre koncentrálnak a lakosság életminőségének javítására – például az egészségügyi, rekreációs szolgáltatások fejlesztésével –, a város hatékony irányítására, a zöld és megújuló energiák hasznosítására az energiaellátásban, a közlekedés és a közbiztonság fejlesztésére. A kerettörténet szerint a diákok város vezetőitől megbízást kapnak az okos város megtervezésére. Egy olyan cég létrehozása a cél, melyben szakértőként megtervezhetik a jövő okos települését és bemutatják az érdeklődők

számára, hogy követendő példák lehessenek. A horizontális elveken belül a környezettudatosság megjelenik, ezért a tervezéskor figyelembe vettem a fenntarthatósági irányelveket. Skypeon keresztül a téma szakértőivel is beszélgethetnek és feltehetik a kérdéseiket.

A Marketingdesszert elnevezésű részben rádiós spotot készítenek, végiggondolják, hogyan használhatják majd cégtulajdonosként a közösségimédia-platformokat hasznos és inspiráló módon. Kitalálnak egy a szlogent, a Canva felhasználásával posztereket alkotnak, létrehozzák a cég logóját. Az IKT eszközök felhasználásával modern projekt-tervezési módszereket is használnak: Swot-analízist, és – analízist. Az együttműködés eszközei a klasszikus kollaboratív eszközök, a digitális faliújság, és a közösen szerkeszthető gondolattérképek.

Gamifikáció is szerepet kap a projektben, a Minecraft oktatási célú felhasználásával.

A diákok a Minecraft felhasználásával épületeket terveztek nemcsak mások, hanem maguk számára is.

Drónok és robotok napján játékprogramot készítenek a Scratch felhasználásával. A negyedik nap központi témája az intelligens közlekedés (gyalogos forgalom, közösségi közlekedés, kerékpáros közlekedésközösségi közlekedés, a jövő autói). Ehhez a naphoz kapcsolódó projekt egy makett, mellyel egy jövőbeli közlekedési eszközt modelleznek. A feladat során egy általuk elképzelt járművet készítenek 3D-ben. Az elkészítés során plusz részvényt jelent, ha újrahasznosítható anyagot használnak. (például: műanyag kupakok, tojástartó).

Az utolsó naphoz kapcsolódó projektmunkák:

- A témahétet egy játékos vetélkedő zárja a témahét feladataival kapcsolatosan, az ehhez szükséges feladatokat, kvízeket, QR-kódokat a csapatok készítik el a projekt során. Minden csoport egy-egy kiválasztott részfeladathoz kapcsolódóan tesztet is készít Kahoot! (feladatok készítése a <http://getkahoot.com/> oldalon, Ezeket a tesztek a témahét végén, az utolsó napon az alsó tagozatos diákok fogják megoldani.
- Interaktív kiállítás a kiterjesztett valóság segítségével
Az Aurasma kiterjesztett valóság ingyenes appal okostelefon segítségével a diákok könnyen és gyorsan elkészítették saját kiterjesztett valóság-világukat. Az alkalmazás lényege, hogy az okostelefonnal vagy tablettel lefotózott képhez egy tetszőleges média objektumot kapcsolunk (pl. videó, másik kép, alkalmazás) képek, videók, szövegek beillesztésével.
- A projekt eredményeiről a csapatok prezentációt vagy videót is készítenek és bemutatják az érdeklődőknek.

A projekt célcsoportja

5-8. évfolyam

Fejlesztendő kompetenciák

Kulcskompetenciák:

Anyanyelven folytatott kommunikáció

Lényege, hogy a projektben résztvevő tanulók legyenek képesek arra, hogy gondolataikat, érzéseiket, véleményüket kifejezzék és értelmezzék szóban és írásban egyaránt.

Tudományos és műszaki kompetenciák

Értsék a természeti világ működését, valamint a tudás és a technológia alkalmazzák az érzékelt emberi szükségletekre adott válaszként (pl. közlekedés).

Digitális kompetencia

Az információs társadalomhoz kötődő technológiákat magabiztosan és kritikusan használják a tanulás, a szabadidő és a kommunikáció terén.

A tanulás elsajátítása

Vállalkozói kompetencia

Az elképzelések megvalósításának képessége a kreativitás, innováció és a kockázatvállalás révén, valamint a tervek készítésének és végrehajtásának képessége

Szociális, életviteli kompetenciák:

Társas kompetenciák

empátia

kommunikációs készségek: véleményalkotás, vitakészség

együttműködés

konfliktuskezelés

társadalmi részvétel: szociális érzékenység, szolidaritás, feladatvállalás, önkéntesség, civil kezdeményezőkézség.

Önismerettel összefüggő kompetenciák

érzelmeink tudatossága: érzelmeink pontos azonosítása

autonómia

identitás, hitelesség

Önszabályozás

érzelmeink kezelése: siker-kezelés, kudarc-tűrés, kitartás

felelősségvállalás

törődés, tekintet másokra

tolerancia: nyitottság, véleményelfogadás, bizalom

Állampolgári kompetenciák:

Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó és vállalkozóképes állampolgárrá váláshoz. A problémák megoldásának megtervezése aktív, cselekvő állampolgárokká neveli őket, láthatják, hogy nekik is van tennivalójuk a környezeti terhelés visszaszorítása érdekében. Az etikai érzék, társadalmi

érzékenység és felelősségérzet összetevőből a legnagyobb hangsúlyt az emberi felelősség belátására és a személyes érdekek az ösztársadalmi érdekek alá rendelésére fektettem.

Egyéb

Azért választottam ezeket a feladatokat, mert nemcsak az empatikus képességüket fejleszti, hanem a problémamegoldó képességüket is, amely nemcsak a jelenlegi tanulmányi időszakban elengedhetetlen, hanem a későbbi tanulmányaikban, vagy akár a munkahelyükön is, azaz az élethosszig való tanulás során is.

Miért értékes ez a projekt?	
Hogyan, mire alkalmazható a megszerzett tudás?	<p>A járványhelyzet után még nagyobb jelentősége lesz azoknak az okos város, vagyis a smart city megoldásoknak, amelyek révén hosszútávon is javulhat a város polgárainak életminősége.</p> <p>A járvány hatására gyakorlatilag megszűnt a személyes ügyfélfogadás a polgármesteri hivatalban. Marad az online ügyintézés, az e-mailes és a telefonos kapcsolattartás. A legkorszerűbb digitális technológiák alkalmazása megkerülhetetlen, de korántsem elégséges feltétele annak, hogy „smart city” koncepciót valósíthassanak meg a világ fejlett régióinak nagyvárosai.</p> <p>A telepített szenzor-rendszerek már képesek lehetnek arra, hogy emberi beavatkozás nélküli optimalizálják az aktuális közlekedési helyzetet, vagy visszacsatolást küldjenek a városi energiaellátó hálózat üzemeltetőinek a környezeti adatok változásáról.</p>
Hogyan illeszkedik a NAT célokhoz?	<p>A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben. Magyar nyelv: A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése. Kritikai gondolkodás fejlesztése: tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése.</p> <p>A kommunikációs célokhoz megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás (hír, interjú, riport, tudósítás). A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a leoptimalisabb egyéni forma kialakítására. A nyelvi tudatosság növelése.</p>

Kapcsolódó műveltség-területek	informatika földrajz fizika magyar nyelv
Milyen információkat dolgozunk fel?	<p>Mitől lesz okos egy város? Hogyan néznek majd ki jövőben a városok? Milyen igényei vannak a városlakóknak az okos városban? Milyen igényei vannak a város fenntartóinak, üzemeltetőinek? Hogyan csoportosíthatjuk az energiaforrásokat? Hogyan takarékoskodhatunk az energiával? Mit jellemzi az öfenntartás városokat? Milyen szerepe lehet a drónnak és droidoknak az okos városokban? Hogyan gondolkodunk a zöldebb közteterekről? Hogyan pihenhetünk az okos városokban? . Mivel fogunk utazni a jövőben? Mi jellemzi az önvezető autókat és a modern közösségi közlekedési eszközöket?</p>
Módszertan	
Milyen tanulászervezési eljárásokat és munkaformákat alkalmaz? Indoklása:	A projekt során a tanulók négy fős csoportokban kooperatív csoportmunka keretében megismerkednek az okos városok fogalmával, majd létrehozzák az ezzel kapcsolatos projektmunkáikat.

Produktum	
	szlogen, logo a saját cég számára
	rádiós spot
	prezentáció a Minecraft felhasználásával elkészült városnegyedről
	számítógépes játék a Drónok és droidok témakörben/Játékprogram a Scrach felhasználásával
	a jövő közlekedési eszközeinek megtervezése 3D-ben/makett
	kvíz feladatok az alsóbb évfolyam számára
	prezentáció vagy video a projekthéten végzett munkáról az érdeklődők számára.
	Interaktív kiállítás

A projekt rövid tematikus terve

- **Előkészítés: virtuális tanterem és csoportok kialakítása**

Virtuális osztálytermet hozunk létre a Microsoft Teams segítségével. Innen elérhető valamennyi weblap és segédanyag, ötleteket meríthettek másoktól netikett szabályainak a betartásával. További előnye volt, hogy beállíthattam benne a diszlexia barát színeket és betűtípusokat.

A véletlenszerű csoportalakítás a Teammaker-el történik. A projekt során a diákok főleg kiscsoportokban dolgoztak, ugyanakkor a csoportos munkákhoz kapcsolódóan vállalhattak egyéni feladatokat is. A témahét alatt az egyenetlen teljesítményt nyújtók sem maradnak le, mert a hiányosságok kompenzálhatók szorgalmi feladatok beadásával, gyűjtőmunkával.

- **Ráhangelés**

A projekt kezdetén az évfolyamfelelős pedagógusok ismertetik a projekthét témáját és az ezzel kapcsolatos feladatokat

A ráhangelés szakaszában filmbejátszást láthatnak a diákok az okos városokról majd ezt követően Skype beszélgetést folytatnak az egyik szakértővel, egy jövőkutatóval.

- A gyerekek kitöltik a T-K-M táblázatot. Ez a táblázat három oszlopból áll: a Tudom, a Kíváncsi vagyok és a Megtanultam oszlopokból. Ez a táblázat aktiválja a tanulók előzetes ismereteit, rákérdez az egy adott témakörben már meglévő tudásra, és hozzájárul a személyes kapcsolódási pontok megtalálásához még a tartalom alapos megismerése előtt.

A T-K-M-táblázatot közösen a pedagógusok osztják meg diákokkal a Wakelet (<http://wakelett.com>) felhasználásával. A Wakelet egy olyan felület, amely tartalmak létrehozását és rendszerezését teszi lehetővé mentés és megosztás céljából. Videókat, cikkeket, képeket, tweeteket, linkeket menthetünk rá, vagy akár saját szöveget is hozzá adhatunk.

- Az IKT eszközök felhasználásával a résztvevők modern projekt-tervezési módszereket is használnak: Stakeholder-analízist, Swot-analízist. A grafikai szervezők használatával könnyebben megy az ok-okozati viszonyok feltérképezése, fontossági sorrend felállítása. Az okos városok meghatározó elemiről a kisebb csoportok gondolattérképet készítenek a Popplet segítségével (<http://popplet.com>). A feladat célja a tanulók előzetes tudásának felmérése, az ismeretek szintre hozása, rendszerezése. Ez egyben visszajelzés a pedagógusok számára arról, hogy az adott témakörben milyen ismeretekkel rendelkeznek. A projekt során a csoportok folyamatosan gondolattérképet és jegyzeteket készítenek arról, milyen összefüggésekre jöttek rá, és azok hogyan viszonyulnak egymáshoz

- **Marketingdesszert**

A Marketingdesszert elnevezésű részben rádió és tévéspotot készítettek végiggondolják, hogyan használhatják majd cégtulajdonosként a közösségimédia-platformokat hasznos és inspiráló módon. Kitalálnak egy a szlogent, a Canva felhasználásával poszttereket alkotnak, létrehozzák a cég logóját

- **A „zöld város” megtervezése** Minecraft használatával

A csoportok az okos városok közterületeit modellezik Minecraft-ban. Fontos szempont a horizontális elveken belül az esélyegyenlőség és a környezettudatosság megjelenítése, ezért a tervezéskor figyelembe veszik az akadálymentesítést és az épülethez tartozó zöld terület, parkok kialakítását is.

- **Drónok és droidok szerepe az okos városban**

Robotok tervezése a Scratch játékprogram segítségével. Robotokat ott szeretünk használni, ahol monoton, veszélyes vagy nehéz munkát kell végezni. Ennek bemutatására pedig egy játékprogram a legalkalmasabb a Stractch nevű programozási környezetben, amit a gyerekeknek kell megtervezni.

- **A jövő autója.** A csoportok makettet készítenek, melynek segítségével bemutatják a jövő közlekedési eszközeit. A jövő autójának megálmodásához ötleteket meríthetnek majd a segítő videónkból is. Az a dolguk, hogy megálmodják az autó kinézetét, és otthon fellelhető anyagokból elkészítsék ennek kézzel fogható modelljét, például kartonból, tojástartóból, kupakokból, bármiből, amit fel tudnak használni hozzá. Ezen kívül egy rövid leírást is készítenek arról, hogy miért környezetkímélő és hogyan szolgálja a fenntartható fejlődést.

- **Záró nap**

Bemutatók az érdeklődők számára: prezentációk és kisfilmek bemutatása

Kerekasztal beszélgetés a meghívott vendégekkel. Vetélkedő az alsóbb évfolyam számára.

Értékelés

Az értékelés időrendje

A projektmunka megkezdése előtt	Mialatt a tanulók a projekten dolgoznak	A projektmunka befejeztével
TKM-táblázat készítése gondolattérkép	ellenőrző lista áttekintő táblázat részegységet záró tesztek, feladatok részvények gyűjtése a projekt teljes időtartama alatt beadandó hangalapú értékelése hangüzenettel a hasthag schoolban	TKM- táblázat befejezése részvények, elismerések gyűjtése a projekt teljes időtartama alatt tanulói reflexiók összegyűjtése a digitális falújságon

Értékelési összefoglaló

Az értékelési gyakorlat központjában a formatív értékelés állt. Az önértékelés és a társértékelés egyaránt megjelenik. Már az első órán megismerték a gyerekek a formatív önértékelő táblázatot, melynek egyrészt tanulási folyamatot fejlesztő-formáló, másrészt motiváló szerepe van. A Google táblázat azért volt alkalmas erre a feladatra, mert tanulók a tevékenység során folyamatosan értékelhetik saját tevékenységüket.

Az áttekintő táblázatot a digitális osztályteremben megosztjuk, így minden gyerek megkapja. További előnye, hogy beállíthatjuk benne a diszlexia barát színeket és betűtípusokat. Beszúrás menüben új lehetőséget jelentettek a matricák, amikkel gyorsan és hatékonyan adhatunk visszajelzést a diákoknak. Többféle ikonkészletből válogathatunk és mindegyikhez fűzhettem saját szöveget is.

Ezután egy TKM-táblázatot hozunk létre. Ez a táblázat 3 oszlopból áll: a Tudom, a Kíváncsi vagyok és a Megtanultam oszlopokból. Ez a táblázat aktiválja a tanulók előzetes ismereteit, rákérdez az egy adott témakörben már meglévő tudásra, és hozzájárul a személyes kapcsolódási pontok megtalálásához még a tartalom alapos megismerése előtt. A projekt elején arra vagyunk kíváncsiak, hogy a diákok mit tudnak a témával kapcsolatban (előzetes tudás felmérése), illetve azt, mit szeretnének megtudni. A projekt végén a TKM-táblázatot kiegészítik azzal, amit megtanultak a projekt során.

Munkánk során kulcsfontosságú lesz az áttekintő táblázat, melyet minden értékelendő feladat megoldása előtt megkapnak a diákok. Ennek segítségével kísérik figyelemmel, hogy minden feladatot elvégeztek-e. A feladatok megoldásáért és az azokban való részvételért a teljes folyamat során részvényeket kaptak. Az értékelésben nem csak a pedagógus, de a tanulók is részt vesznek, ezáltal fejlődött a reflexiós képességük. A projekt során a diákok főleg kiscsoportokban dolgoztak, ugyanakkor a csoportos munkákhoz kapcsolódóan vállalhattak egyéni feladatokat is. A hashtag.scool oldalán a Beadandók értékelésénél működik a hangalapú értékelés. Itt egyetlen gombot megnyomva értékelhetjük a beadott feladatokat, így a diáknak, elmondhatunk mindent, amire az órán sajnos nem lenne idő, leírni pedig hosszú lenne. A témahetet egy vetélkedő zárja, amelyre a feladatok egy részét a tanulók készítik el (QR-kód, Kahoot-teszt).

Technológia

vezéshez:

Virtuális tanterem létrehozásához: [Microsoft Teams](https://microsoft.com/teams)

- Csoportalakítás: Teammarker <http://chir.ag/projects/team-maker>

- Stopwatch (<http://www.online-stopwatch.com>)

- Wakelet: <https://wakelet.com/>

- szakértővel folytatott beszélgetéshez: Skype

Feladatok kiosztásához: Hashtag.school <https://hashtag.school/>

Ellenőrzőlisták készítéséhez: Word

Közös ötleteléshez:

- gondolattérkép Popplet (<http://popplet.com>)

- szófelhő: Tagul (<http://tagul.com>)

Plakátok készítéséhez: Canva https://www.canva.com/hu_hu/

Kreatív szövegek írásához: Word

Kvíz készítéséhez: Kahoot! Kahoot (<http://getkahoot.com>)

Játékprogram elkészítéséhez: <http://scratch.mit.edu/>

Videók, animációk készítéséhez:

Office Mix <http://mix.office.com>)

VideoPad <http://www.nchsoftware.com/videopad/>:

Interaktív kiállítás elkészítéséhez:Aurasma aurasma.com.

Értékeléshez: Hashtag.school, <https://hashtag.school/>

Javasolt hardverigény:	tablet,/okos telefon/laptop, fülhallgató
Források:	<p>A megvalósítás során használt online tartalmak, források:</p> <p>https://youtu.be/h8PqjiA74Eo</p> <p>https://youtu.be/mgvpdsxVgZs</p> <p>https://youtu.be/QwU7fBAV_7o</p> <p>https://youtu.be/kQ3h6vgdIN8</p> <p>Nemzeti Köznevelési Portál</p> <p>https://www.mozaweb.hu/</p> <p>Egyéb megjegyzés:</p> <p>Hogyan reflektál a Jövő városai –Smart city 2035 projekt a pandémia következtében kialakult helyzetre?</p> <p>A járványhelyzet után még nagyobb jelentősége lesz azoknak az okos város, vagyis a smart city megoldásoknak, amelyek révén hosszútávon is javulhat a város polgárainak életminősége.</p>

A járvány hatására gyakorlatilag megszűnt a személyes ügyfélfogadás a polgármesteri hivatalban. Marad az online ügyintézés, az e-mailes és a telefonos kapcsolattartás. A legkorszerűbb digitális technológiák alkalmazása megkerülhetetlen, de korántsem elégséges feltétele annak, hogy „smart city” koncepciót valósíthassanak meg a világ fejlett régióinak nagyvárosai. A telepített szenzor-rendszerek már képesek lehetnek arra, hogy emberi beavatkozás nélküli optimalizálják az aktuális közlekedési helyzetet, vagy visszacsatolást küldjenek a városi energiaellátó hálózat üzemeltetőinek a környezeti adatok változásáról.

Gulyás Judit:

My Eco-School Hunfalvy

Rezümé

A *My Eco-School Hunfalvy* című projekt középiskolás nyelvtanulók szemléletformálását, környezettudatosságra való nevelését tűzte ki célul. A tankönyvek által ajánlott lehetőségeken túlmutatva, biztonságos platformot nyújt a tanulócsoporthoz átfogó módon körbejárni a 21. századi környezetvédelem egy szabadon választott szegmensét. A több tanítási héten átívelő projekt a való élethez hasonlóan számos részfeladat elvégzését szabja a produktum előfeltételeként. A tanulók összetett ismereteket és jártasságokat igénylő csapatmunka mentén, személyes indíttatásból, mégis közösen vetnek fel problémákat, és vonnak le tanulságokat, amik tudatában saját igényeiket fogalmazzák meg egy fenntarthatóbb (iskolai) élet felé.

A projekt neve: My Eco-School Hunfalvy

A projekt témája: a környezettudatosságra, fenntarthatóságra való nevelés, amely a globális felmelegedés 21. századi eszkalálódásával egyre inkább a megelőzésen, valamint a társadalom proaktív magatartásán alapszik.

A projekt relevanciájának igazolása

A BGSZC Hunfalvy János Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Technikum 2014. óta viseli büszkén az „Örökös ökoiskola” címet. A környezetvédelem mindennapos rutinja, hogy szelektíven gyűjtjük a szemetet és a veszélyes hulladékot, valamint a szelektív kukák ürítését két hetes vetéskörben egy-egy osztály látja el. Arra törekszünk, hogy minél kevesebb papír alapú segédanyagot vagy számonkérést adjunk a gyerekek kezébe, ezzel is csökkentve a termelt szemét mennyiségét. Az idén alakult Fenntarthatósági Munkacsoport tagjai a természettudományos és gazdasági tantárgyak közötti együttműködést promotálva igyekeznek erősíteni a fenntartható társadalom alappilléreit. A tavasszal megrendezett iskolai projekthéten évről évre egyre több projekt foglalkozik a fenntarthatósággal. Tavaly a COVID járvány miatt a program legfontosabb része, a személyes disszemináció sajnos elmaradt, ezért a két évvel ezelőtti repertoárból hozott példával illusztrálnám a projektek komolyságát: A „*Mi rejlik a Föld alatt? Expedíció a geotermikus energia nyomában*” című program keretein belül a geotermikus energia fontosságát és felhasználásának magyarországi változatait vettük sorra 25 tanuló és 3 pedagógus részvételével (1. számú melléklet: Mi rejlik a Föld alatt? Plakát és projektterv). A négynapos program első napján dr. Nagy Béla geológus professzor előadásában az alternatív fűtési rendszerek problematikáját tárta fel, majd együtt figyeltük meg a Szemplő-hegyi barlangban a természetes vizeket szennyező anyagokat. Másnap a Budapesti Műszaki Egyetemen tett látogatásunk során dr. Kontra Jenő az egyetem Épületenergetikai és Épületgépészeti Tanszékének adjunktusa a Magyarország alatt rejlő meleg vizek felhasználásáról, illetve a megújuló energiaforrások nyomában a szél- és napenergia befogásának még mindig gyerekcipőben járó magyarországi fejlesztéseiről mesélt nekünk, amit az előadást követően együtt a leányfalui strandon élőben is megtekinthettük. A termálvízű strand fenntartási költségeinek csökkentése érdekében, pályázati pénzekből, szélkerékkel és napelemekkel igyekeznek felszerelni a létesítményt. A harmadik napon a gyerekek egy előadást készítettek társaiknak az előző két napon tapasztaltakból, és egy videót is összevágtak az élményeikből, aminek levetítésére az iskola előtt a negyedik, zárónapon került sor.

Az említett lépések jól illusztrálják, hogy iskola szinten elindultunk egy ígéretes irányba, de még korántsem értünk célra. A legfontosabb, hogy a gyerekekben kialakuljon az információszerezésen alapuló kritikus gondolkodás, aminek köszönhetően belső késztetés eredményeképpen fognak majd lépéseket tenni a fenntartható élet felé. Elengedhetetlen, hogy a tanulók globálisan, Magyarországon, és legvégül saját mikrokörnyezetükben is szerezzenek ismereteket az

esetleges ökológiai problémákról és azok lehetséges megoldásairól, majd ezt követően az említett három szintet összevessék, értékeljék, és a levont tanulságok tudatában megfogalmazzák saját igényeiket. Ha ezek után maguk jutnak el arra a következtetésre, hogy saját fogyasztói szokásaikat kell felülvizsgálniuk, nyert ügyünk van.

Az osztályfőnöki órák limitált száma sajnos nem elegendő erre a szemléletformálásra, ezért éreztem nyelvtanárként különösen kiemelt jelentőségűnek, hogy a fenntarthatóság témáját a tankönyvek által nyújtott lehetőségeken túlmutatva, átfogó projekt formájában körbejárjam a csoportjaimban. Így született a *My Eco-School Hunfalvy* – című projekt.

A projekt célcsoportja: 14-18 éves középiskolai tanulók

A célcsoport speciális szocializációs szükségletei, amire a projekt reflektál: a közösséghez tartozás, az iskola megtartó ereje, csoportlojalitás, kollektív felelősség, mások megértése, adaptáció – mind a környezetvédelem témakörén keresztül. Továbbá mivel a pedagógus mentorként facilitál, így a diákok fontos szerepeket próbálhatnak ki, úgy mint projektvezetés, munkamegosztás, önreflexió, a társak értékelése, bővebben lásd *kulcskompetenciák*.

A projektet több csoportban, három különböző nyelvi szinten futtattam le (2. számú melléklet: csoportjellemzések). Céлом az volt, hogy megvizsgáljam, vajon az eltérő nyelvi kompetenciák, valamint a korosztályok közötti különbségek és a csoportdinamikák jellege milyen mértékben befolyásolják, illetőleg befolyásolják-e egyáltalán, akár korlátozó, akár innovatív módon a munkafolyamatokat és a gyerekek által készített produktumok minőségét. Tapasztalataim szerint ebben a projektben a saját érintettség olyan szinten motiválóan hat, hogy áthidalta a nyelvi nehézségeket még abban a sávcsoporthoz, ahol a nyelvtudás plafonja a B1 volt. A fiatalabb, bejövő osztályban kialakított, tehát a projekt idején még csak fél éve együtt dolgozó csoportok helyismereti nehézségeit a gólyák a tipikus „bejutottam a Hunfalvyba” kezdeti lelkesedéssel kompenzálták, illetve a több éve hunfalvys diákok esetleges fásultságát ellensúlyozta a projektben elvárt saját tapasztalatok összegyűjtésének, és egymás megszavaztatásának öröme. Így összességében mind a négy csoportban várakozáson felüli projektek születtek.

Fejlesztendő kompetenciák

Kulcskompetenciák:

- ismeretszerzés: természettudományos műveltség, az életközösségekben zajló, az anyag- és energiaforgalom összefüggésének, az önpusztító civilizációk és a természeti környezettel összhangban maradó gazdálkodási formák ismerete, a környezetvédelem főbb területeinek megismerése;
- a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás kialakítása, helyi környezeti problémák felismerése, az erőforrások tudatos, takarékos és felelősségteljes használatára tett törekvés a kisközösségekben;
- a *projekt* mint komplex munkaforma, valamint a produktumként felajánlott két lehetséges formátum (hivatalos levél vagy ppt) a 21. századi munkavállaláshoz szükséges alapkompentenciákkal ismerteti meg a tanulókat, úgy mint:
- vállalkozói- és kezdeményezőképeség, csoportmunka, vezetői képességek;
- kommunikációs (anyanyelvi és idegen nyelvi) kompetenciák: kreativitás és esztétikai tudatosság, önkifejezés);
- digitális (IKT) kompetenciák: magas szintű infokommunikációs jártasság, mérlegelés, dokumentumkészítés, programhasználat: Microsoft Word, Power Point, SWOT templates, Excel, Smart Art, Google Forms), telefonos applikációk (Quizlet), kreatív felületkezelő programok (Canva poszter) felhasználói szintű kezelése.

Szociális, életviteli kompetenciák:

- az egészség tudatos megőrzése;
- a tanuló közösségben elfoglalt helyének, betöltött szerepének felismerése, a tanulói ön- és énkép erősítése;
- elfogadás és adaptációs készség, a tanuló a közösségi emberről, mint a közösség aktív tagjáról vallott nézeteinek, elképzeléseinek formálása által;
- az önkéntesség és a kölcsönös felelősségvállalás;
- ön- és csoportos értékelési formák, visszacsatolási képesség.

Állampolgári kompetenciák:

- az ok-okozati összefüggések felismerésén alapuló, mérlegelő és konstruktív magatartás;
- a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlása olyan természetgazdasági folyamatok megismerése által, amelyek változásokat, esetleges válságokat idézhetnek elő;
- a globalizáció és a lokalizáció ismerete.

Miért értékes ez a projekt?

Mert bármilyen nyelvi szintű és korú nyelvhasználónak hasonlóan komplex élményt nyújt, azonnali, többszintű visszacsatolással;

Mert a tantárgyak közötti összefonódásnak köszönhetően a tanulók saját bőrükön érzik, hogy a különböző években és tanárok segítségével megszerzett tudás és kompetenciák hogyan erősítik egymást, így nem tárgyokban, hanem jártasságokban tudnak majd gondolkodni;

Mert a több héten át folyó szakmai munka az azonnali eredményeket követelő, sürgető 21. században az alaposságra, tudatosságra, valamint az elmélyülés fontosságára hívja fel a tanulók figyelmét;

Mert a „learning by doing” módszer alkalmazásával, folyamatos, kisebb részfeladatokra lebontott kapaszkodók és határidők segítségével vezeti végig a tanulókat, milyen alappillérei vannak egy jól felépített kampánynak;

Mert a tanulók első kézből élik meg, hogy ötleteik megvalósulhatnak, és ezzel hatással lehetnek saját környezetükre, ami megadhatja a kezdő lökést a felelős állampolgárság és a fenntartható élet igénye felé.

<p>Hogyan, mire alkalmazható a megszerzett tudás?</p>	<p>A környezetvédelem témakörében szerzett információ-alapú tárgyi tudás, valamint az idegen nyelvi lexikális tudás további ajtókat nyit a külföldi együttműködések terén, megalapozva például a non-profit szervezeteknél történő későbbi önkénteskedést, akár a közszolgálati 50 óra keretein belül, évente meghirdetett külföldi ösztöndíj- és pályázati lehetőségeket, ú.m. az 1997-ben alapított Stockholmi Ifjúsági Vízdíj (https://www.sivi.org/prizes/stockholmjuniorwaterprize/) A projektben szerzett és/vagy elmélyített együttműködési, kooperációs, valamint adaptációs készségek és a felhasználói szinten alkalmazott digitális kultúra elemei az iskolai szerepvállalásban, a továbbtanulásban (emelt szintű nyelvi érettségi, nyelvvizsga) valamint a későbbi munkavállalásban is hasznosnak bizonyulnak majd.</p>
<p>Hogyan illeszkedik a NAT célokhoz?</p>	<p>A projekt a 2019-es, valamint az átdolgozott, 2020-as NAT alapcéljaihoz, illetve iskolánk helyi tantervében a szakképzés óraszámaira leképezett ismeretanyaghoz négy területen is illeszkedik: kommunikáció (anyanyelvi és idegen nyelvi), digitális kultúra, természettudományok, valamint osztályközösség építés Részletesen lásd „<i>fejlesztendő kompetenciák</i>” rész.</p>

Kapcsolódó műveltség-területek	A projekt a tíz kiemelt műveltségi terület közül öthöz kapcsolódik szorosan: idegen nyelv: a projekt nyelve ember és társadalom: a produktum egy iskolai szintű, közös probléma feltárására készített, önzetlen megoldáskeresésre ember és természet, és Földünk és környezetünk: a projekt témája a környezetvédelem életvitel: a projekt során remélhetőleg végbemegy egy egyéni szemléletformálás, várhatóan kialakul vagy erősödik a tanulóknál a fenntartható élet iránti igény
--------------------------------	---

<p>Milyen információkat dolgozunk fel?</p>	<p>Az előzetes kutatási szakaszban a tankönyvi anyagok, olvasmányok és hallott szövegértés formájában közölt interjúk, videók mellett környezetvédelemmel kapcsolatos, felnőtt közegnek íródott, hivatalos hangvételű, az interneten mindenki számára elérhető, nagyobb lélegzetvételű, hiteles forrásból (nem wikipedia!) származó információkat dolgoznak fel a tanulók, amiket aztán leképeznek a saját mikrokörnyezetükre. Ez egy komplex elemző folyamat, amelyben a mérlegelés kulcsfontosságú.</p> <p>A kérdőívezés során saját kortársaik, iskolatársaik, informális, rövid válaszait dolgozzák fel. Ez az elemzői tevékenység egy másik, de legalább olyan fontos vetülete, amely az információ rendszerezését, értékelését, a kérdésfeltevés és a visszacsatolás fontosságát domborítja ki.</p>
--	---

Módszertan	
Milyen tanulásszervezési eljárásokat és munkaformákat alkalmaz? Indoklása:	A feladat összetettsége (lásd „rövid tematikus terv és időterv” rész) megköveteli a komplex gondolkodásmódot, különös tekintettel az átfogó tervezésre, a feladatmegosztásra, és a kivitelezésre, így indokolt a projekt munkaforma alapvetően páros munka vagy három fős csoportmunkában, ezzel is erősítve a kooperációt, valamint a produktumért történő kollektív felelősségvállalást (egyéni projekt három esetben fordult elő, de erre a tavaszi karantén miatti speciális körülmények adtak okot). Frontálisan irányított egyéni munka csak az előkészítési szakaszban javasolt, amikor a tanulók a szókincset és a nyelvtant sajátítják el.
Produktum – választható forma	
hivatalos levél az Igazgató Úrnak vagy	Mindkét formátumú produktumnak tartalmaznia kell az értékelőlapon (3. számú melléklet: tanári értékelés) előre meghatározott három részt: előzetes kutatást az adott témában (globális, és magyar szinten – linkekkel alátámasztva) az adott környezetvédelmi probléma iskolát érintő aspektusait (a kiértékelt kérdőívekkel alátámasztva) egy részletesen kidolgozott iskolai kampányt, amely megoldásként szolgálhat a felvetett környezetvédelmi problémára (opcionális költségvetéssel).
kiselőadás az Igazgató Úrnak (ppt alapján élőszóban előadva vagy saját hangon rögzített, videóként átkonvertált formában)	

A projekt rövid tematikus terve és időterve

- o. **Előkészítési szakasz** – a projekt kezdetétől számított egy hónappal korábban – szókincsbővítés és nyelvtani alapozás
Szókincsbővítés:

A négy csoport két különböző tankönyvből tanul: a 9c csoport az *English File 3rd Edition Upper-Intermediate* (OUP) tankönyvét használja, míg a sávós csoportokban a *Focus 2* (Longman) tankönyvet vesszük. Az adott tankönyvek tárgyalják a környezetvédelem témakörét, ám a tankönyvenként eltérő tematikus foghíjakat áthidalandó, minden csoport egységes szókinccset kapott a projekt előkészítési fázisában. Lipták Csilla *Színes kérdések és válaszok angol nyelven B2 szint* felkészítő tankönyvének bőséges, közel 150 szóból álló környezetvédelmi szövegét a gyerekek a *Quizlet* szótanuló program segítségével önállóan sajátították el négy héten keresztül. A *Quizlet* program tanári felhasználói oldalon, napi szinten, tanulócsoporthoz, és azon belül diákra lebontva nyomon követhető a tanulási folyamat, illetve minden héten egy szódolgozat formájában is tanúbizonyosságot tehetnek a csoportok az elsajátított tudásukról (4. számú melléklet: szódolgozatok; 5. számú melléklet: szókinccs).

Mire a tanulók az összes *Quizlet*-et feldolgozták, a tankönyvekben is eljutottunk a környezetvédelem témakörhöz:

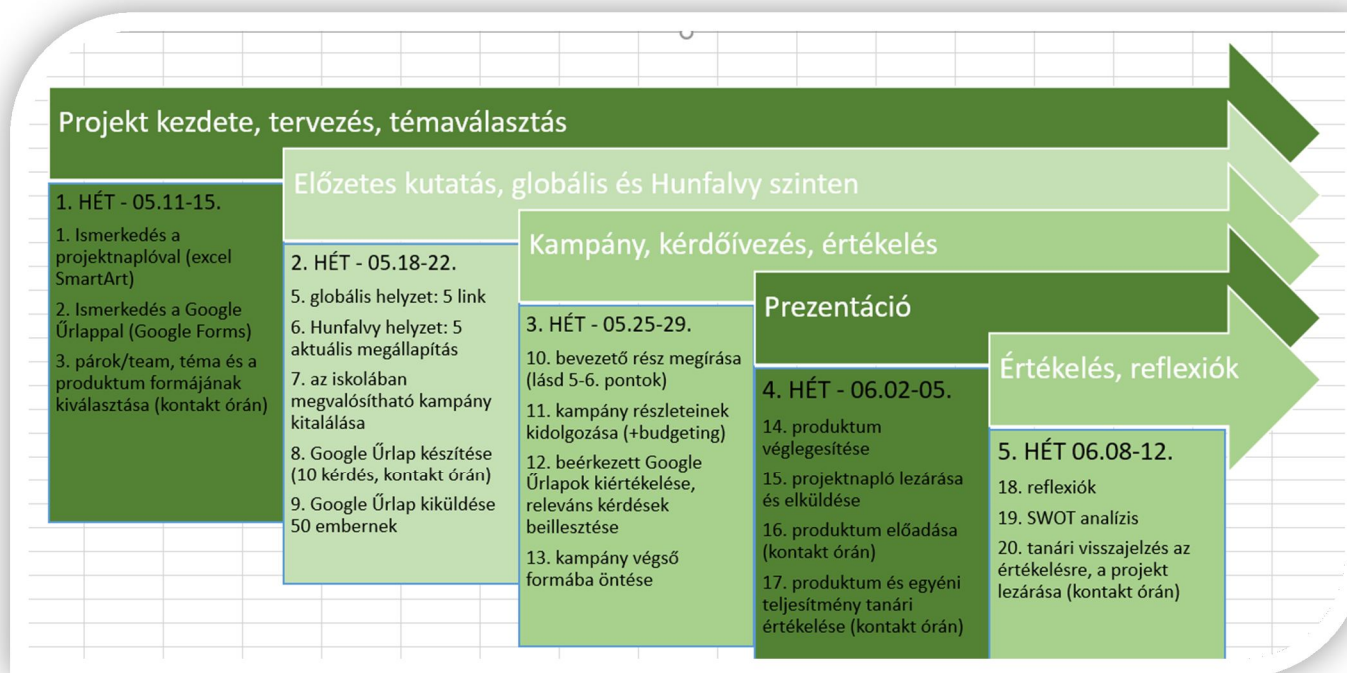
- Az *English File* a vízfogyasztást, a globális felmelegedés által tapasztalható természeti katasztrófákat, és a repülés által okozott klímaváltozás problémáit (File 4), valamint a személgazdálkodást járja körbe a *Trashed* című dokumentumfilm segítségével (File 5). (18. számú melléklet: óravázlatok 1-2-3). Ehhez kapcsolódóan egy forgószínpad órán volt szó az újrahasznosításról is (19. számú melléklet: forgószínpad módszer). Elemeztük Leonardo Di Caprio Oscar-díjas színész híres 2014-es ENSZ beszédét a klímaváltozásról, összehasonlítva Greta Thunberg 2019-es *How dare you*-ként elhíresült monológjával (8. számú melléklet: szorgalmi fordítás Greta Thunberg).
- A *Focus 2* tankönyv Unit 4 leckéje a *hobbit ház*, mint egy önfenntartó, élhetőbb világ példájával indít. A *hobbit házhoz* kapcsolódóan körbejártuk a *passzív ház* találmányát netes oktató videó, valamint a *Színes kérdések és válaszok angol nyelven B2 szint* témába vágó olvasmányának feldolgozásával (9. számú melléklet: szorgalmi fordítás Passive house, és 18. számú melléklet: óravázlatok 4-5).

Nyelvtani alapozás

Míg az elsajátítandó szókinccs nyelvi szinttől függetlenül mindenki számára azonos volt, a használatos nyelvtant már differenciálnom kellett. B2-C1 szinten a komplex jövő idő (Future Continuous, Future Perfect) és az összetett feltételes mód (2nd-3rd Conditionals) használata a témakör sajátja, míg B1 szinten az egyszerű jövő idő (Simple Future) és az ok-okozati feltárásokhoz a feltételes mód kevésbé komplex szintjei is elegendők (Zero-1st Conditionals).

A tankönyvek a környezettudatosság témakörénél – a komplex jövő időt kivéve – az előző leckékben kitérnek ezekre a nyelvtanokra, így azokat csak frissíteni kellett. A 9c csoportnál viszont csoport szinten tettünk egy kitérőt a komplex jövő idő rejtelmibe, így ott az előkészületek közel két héttel tovább tartottak. (18. számú melléklet: óravázlatok 6-7)

A projekt tényleges ütemezését az alábbi Excel Smart Artból kivágott konkrét ütemtervvel tudom legjobban illusztrálni, amit a tanulókkal órán részletesen átbeszéltünk. A projektterv mutatja, hogy heti 3-4 óraszámnál hozzávetőlegesen 4-5 hétre kell tervezni. Ha ehhez hozzáadjuk a nulladik, előkészítő szakaszt, akkor érdemes március végén, de legkésőbb a tavaszi szünet előtti pár hétben megkezdeni a szókincs önálló feldolgoztatását.

1. Tervezési szakasz –a követelmények átbeszélése, projektváz, témaválasztás

Fontos, hogy ennek a szakasznak elég időt szenteljünk, különben fontos kulcskompetenciák sikkadnak el. A projektnapló vezetésének miért-jét és hogyan-ját előre tisztázni kell, hogy érezzék a haladást, és elkerüljük az utolsó nap behamisított adatokat (6. számú melléklet: haladási napló; 7. számú melléklet: projektütemezés). A Google Forms kérdőívek technikai kihívásai mellett előre kell vetíteni a kiértékelés fontosságát, például az igen/nem típusú eldöntendő, vagy éppen kifejtős kérdésekre adott válaszok okozta nehézségeket (18. számú melléklet: óravázlatok 8-9, 20. számú melléklet: jó- és rosszgyakorlatok).

Szintén alapvető fontosságú a csoportok megszabása: lehet szabadon csoportosulni, de differenciálás, vagy éppen szocializációs okokból két nyelvi csoport esetében manipuláltam a csoportösszetételt, amit mindenképpen előre kell tisztázni. Promótáljuk, hogy válasszanak maguk közül egy kapcsolattartót, valamint még az első héten osszák fel a feladatokat, készítsenek projektvázat, beszéljenek meg előre munka- és kapcsolattartási formákat. Elképzelhető, hogy a kilenc felajánlott témán (lég-, zaj-, fény-, és vízszennyezés, állat-és növényvilág, lepusztulás, erózió, túlnépesedés, és hulladék) elsőre nehéz osztozkodni, így a pedagógusnak ismernie kell a csoportjait annyira, hogy tudjon kompromisszumos alternatívákat ajánlani.

2. Előzetes kutatási szakasz – internetes kutatás, kérdőívészés

Ebben a szakaszban az előzetes tudásfelmérés, valamint a fenntarthatósággal kapcsolatos ismeretek elmélyítése a cél. Elengedhetetlen, hogy nyomtatott vagy digitális médiatartalmak segítségével a tanulók képbe kerüljenek témájuk globális és magyarországi vetületével, hogy később le tudják azt képezni saját iskolai létükre. Ennek mérése a konkrét linkek bekérése (10. szám melléklet: előzetes kutatás). A zajszennyezés, a fajok védelme, az erózió, a lepusztulás, a túlnépesedés kapcsán nem mindig egyértelmű, hogyan jelennek meg ezek a témák az iskolában. Némi kutatás után azonban többnyire sikerül konkretizálni az adott témát, és a tanulók rájönnek, hogy zajszennyezés van az osztályteremben Kahoot-ozás közben, vagy a folyosón, amikor üvölt a zene egy-egy *l-pad*-ből, az iskolában is van akvárium, növények és madarak, a sulis kertben folyamatosan pusztul a talaj, az épületben a tantermek, szekrények, öltözők állaga is elkerülhetetlenül romlik. Még a túlnépesedés témáját is könnyebb feldolgozni, ha azt a büfében-szünetekben kialakult kígyózó sossal illusztráljuk.

Ez a legintenzívebb tanári mentorálási szakasz: a kezdeti tanácsalanságot áthidalva rá kell vezetnünk a gyerekeket egy-egy problémafelvetésre anélkül, hogy konkrét megoldásokat adnánk a szájukba, hiszen azzal pont a projekt sikerének a titka, a személyes érintettség veszne el. Ha egy adott témában több megoldandó probléma is felvetődik, tanácsoljuk, hogy a kérdőívet úgy állítsák össze, hogy a feldolgozott válaszokból egyértelművé váljon, kinek melyik kérdés a legfontosabb, így tanulnak majd meg priorizálni. (12. számú melléklet: kérdőívek és kiértékelés). Azok a csoportok, akik tanácsom ellenére több kampányt is kidolgoztak, a SWOT analízisben gyengeségként említették a produktumuk elaprózódását.

3. Kampány kidolgozási szakasz – kreatív és rendszerező munka

Amíg a csoportok várják a kitöltött kérdőívek beérkezését, feltöltik a tervezési szakaszban elkészült projektvázat a bevezető szöveggel, rendszerezve az előzetes kutatásban szerzett információkat. Közben folyamatosan dolgozzák ki a kampányuk részleteit, plakáttervet készítenek (11. számú melléklet: poszterek), összegyűjtik a kampányuk előnyeit, mérlegelik a hátrányokat, gazdasági iskola révén opcionálisan költségvetést terveznek, szem előtt tartva, hogy a produktumot az iskola igazgatóságának kell majd eladniuk. A megfelelő számú kérdőív beérkezésekor a kampányt végső formájába lehet önteni,

megíródik a levél (13. számú melléklet: produktum hivatalos levél), elkészül a ppt (14. számú melléklet: produktum ppt), vagy az abból átkonvertált, saját hangon rögzített videó (15. számú melléklet: produktum videó).

Érdekeség, hogy a B1 szintű sávcsoporthoz jellemzően a nagyobb biztonságot adó videó rögzítést és hivatalos levél írását, míg a két haladóbb, szóban erősebb csoport a ppt alapú, élőlírással történő előadásmódot választották.

4. Produktum bemutatási szakasz – egymás munkáinak meghallgatása

Erre a szakaszra legalább kétfő tanórát szánjunk, csoportlétszámtól függetlenül, hiszen a tanulók nem csak előadnak, hanem értékelik is egymást, azon túl pedig a pedagógustól is kellő visszacsatolást várnak, ha már több héten keresztül ezen a projekten dolgoztak. Fontos, hogy a produktummal egy időben beérkezzen a projektnapló is, ami bizonyítéka a csoportdinamikának és a megvalósult kooperációnak.

5. Értékelési szakasz – visszacsatolás négy szinten

A tanulók erre a szakaszra szeretnek a legkevesebb időt szentelni, de utólag általában belátják, hogy csak a többi projekt fényében értékelhető igazán munkájuk eredményessége:

- az önreflexiókat az egyéntől kérjük, tanórán kívül, és nem publikusak, azok a projekt tanári értékelésének nem részei;
- a csoportmunka reflexióját együtt készítsék el SWOT analízis formájában, tanórán, úgy, hogy levonják a kellő konzekvenciákat és legyen egy előremutató konklúzió jövőbeli projektekre nézve (16. számú melléklet: csoportos értékelés SWOT);
- társaik munkájának értékelésénél a legfőbb szempont a szisztematikusság. Nem elég annyit mondani előben, hogy egy produktum jó vagy rossz, ennél sokkal cizelláltabb, igényesebb visszajelzésre buzdítuk a gyerekeket, használva a már jól ismert projekt pontozólapot (3. számú melléklet: tanári értékelés). Így látszik majd, hogy figyelemmel kísérték a többiek munkáját is (17. számú melléklet: egymás értékelése).
- végül pedig a tanár is értékel a tanórán, jelen esetben jeggyel, két szinten: a produktum (csoport) és a nyelvhasználat (egyéni teljesítmény) szintjén (3. számú melléklet: tanári értékelés). A tanulókat jellemzően az érdemjegy érdekli leginkább, de ha a projekt eléri igazi célját, a későbbiekben erre az értékelésre fognak a legkevésbé emlékezni. A nagyon kiemelkedő projekteket szaktanári vagy tantárgyi dicsérettel is illettük.

A projekt mellékleteinek listája

1. számú melléklet: Mi rejlik a Föld alatt? plakát és projektterv
2. számú melléklet: csoportjellemzések

3. számú melléklet: tanári értékelés
4. számú melléklet: szódolgozatok
5. számú melléklet: szókinccs
6. számú melléklet: haladási napló
7. számú melléklet: projektütemezés
8. számú melléklet: szorgalmi fordítás Greta Thunberg
9. számú melléklet: szorgalmi fordítás Passive House
10. számú melléklet: előzetes kutatás
11. számú melléklet: posztetek
12. számú melléklet: kérdőívek és kiértékelés
13. számú melléklet: produktumok hivatalos levél
14. számú melléklet: produktumok ppt
15. számú melléklet: produktumok videó
16. számú melléklet: csoportos értékelés SWOT
17. számú melléklet: egymás értékelése
18. számú melléklet: óravázlatok
19. számú melléklet: forgószínpad módszer
20. számú melléklet: jó- és rosszgyakorlatok

Válogatás a projekt produktumaiból

11. számú melléklet: posztetek

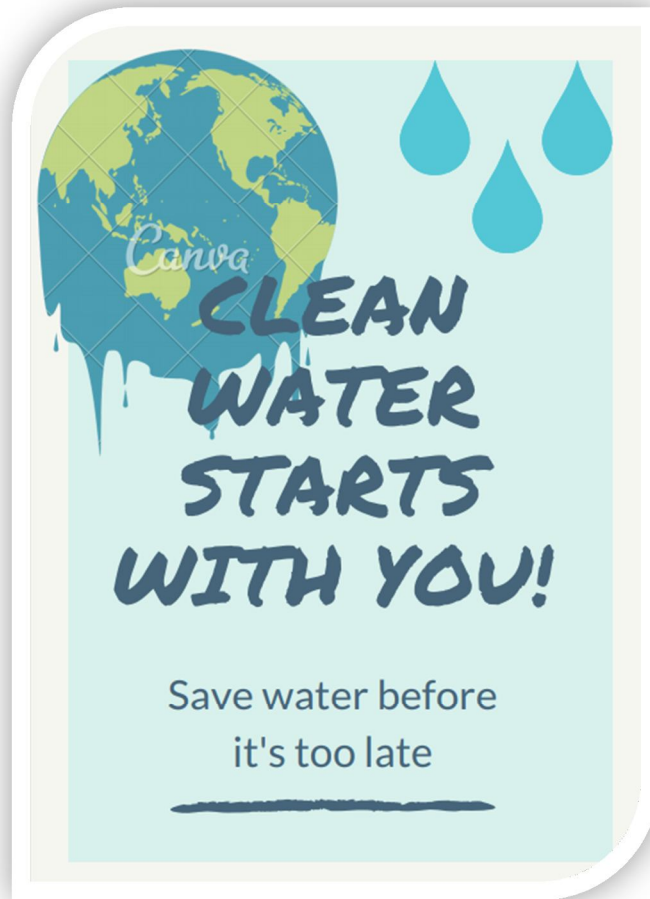
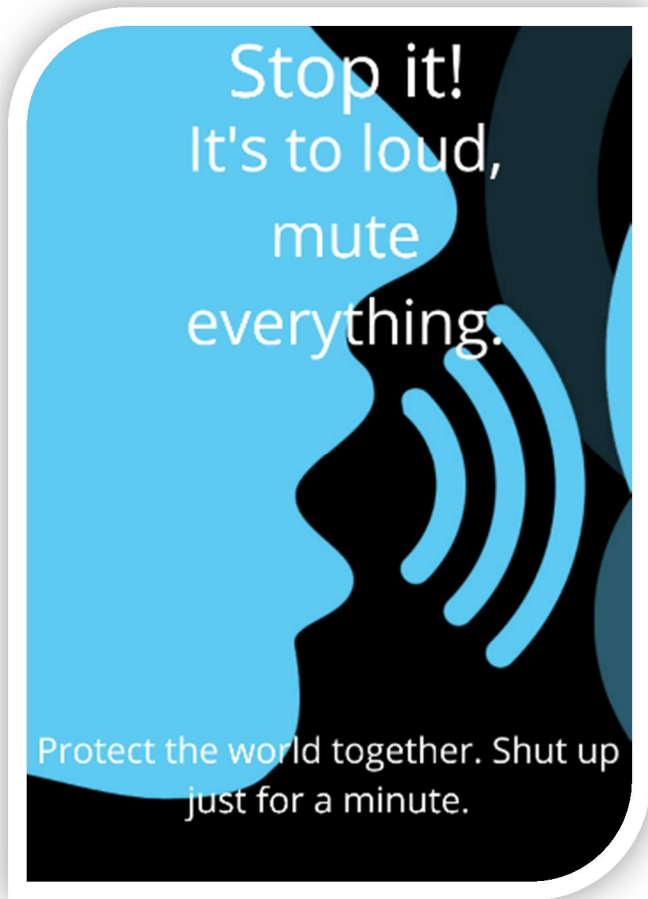
LITTERMINATION

Papp Gábor Drozd Zsolt

Change our belief and stop
our trash pollution by using
selective bins in school.

TO BE CONTINUED...

Google Forms kérdőívek

Ebben a szakaszban egy legalább 10 kérdésből álló kérdőívet kellett összeállítaniuk a csoportoknak és legalább 25 embernek kiküldeniük. (A beérkezett kérdőívek száma 50-ről indult, de aztán a karantén némiképpen módosította ezt, így már a 25-nek is örültünk). A csoportok informatika tanárával egyeztetve a Google Forms sajátosságaival informatika órán előzetesen már megismerkedtek a tanulók, így annak létrehozása nem okozott problémát. Az összeállított pilot kérdőívet olyan szemmel együtt néztük át órán, hogy egy-egy kérdésre adott válaszok mennyire viszik őket közelebb a projekt produktumához, magához a javasolt kampány részleteihez. A nagyobb, közérthetőséget zavaró nyelvi bakikra is felhívtam a figyelmüket, csak ezután küldhették ki egymásnak. A kérdőívből maga a Google is készít statisztikát, de ezen túlmutatóan is lehetett értékelni részfeladatként, aminek egészen változatos formáit választották a gyerekek.

Produktum: hivatalos levél

Attention

The Principal

Hunfalvy Bilingual Secondary Vocational School

3 Ponty Street

Budapest

1011 Hungary

Date: 03 June 2020

Subject: Request for Eco-Hunfalvy

Dear Sir,

On behalf of the student government, we are asking the esteemed Principal to consider having more plants in our school. This would be beneficial for several reasons. On one hand, plants would make our school more beautiful, colorful and friendly. On the other hand, according to a study in Taiwan, students can improve their performance with the help of plants. Please find more information below about the study at the bottom of this letter.

In connection with this idea, we sent out a questionnaire to Hunfalvy students. I have inserted the answers below for your reference:

Most of the students would like to have more plants.	89.5%
Students think it would be better if the school pays for the plants.	63.2%
People think it would be better if classes would take care of the plants.	68.4%
Students think that classes should decide which types of flowers should there be.	73.7%
Majority of the students prefer to have small plants and flowers.	68.4% – 84.2%
A lot of students have plants at home.	94.7%
Flowers and hanging plants are the most popular types of plants in student's home	94.7% – 68.4%
Students prefer small plants and flowers over big ones.	68.4% – 63.2%
Students think the flowers could freshen the school's air at least a little bit.	94.7%
Majority of the students aren't allergic to pollen, so flowers wouldn't cause too much trouble.	84.2%

The implementation of the project:

We would involve the classes in the implementation of the project. Each class would have a responsible person who would assess plant-related needs. A vote could be taken to decide what plants should be placed in the school. At the entrance of the school there could be a few kinds of plants for the students and teachers to vote for. In front of the plants there would be a box in which the students can throw small pieces of paper with the plant's number on it that they want to vote for.

The plants could be used in biological education. For example, peas can be planted, and their development can be monitored in a sample plantation.

It would be possible to contact the flower shops and horticultures in the area and offer them cooperation. The school can grow plants for them and students can also work in the flower shops or horticultures in the summer.

More information on the benefits of placing plants in our school:

We collected some specific types of plants which would be good if they were placed in our school:

1. Jasmine: This pleasant-smelling plant reduces stress, gives positive energy, strengthens relationships.
2. Golden palm: It cleanses and detoxifies the air, creating a clean and positive environment. The leaves of the plant soften the energies.
3. Sail flower: It improves our condition spiritually, mentally and physically. It improves energy flow by purifying the air and neutralizing the gases produced indoors. It gives a feeling of peace and provides a restful sleep.
4. Epipremnum aureum: A plant that brings good luck according to feng shui. As a runner, it is best to run it on a stand. It reduces stress, anxiety, negative vibrations when placed in a corner of the room. If its leaves face up with their pointed ends, it brings wealth and prosperity.

The study in Taiwan:

Two classes participated in the study. In the beginning, there were no plants in any of them, and every two weeks Han completed a test with the students to examine their psychology, behavior, health, and academic performance. After a while, he brought some plants into one of the classrooms and continued to complete a test with the students every two weeks. Students who were in a classroom full of plants had better performance compared to the other class. They were healthier, calmer, and more balanced. The beneficial effects of the plants have been shown.

We hope that our project will be considered and accepted.

Looking forward to your kind response.

Best regards,

XY

Student Government representative

16. számú melléklet: csoportértékelés SWOT

SWOT ANALYSIS

Littermination projekt

			
STRENGTHS	WEAKNESSES	OPPORTUNITIES	THREATS
The biggest strengths of our projects are that it is easy to implement, supported by many, environmentally friendly.	selective removal of garbage is difficult for the school not everyone may take selective waste collection seriously	In our project, other schools see an opportunity and they embrace it as well	the order may become more expensive, the product can be damaged during delivery

SWOT ANALYSIS: Air pollution-smoking in the yard

			
STRENGTHS	WEAKNESSES	OPPORTUNITIES	THREATS
Our project strength is that our school building won't be air polluted and the men toilet won't be destroyed if they could smoke in the school yard.	Our weakness is that when a child go to the yard and his friends are smoking, he will smoke passively.	Our opportunity is the principal and the teachers decision and rethinking.	Our plan threat is that not sure that the students will accept it and they will smoke in the toilet like before.
			

Air Pollution Project SWOT

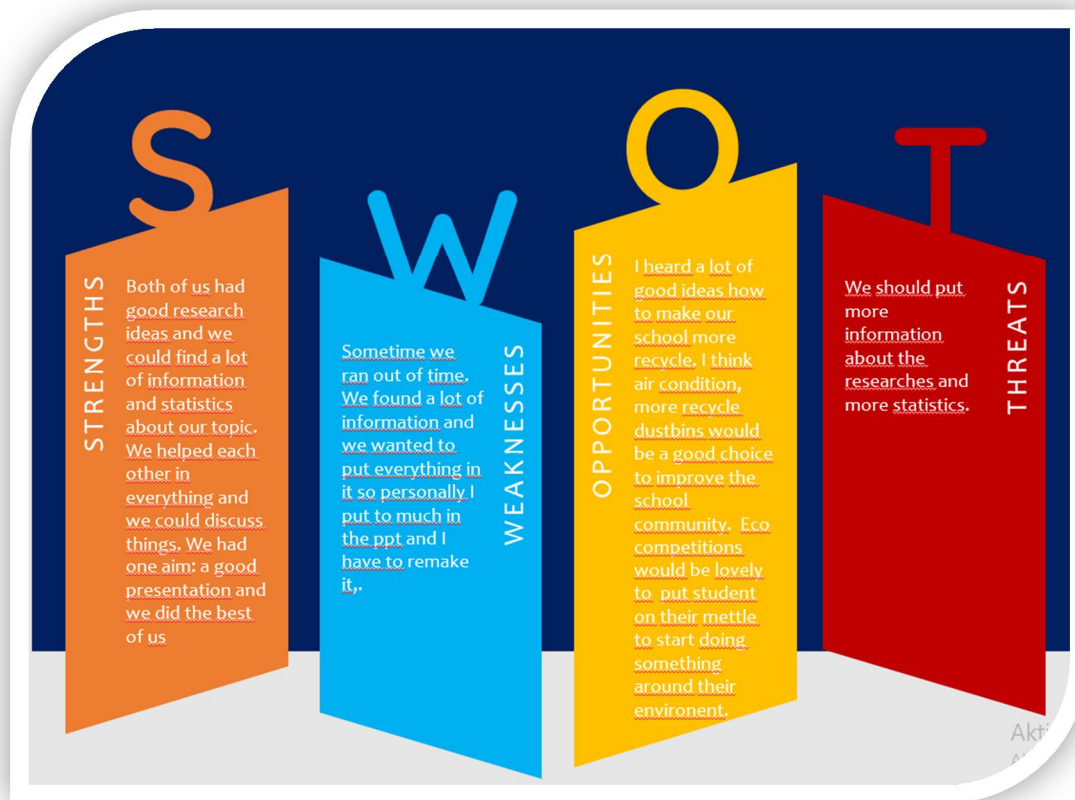
			
Strength	Weakness	Opportunity	Threat
We have followed the prescribed tasks on the evaluation sheet. We fully presented the facts about the issue. We offered more solutions on local, <u>high</u> level.	The questionnaire was awful. We did not <u>glance</u> the relation of the question form and our project and solution conception. Because of that, we couldn't use statistics to prove that our campaign would work. We haven't used the grammar formulas that were suggested. We didn't talk about the details of the project. It could have been more thorough.	I see opportunity in all of our weaknesses.	Maybe the basic problem, the smoking that we based our project is too divisive in the community of students. Because of that, our project probably would be rejected.

Strengths: I felt we are good prepared, watched lot of videos and read good articles from honored, good newspapers. We learned a lot in biology and not just in english

Weaknesses: I would say our ppt was not enough modern, I felt too much text on the layers.

Opportunities: Was our weakness, the Idea came later than we made the project. We made some opportunities for example: Smoking Lounge, Air circulator

Threats: They are too expensive and the boys will not stop smoking.

Pappné Horváth Veronika:

„Everything is connected¹” – környezettudatos nevelés angolórán

Rezümé

A 21. századi fiatalság egyik kiemelt szerepvállalási területe a környezetvédelem. A tapasztalat azt mutatja, hogy a középiskolások egyre nagyobb figyelmet fordítanak a környezetvédelemre, így lehetőség van arra, hogy ne csak a pedagógus előadását hallgatva, passzívan szerezzenek ismereteket, hanem a saját tudásukat, tapasztalatukat felhasználva gyakorlatba is átültethető ötletekkel gazdagítsák egymást. Fontos, hogy felismerjék, minden összefügg mindennel

¹ ENCYCLICAL LETTER LAUDATO SI' OF THE HOLY FATHER FRANCIS ON CARE FOR OUR COMMON HOME. p. 67. Vatican Press. http://w2.vatican.va/content/dam/francesco/pdf/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si_en.pdf (letöltés dátuma: 2020.10.16. 18:01)

(„Everything is connected²“), az egyén szerepe is jelentős, hiszen vannak olyan egyszerű cselekedetek, amelyek a saját mikorkörnyezetük minőségét javíthatják és akár jó gyakorlatként tovább is adhatók, így ébresztve rá minél több fiatalt, hogy mind a saját, mind az élővilág érdekében aktív szerepet vállaljanak a természet védelmében.

Fejlesztendő kompetenciák

Természettudományos és környezeti kompetenciák:

környezetvédelemi ismeretszerzés-, és átadás, azok gyakorlatba ültetése

Idegen nyelvi kommunikációs kompetenciák:

szóbeli és házi feladatként írásbeli kommunikáció – véleménynyilvánítás, ötletelés, prezentáció, javaslattétel, indoklás

Digitális kompetenciák:

okoseszközök használata információszerzésre

Személyközi kompetenciák:

együttműködés egy közös cél megvalósításáért

---

² ENCICLICAL LETTER LAUDATO SI' OF THE HOLY FATHER FRANCIS ON CARE FOR OUR COMMON HOME. p. 67. Vatican Press. http://w2.vatican.va/content/dam/francesco/pdf/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si_en.pdf (letöltés dátuma: 2020.10.16. 18:01)

Vállalkozói kompetencia:

újításra, változásra törekvés, a kitűzött célok eléréshez szükséges lépések megismerése, rendszerezése, követése

Nevelési célok meghatározása és indoklása

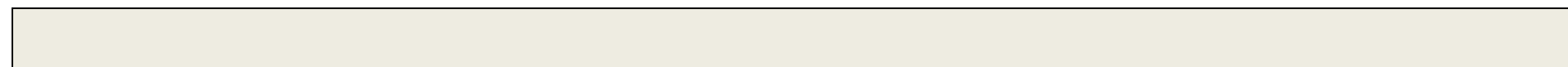
A környezettudatos nevelés a diákság soraiban kiemelten fontos, hiszen minél fiatalabban ébred rá valaki arra, hogy mely szokásai milyen hatással vannak a bolygónk élővilágára, annál nagyobb az esélye, hogy hosszútávon fenntartható szokásokat, magatartásformákat alakítanak ki. Mindemellett ha mindez csoportban történik, a diákok azt is megtanulják, hogyan tudnak együttműködni egy-egy cél elérésének érdekében, az iskolán belüli ötleteikkel kikhez fordulhatnak. Ha a tanulókat biztatjuk, hogy tevékenyen részt tudnak venni a környezetvédelemben, akkor ezt a proaktív hozzáállást támogatva segítheti a pedagógus egy olyan generáció kialakulását, ahol az egyének egy közös, jól felfogott cél érdekében dolgozhatnak együtt.

Alkalmazott oktatási módszerek és választásuk indoklása

A kommunikatív nyelvoktatás módszerének megfelelően a tanórán nem egyesével zajlik egy-egy készség fejlesztése, hanem integráltan. Így a tanóra során lehetőség van az olvasott szöveg értését, hallott szöveg értését és a beszédképességet is gyakorolni, így az aktív nyelvhasználat meg tud valósulni. Jellemzően csoportos ill. páros munka adja az óra nagyobb részét, ezzel is segítve, hogy a diákok ne passzív befogadói, hanem tevékeny résztvevői legyenek az órának. A csoportban elvárás az idegen nyelv folyamatos használata, csak a legszükségesebb esetekben kapnak anyanyelvi támogatást a tanulók (pl. természettudományos kifejezések, fajok megnevezése), mivel az óravázlat emelt óraszámú, B1+ / B2 szintű nyelvtudással rendelkező gimnazista csoport számára készült.

Óravázlat

Tanítási óra: angol Évfolyam: 12. évfolyam	Készítette: Pappné Horváth Veronika – Szent Orsolya Római Katolikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium – Sopron
Témakör: A természet és annak védelme	Az óra anyaga: A méhek fontossága
Az előző óra: Bevezetés a természetvédelem témakörébe – szókincsfejlesztés (időjárás, természeti katasztrófák, természetvédelmi problémák és lehetséges megoldások)	Következő óra: Hallott szöveg értése érettségi feladattípusokon keresztül
Az óra típusa: új ismeretet feldolgozó és alkalmazó	Módszer(ek): főként pármunka, csoportmunka, ellenőrzésnél és a bevezető gondolatnál rövid frontális osztálymunka
Nagy gondolat: „Minden összefügg mindennel.” („Everything is connected.“ ³)	
Taneszközök: projektor, laptop, saját készítésű feladatsor, okostelefonok interneteléréssel	Szemléltető eszközök: YouTube videó: https://www.youtube.com/watch?v=YaaQUGPXtnU ⁴

³ENCYCLICAL LETTER LAUDATO SI' OF THE HOLY FATHER FRANCIS ON CARE FOR OUR COMMON HOME. p. 67. Vatican Press. http://w2.vatican.va/content/dam/francesco/pdf/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si_en.pdf (letöltés dátuma: 2020.10.16. 18:01)

⁴ utolsó megtekintés ideje: 2020. 10. 30. 9:26

Célok: az idegen nyelv tanításának folyamatán keresztül a diákok figyelmét felhívni a környezetvédelem, azon belül pedig a méhek fontosságára, hogy felismerjék, milyen emberi tett mennyi mindent befolyásolhat az élővilágban, valamint rámutatni, hogy a megszerzett ismertek milyen módon ültethetők át a gyakorlatba az iskolai közösségben.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
<p>Az előző (bevezető) órán a diákok a különböző témákat feldolgozó szókincsfejlesztő feladatokon keresztül egy átfogó képet kaptak arról, hogy a természeti jelenségek és problémák hogyan függenek össze, mik lehetnek egyes problémák következményei. A szókincsfejlesztő órán szó esik az időjárás, természeti formák, állatfajok, természeti katasztrófák és környezetvédelem kérdéseiről, így ezen az órán a téma alapvető ismereteinek hiánya nem lehet akadály a munkának. Emellett</p>	<p>Nyelvtudáshoz kapcsolódó készségként a hallott szövegértés fejlesztése az egyik cél (általános tartalom követése, szükséges információ kiszűrése. További célok még a szókincsfejlesztés, beszédgyakorlat (véleménykifejtés, rövid prezentáció, ötletelés, egyet (nem) értés kifejezése), valamint olvasott szövegből szükséges információ kiszűrése. Az idegennyelvi készségek fejlesztésébe integráltan</p>	<p>A diákok a feladatok elvégzése során megszerzett ismereteikre támaszkodva, az összefüggéseket felismerve, az összegyűjtött információt megszűrve és rendszerezve jutnak el a számukra kitűzött órai cél megvalósításához.</p>	<p>Az óra nagy gondolatát alátámasztó gyakorlati feladatok során jutnak el a diákok az ok-okozati összefüggések felismeréséhez, majd ezeket felhasználva a problémára megvalósítható javaslatokat gyűjtik.</p>	<p>Angol idegen nyelv, természettudományos tárgyak: biológia, földrajz, kémia</p>

<p>ez az óra épít a diákok saját tudására, számítva arra, hogy egy 21. századi középiskolás tisztában van a környezetvédelmi kérdések fontosságával, rendelkezik saját ismeretekkel, véleménnyel, ötletekkel, amellett, hogy remélhetőleg már a saját mikrokörnyezetében is tett apró lépéseket a természet védelmének érdekében, így saját tapasztalatait is be tudja építeni az órai feladatok megoldásába. Tantárgyközi kapcsolatokon keresztül a természettudományos tárgyakra (biológia, kémia és földrajz) vonatkozó ismertek is segítik az órai munkát.</p>	<p>egyidejűleg cél továbbá a diákok alábbi kompetenciáinak fejlesztése: természettudományos és digitális kompetencia, kezdeményezőkézség, vállalkozói kompetencia</p>			
--	---	--	--	--

Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
------------	------------------------	--------------------------------	---------------------	--------------------------	--------------------------

1	üdvözlés, adminisztráció				
3+1	bemelegítő feladat	<p>A feladat célja az előző órai szókinccs átisméltése és az óra témájának bevezetése. A diákok a környezetvédelem legismertebb problémáinak ok-okozati összefüggéseit feltételes mondatok formájában kisebb papírdarabokon kapják meg. A csoport egyik felénél a feltétel, másíknál a következmény van (tanulónként egy félmondat). A teremben körbejárva, egymást megszólítva meg kell találniuk azt a tanulót, akinél az ő félmondatuk párja van. Ha ez megtörtént, az összeillő félmondatok alapján párokba rendeződve ülnek le, és az óra további részében a pármunkát ebben a felállásban végzik. 3 perc után mindenkinek le kell ülnie és egy gyors ellenőrzéssel a diákok felolvassák páronként a mondatokat) a párok kialakítása véglegessé válik. A feltételes mondatokat ld. melléklet.</p>	<p>Az óra valamennyi szakaszában: természettudományos ismeretek (biológia, kémia, földrajz)</p>	<p>Papírokra nyomtatott feltételes félmondatok (a feltételes mód szerkezete már ismert)</p>	<p>Ennél a feladatnál, mivel a cél a bemelegítés, fontos, hogy ne nyúljon túl hosszúra a feladat. A papírok kiosztásával párhuzamosan adja ki a pedagógus az instrukciókat. Ezután a pedagógus a diákok között körbejárva figyel, hogy kinek van nehézsége a párja megtalálásában, ha szükséges, odairányít egy-egy tanulót a párjához, vagy ha 2 diák nem a megfelelő mondatpárt rakta össze, figyelmezteti őket, hogy tovább kell keresniük. A csoport páratlan számú (19 tanuló) ezért egy feltételhez két következmény is tartozik, erre fel kell hívni a figyelmet a feladat elkezdése előtt. Így a párok mellett egy 3 fős csoport is alakul. Fontos figyelni az aktuális csoportlétszámot, ha van hiányzó, a mondatokból a létszámnak</p>

					megfelelően kevesebbet kell kiosztani (úgy, hogy a méhekre vonatkozó mindenképpen kiosztásra kerüljön). A mondatpárok megalkotásánál különös figyelmet fordítottam arra, hogy ne legyen több jó megoldás is, így várhatóan az elvárt mondatpárok alakulnak majd ki.
2	az óra konkrét témájának bevezetése	A mondatok közül a pedagógus kiemeli a következőt: „If bees become extinct, humanity will survive only for 4 more years.” Néhány rávezető kérdéssel (miért lehet ez igaz, miért fontosak a méhek, milyen munkát végeznek a természetben) megállapítható, hogy a diákok mennyi ismerettel rendelkeznek a témában, felmérhető, hogy milyen szókinccs elemeket tudnak használni. A pedagógus rávezető kérdései és azok válasza a témába vágó szavakkal: ld. melléklet.		Frontális osztálymunka, szükséges új szókinccs ismertetése, meglévő szókinccs előhívása	Feltehetőleg a diákok hallották már ezt az állítást, és megnevezik Einsteint, mint a mondat forrását, azonban érdemes kiemelni, hogy nem bizonyított, hogy Einstein valóban ilyet mondott. Fontos, hogy ebben a szakaszban (eliciting és pre-teaching vocabulary) a kérdésekre adott válaszoknál a pedagógus figyelje, milyen szókinccselemeket tudnak használni a diákok, és mi az, amit ebben a szakaszban bizonytalanul fejeznek ki, mivel eddig nem ismerték

					a szükséges szavakat. Az új elemeket a táblára felírva, angol nyelvű magyarázattal (rajzzal, példamondattal stb.) ismerteti, végső ellenőrzésként pedig javasolt a magyar kifejezés említése, mivel itt természettudományokhoz kapcsolódó szakkifejezések is előkerülhetnek (pl. beporzás).
5	Felkészülés a videó megtekintésére, ötletelés – 1. rész korábbi ismeretek előhívása	A diákok hiányos folyamatábrákat kapnak, amelyek a videóban szereplő összefüggéseket mutatják be, azonban hiányoznak a következőkhez vezető lépések. Ezeket párban megpróbálják kiegészíteni. A folyamatábrákat ld: melléklet.		Az óra elején kialakított párok dolgoznak együtt előre elkészített, hiányos, papír alapú folyamatábrákból kiindulva beszédgyakorlat	Az ábrák kiosztása közben a pedagógus ismerteti a feladatot. Érdeemes felhívni a diákok figyelmét arra, hogy nem kell mindenáron kiegészíteni valamennyi ábrát, nem elvárt, hogy tudják a megoldásokat, ha nincs ötletük, ne időzzenek egy-egy pontnál, lépjenek a következőre. Megkönnyíti a munkájukat az is, ha a pedagógus hangsúlyozza, hogy nincs jó/rossz válasz, nyugodtan előállhatnak bármilyen ötlettel. Az ábrák között szándékosan szerepel

					a „carbon dioxide sequestration” kifejezés, amely a videó megértéséhez szükséges, és amelyet a feladat megoldása során bizonyosan megkérdeznek a diákok, így ez a szó itt kerül elmagyarázásra. A munka során a pedagógus végig monitorozza a diákok tevékenységét, ha a tanulók kérik, nyelvi kérdésekben segítséget nyújt.
2+2	Felkészülés a videó megtekintésére, ötletelés – 2. rész	A diákok a pedagógus utasítása szerint négy-öt fős csoportokba rendeződnek és megbeszélik az ötleteiket. Kiegészíthetik az esetlegesen hiányzó elemeket a társaik elgondolásai alapján. A 2 perc leteltével a pedagógus egy-egy csoportot megkér, hogy egy-egy folyamatábránál ismertessék, mire jutottak.		csoportmunka, rövid közös ismertetéssel beszédgyakorlat	A csoportba rendezésnél a pedagógusnak figyelnie kell arra, hogy heterogén tudású csoportokat alakítson ki, ne legyen olyan csoport, amelyben mindegyik diák kiemelkedően jó vagy éppen mindannyian gyengébbek. (A teljes létszámtól függő a csoporttagok létszáma, ebben az osztályban 1 db 4 fős és 3 db 5 fős csoport alakítható.)

					A munkát követően közösen röviden megbeszéljük az ötleteket, így képet kapunk arról, mennyire vannak tisztában a diákok az összefüggésekkel. Nagyon fontos itt kiemelni, hogy a megoldást (az ötletek jóváhagyását) nem kapják meg a diákok, a pedagógus mindössze annyival reagál, hogy „Ez valóban érdekesen hangzik.” vagy „Ez nekem egy kicsit hihetetlen.” vagy „Van olyan csoport, aki egyetért ezzel?” stb.
6+2	Új ismeretek megszerzése: a videó megtekintése, a folyamat-ábrákba írt ötletek ellenőrzése	A pedagógus ismerteti, hogy milyen videót fognak látni, amelynek alapján a diákok kiegészítik / javítják a saját folyamatábráikat. Ezt követően a pedagógussal közösen megbeszélik, mik a helyes megoldások a folyamatábráknál. A videó linkje: https://www.youtube.com/watch?v=YaaQUGPXtnU ⁵		hallott szöveg értése önálló munka, frontális osztálymunka	Mivel a videóban az egyes összefüggéseket részletesen, képekkel is illusztrálva mutatják be, egyszeri megtekintés után elvárható, hogy a diákok le tudják ellenőrizni / ki tudják egészíteni a folyamat-ábrákat. Az ábrák ellenőrzése után érdemes rámutatni az óra „nagy gondolatára”, mely szerint minden

⁵ utolsó megtekintés ideje: 2020. 10. 30. 9:26

					összefügg mindennel. Ennek a szakasznak a végén érdemes felhívni a figyelmet Ferenc pápa gondolatára (és az azt tartalmazó írásra) és kiemelni, hogy világunk egy olyan tökéletesen megalkotott rendszer, melyben az emberi hibák hatalmas károkat okozhatnak.
10+1	Új ismeretek rendszerezése, gyakorlatba való átültetése	<p>A diákok továbbra is csoportokban dolgozva egy megadott honlapot felkeresve az ismereteikre támaszkodva átültetik az eddigieket a gyakorlatba. A pedagógus utasítása nyomán a diákok saját eszközeiken keresztül felkeresik az alábbi weboldalt: https://thebeeconservancy.org/10-ways-to-save-the-bees/⁶</p> <p>A weboldalon felsorolt ötletek közül kiválasztják azokat (min. kettőt), amelyekről úgy vélik, hogy az iskola diákönkormányzata meg tudja valósítani azokat a diákközösség segítségével. Az olvasott ötleteket megvitatják azok megvalósíthatósága szerint, rangsorolják</p>	<p>csoportos munka</p> <p>olvasott szöveg értése – lényegi tartalom kiszűrése</p> <p>beszédgyakorlat – érvelés, vita, vélemény alátámasztása</p> <p>jegyzetek / vázlat készítése</p>	<p>Ebben a szakaszban szükség van a diákok saját okoseszközeikre, ezért már előző órán fel kell hívnia a pedagógusnak a figyelmet arra, hogy hozzák magukkal internetelésre használható eszközeiket. Ha van rá lehetőség, a diákok használhatják a számukra felállított iskolai hálózatot, egyéb esetben a saját adatforgalmukat, szükség esetén egymás között megosztva. A megadott weboldal mellett a diákok nyithatnak egy új oldalt, melyen a Cambridge Online</p>	

⁶ utolsó megtekintés ideje: 2020.10.30. 9:30

		ötleteiket, összegyűjtik a megvalósításhoz szükséges lépéseket, jegyzeteket készítenek, kidolgoznak egy vázlatot a javaslataikra.			Szótárt használhatják, ha szükségük lenne rá. (https://dictionary.cambridge.org/) A feladat megoldása során alapvető, hogy a pedagógus végig monitorozza valamennyi csoport munkáját, segítséget nyújtson, ha kéri, akár az ötletek tekintetében, akár nyelvi szempontból.
8+1	A vázlatok bemutatása	Csoportlétszámtól függően elosztva az időt, minden csoport lehetőséget kap rá, hogy röviden ismertesse a „programját“. A csoportok megegyeznek abban, hogy ki a szószólójuk, aki bemutatja, hogy milyen ötleteket gyűjtöttek. Csoportonként 2 perc áll rendelkezésre.		beszédgyakorlat – prezentáció, érvek bemutatása, alátámasztása	A 10 perces időkeret kb. 2 perces maximumot jelent abban az esetben, ha 4-5 csoport dolgozott a feladaton. Kevesebb csoport esetén az idő hosszabb is lehet, vagy ha a 2 percnél maradnak, a hallgatóság kérdéseket tehet fel, melyre a soron levő csoport tagjai / szószólója válaszol (nak). A pedagógusnak fel kell hívnia a figyelmet az időkorlát betartására.

1	Az óra lezárása, házi feladat kiadása	A pedagógus megköszöni és röviden értékeli a diákok munkáját és ismerteti a házi feladathoz tartozó lapot, amely az órai munka írásbeli összegzése. Feladat: e-mail írása az iskolai diákönkormányzatnak, melyben céljuk az, hogy segítsenek abban, hogyan/miért kellene az iskola tanulóit aktivizálni a környezetvédelem irányába, leírják a csoportokban összegyűjtött ötleteiket, és indokolják, hogy miért látják fontosnak a méhek védelmét. A feladatot ld. melléklet. (A diákok a megírt e-maileket online adják le a Google Classroom felületén keresztül.)		előre elkészített feladatlapok kiosztása	A diákok munkájának értékelésekor érdemes azzal zárni az óra munkát, hogy a pedagógus visszatér az óra „nagy gondolatára”, hogy a diákok ne felejtsek el, a környezetvédelemben minden összefügg mindennel, a legapróbb tettünk is segítheti az élővilág védelmét, vagy épp ellenkezőleg, hozzájárulhat a környezet rombolásához.
---	---------------------------------------	--	--	--	---

Mellékletek

1. Bemelegítő feladat mondatai (az összeillő mondatrészek egymás mellett helyezkednek el)

If the ice caps continue melting, (find 2 different endings)	many coastal cities will be flooded.
	huge blocks of ice will break off the Arctic.
If we recycle glass or PET bottles,	less garbage will be taken to landfills because it will be possible to reuse them.

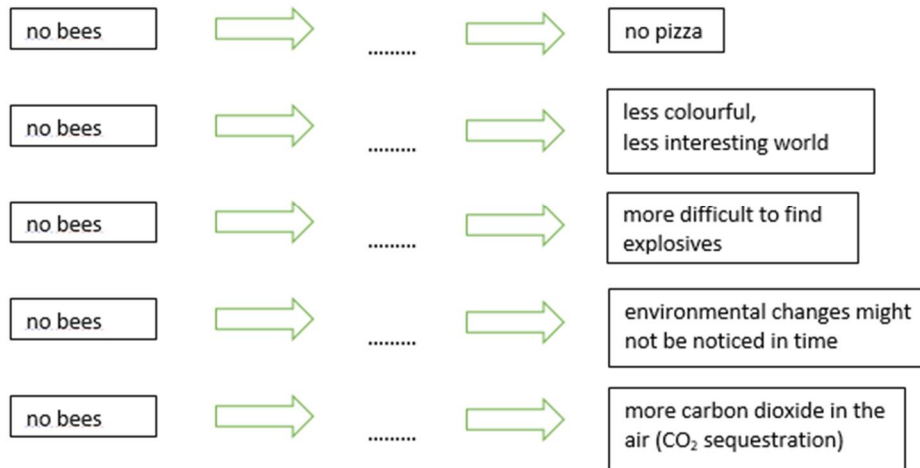
If we collect organic waste separately,	we can make compost for our plants.
If we use chemicals in our garden,	they might kill not only the pests, but useful insects as well.
If we use carpool services,	we help reduce air pollution caused by traffic.
If we burn dead leaves in our garden,	the smoke will worsen the quality of air.
If bees become extinct,	humanity will survive only for 4 more years.
If deforestation continues,	there won't be enough trees that produce clean air.
If we buy off-season fruit and vegetables in the shops,	we contribute to air pollution because these products are transported by trucks/planes from a long distance.

2. Rávezető kérdések az óra témájához

- 1) What job do bees do in agriculture? – they pollinate / pollination / they are the pollinators of plants
- 2) What insects can help pollinate? –flying insects, e.g. butterflies, beetles, bumblebees
- 3) What are those bees called that give us honey? – honeybees
- 4) What is the „house” of the bees called? –a hive
- 5) What chemicals can be harmful for them? – pesticides

3. Hiányos folyamatábrák a videóban szereplő összefüggésekhez

What do you think could be the missing step(s) in the following flow charts?

4. Házi feladat

You have recently seen a documentary about the dangers that are threatening bees all around the world. You have become concerned and are eager to help these insects. With your friends you have collected a few ideas that your school could put into practice. Write your **e-mail** (max. 150-200 words) to the students' school council including:

- why you are writing
- why you think involving school children in saving bees is important
- what 2 ideas you believe could easily be put into practice in your school and how
- in what practical things you and your friends could help

Sashalmi Melinda:

Hogy védhetjük meg szűkebb és tágabb környezetünket?

Rezümé

A két összefüggő óra vázlata a NAT 9. osztályosok számára előírt „Environment and nature“, környezet és természet témaköréhez készült, mely célja, hogy tudatosítsuk a tanulóknál: ők is tehetnek lépéseket földünk védelméért. A téma már nem újdonság a diákok számára. A dupla óra célja, hogy felelevenítsük és bővítsük az eddigi ismereteket, illetve a feladatmegoldások során alkalmazzuk is azokat. Az egyszerűbb gyakorlatoktól eljutunk az összetettebb, stratégiai gondolkodást igénylő feladatokig, mint a szerepjáték, ahol a polgármestert kell meggyőzni, illetve a szórólap készítése egy iskolai környezetvédelmi napra. Nagy hangsúlyt kap az IKT eszközök használata. A különböző alapkészségek: olvasás, hallott szövegértés, beszélgetés, íráskészség fejlesztése kiemelt szerepet kap a tanórák alatt.

Fejlesztendő kompetenciák

természettudományos kompetencia,
digitális kompetencia,
idegen nyelvi kommunikáció,
szociális és állampolgári kompetencia,
kezdeményező képesség és vállalkozói kompetencia.

Nevelési célok meghatározása és indoklása

Tudatosítani, hogy mindenki tehet valamit szűkebb és tágabb környezete védelmében.

Aktív, felelősségteljes állampolgárrá váljanak, akik hajlandóak részt vállalni a környezet problémáinak megoldásában.

Legyenek képesek az összefüggések megértésére, lássák az ok-okozati összefüggéseket, törekedjenek a környezettudatos életvitelre.

Önálló véleményüket képesek legyenek megfelelő módon kifejezni, indokolni.

A problémákat igyekezzenek megoldani, melyhez használják megszerzett ismereteiket, másokkal tudjanak együttműködni, hallgassák meg a másik fél álláspontját, fogadják el mások jó ötleteit, hajlamosak legyenek kompromisszumot kötni.

Az IKT eszközöket használják hatékonyan és tudatosan.

Alkalmazott oktatási módszerek és választásuk indoklása

A mai tizenéveseknél elengedhetetlen, hogy változatos, színes feladatokat nyújtsunk számukra, melyek lekötik őket. Ebben segítségünkre lehetnek az IKT eszközök.

Tapasztalatom szerint sok fiatal közönyös mind a világ dolgai, mind pedig szűkebb környezetével kapcsolatban. Ezért is tartom fontosnak, hogy érdekeltté tegyem őket a téma iránt, hogy tanuljanak meg együtt, egymásra figyelve dolgozni.

Csapatokban dolgozva együttműködő, kooperációs készségük fejlődik. Ez az alapja annak, hogy a későbbiekben is képesek lesznek majd csapatban dolgozni.

Fontos a szituációs feladat, ahol a problémamegoldást gyakorolhatják, növekedhet kompromisszum készségük, de a drámajáték fejleszti a kreativitást, az önálló gondolkodás képességét is, továbbá közösségépítő.

Óravázlat

1. tanítási óra: angol nyelv Évfolyam: 9.	Készítette: Sashalmi Melinda
Témakör: Környezetvédelem	Az óra anyaga: Hogy védhetjük környezetünket?
Az előző óra: Környezeti problémák (olvasmány, feladatmegoldás)	Következő óra: Alkalmazó (feladatmegoldó) óra
Az óra típusa: Alkalmazó (feladatmegoldó) óra	Módszer(ek): csoportmunka
Nagy gondolat: „The Earth is a fine place and worth fighting for.” Ernest Hemingway „A Föld egy nagyszerű hely, és érdemes érte harcolni.” Személy szerint aggodalommal tölt el környezetünk pusztítása, a közönység a környezeti problémákkal kapcsolatban. Úgy gondolom, mindent meg kell tennünk, hogy erre felhívjuk a figyelmet, tudatosítsuk ennek fontosságát a jövő nemzedékében.	
Tananyagok: szókártyák, feladatlapok, mobiltelefon, internet	Szemléltető eszközök: kivetítő, képek

Célok:

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
Előzetes ismeretek, tapasztalatok a tágabb környezetről, a szűkebb környezetről.	kreativitás, tolerancia, empátia, kooperativitás (együttműködés), asszociációs készség, szóbeli kifejező készség fejlesztése, csoportkohézió, idegennyelvi kommunikáció, problémamegoldás	Ismeretek felidézése, rendszerezés, emlékezés, problémamegoldó gondolkodás, általánosítás, fogalomalkotás	Tetteinkkel befolyásoljuk szűkebb környezetünk és bolygónk jövőjét. Ennek felismerésével, tudatosításával kialakíthatjuk a környezetért érzett felelősség tudatot.	biológia informatika irodalom

Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
2	Csoportok kialakítása <i>Forming groups</i>	Három különböző szót húzhattok, ezek alapján kerültök csoportba. A szavak a jól ismeret 3 'R' szlogen, amit már ismernek: reduce (csökkenteni), reuse (újrahasználni), recycle (újrahasznosítani). <i>You can choose from three different words. The students, who have the same one, will be the members of the same group.</i>		15 ós a csoport, így 3x5 db szókértára van szükség.	A tanulók szeretnek csoportban dolgozni, hozzá vannak szokva, hogy alkalmanként más-más tanulókkal

					alkotnak egy csoportot.
5	<p>Idézetek: szavak sorrendbe rendezése</p> <p><i>Quotations: ordering words</i></p>	<p>Mindhárom csapat egy-egy szóhalmazt kap, a szavakat úgy kell sorrendbe rakni, hogy megoldásként egy, a környezetvédelemmel kapcsolatos idézetet kapjanak.</p> <p><i>Order the words to make a sentence / sentences which are quotes about the environment.</i></p> <p>Mondjátok el saját szavaitokkal, mit jelent az idézet! Egyetértetek vele? Tudjátok, ki volt Henry David Thoreau (amerikai költő, író, természetvédő a XX. sz.-ban) és Sydney Smith (angol író, prédikátor, a XVII-XIX. sz-ban élt.)</p> <p><i>Tell us in your own words what the quotation means. Do you agree? Do you know anything about Henry David Thoreau and Sydney Smith?</i></p> <p>Az idézetek: “What’s the use of a fine house if you haven’t got a tolerable planet to put it on.” – Henry David Thoreau “The best time to plant a tree was twenty years ago. The second best time is now.” – Chinese Proverb</p>	<p>Felismerés, megfigyelés, analízis, szintézis, szóbeli kifejezés, véle- ménynyilvánítás</p>	<p>Három borítékban található az idézetek szavai. Segítségként a mondatkezdő szó nagybetűvel van írva.</p> <p>Meghagy-hatjuk a mondatok utolsó szavát követő mondatvégi írásjeleket is.</p>	<p>Előfordul, hogy fel kell hívni a figyelmet, az angol kötött szórend (alany– állítmány–tárgy) segíthet.</p>

		<p>“It is the greatest of all mistakes to do nothing because you can only do little. Do what you can.” – Sydney Smith</p>			
5	Kahoot	<p>Kahoot-ot játszunk. Egy csapatból egy telefonra van szükség, és csatlakozzatok a www.kahoot.it weboldalhoz. Néhány érdekes vagy éppen megdöbentő tényt tudhattok meg a válaszokból. A kódot látjátok a táblán. A csapatnevet írjátok be!</p> <p>A kahoot feladatait és a felhasznált weboldalakat az 1. sz. melléklet tartalmazza.</p> <p><i>We are playing Kahoot. One phone is necessary per group. Join www.kahoot.it. You can learn some interesting or surprising facts from he answers. The code is on the digitalboard. Give the name of the group, please.</i></p>	Gondolkodás, együttműködési képesség fejlesztése.	A megtalálható a feladat, címe: The Environment, samel69 név alatt készítettem.	A kahootnak mindig nagy sikere van. Ha néhány percet is, de alkalmanként időt kell szánni rá. Ezúttal a figyelemfelkeltés, a megdöbentés és a motiválás a cél.
11	Videó Video	<p>Egy videót nézünk meg. A feladat az lesz, hogy egészítsétek ki a mondatokat. Minden vonalra 1-1 szót írjatok!</p> <p>A feladatlapot a 2. sz. melléklet tartalmazza.</p> <p>A video elérhetősége: https://www.youtube.com/watch?v=Oa7ntoCf8yU11</p>	Megbeszélés, indoklás	Segítségül félkövér betűtípussal írtam néhány dolgot, hogy áttekinthetőbb legyen.	Szívesen néznek videókat. Jobban rögzül az ismeret, ha vizuális anyaghoz tudják kötni.

		<i>We are watching a video. Complete the sentences. Write only one word into each gap.</i>																																																							
3	Képek csoportosítása <i>Grouping pictures</i>	Mit kellene és mit nem kellene tenned, hogy megvédd a környezetet? Jelöld pipával vagy X-szel! A feladat a Pioneer Elementary Student's Book 83.o.-án található. (H. Q. Mitchell, Marileni Malkogianni, MM Publications) <i>What should or shouldn't you do to protect the environment? Indicate it with a tick or a cross.</i>	Asszociációs képesség fejlesztése, megbeszélés, indoklás		Könnyű feladat, csupán néhány perc szükséges hozzá.																																																				
3	Kriptográf <i>Cryptograph</i>	A következő témánkat megtudjátok, ha megfejtitek a rejtvényt. (Szelektív szemétyűjtés) A feladatot a 3. sz. melléklet tartalmazza. <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>A</td><td>B</td><td>C</td><td>D</td><td>E</td><td>F</td><td>G</td><td>H</td><td>I</td><td>J</td><td>K</td><td>L</td><td>M</td><td>N</td><td>O</td><td>P</td><td>Q</td><td>R</td><td>S</td><td>T</td><td>U</td><td>V</td><td>W</td><td>X</td><td>Y</td><td>Z</td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td>14</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>3</td><td>6</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>4</td><td></td><td></td><td>17</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">C I R I H C C I N</p> <p style="text-align: center;">22 11 5 11 14 18 6 7 11 17 10 16 16 6 22 3 14 23 5 5 11 14 18 6 23 4</p>	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z			14					3	6					4			17										Megfigyelés, következtetés	A http://puzzlemaker.discoveryeducation.com/ oldalt használtam a rejtvény elkészítéséhez.	
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z																																
		14					3	6					4			17																																									
4		Miért fontos, hogy szelektíven gyűjtsük a szemetet?																																																							

	<p>Szavak csoportosítása</p> <p><i>Grouping words</i></p>	<p>A következő feladatban ki kell válogatnotok, melyik szemetet melyik szemetesbe kell helyeznetek.</p> <p>A feladatlapot a 4. sz. melléklet tartalmazza.</p> <p><i>Why is selective rubbish collection important? Sort out where to put the rubbish.</i></p>	<p>Analízis, felismerés</p>	<p>https://www.freeepik.com</p>	<p>Többen otthon is szelektíven gyűjtik a szemetet, így nem okoz nehézséget a feladat.</p>
12	<p>Szerepjáték</p> <p><i>Role-play</i></p>	<p>Mindhárom csapat ugyanazt a feladatot kapja: a csapat egyik tagja a polgármester, a többiek környezetvédők. A környezetvédők több, a várost érintő környezeti problémára is felhívják a polgármester figyelmét, aki pénzühiányra hivatkozik. Győzzék meg a környezetvédők, hogy néhány problémát oldjon meg!</p> <p><i>One of you is your town's mayor; the other students are the environmentalists.</i></p> <p><i>In the town there are several environmental problems. The Mayor has to discuss them with the environmentalists and inform them that there isn't enough money to solve all the problems.</i></p> <p><i>The environmentalists tell the mayor about the problems and persuade him / her to make some arrangements.</i></p>	<p>Döntéshozás adott helyzetben, gondolkodás, együttműködési képesség fejlesztése, aktív állampolgárságr a nevelés, probléma megoldás.</p>	<p>Azoknál a csoportoknál működik jól, ahol már megszokott a csapatmunka.</p>	<p>Összetett a feladat: probléma-megoldás, érvelés, a megfelelő stratégia kialakítása.</p> <p>Eredményesen együttműködtek, sok megoldandó környezetvédelmi problémát megemlítettek.</p>

Óravázlat

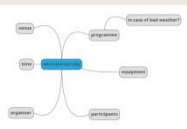

2. tanítási óra: angol nyelv Évfolyam: 9.		Készítette: Sashalmi Melinda		
Témakör: Környezetvédelem		Az óra anyaga: Hogy védhetjük környezetünket?		
Az előző óra: Hogy védhetjük környezetünket?		Következő óra: Ellenőrző óra (szóbeli felelet / beszélgetés)		
Az óra típusa: Alkalmazó (feladatmegoldó) óra		Módszer(ek): csoportmunka		
<p><u>Nagy gondolat:</u> „The Earth is a fine place and worth fighting for.” Ernest Hemingway „A Föld egy nagyszerű hely, és érdemes érte harcolni.“</p> <p>Személy szerint aggodalommal tölt el környezetünk pusztítása, a közönyösség a környezeti problémákkal kapcsolatban. Úgy gondolom, mindent meg kell tennünk, hogy erre felhívjuk a figyelmet, tudatosítsuk ennek fontosságát a jövő nemzedékében.</p>				
Taneszközök: feladatlapok, papír, írószerek/laptop		Szemléltető eszközök: kivetítő, képek		
Célok:				
Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció

Előzetes ismeretek, tapasztalatok a tágabb környezetről, a szűkebb környezetről.	kreativitás, tolerancia, empátia, kooperativitás (együttműködés), asszociációs készség, szóbeli és írásbeli kifejező készség fejlesztése, csoportkohézió, idegennyelvi kommunikáció, problémamegoldás	Ismeretek felidézése, rendszerezés, emlékezés, problémamegoldó gondolkodás, általánosítás, fogalomalkotás	Tetteinkkel befolyásoljuk szűkebb környezetünk és bolygónk jövőjét. Ennek felismerésével, tudatosításával kialakíthatjuk a környezetért érzett felelősség tudatot.	biológia informatika
--	---	---	--	-------------------------

Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
4	Word Art Szókeresés <i>Word find</i>	<p>A kép húsz szót tartalmaz, melyek kapcsolatosak a környezetvédelemmel. Írjátok le a szavakat a füzetetekbe! (recycle, greenhouse, sea level, atmosphere, temperature, melt, rubbish, plastic, rainforest, public transport, carpooling, compost, bin, can, extinction, litterbug, transport, cardboard, water supply, save) A képet az 5. sz. melléklet tartalmazza.</p> <p><i>You can find twenty words in the picture connected to environmental protection. Write them into your exercise-books.</i></p>	Felismerés, megfigyelés	 <p>A Földet formázó szóhal- mázt a www.wordart.com-on készíttem.</p>	

6	<p>Véleményalkotás</p> <p><i>Giving opinion</i></p>	<p>Mit kellene tenni a környezet védelméért</p> <ul style="list-style-type: none"> • otthon, • az iskolában, • a városodban? <p>Húzzátok alá, amelyeket rendszerint megtesztek, és karikázzátok be azokat, amelyeket eddig még nem tettetek meg, de fontosnak tartjátok!</p> <p><i>What should be done to protect the environment at home, in your school, in your town?</i></p> <p><i>Underline the ones which you usually do and circle the ones which you haven't done so far but you think they are important.</i></p>	<p>Szóbeli kifejezés, véleménynyilvánítás, aktív állampolgárságra nevelés</p>	<p>Ezzel a feladattal össze-foglalhatjuk az eddigieket.</p>	<p>Visszaköszöntek az eddigi feladatokban megbeszéltek, de néhány egyedi ötlet is született (DÖK gyűlést összehívni a témában, ismeretterjesztő előadást szervezni, palackpréz beszerzése, P+R parkolók létesítése.)</p>
4	<p>Olvasmány</p> <p>Olvasás előtti feladat</p> <p>Reading</p> <p>Pre-reading task</p>	<p>Olvasás előtti feladat Zero waste: Hulladékmentesség</p> <p>Mit hallottatok erről? Gondoljátok, hogy lehetséges? Hogyan? / Miért nem?</p> <p>Az olvasmányt a hozzá tartozó feladattal a 6. sz melléklet tartalmazza.</p> <p><i>Pre-reading task: Zero waste</i></p> <p><i>What have you heard about it? Do you think it can be done?</i></p>	<p>Véleménynyilvánítás, indoklás</p>		<p>Legtöbben már hallottak róla. Mostanában nagyon aktuális téma. Néhányaknak újdonság.</p>

		<i>How? / Why not?</i>			
8	Olvasmány <i>Reading</i>	<p>Kössétek össze a kiemelt szavakat a jelentésükkel!</p> <p><i>Match the highlighted words to their meanings.</i> (sustainable, mission, mitigate, straw, reduce, impact, avoid)</p> <p>Írjátok a hulladékmentesség lépéseinek számát a képek alá!</p> <p><i>Write the numbers of the steps to zero waste under the pictures.</i></p> <p>A szöveg forrása: https://en.islcollective.com</p> <p>Az olvasmányt a hozzá tartozó feladattal a 6. sz. melléklet tartalmazza.</p>	Gondolkodás, felismerés, következtetés	<p>A szöveghez két feladatot készítettem. Az elsőben a szavak jelentését kell kikövetkeztetni. A definíciók a Collins szótárból származnak www.collinsdictionary.com</p> <p>A másodikban vizuális segédanyag erősíti a megértést.</p>	Amennyiben az első feladatnál előfordul hiba, mindenképp szükség van a magyarázatok részletes megbeszélésére. A második feladat nem okozott nehézséget.
20	Szórólap <i>Flyer</i>	<p>Készítsetek szórólapot! Szervezzetek egy iskolai környezetvédelmi napot!</p>	Gondolkodás, együttműködési		Ha megoldható, hogy minden

		<p>Először készíttetek gondolattérképet a részletekről!</p> <p>https://app.mindmup.com/</p> <p>A gondolattérképet a 7. a szórólapot a 8. sz. melléklet tartalmazza.</p> <p><i>Make a leaflet. Organize a school environment day. At first make a mind-map with the details.</i></p>	<p>képesség fejlesztése, megbeszélés, írásbeli kifejezőképesség</p>		<p>csoportnál legyen egy laptop, azon dolgozhatnak. Én informatika szakos diákokkal dolgoztam. Akik nem annyira járatosak az informatika világában, azoknak több időre lehet szükségük vagy dolgozhatnak papíron.</p> <p>A gondolattérkép elkészülte után érdemes körbejárni, és rávilágítani, ha valami szükséges információt kihagyott valamelyik csapat.</p>
--	--	--	---	---	---

3	Értékelés <i>Evaluation</i>	Melyik feladat tetszett a leginkább? Miért? Milyen új dolgokat tudtál meg? Volt-e valami meglepő számodra? <i>Which task did you like the most? Why? Which new things did you learn? Was there anything which surprised you?</i>			
---	------------------------------------	---	--	--	--

Mellékletek

1. sz. melléklet

A Kahoot kérdései és válaszai:

1. What means of transport has the most negative impact on the environment?
car / plane / bus / train
2. How many trees are needed to produce 1 ton of printing paper?
7 / 12 / 24 / 27
3. Which of these animals are not in danger of becoming extinct?
grizzly bears / panda bears / polar bears / sun bears
4. How much percentage of the world's water supply is usable?
5% / 25% / 10% / 0,3%
5. How many pieces of plastic goes into the oceans per year?

8 million / 1 million / 20,000 / 50,000

6. How much waste did a person produce a year in Hungary in 2017?

280kg / 385kg / 78kg / 197kg

7. What does *litterbug* mean?

A small fly that eats rubbish. / A small bug with 8 legs. / A person who throws away rubbish in public areas. / A small rubbish bin.

Felhasznált irodalom:

<https://www.iucn.org/resources/issues-briefs/marine-plastics>, <https://www.penzugyiszemle.hu/tanulmanyok-eloadasok/enyi-szemetet-termelunk-europaban>, <https://www.ngwa.org/what-is-groundwater/About-groundwater/information-on-earths-water>, <https://www.nationalgeographic.com/news/2007/11/most-endangered-bears-ranked/>, <http://conservatree.org/learn/Envirolssues/TreeStats.shtml>, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/litterbug/>

2. sz. melléklet

A videó szövegértési feladata:

THE ENVIRONMENT

If we burn fossil _____, it releases _____ dioxide. Then the gases get _____ into the atmosphere and _____ the air. We call it **greenhouse** effect.

The negative effects of high temperature:

The ice caps are _____ that's why sea levels are _____, deserts are _____.

We should use energy-_____ bulbs, more _____ cars, _____ energy, _____ transport

We should plant more _____.

cardboard
oil container
shampoo flacon

glasses
can of coke
tin of tuna

perfume container
napkin
exercise-book cover

jam jar
diary
can of peaches

glass	metal	paper	plastic

KEY:

Being aware of the harm we are causing to our planet is the first step towards switching to a more sustainable lifestyle. What can we, as individuals do to stop harming the environment? Zero Waste can be the answer.

CONSCIOUS LIFESTYLE

In many cities around the world, local groups have formed to follow the Zero Waste philosophy. Their common mission is to promote sustainability by organizing talks and meet-ups to share insights and educate the community. A Zero Waste Week takes place every year in many countries all over the world.

LESS PLASTIC

Avoiding plastic is the first step to help mitigate many environmental issues. How can you do it? You can start with simple actions like refusing straws for drinks, because they pollute the oceans. You can also carry a cloth bag when you go to the supermarket in order to avoid consuming plastic shopping bags. Note that in Norway every citizen uses only two plastic bags per year on average! You can use a glass bottle and refill it with tap water instead of plastic single-use bottles. With a zero waste approach you do not only reduce trash but also save money. The future depends on you, don't waste it!

EIGHT STEPS TO ZERO WASTE

Here are a few more little measures you can take if you want to be part of the solution:

1. Use public transportation instead of a private car; it has a lower environmental impact.
2. Buy things in local, second-hand and/or fair-trade shops.
3. Try not to eat meat every day and avoid plastic packaging for your food.
4. Do your laundry when the washing machine is full.
5. Unplug your devices, such as mobile chargers, when not using them. They consume energy even when not in use.
6. If you use air conditioning, the temperature should not be lower than 24°C.
7. Turn off the tap when brushing your teeth or shaving.
8. If you go on a trip, empty and turn off your fridge to reduce energy consumption.

[/https://en.islcollective.com/](https://en.islcollective.com/)

1. MATCH THE HIGHLIGHTED WORDS TO THEIR MEANINGS.

sustainable	a sudden and powerful effect
mission	a thin tube of paper or plastic, which you use to suck a drink
mitigate	an important task that people are given to do
straw	to continue at the same rate or level of activity without any problems
reduce	to take action in order to prevent it from happening
impact	to make it less unpleasant, serious, or painful
avoid	to make it smaller in size or amount

2. WRITE THE NUMBERS OF THE STEPS TO ZERO WASTE UNDER THE PICTURES.

KEY:

1. MATCH THE HIGHLIGHTED WORDS TO THEIR MEANINGS.

sustainable: to continue at the same rate or level of activity without any problems.

mission: an important task that people are given to do

mitigate: to make it less unpleasant, serious, or painful

straw: a thin tube of paper or plastic, which you use to suck a drink into your mouth

reduce: to make it smaller in size or amount

impact: a sudden and powerful effect

avoid: to take action in order to prevent it from happening

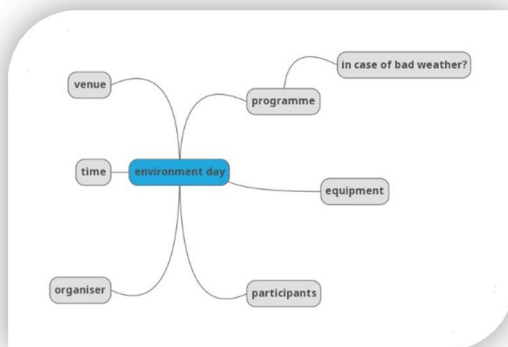
2. WRITE THE NUMBERS OF THE STEPS TO ZERO WASTE UNDER THE PICTURES.

3, 5, 6,

4, 1, 8,

7, 2

7. sz. melléklet: Gondolattérkép

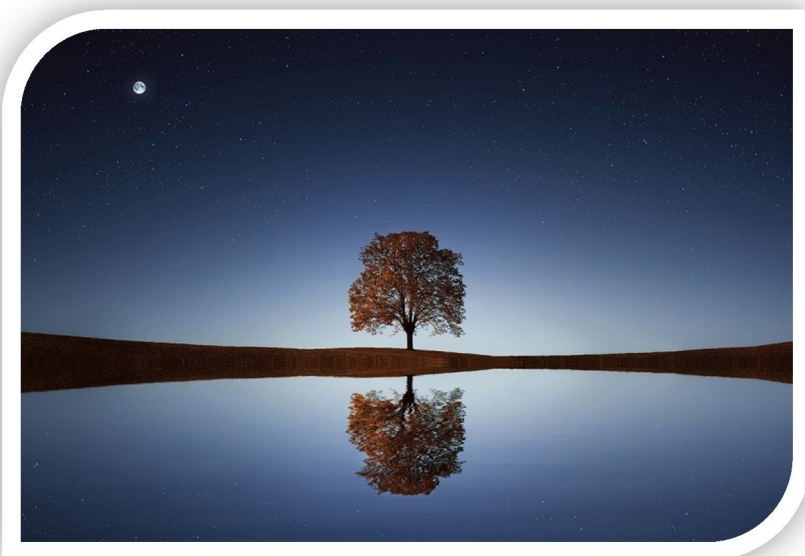

Created at <https://app.mindmup.com>

8. sz. melléklet: Szórólap

Szűcs-Muri Mária:

A víz – Az életadó kincs

Rezümé

A víz maga az élet. Ahogy a Biblia írja, Isten életadó itala: „*Aki abból a vízből iszik, amelyet én adok majd neki, soha meg nem szomjazik, hanem a víz, amelyet én adok neki, olyan vízforrássá lesz benne, amely azért buzog fel, hogy örök életet adjon*” (János 4.14). Ma már számtalanszor halljuk, hogy a következő évtizedek egyik legnagyobb problémája a tiszta víz hiánya lesz, ezért nagyon fontosnak tartom, hogy a jövő generációja megismerje a víz értékét. Az egész hét arról szólt, hogy miként tudjuk a víz fontosságát minél több gyermekhez eljuttatni. A téma feldolgozása tanórai foglalkozásokból és tanórán kívüli eseményekből, programokból, pályázatokból épült fel, ahol a gyerekek a víz témakörét komplex módon dolgozták fel, élményeken keresztül sajátíthatták el az ismereteket. *A fenntarthatóság gondolata egyre nagyobb részét tölti ki életünknek és mindennapjainknak is; hangsúlyossá válik a környezetvédelem és*

a társadalmi egyensúly iránti igény. A fenntartható fejlődés és a környezeti fenntarthatóság elősegítése közös felelősségünk és érdekünk. Az ENSZ már 1987-ben Brundtland – jelentésében megfogalmazza a fenntarthatóság fogalmát, amelyet a következőképpen definiált: „kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy csökkentené a jövő generációk képességét, hogy kielégítsék a saját szükségleteiket”.⁷

Több műveltségi területen is megjelennek azok az alapelvek, célok, fejlesztési területek, amelyek a tanulókat elkötelezetté teszik a természet szeretete, a fenntarthatóság, a tudatos takarékoság, a természeti és társadalmi értékek megőrzésében. A fenntartható fejlődés gondolatával, megértésével a tanulóinkat érdemes megismertetni már az első osztályban, az elmélyítés pedig folytatható.⁸

Célcsoport

Alsó tagozatos, 6-10 éves tanulók

Fejlesztendő kompetenciák

Kulcskompetenciák:

Anyanyelvi kommunikáció, matematikai kompetencia, természettudományos és technikai kompetencia, esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség, a hatékony, önálló tanulás, környezeti viselkedés.

Szociális, életviteli kompetenciák:

Énkép, Önismeret, Önbizalom, Pozitív szemléletmód, Másokkal szembeni viselkedésmód, tolerancia, Problémamegoldás, Kommunikáció, Társas együttműködés, Környezeti viselkedés, Kreativitás, Testi és lelki egészség

Állampolgári kompetenciák:

A helyi és a tágabb közösséget érintő problémák iránti érdeklődés, valamint a megoldásuk során tanúsított szolidaritás. Felkészülés a felnőtt lét szerepeire, a fenntarthatóság támogatása, együttműködés, törekvés a kompromisszumra.

⁷ https://hu.wikipedia.org/wiki/Fenntarthat%C3%B3_fejleszt%C5%91d%C3%A9s

⁸ <http://mkne.hu/pie/piekonyv4.htm>

Nevelési célok meghatározása és indoklása

Környezettudatosság – az imádságtól, a bibliából kiindulva a választott téma nagyon sok lehetőséget rejt magában, hogy a tanulóknak már kisiskolás korban elkezdjük kialakítani a környezettudatos magatartás kialakítását. Érezzenek felelősséget a környezet megóvásáért. Legyenek képesek a környezeti értékek felismerésére, azok megőrzésére. Motiváció, pozitív hozzáállás fejlesztése az élményszerű tanulással.

A tanórákon tanultakat és az életben tapasztaltakat tudják összekapcsolni.

<i>Miért értékes ez a projekt?</i>	Mert fontos, hogy a napjainkban oly könnyen elérhető, magától értetődőnek tekintett víz, mint természeti kincsünk, figyelmet kapjon. Mert az alsó tagozat bármelyik évfolyamán használható. Mert a tanulók életkori sajátosságaira alapozva, játékosan, élményközpontúan, komplex módon hívja fel a figyelmet a környezet fontosságára, a környezettudatos magatartásra. Mert sokoldalúan ismerteti meg a tanulókkal a víz fontosságát. Mert a tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, illetve sajátos nevelési igényű tanulóik is részt tudtak venni benne.
Hogyan, mire alkalmazható a megszerzett tudás?	A víz fontosságát minél több gyerekhez eljuttassuk, hogy megismerjék és óvják közvetlen környezetünk vizeit és alakuljon ki bennük pozitív érzelmi viszony a vízzel.

Hogyan illeszkedik a NAT célokhoz?	<p><i>A Nemzeti alaptanterv is hangsúlyozza a fenntarthatóság iránti közös felelősséget, s fejlesztési területnek – nevelési célnak jelöli meg a fenntarthatóságot, környezettudatosságot.</i></p> <p>A tanulók életkorának megfelelően kell fejleszteni szociális érzékenységüket, empátikus képességüket a környezeti problémák iránt.</p>
Kapcsolódó műveltség-területek	<p>Anyanyelv és irodalom; Matematika; Ember és társadalom; Ember és természet; Földünk és környezetünk; Művészetek; Informatika; Életvitel és gyakorlati ismeretek, Testnevelés és sport</p>
Milyen információkat dolgozunk fel?	<p>A környezet megővése mindannyiunk feladata</p> <p>A természet csodája: a víz</p> <p>Jeles napok: Víz Világnapja</p> <p>A víz megjelenése a művészetekben, a zenében, az irodalomban, a játékokban</p> <p>A víz halmaz állapotai és körforgása</p> <p>A vízpart élővilága</p> <p>A környezetszennyezés és a Föld víztartalékai közötti összefüggések</p>

Módszertan

Milyen tanulásszervezési eljárásokat és munkaformákat alkalmaz? Indoklása:

Projektoktatás, témahét

Valamennyi munkaformát alkalmazom: frontális-, csoport-, kooperatív-, páros és önálló munkát, mivel a téma komplexitása és feldolgozásnak módja erre lehetőséget ad.

A változatos munkaformák alkalmazásával tudom biztosítani az élményszerű tanulást.

A csoport-, kooperatív-, páros munkával fejlődik a gyerekek együttműködése, toleranciája, kommunikációja, kreativitása, lehetőségük nyílik egymás megsegítésére, támogatására.

Alkalmazott oktatási módszerek és választásuk indoklása

Klasszikus módszerek: tanári bemutatás, magyarázat, megbeszélés, szemléltetés, értékelés, a frontális osztálymunka és az egyéni munka a tanulók egyéni tudását segítik.

Interaktív módszerek: a páros és csoportmunka, a játékos tanítási módszer, a tanulmányi kirándulás a közösségi tanulást által megszerzett tudást erősítik.

A projekt rövid tematikus terve és időterve:

Idő	Téma	Didaktikai feladat	Ismeretanyag	Fejlesztési terület	Munkaforma, módszer	Szemléltetés, produktum
március 18- március 22. folyamatosan	Kék iskola: Az iskola dekorálása	motiváció, figyelem felkeltése, aktivizálás, szemléletesség	Képalkotás	kreativitás, megfigyelés, kreatív gondolkodás, képzelet	egyéni munka osztály munka	Elkészült munkák (1. melléklet)
március 18- március 22. folyamatosan	Víz a zenében, a zene a vízről: zenehallgatás	motiváció, figyelem felkeltése, ismeretbővítés, aktivizálás, szemléletesség	Zenehallgatás	megfigyelés, figyelem, emlékezet, képzelet	frontális munka, egyéni munka	https://www.youtube.com/watch?v=Kuw8YjSbKd4 https://www.youtube.com/watch?v=0yOSUUQQegM&t=525s https://www.youtube.com/watch?v=aANegWjy1k

						https://www.youtube.com/watch?v=cTXuldRS51 https://www.youtube.com/watch?v=3G4NKzmfC-Q
március 18. hétfő/énekezene órán	Víz a zenében, a zene a vízről: mondókák, gyermekdalok, népdalok	motiváció, figyelem felkeltése, aktivizálás, gyakorlás, visszacsatolás, ismétlés, ellenőrzés, értékelés	Mondókák, gyermekdalok és népdalok ismétlése	következtetés, kreativitás, figyelem, emlékezet, kommunikáció, kreatív gondolkodás, képzelet	frontális munka, páros munka egyéni munka	különböző üvegek
március 18- március 22. folyamatosan	Víz az irodalomban: Versek, mesék	motiváció, ráhangolás, figyelem felkeltése, ismeretbővítés, aktivizálás, szemléletesség	Versek és mesék szereplője a víz	szövegértés, megfigyelés, figyelem, kommunikáció, figyelem, beszédértés-kommunikáció, képzelet	frontális munka	verses és mesekönyvek
március 18. kedd/délután 30 perc	Víz az irodalomban: Diafilm	motiváció, figyelem felkeltése,	A víz szerepe. Természetvédelem	szövegértés, megfigyelés, figyelem, olvasás,	frontális munka	https://egyszervolt.hu/

		ismeretbővítés, szemléletesség		szövegértés, kommunikáció, beszédértés- kommunikáció		
március 19. kedd/vizuális kultúra órán	Pályázat: „Vigyázz a vízre!”	motiváció, figyelem felkeltése, előismeretek felidézése, aktivizálás, szemléletesség, ellenőrzés, értékelés	Környezetvédelem Környezettudatos magatartás	problémamegoldó gondolkodás, kreativitás, megfigyelés, figyelem, emlékezet, kommunikáció, kreatív gondolkodás, képzelet	frontális munka, egyéni munka	https://www.youtube.com/watch?v=lHBZKTvlnIA TA-TU magazin 2019. márciusi száma Elkészült tanulói munkák (2. melléklet)
március 20. szerda/kör- nyezetismeret órán	Vízről környezetismeret órán 2. osztály Oldódás	motiváció, előismeretek felidézése, ismeretbővítés, gyakorlás, fogalomalkotás, differenciálás, házi feladat előkészítése, ellenőrzés, értékelés	Különböző halmaz- állapotú anyagok oldódása a vízben. Oldat. Vízben való oldhatóság.	problémamegoldó gondolkodás, lényegkiemelés, analitikus gondolkodás, következtetés, szintézisalkotás, kreativitás, megfigyelés, rendszerzés, kommunikáció, írás-készség	frontális munka, differenciált csoport munka, egyéni munka,	Képek a csoportalakításhoz (3. melléklet) edények víz, citromlé, cukor, kávés, só, mák, lencse, kockacukor, étolaj, málnaszörp, citrom, méz, ecet, szívószál mozaBook 3D-s animációja

március 21. csütörtök/kör- nyezetismeret órán	Vízről környezetismeret órán 3. osztály Víz körforgása		A víz körforgásának megfogalmazása. Állandóság a kör- forgásban. A környezet- szennyezés és a Föld víztartalékai közötti összefüggések megláttatása.		frontális munka egyéni munka	https://videakid.hu/videok/animacio/vizorszag-busz-iskola-mese-22bpBZQroXHugd9N felhőmobil, nejlonzacskó (4. melléklet)
március 20. szerda/dél- után és testnevelés órákon folyamatosan	Vizes játékok	motiváció, ismeretbővítés, szemléletesség, visszacsatolás, megerősítés, ellenőrzés, értékelés	Fogójátékok Futás feladatokkal Ügyességi játékok	problémamegoldó gondolkodás, figyelem, kreatív gondolkodás	frontális munka, egyéni munka csapatmunka	A 4-es lapok bordásfalak, tornapadok
március 21. csütörtök/vizu- ális kultúra órán	Víz a képzőművé- szetben	ráhangolás, új ismeret közlése, szemléletesség, visszacsatolás, ellenőrzés, értékelés	A természet csodája Természeti formák és látványok megfigyelése Természeti formák valóság-hű és deko- ratív ábrázolása	problémamegoldó gondolkodás, kreativitás, figyelem, kreatív gondolkodás, képzetet	frontális munka, kooperatív csoportmunka	karon, műanyag kupakok, ragasztó Elkészült tanulói munkák (5. melléklet)

március 21. csütörtök/dél- után 45 perc	Komplex délutáni foglalkozás 1-2. évfolyam számára	ráhangolás, figyelem felkeltése, ismeretbővítés, gyakorlás, aktivizálás, szemléletesség, ellenőrzés, értékelés	Környezetvédelem A víz, a hal jelentősége, szerepe a kereszténység életében	lényegkiemelés, szövegértés, kreativitás, megfigyelés, emlékezet, kommunikáció, kreatív gondolkodás, beszédértés- kommunikáció, képzelet	frontális munka, egyéni munka	PowerPoint bemutató (6. melléklet) Elkészült tanulói munkák (7. melléklet)
március 22.	Kék iskola II./kék ruhába öltözünk	motiváció, aktivizálás, ráhangolás	A víz színe	figyelem, emlékezet, kreatív gondolkodás	osztály munka, egyéni munka	
március 22. péntek/dél- előtt	Séta a Galga folyóhoz	motiváció, aktivizálás, érzékenyítés, figyelem felkeltése, ismeretbővítés, tények sokoldalú vizsgálata, megerősítés, szemléletesség	Gyalogos közlekedés szabályai Vízpart élővilága Víz vizsgálata	problémamegoldó gondolkodás, analitikus gondolkodás, következtetés, megfigyelés, figyelem, emlékezet, kommunikáció	frontális munka, páros munka, csoportmunka, egyéni munka	papírlapok

március 22. péntek/dél- után 45 perc	Vizes feladványok:	motiváció, aktivizálás, figyelem felkeltése, visszacsatolás, megerősítés, ellenőrzés, értékelés	Jeles napok: Víz Világnapja Környezetvédelem	problémamegoldó gondolkodás, lényegkiemelés, szövegértés, kreativitás, figyelem, emlékezet, kreatív gondolkodás, írás készség	frontális munka, páros munka, csoportmunka, egyéni munka	feladatlapok, puzzle (8. melléklet)
---	--------------------	--	--	--	---	--

A Víz Világnapját március 22 – én ünnepeljük, így a projekt megvalósítása 2019-ben, ezen a héten – a Fenntarthatósági Témahéten – történt.

Azonban úgy gondolom, nem csak ezen az egy héten kell odafigyelnünk a környezet védelmére, a fenntarthatóságra, hanem fontos, hogy az iskolák mindennapjaikat is ebben a szellemiségben éljék meg. Amikor a gyerekekkel beszélünk a környezetvédelemről, csillog a szemük, látni rajtuk, hogy tényleg érdekli őket. Intézményünkben mi is odafigyelünk, hogy diákjaink néhány, az iskolában is végrehajtható egyszerű célkitűzésen keresztül fogjanak bele a gyakorlati megvalósításba, vagy szerezzenek tapasztalatokat:

- ✓ Energiatakarékos világítás.
- ✓ Vízta karékos WC öblítés.
- ✓ Meg kell tanulni lekapcsolni a villanyt.
- ✓ Szelektív hulladékgyűjtés – a papír és műanyag különgyűjtése.
- ✓ Az általános iskola minden osztálya folyamatosan részt vesz a használt elem, mobiltelefon és e-kütyü gyűjtésben.
- ✓ Az iskola adminisztrációs munkája során keletkezett esetleges rongt, de még használható papírok újra felhasználása.
- ✓ A tanulók tanévkezdéskor nem kezdenek új füzetet, ha a tavalyi még folytatható.
- ✓ Sok zöld növény az iskola épületében és környékén.

„Kék iskola”

A hét folyamán a folyosói falújságokat a gyermekek munkáival, rajzaival dekoráltuk ki. Készültek vitorlás hajók, színes halak, akváriumok, képek a víz védelméről, Noé bárkájáról. Egy különlegesen szép vízínövénnyel, a tavirózsával díszítettük tovább az iskolát, melyeket színes kartonból vágunk ki és hajtogattunk virág formájúra.

Március 22-én, pénteken – előzetesen megbeszéltük a gyerekekkel – lehetőség szerint mindenki kék színű ruhába jöjjön iskolába, jelképezve a víz színét, ezzel is megteremtve a Víz világnapjának hangulatát.

Ezután egy nagy vízcseppé állt össze az osztály, de a Balaton képévé is összeállhat az iskola apraja-nagyja.

Víz a zenében, a zene a vízről:

Ezt a témát két részre bontottam. Egyrészt a zeneirodalom klasszikus darabjai közül hallgattunk meg minden nap egyet a gyerekekkel: Händel: Vízizene, Debussy: A tenger, Muszorgszkij: Hajnal a Moszkva folyó felett, Ifj. J. Strauss: Kék Duna keringő, Smetana: Moldva, Schubert: A csermely, stb. s a zenehallgatás után beszélgettünk az érzéseikről, az elképzelt képekről.

Másrészt énekórán gyűjtöttünk, énekeltünk a gyerekekkel olyan mondókákat, énekeket, népdalokat, amelyek a vízről szólnak, azzal kapcsolatosak. Néhány példa: Ess, eső ess!, Csipp, csepp egy csepp..., Tavaszi szél vizet áraszt..., Kis kacsa fürdik..., Esik az eső, hajlik a vessző..., Fehér liliomszál..., Hej, Dunáról fúj a szél..., Hej halászok, halászok..., Komáromi kisleány..., Által mennék én a Tiszán..., Tisza partján mandulafa virágzik... Ezekből állítottunk össze dalcsoportot.

Majd lezárásként zenéltünk a vízzel töltött üvegeket megszólaltatva.

Víz az irodalomban:

Az alsó tagozatos gyerekek életkorából következik, hogy fontos szerepet tölt be életükben a mese, a vers. A mesék nélkülözhetetlenek személyiségfejlődésük szempontjából. A gyerekek a mese hallgatása közben tanulnak, elemeznek, döntéseket hoznak. A gyermekirodalom bővelkedik vízről szóló művekben.

Tanórákon, napközis foglalkozáson alkalmaztam őket, akár motivációként, akár tananyagként vagy akár csak hangulatkeltésként.

Pár lehetőség a versek világából: Lehoczky János: A vizek fohásza, Szalai Borbála: Miért csillog a patak vize?, Tamkó Sirató Károly: Dal a tóról, Gyurcsó István: Pici patak mondókája, Thándor Márk: A föld gyermeke

Mesék: Zelk Zoltán: A patak meséje, Zelk Zoltán: Párácska, Gazdag Erzsébet: A pisztráng és a patak, Bernáth Zsolt: A megszeppent esőcsepp, Boldizsár Ildikó: Vízi király meséje, Miért sós a tengervíz? (japán mese), A Tisza gyűjtötte: Benedek Elek, [Inczédy Tamás](#): Ékes Őkéessége
Nagyon szeretik a gyerekek a napköziben a diafilmvetítéseket, melyek a szórakoztatáson kívül, még játékos formában a hangos olvasást is fejlesztik. B. Radó Lili: Esőcseppecskék⁹ című meséje – melyet ennek a jeles napnak az alkalmából mindig megnézünk – nagy kedvence az elsős gyerekeknek, de még a nagyobbak is szívesen nézik meg újra.

Pályázatok:

Víz Világnapja alkalmából általában különböző pályázatokat írnak ki a szervezők. Érdemes figyelemmel kísérni a pályázatfigyelő vagy a közösségi oldalakat, számtalan lehetőség közül választhatunk diákjaink életkorának, érdeklődésének megfelelően.

A tanévben egy rajpályázatra esett a választásom, amelyet a TA-Tu magazin hirdetett 2. évfolyamosok számára, „Vigyázz a vízre!” címmel. Nagyon sok szebbnél szebb alkotás készült, s az egyik kis művész nagy öröme, sikerült elnyerni az intézményi díjat is.

Valamint iskolánk osztályai folyamatosan gyűjtik a háztartásokban keletkező hulladékot (használt elemet, mobil- és e-kütyüt), s részt vesznek a PontVelem szelektív hulladékgyűjtési versenyben, ezzel is játékosan, cselekedtetve fejlődik környezettudatos magatartásuk.

Vízről környezetismeret órán:

A kerettantervre épülő helyi tantervben minden alsó tagozatos évfolyamon valamilyen formában megjelenik a víz: a víz szerepe, jelentősége mindennapi életünkben, előfordulási állapotai, halmazállapot-változásai (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás), a vízben való oldhatóság, az oldódás folyamata. A víz előfordulása a természetben: álló és folyóvizek különböző megjelenési formáinak vizsgálata. Legnagyobb folyóink: Duna, Tisza és a legnagyobb tavaink: Balaton, Fertő-tó, Velencei-tó, Tisza-tó, valamint a vizek jelölése a térképen. A víz körforgása. A víz szennyeződésének a hatásai, az ellenük való védekezés lehetőségei. Földünk energiaforrásai: megújuló energiaforrások: vízenergia.

---

⁹ <https://egyszervolt.hu/mese/esocseppecskék.html>

Ezek a témák számtalan lehetőséget adnak a tapasztalati megismerésre. A gyerekek számára is könnyebben elsajátítható az az ismeret, amelyet személyesen megtapasztaltak. Nagy népszerűségnek örvendtek a „vizes varázslatok”, amelyek közül az idei év kedvence a Buborékhernyó és a Varázsvirág¹⁰ volt. Az órákat színesebbé tette a Varázslatos iskolabusz sorozat Vízország¹¹ című részének megtekintése, amelyhez Felhő-mobilt¹² készítettek a gyerekek.

Az Oldódás téma feldolgozása 2. évfolyamon:

1. Csoportalakítás: Véletlenszerű csoportalakítás: minden diák húz egy képdarabot, majd ahhoz az asztalhoz ül le, ahol a hozzátartozó képet találja.
2. Rávezetés: Modellezzük a különböző halmazállapotokat. A játékvezető a VÍZ – JÉG – GŐZ utasításokat adja felváltva, a gyerekek ennek megfelelően mozognak¹³
  - ◆ JÉG (szilárd halmazállapot): egyhelyben „megfagynak”.
  - ◆ VÍZ (folyékony halmazállapot): hullámozás utánzása a testükkel.
  - ◆ GŐZ (légnemű halmazállapot): egymástól távol lendületesen mozognak.
3. Előzetes ismeretek felelevenítése: Szóháló-pókháló: A víz
4. Új anyag feldolgozása:
  - ◆ Limonádé készítése (víz, citromlé, cukor, buborék): A hozzávalók halmazállapotjának megállapítása.
  - ◆ Szilárd anyagok oldódása: Kísérletezés csoportmunkában: kávé, só, cukor, mák, lencse oldása vízben. Melyik anyag oldódott fel a vízben? A csoportok beszámolnak a kísérletek eredményéről.
  - ◆ Oldódás gyorsítás: Tanítói kísérlet: hideg – langyos – forró vízben kockacukor feloldása. Melyikben oldódott fel hamarabb? Poharak sorba állítása.
  - ◆ Folyadékok oldódása: Kísérletezés csoportmunkában: étolaj, citrom, málnaszörp, méz, ecet oldása vízben. Miért kell kevergetni? Melyik anyag oldódott fel? A csoportok beszámolnak a kísérletek eredményéről.
  - ◆ Oxigén oldódása: Tanulói kísérlet: Szívószállal belefújnak egy pohár vízbe. Mit tapasztaltak? Tanulói beszámolók. Kép bemutatása az akváriumban lévő levegőztető készülék szerepéről, hasznosságáról.

¹⁰ Így kísérletezzünk Kiadó: Graph-Art Kft., 2016

¹¹ <https://videakid.hu/video/animacio/vizorszag-busz-iskola-mese-22bpBZQroXHugd9N>

¹² <https://gyereketeto.hu/kezmuvesek/otletek-a-viz-vilagnapjara/>

¹³ <https://www.fenntarthatosagi.temahet.hu/letoltheto-oratervek#oratervek-es-mintaprojektek-2017>

- ◆ **Vízzennyezés:** 3D-s vetítés a mozaBookon. Látottak megbeszélése. Vízzennyező anyagok gyűjtése a mindennapokból. Jó tanácsok gyűjtése a víz védelme érdekében.
- 5. **Házi feladat megadása:** Készítsenek egy rajzot a füzetbe a vízzennyezésről, egyet pedig a víz hasznosításáról pl. öntözés, vízerőmű, stb.
- 6. **Óra végi önértékelés/értékelés:** aktivitás, fegyelmettség, feladatok pontos végrehajtása, kreativitás, együttműködés

„Vizes játékok”

Ezekre a játékokra nagyszerű alkalmat adtak a testnevelés órák, illetve a délutáni foglalkozások, de bármilyen tanórán vagy foglalkozáson használhatjuk őket motiválásra. Mi a következő játékokat játszottuk:

Levegő, föld, víz: A játékosok körbeültek. A játékvezető a három szó közül / levegő, föld, víz / az egyiket mondja és rámutat valakire. Olyan állatnévvel kell válaszolnia amilyen a megadott közegben előfordul. Pl. levegő-fecske, víz-bálna, föld-kutya stb. Aki nem tud válaszolni vagy téveszt, zálogot ad.¹⁴.

Mocsárjárás: Tetszőleges számú A/4-es papírlap segítségével kell a csapatoknak megtenni a kitűzött távot úgy, hogy csak a papírlapokra lehet lépni.

Légfogó: A játékosok futkároznak. Akit fogó megérint, annak jégszoborrá kell változnia, de ha egy másik játékos hozzáér, felolvad, és újra futhat tovább.

Béka fogó: A gyerekek békaugrásban menekülnek a béka fogók elől. Akiket megfognak, kővé változnak, és kerülgetni kell őket. Az győz, aki utoljára marad.

Árbocra! Hajóra! Vízbe!

- „Árbocra!” kiáltásra a „matrózok” sietnek fel a bordásfalra.
- „Hajóra!” kiáltásra a „matrózok” fellépnek a padokra (vagy zsámolyokra).
- „Vízbe!” kiáltásra lehasalnak a talajra, és úszó mozdulatokat végeznek.¹⁵

Esőcsepp-játék: Álljunk körbe. A pedagógus elkezd az alább felsorolt mozdulatokból az elsőt, a körben következőnek utánoznia kell. A harmadik gyermek elkezd utánozni a másodikat, majd sorban mindenki az előtte lévőt. Miután körbeért a mozdulat, a pedagógus belekezd a következőbe.

- fúj a szél: fújjunk a szánkka
- pár csepp esik: csettintünk
- gyorsan esik: halkán tapsolunk

---

¹⁴ <https://fejlesztok.hu/mediaajanlat?id=101:anvanvelvi-feladatok-jatekok>

¹⁵ <https://ovonok.hu/2015/03/jatekos-fejleszto-feladatok-a-viz-temakoreben/>

- egyre hangosabban: hangosan tapsolunk
- már a fák kéréget veri az eső: a térdünket ütjük a kezünkkel
- villámlik, dörög az ég: dobogunk és tapsolunk

Aztán az egész visszafordul, egészen a finom szellőig.

Víz a képzőművészetben:

Számtalan művészt is megihletett az életet adó, a csendes és a háborgó víz. Nagyon szívesen nézegetnek a gyerekek festményeket, s az internet lehetőségei végtelenek ebben a témában. Az alkotás öröme is fontos tanulóink számára, így ők is különböző technikával készítenek festményeket, plakátokat, képeket a témához kapcsolódóan. A Galga partján szedett kavicsokat decoupage technikával díszítettük.

Az intézményünkben március elején, a Karitatív hét keretében tanulóink műanyag kupakot is gyűjtöttek. A kupakokat nemcsak jótékony célra ajánlottuk fel, hanem vízzel kapcsolatos képeket is készítettünk belőlük.

Az elkészült festményekkel, képekkel, alkotásokkal az iskola folyosóit díszítettük, de akár kiállítást is szervezhetünk belőlük.

Komplex délutáni foglalkozás 1-2. évfolyam számára

A foglalkozás címe: Víz Világnapja II.

Fejlesztendő kompetenciák

Környezeti viselkedés, Anyanyelvi kommunikáció; Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, Másokkal szembeni viselkedésmód, tolerancia, Kommunikáció, Társas együttműködés, Kreativitás, Testi és lelki egészség

Nevelési célok meghatározása és indoklása

Környezettudatosság – az imádságtól, a bibliából kiindulva a választott téma nagyon sok lehetőséget rejt magában, hogy a tanulóknak már ebben a korban elkezdjük kialakítani a környezettudatos magatartást.

Alkalmazott oktatási módszerek és választásuk indoklása

Közös imádság, motiváció, szemléltetés, megfigyelés, játék, megbeszélés, bemutatás, magyarázat, tevékenykedtetés, visszacsatolás, értékelés – mivel komplex a foglalkozás, így többféle módszer alkalmazására volt lehetőség

Foglalkozás vázlata

Komplex délutáni foglalkozás Évfolyam:1-2. évfolyam		Készítette: Szűcs-Muri Mária		
Témakör: Jeles napjaink		A foglalkozás anyaga: Víz Világnapja II.		
Nagy gondolat: Mi az, amit mi kaptunk az elődeinktől. Mi az, amivel most rendelkezünk, és mi az, amire az utánunk jövőknek is szüksége lehet.		Módszer: frontális és önálló munka Közös imádság, motiváció, szemléltetés, megfigyelés, játék, megbeszélés, bemutatás, magyarázat, tevékenykedtetés, visszacsatolás, értékelés		
Taneszközök: Nincs rá szükség		Szemléltető eszközök: projektor, számítógép, manuális tevékenységhez mintadarab		
Célok: A víz sokszínűségének bemutatása, fontosságának megismertetése, hozzá fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, környezetért érzett felelősség kialakítása, megerősítése				
Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
Hal is víz mozgásának ismerete Nyírás, színezés, gyűrés technikája	Szövegértés, kommunikáció, figyelem, esztétikai érzék, anyagtakarékosság	Különböző tantárgyak közös kapcsolódási pontjában: „a vízben” jelentkezik	Bibliai történetből kiindulva, a játék, a zene és a manuális tevékenységen keresztül kerüljenek közelebb a vízhez, így ismerjék meg annak fontosságát.	Hittan, Ének-zene, Környezetismeret, Vizuális kultúra, Technika és életvitel

Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
2	Ima Földünkért	<p>Uram, hálát adunk Neked a Földért, a természet minden apró, mégis csodálatos részletéért ugyanúgy, mint a hatalmas hegyekért és mélységes tengerekért.</p> <p>Kérlek, nyisd fel szemünk ezekre a minket körülvevő csodákra, adj szívünkbe őszinte hálát a levegőért, a vízért, a tápláló napfényért, a növényekért, állatokért, a Földért.</p> <p>Segíts nekünk Uram, hogy kilépjünk kényelmünk búvóköréből, és őszintén belássuk, mit tehetnénk, hogy életmódunkkal támogassuk a természet kincseinek megmaradását, add, hogy döntéseink valódi változást hozhassanak szokásainkba! Ámen¹⁶</p>	Hittan, Környezet- ismeret		Iskolai napjainkat és foglalkozásainkat mindig imával kezdjük. Ezzel lélekben is felkészülünk a ránk váró feladatokra.
5	Motiváció, rávezetés	Most mutasd meg! játék: A víz és a hal bemutatása a játék szabályai szerint.	Környezet- ismeret		A gyerekek életkori sajátossága, hogy kedvelt tevékenységük a játék, így gyakran alkalmazom ezt a módszert a tanórákon és

¹⁶ <https://777blog.hu/2017/04/22/ima-foldunkert/>

					különböző foglalkozásokon.
10	<p><i>PowerPoint bemutató:</i> A hal szerepe, jelentősége a kereszténység életében</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Amikor Jézus a Galileai-tó partján járt, látta, hogy Simon és testvére, András – halászok lévén – épp hálót vetnek a vízbe. Jézus ezt mondta nekik: Gyertek, kövessetek, és emberek halászává teszlek benneteket.” (Mk 1,16-17) • A hal motívum az ókeresztény korban egy titkos jelkép. • Hal, mint díszítőelem a templomban 	Hittan	<p>projektor PowerPoint anyag (1. melléklet)</p>	<p>Hittan órákon és áhítatokon már sok bibliai történettel megismerkedtek a gyerekek, de víz, a hal és a halászat témával még nem találkoztak. A kivetített képek, pedig még elképzelhetőbbé, könnyebben érthetővé tették számukra a történeteket.</p>
2	Közös éneklés	Hej, halászok, halászok...	Ének-zene		<p>A gyerekek nagyon szeretnek énekelni. Bár az elsősök még nem ismerték a népdalt, de a nagyobbak segítségével gyorsan megtanulták.</p>

3	Zenehallgatás	Schubert: A pisztráng	Ének-zene	https://www.youtube.com/watch?v=l6ODwzjVGdw	A manuális tevékenység alatt ismét meghallgattuk a művet, mivel nagyon tetszett a tanulóknak.
20	Manuális tevékenység „kézműveskedés”	<ul style="list-style-type: none"> • Hal nyírása, színezése • Kék krepp-papírtépe, gyűrése víznek • Halak és a krepp-papír „galacsinok” bezacskóztatása 	Vizuális kultúra, Technika és életvitel	Rajzlap, hal sablon, olló, színes ceruza, kék krepp-papír, nejlonzacskó, befőttes gumi	2. melléklet Az időtakarékoság miatt fénymásolt halakat kaptak a gyerekek, így sikerült időben befejezni a munkát.
3	Önértékelés/értékelés	Szemponatok: aktivitás, fegyelmezettség, kreativitás, együttműködés			A nagyobbaknak egyre ügyesebben, reálisabban megy az értékelés, az elsősök még most gyakorolgatják.

Séta a Galga folyóhoz:

Az időjárás lehetővé tette, hogy sétát telessünk a Galga folyóhoz, hiszen Aszódot a Galga mente fővárosának is nevezik. Indulás előtt fontosnak tartottam megbeszélni a helyes közlekedés szabályait, valamint a vízparton való viselkedést, felhívtam a tanulók figyelmét a fokozott balesetveszélyre. A vízparton tanulmányoztuk a növény- és állatvilágot, valamint a vízpart hangjait. A nagyobb évfolyamok víz-vizsgálatokat végeztek, a kisebbek papírhajó-versenyt rendeztek. Gyűjtöttük a vízparti „kincseket”, amelyek felhasználásával „képeket” készítettünk, sőt egy kis matematikát is belecsempésztünk az összegyűjtött tárgyak válogatásával, csoportosításával (halmazalkotás), tulajdonságaik megnevezésével, számlálásával. Pihenésképpen elénekeltük a „Galga vize szép csendesen kanyarog” című népdalt:

Galga vize szép csendesen kanyarog

Selymes partján barna kislány andalog.

Onnan nézi a rohanó fényes habokat,

Amelyet a tavaszi szél hajtogat.¹⁷

Játszottunk a folyó partján *érzékenyítő játékot*: a gyerekek hanyatt feküdtek, mindkét kezüket ökölbe szorítva tartották. Ha valaki új madárhangot hallott, felemelte egy ujját. Remek alkalom volt arra, hogy a gyerekekben tudatosuljanak a természet hangjai (és csöndje). Közben megfigyelték a víz zúgását is.

Vizes feladványok:

Az interneten, a fejlesztő füzetekben számtalan játékos feladatot, feladatlapot találhatunk a témakörben: labirintusok, kereszt- és betűrejtvények, színezők, memória játékok, különbségkeresők.

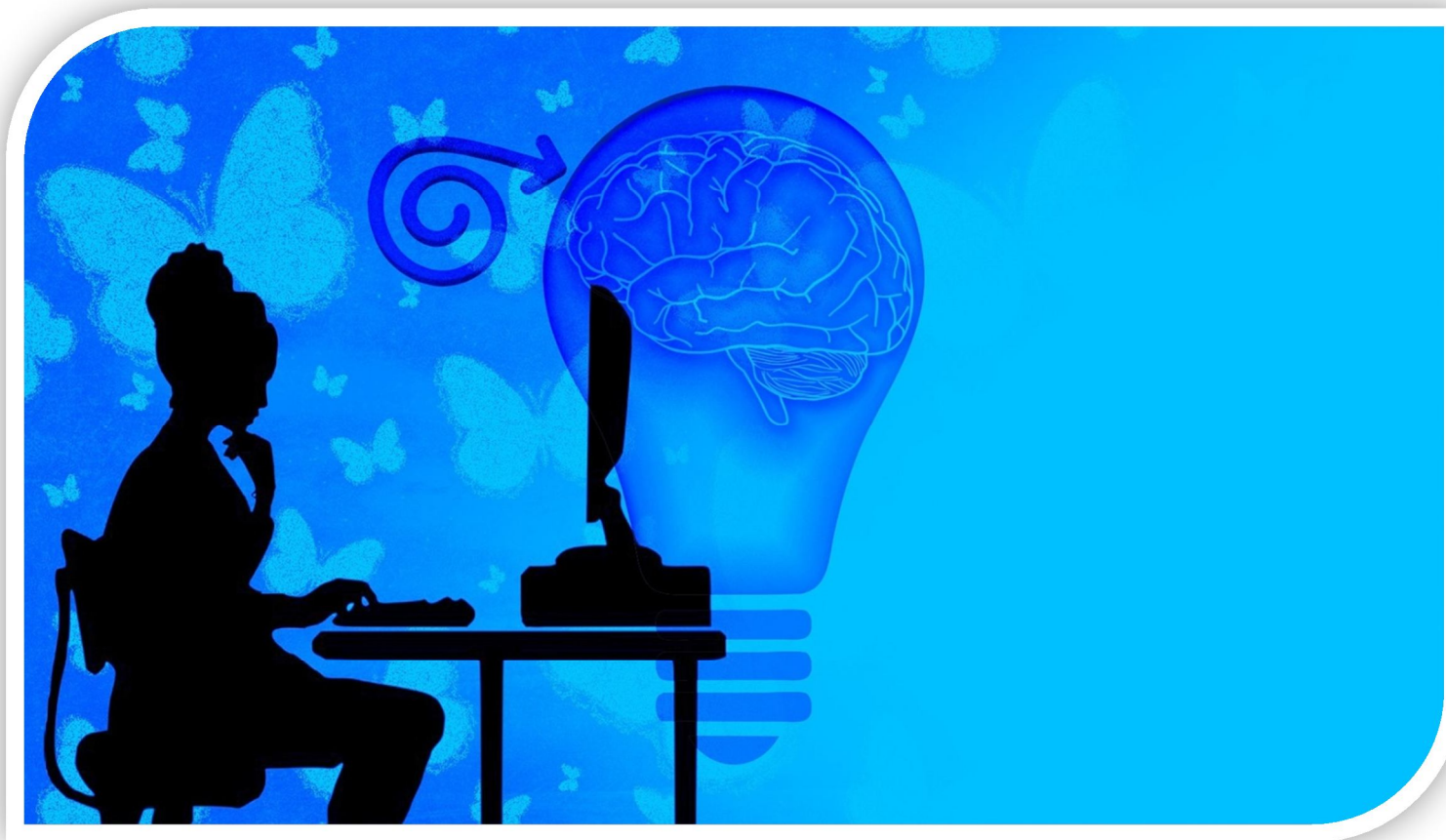
A délutáni szabadidőben nagyon szeretik a puzzle kirakást a gyerekek, ezért egyik nap behozhatták a saját, vízhez kapcsolódó kirakóikat, melyeket aztán csoportmunkában raktak ki.

Azokban az osztályokban, ahol használják a LÜK fejlesztőjátékot, ott a „Víz alatti kalandok” feladatlap megoldásával töltötték a délutánt.

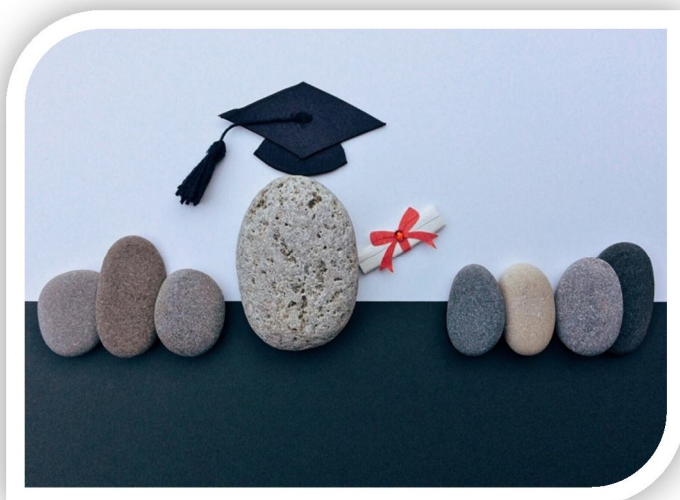
¹⁷ Maczkó Mária – Rónai Lajos: ["Rózsát ültettem a gyalogútra..."](#) Galga menti népdalok Kiadó: Petőfi Múzeum Aszód, 1990

JÓ OKTATÁSI GYAKORLATOK A COVID-JÁRVÁNY ELSŐ HULLÁMA IDEJÉN

Baracs Nóra – Matusné Németh Eszter:

Egy történelmi „koronázás” tapasztalatai, avagy miként készítettük fel a diákokat a Covid 19 első hulláma alatt a történelem érettségire

Rezümé

A szerzőpáros bemutatja milyen módszerekkel, feladatokkal oldották meg a karantén alatt az érettségiző diákok felkészítését történelemből. Miközben felsorolnak közel 20 digitális keretek közt általuk kipróbált módszert, bemutatnak több linket, amely az online oktatást segíti, többször jelzik, hogy home office-ba kényszerített diákok szociokulturális helyzetével, problémáival való törődés mennyire fontos. A tanárok közt kialakult team-munkát a vírusmentes időszakra is megőrzésre érdemesnek látják. Jelzik, hogy egyszerre voltak tanárok és diákok, megtanultak zoomolni, classrommal kommunikálni, online feleltetni, stb.

A projekt témája, a téma relevanciájának indoklása

Az érettségi vizsga a középiskolai oktatás megkoronázásának tekinthető, a ceremónia sikeres lebonyolításához hosszas előkészületek szükségesek. A koronázás begyakorlásának utolsó próbáira 2020-ban történelmileg egyedülálló módon – váratlanul és előkészítetlenül –home office-ba kényszerültek a koronázás főszereplői (diákok), a ceremóniamesterek (tanárok) és a lelkes közönség (a szülők).

Ebben a digitálisnak nevezett munkarendben kialakultak új munkaformák, új kapcsolattartási lehetőségek, hegemónná váltak a korábban csak eseti jelleggel használt online felületek, megnőtt a felhasználható platformok köre.

A home office időszakában különösen fontos volt, (és ha megismétlődik, újból az lesz) hogy a tanár ne csak a tananyag átadására koncentráljon, hanem a helyzetből adódó stresszt is igyekezzen kezelni, a karantén és az IKT eszközök által okozott elmagányosodás, fásultság elleni küzdelem is megoldandó pedagógusi feladat lett.

Az ebben az időszakban a maturandusok tudásának ellenőrzésére, az érettségire felkészülés folyamatának irányítására kipróbált digitális módszerek a hagyományos oktatás közben is felhasználhatóak

A projekt célcsoportja

Érettségire készülő diákok speciális helyzetbe kerültek a COVID 19 miatt, de maga a felkészítés évről-évre megismétlendő feladat, projektünk célcsoportja a maturandusok. Ugyanakkor a részletesebben bemutatott, ismétlésre használt feladatok egy része (a II. világháború és a Horthy-korszak) a 11. évfolyamosok számára is jól hasznosíthatók.

A karantén okozta speciális helyzetben a tanár egyszerre került a pedagógus és a tanuló szerepébe, hisz a digitális oktatásra nem készítették fel, egymás tapasztalatainak megismerése, jó gyakorlatok gyors átvétele fontos volt, a teamben való munka a tanárok számára is új kihívást jelentett. Az együttműködésből adódó lehetőségeket érdemes kihasználni, hisz a „szakmai fejlődés legjobb keretként... szakmai tanuló közösségeket azonosította a kutatás, amikor a tudás építése általában valamilyen helyi tanítási, nevelési, közösségfejlesztési probléma megoldására irányul”¹⁸.

---

¹⁸ Gönczöl Enikő: A tanári elkötelezettségről . Fontos-e és mitől függ? In.:Tani-tani Online 2020. szeptember 16. http://www.tani-tani.info/a_tanari_elkotelezodesrol?fbclid=IwARoycwh1WwKZ4foBCsYzc_khVRWjIcwCgrkYnYQ22BntDAGbUXHIkW7zzuY. Letöltve 200. október 12.

Fejlesztendő kompetenciák

Kulcskompetenciák: Digitális tudás, felelősség, együttműködés, a tanulás tanulása új feltételek között.

Szociális, életviteli kompetenciák: kooperatív tanulás, belső biztonság, az önbizalom erősítése, egy helyzettel való közös megbirkózás kényszeréből adódó pozitívumok felismerése, a kialakított szabályokhoz, megegyezésekhez való alkalmazkodás, jó időbeosztás, rendszeresség fejlesztése, másokért és önmagáért érzett felelősség. Érettségi vizsgára való felkészülés, a vizsgadrukk oldása, ill. pozitív energiába fordítása. Vészhelyzetben egymást segítő tanári attitűd erősödése.

Állampolgári kompetenciák: konstruktív részvétel egy közös tanulási/munkafolyamatban, annak a tudatosítása, hogy az egyéni célok eléréséhez a közös célok megvalósításán át vezet az út, a hatékony személyes és csoportos érintkezés elsajátításának gyakorlása online körülmények között is

Egyéb:

A tanárnak fokozottan figyelnie kellett arra, hogy a diákok többsége középszintű érettségit tesz, néhányan viszont emeltet, aminek nagyon más a követelményrendszere, ezért a tanár differenciálási kompetenciáját folyamatosan gyakorolja, a tanulóknak pedig az eltérő értékelést empátiával meg kell érteniük.

<i>Miért értékes ez a projekt?</i>	Mert az első „digitális munkarend” során szerzett tapasztalatokat mutatja be, amelyek elősegíthetik nemcsak a 2. home office-os tanítási folyamat megvalósítását, hanem normál körülmények esetén is alkalmazhatók Mert bemutatja több digitális technika alkalmazásának lehetőségét Mert kiemeli, hogy az IKT eszközök alkalmazása esetén is mennyire fontos a tanár szerepe, ugyanakkor rávilágít arra, magának a tanárnak is milyen tanulási folyamaton kell átmennie a közös siker érdekében.
---	---

<p>Hogyan, mire alkalmazható a megszerzett tudás?</p>	<p>Diákok számára maga az érettségi, de a forráselemzésben szerzett rutin valamint a fejlettebb forráskritika védelmet jelenthet a propagandával, fake news-szal szemben is, és óvatosabbá teheti őket a reklámhadjáratok áradatában.</p> <p>A projektről olvasó tanár számára nemcsak a sikerebb érettségihez vezető komplex folyamat megismerése segíthet egy újabb digitális munkarend alkalmazása esetén, hanem a bemutatott egyes elemek önállóan is használhatók. Projektötletek (pl. Horthy-korszak), óravázlat ötletek meríthetők belőle. Összehasonlíthatja saját személyes tapasztalatait, megismerheti mások hasonló problémáit, ezáltal csökkenhet a frusztrációja, amit a kényszerszünet idején szerzett.</p> <p>A megvalósító tanár digitális kompetenciái sokat fejlődhetnek, átéli az egész életen át tartó tanulás megvalósulását.</p>
<p>Hogyan illeszkedik a NAT célokhoz?</p>	<p>Nemcsak a 2012-es, hanem a 2020-as NAT-hoz is illeszkedik, hisz egyénre szabott tanulási lehetőségeken alapul, elősegíti, hogy a tanuló felismerje, hogy a múlt tanulságai kihatnak saját döntéseinkre, elősegíti, hogy a matu- randusok megalapozott, árnyalt véleményt tudjanak megfogalmazni a nemzeti és a közös európai múlt társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális folyamatairól és jelenségeiről.</p>
<p>Kapcsolódó műveltség-területek</p>	<p>Ember és társadalom műveltségterületen belül a történelem és állampolgári ismeretek tantárgyra fókuszál. De kapcsolódik az idegen nyelv oktatásához (Európai Unió téma), a digitális kultúrához, és természetesen a magyar nyelv és irodalomhoz.</p>

Milyen információkat dolgozunk fel?	Alapvetően ismétlő, tudásrendszerező feladatot valósít meg, koncentrálnak az érettségi vizsga jelenlegi követelményeire.
-------------------------------------	--

	MÓDSZEREK
Milyen tanulásszervezési eljárásokat és munkaformákat alkalmaz? Indoklása:	<p>KAPCSOLATTARTÁSI FORMÁINK</p> <p>A digitális munkarend időszakában az írásos kapcsolattartási formát a tanár és a diákok között a Google Classroom szolgáltatása jelentette. alkalmazása a feladatkiosztás és az ellenőrzés, visszajelzés szempontjából is eredményes volt.</p> <p>Az online órák megtartásához Zoom nevű szolgáltatást használtuk, ezeken Budapesten szinte teljes volt részvétel, Pécsen 70-85% között változott a jelenlévők aránya.</p> <p>A feleltetéshez, a virtuális egyéni beszélgetésekhez a Facebook adott jó lehetőséget.</p> <p>A digitális oktatás időszakában beszűkült szociális kapcsolatok pótlására, az elmagányosodás leküzdésére párban és hármásban végzendő feladatokat is adtunk (pl. párban idővonal készítés), a diákokra bízva a kapcsolattartás formáját. Nem akartunk lemondani a közösen végzendő projektek alkalmazásáról, amikor a tanulók általuk választott technikával kommunikáltak egymással.</p> <p>ALKALMAZOTT FELADATTÍPUSAINK</p> <p>Megpróbáltuk a diákokat változatos digitális felületekkel foglalkoztatni, hogy a monotonitás elkerülésével növeljük a tanulási hajlandóságot.</p> <p>Többféle filmes formát is felhasználtunk: korabeli filmhíradót, játékfilmet, dokumentumfilm-sorozatot, videóklipet, Zanza tv felvételeit, Centropa filmet.</p>

A <https://www.timetoast.com/> oldal segítségével idővonalat készíttettek tanítványaink Mivel az egyes időpontokhoz szöveg, kép, akár videó is csatolható, a feladat nem csak a kronológiai ismeretek bővítését szolgálja, hanem a bevésést is elősegíti, és az önálló tanulás képességét is fejleszti.

Fotóalbum készítését is kértük tőlük szöveges források képekkel történő igazolására, alátámasztására.

Leírásokat kaptak arról, hogy a Horthy-korszakban az egyes társadalmi rétegek életmódja mennyire különböző, ezeket az ismereteket képi formában kellett bemutatniuk, (pl. az eltérő lakásviszonyokkal, üdülési szokásokkal stb.) a kettős, azaz képi és szöveges szemléltetés az ismeretek rögzítését szolgálja.

Az esszé írás előkészítéséhez a <https://www.popplet.com/> oldal segítségével **gondolattérképet** készítettünk segítve az összefüggések meglátását, a lényegkiemelést. Mind írásbeli esszénél, mind szóbeli feleletnél jól alkalmazható.

Ki-kicsoda minilexikon készítésére a II. világháború kapcsán került sor, ez a feladat új szemszögből erősítette meg a korábban megszerzett ismereteket.

Szöveges forrásból **táblázatot készíttettek**, hogy még jobban megértsék a forráselemzések módszerét.

Megoldókulcs összeállítása egy esszéfeladat értékeléséhez csak emelt szintűeknek jó feladat, célja, hogy minél jobban beléjük vésődjenek az esszék értékelésének szempontjai.

Egymás esszéjének javítása érdekében a szerző elküldte saját esszéjét a névsorban közvetlenül utána és az őt követő személynek, az értékelést követően ez a team állapította meg a végső pontszámot.

Digitális tankönyv – az nkp.hu oldala – digitális feladatai jól használhatóak az egyéni gyors ismeretellenőrzésre, gyakorlásra. Az érettségire felkészítésnél fontosnak tartottuk a diákok figyelmét arra felhívni, hogy csak 100%-os megoldással legyenek elégedettek.

<https://learningapps.org/> portálon olyan „tankockákat” találunk, amit kollégák töltöttek fel, amelyek alkalmasak a megszerzett tudás elmélyítésére, gyakorlására. (pl.

<https://learningapps.org/display?v=pakjoh5a320>)

	<p>TANULÁSI FOLYAMAT ELLENŐRZÉSÉRE ALKALMAZOTT MÓDSZEREK</p> <p>A https://redmenta.com/ oldalon készített feladatlapokkal a gyakorlást próbáltuk elősegíteni. A teljesítmények mérésére is használható oldal, de tanárként tisztában voltunk vele, hogy az otthon megírt „dolgozat” nem feltétlenül az egyéni valós teljesítményt tükrözi. De az érettségizők esetében nem is ez volt az elsődleges cél.</p> <p>Témakörök tanulásának ellenőrzésére szolgált a „nullázós pontgyűjtés”, azaz rendszeres online felelés kettesben a tanárral</p> <p>Próbaérettség is írtunk.</p> <p>Egyes alkalmazott módszerek részletesebb kifejtése az 1.sz. mellékletben olvasható.</p>
Produktum	
	<p>A végeredmény maga a tény, hogy sikeresen érettségit tettek az osztályok, de ebben az esetben az odavezető út a lényeges. Madách-csal szólva a tanítás, tanulás célja a küzdés maga.</p>
	<p>Önálló produktumok sokasága valósult meg, így ellenőrzési módszereket értékeltünk, próbaérettségit írtunk, projektet valósítottunk meg, összeállítottunk egy táblázatot az IKT eszközökkel való ellátottság megismerése érdekében.</p>

A projekt rövid tematikus terve és időterve

A megvalósult időtervet nem mi határoztuk meg, és főleg nem előre és tudatosan, valójában 2020. márciustól májusig tartott, a karantén időszakában, az érettségire való felkészülés utolsó 6 hetét jelente. (Közben rengeteg bizonytalansághoz kellett alkalmazkodni, hisz sokáig nem volt ismert, lesz-e érettségi, ill. milyen formában valósul meg, ill. mikor.) Mire kiderült, hogy nem lesz szóbeli érettségi, addigra már átismételtük a szóbeli tételek zömét, abból a diákok lefeleltek, ezen az ellenőrzési formán nem változtattunk, mert a szóbeli tételek lefedik a teljes tananyag 2/3-t, ami (eddig évek tapasztalataink alapján)

elegendő az írásbeli közepes vagy jó megírásához, jeles eredményhez nem. Heti egy órát továbbra is a tételek tudásának ellenőrzésére fordítottuk. Az így kialakított párhuzamosságok azt is lehetővé teszik, hogy új összefüggéseket ismerjenek fel a diákok. A későbbi hasznosíthatóság érdekében most úgy mutatjuk be a tervet, mintha nem fikció lenne egy digitális oktatási terv megléte. A rendelkezésre álló óraszám heti 4-5 óra. A tervet az érettségihez igazítottuk, ezért mínusz előjelű a hetek számozása, és „visszafelé” történik.

A beosztás feltételezi, hogy már befejeztük az új anyagok megtanítását, és az ismétlésben már átvettük a XX. századot megelőző tananyagokat, már írtunk esszéket, ezért az elvárásokat már ismerik a diákok.

A projekt későbbi használhatósága érdekében beiktattunk egy o. hetet, azaz a digitális oktatás megkezdése előtt fontosnak tartjuk az IKT lehetőségek számbavételét a diákok körében. Az eredményes digitális oktatás egyik alapfeltétele a digitális szakadék felszámolása, de mivel ez nem tanári feladat, a tanár nem tehet mást, mint megismeri és figyelembe veszi a korlátokat, akadályokat. A téma fontosságát jelzi, hogy az Európa Parlament is napirendjére tűzte, mert „egyres tagállamokban a digitális infrastruktúra vagy eszközök hiánya miatt a diákok 32 százaléka nem részesült oktatásban a koronavírussal kapcsolatos lezárások idején.”¹⁹ A COVID első hulláma alatt szerzett tapasztalatok alapján készült a 15. sz. mellékletben közölt táblázat, így erősen post fest a jellege, de ha legközelebb is ilyen feladat hárul a tanárookra, akkor a helyzet problémáinak számbavétele már realisabb pedagógiai tervezőmunkát alapozhat meg.

(A táblázat olyan adatokat tartalmaz egyes diákokra vonatkozóan, amelyek érzékenyek, ezért maga a táblázat szolgálati titokként kezelendő, biztosítani kell az információk védelmét. Amennyiben ez nem garantálható, akkor a diákok neve helyett valamilyen csak a tanár által értelmezhető szimbólumot, kódot szükséges alkalmazni.)

Hetek száma	Gyakorolt témakör	Ismétlendő szóbeli téma
6. hét	Horthy projekt	Első világháború, Párizs-környéki békék, Trianon

---

¹⁹ Koronavírus: a képviselők a digitális szakadék áthidalását várják az oktatás területén In.: Plenáris Hírlevél 2020. október 19-23. <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/agenda/briefing/2020-10-19/6/koronavirus-az-ep-az-oktatasban-a-digitalis-szakadek-athidalasat-keri>

5. hét	II. világháború projekt	1956
4. hét	Hidegháború	Európai Unió
-3. hét	Esszéíráásra koncentrálva – olyan témákból, amelyek nem szerepelnek az átismételt szóbeli tételek között	Rákosi és Kádár-korszak mindennapjai Rendszerváltás
-2.hét	Próbaérettségi	Javítási lehetőség bármely témából
-1.hét	Tudáspróbák, tesztek	Javítási lehetőség bármely témából

A projekt kidolgozott segédanyagai

A) DIGITÁLIS OKTATÁST AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐK

Az eredményes digitális oktatás alapfeltétele a digitális szakadék felszámolása, de mivel ez nem tanári feladat, a tanár nem tehet mást, mint megismeri és figyelembe veszi a korlátokat, akadályokat. A COVID első hulláma alatt szerzett tapasztalatok alapján készült az 1. sz. mellékletben közölt táblázat, így erősen post fest a jellege, de ha legközelebb is ilyen feladat hárul a tanárookra, akkor a helyzet problémáinak számbavétele már realisabb pedagógiai tervezőmunkát alapozhat meg. A táblázat olyan adatokat tartalmaz egyes diákokra vonatkozóan, amelyek érzékenyek, ezért maga a táblázat szolgálati titokként kezelendő, biztosítani kell az információk védelmét. Amennyiben ez nem garantálható, akkor a diákok neve helyett valamilyen csak a tanár által értelmezhető szimbólumot, kódot szükséges alkalmazni.

B) AZ ÉRETTSÉGIRE VALÓ FELKÉSZÜLÉS SORÁN A HORTHY-KORSZAK ÁTISMÉTLÉSE

A bethleni konszolidáció háttérét kontakt-óra keretében (Zoom használatával) tanári vezetéssel ismételtük át. Ezt követően a társadalmi viszonyokra és életmód kérdésre koncentráltunk az érettségi követelményeknek megfelelően. Mivel a téma az írásbeli érettségire is különböző típusú források

értelmezésén keresztül szokott előkerülni, ezért a digitális oktatás időszakában is arra törekedtünk, hogy lehetőleg sokoldalú forrásokkal dolgozzanak a tanulók, és olyan típusú feladatokkal találkozzanak, amelyeknél kreativitásra, önálló értelmezésre, a megszerzett ismeretek transzformálására van szükség.

A határon túlra került magyar kisebbséggel kapcsolatban kaptak egy középszintű feladatot a diákok; egy szöveges forrás alapján táblázatot kellett készíteni (ld. 2. sz. melléklet.) Az érettségien ez fordítva szokott lenni, táblázatban lévő információkat kell értelmezni, de a megfordítás a rögzítést segítheti.

Az emelt szintű érettségire készüléshöz differenciálást alkalmaztunk, ők kapták azt a feladatot, amely során különböző nézeteket kellett összehasonlítani, és ennek alapján általánosításokat megfogalmazni a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatban. (ld. 3.sz. melléklet) A diákoknak két szöveg alapján kellett megfogalmazni, hogy mi jellemezte a trianoni határokon túlra került magyarság életét. A feladat a szöveges információ összefoglalására irányul – ez az esszéíráshoz is fontos gyakorlat, hiszen segíti az információk kiemelésének, tömörítésének elsajátítását.

Nagyon különböző szintű megoldások érkeztek. A feladatot többen beküldték a középszinten érettségizők közül is, de náluk érezhető volt, hogy nem tudtak igazán elvonatkoztatni a konkrét szövegektől, nem sikerült általánosabb ismereteket megfogalmazniuk. Jellemző volt az is, hogy a többség mai szemszögből viszonyult a kérdéshez, nem a korabeli források (1937-ből származóak) alapján fogalmazta meg véleményét. De néhány jól átgondolt, egyéni válasz is született.

Nyomozós feladatként (ld. 4. sz. melléklet) kapták meg a középszinten érettségizők egy ház képét és címét, amelynek kapcsán a hazai zsidóság helyzetének jellemzőit ismételhették át, s egyben a társadalmi viszonyokról is képet kaptak. (A Zwack-ház kapcsán és a család történetén keresztül a hazai zsidóság sorsának ismeretét mélyítették el.)

Az emeltszintű érettségizőket szolgálta a kutatással egybekötött feladatok sora is. Erre példa a kisebbségi léttel kapcsolatban az a feladat, amikor a diákoknak olyan határon túli híres magyarokat kellett keresniük, (ld. 5. sz. melléklet) akiknek munkássága meghatározó volt a korszakban. A tantárgyi koncentráción kívül ez a feladat szerintünk a bevésést is elősegíti, hiszen egy-egy személyhez kapcsolva egy egész terület jellemzőit fel tudja idézni a diák. Az emelt szinten érettségizőknek Vida Jenő nevében e-mailt is kellett írniuk Horthy Miklós számára, ami szintén feltételezte a zsidótörvények és a korabeli társadalmi tagozódás ismeretét. (ld. 6. sz. melléklet)

Önként választható, mintegy szorgalmi feladatként adtunk meg egy életmódhoz kapcsolódó feladatot, amely szintén a társadalom jellemzőit segítette még jobban elmélyíteni. A diákok korabeli filmhíradóhoz kaptak megválaszolandó kérdéseket, és fotóalbumot kellett készíteniük a különböző társadalmi csoportok sportolási, szórakozási, nyaralási szokásairól. (ld. 7. sz. melléklet)

C) A II. VILÁGHÁBORÚ DIGITÁLIS ISMÉTLÉSE

Az érettségihez kapcsolódó tényanyagot kontakt-óra keretében beszéltük meg ebben az esetben is. Mivel ez az időszak a diákok többségét nagyon érdekli, sok korabeli dokumentum hozzáférhető és számtalan filmes feldolgozás is készült, ezen a héten sok olyan feladatot is adtunk, amelyek közül válogatni lehetett.

A tényanyag rögzítéséhez kapcsolódóan time-line készítését kértük. Mivel a karantén időszaka a szociális érintkezéseket teljesen megszüntette, ezért arra gondoltunk, hogy ezt a feladatot páronként kell megoldatni. Így nemcsak tanulási folyamat zajlott, hanem a bezártság pszichés hatásait is tudtuk csökkenteni. A párok nagyon jól dolgoztak együtt, egészen részletes idővonalak születtek. (ld. 8. sz. melléklet)

A középszintű érettségi követelményeihez kapcsolódott a háború jellegének bemutatása, amit úgy gondoltunk, hogy a korosztályhoz közel álló videó-klip segítségével tehetünk vonzóbbá. Alapvetően itt is forráselemzés és esszéírás volt a feladat. (ld. 9. sz. melléklet) a mellékletben két megoldást is közreadunk. Szintén az érettségi követelményekhez igazodva kötelezően beadandó feladat volt a holokauszthoz kapcsolódóan a wannsee-i jegyzőkönyv részletének elemzése, és a hozzá kapcsolódó kérdések megválaszolása. (ld. 10. sz. melléklet)

Mivel a digitális oktatás időszakában néhány tantárgy háttérbe szorult, érettségi tárgyat tanító pedagógusként voltunk annyira bátrak, hogy olyan feladatokat is megfogalmaztunk, amelyek megoldása túlmutatott a heti óraszámkereten. Természetesen ezeket nem tehattük kötelezővé, de mivel összekapcsoltuk őket olyan dokumentumfilmek vagy játékfilmek megtekintésével, amelyek a diákok számára is érdekesek lehetnek, ezért sokan vállalkoztak a megoldásukra. A filmek (Dunkirk, Apokalipszis – A II. Világháború) kapcsán az íráskészséget fejlesztő feladatokat fogalmaztunk meg. A Dunkirk című film alapján valamelyik szereplő szemszögéből élménybeszámolót kellett készíteni.

Szorgalmi feladatként a tényanyag bővítését szolgáló háborús „ki-kicsoda mini lexikont” lehetett készíteni. A beküldött megoldások azt mutatták, hogy ezek a feladatok kifejezetten tetszettek a tanulóknak is. (ld. 11. sz. melléklet)

Az emelt szintű érettségire készülőknek szintén szabadon megoldható feladatként ajánlottuk fel a Centropa honlapján kidolgozott tananyagként megtalálható „Koltai Panni – 3 generáció, 6 esküvő” című filmhez kapcsolódó kérdéseket, amelyek segítségével a holokauszthoz kapcsolódó ismereteket tudták elmélyíteni. (ld. 12. sz. melléklet)

D) A HIDEGHÁBORÚ TÉMAKÖRÉNEK RENDSZEREZÉSE, ISMÉTLÉSE

Középszinten elsősorban a tankönyv digitális változatában szereplő feladatokra támaszkodtunk, és javasoltuk Zanza tv adásának megnézését is.

<https://zanza.tv/tortenelem/hideghaborus-konfliktusok-es-ketpolusu-vilag-kiepulese>

Az emelt érettségire készülődőknek javasoltuk a Zanza tv adásához kapcsolódó Zanza feladat megoldását, amely az apartheidhez kapcsolódóan egy cikk elolvasását és annak összefoglalását kívánta meg. Ezt egyrészt azért tartottuk szükségesnek, mert a grammatikai rendszer felbomlása emelt szintű tananyag, másrészt mert ismét olyan készséget fejlesztését teszi lehetővé – ismeretlen szöveg értelmezése, lényegkiemelés, lényegre törő tartalmi összefoglalás stb. – amelyek az írásbeli érettségi eredményes megírásához nélkülözhetetlenek. (ld. 13. sz. melléklet)

Az ismeretek felelevenítését redmenta feladatlappal segítettük.

https://redmenta.com/?sheet&ks_id=360369208&ref=edit_comp

Emelt szintű maturandusoknak javasoltunk egy cikk²⁰ elolvasását arról, hogy milyen volt az amerikai külpolitika hazánkkal szemben. A cáfolat felépítésének logikai lépéseit kellett észrevenniük.

E) ESSZÉÍRÁS GYAKORLÁSA

Esszéírást nem lehet egy hét alatt megtanítani, de az írásbeli előtt két héttel egy tudatosítást fontosnak tartottunk. Ehhez gyakorlásként a gondolattérkép készítését ajánlottuk (ld. 14. sz. melléklet), mivel így nagyon jól jelölhetőek az összefüggések.

A tanulóknak részleteket emeltünk ki az Érettségi középszintű feladatsorok kötetből²¹ az esszék megoldásához írt javaslatokból, és megoldattuk a diákokkal a kötetben szereplő egyik feladatsort. A megírt esszét a névsorban előtte lévőknek kellett elküldeni, és a kötetben lévő megoldókulcs alapján a diákok egymást értékelték.

---

²⁰ Paár Ádám: Az Egyesült Államok a Kádár-korban is cserbenhagyta a magyarokat – az állítás cáfolata In.: Tényleg? Hogy volt, hogy nem volt https://tenyleg.com/index.php?action=recordView&type=places&category_id=4048&id=1374975, letöltve 2020. október 27.

²¹ Baracs Nóra-Dupcsik Csaba-Repárszky Ildikó: Érettségi – Történelmi, társadalmi és állampolgári ismeretek – középszintű feladatsorok, Raabe Klett Kiadó, Budapest, 2018.

Az emelt szintre jelentkezők felkészülését nagyban segítette, hogy használhatták a Komplex-esszéfeladatokat bemutató kötetet.²²A következő órára pedig elkészült az emelt szintre jelentkezők által készített megoldókulcs, aminek segítségével egymás dolgozatát javították ki. Minden „emelt” elvégezte a „szupervíziót” 3-3kijavított dolgozaton.

F) TESZTDÖMPING

Az írásbeli előtti utolsó napokban a meglévő tudás felszínre hozását igyekeztünk elősegíteni. Ehhez az online elérhető tesztekkel való foglalkozást javasoltuk. A keresőbe beírva, hogy történelem teszt, rengeteg találatot kapunk, a diákoknak ezekből kellett minél többet kipróbálni, és egymásnak és a tanárnak elküldeni a linket, csillagokkal ***** kifejezve saját tetszési indexüket, és megírva, hogy milyen nehézségű, neki mennyire tetszett.

A legnagyobb kínálatot Múlt-kor online felületén találjuk, ahol korszakonként választhatunk a gyakorló feladatsorok közül. <https://multkor.hu/kviz/jatek?id=73>

Sok csillagos értékelést kapott <https://kviz.eletmenete.hu/> az Eduline több tesztje: https://eduline.hu/campus_life.kviz/20200908_esti_teszt, https://eduline.hu/campus_life.kviz/20201007_teszt,

A fogalmakat gyakoroltatja https://eduline.hu/campus_life.kviz/20200128_tortenelem_teszt

Quislet: <https://quizlet.com/206485199/tortenelem-erettsegi-fogalmak-flash-cards/>

Összességében a felkészülési időszakot sikeresnek értékeljük, diákjaink mindannyian eredményes érettség vizsgát tettek. Ezt a fajta tanári együttműködést a normál iskolai rend keretei között is folytatni fogjuk

Részletek a pályázathoz benyújtott melléletekből

1. sz MELLÉKLET: Az alkalmazott módszerek részletesebb kifejtése

A digitális oktatás lehetőséget teremtett arra, hogy jobban támaszkodjunk a tanulók egyéni tanulási útjaira, az önálló ismeretszerzés formájára. Ez egyébként is olyan kompetencia, amelyre diákjainknak egész életükben szükségük lesz. Ezért építettünk be „nyomozós-feladatokat”. Ennek során a diákok csak kiinduló információt (pl. egy ház képét és címét) valamint a kérdéseket kapták meg, a feladat megoldásához önálló kutatómunkát („nyomozást”) kellett végezniük. A visszaküldött megoldások jól mutatták, ki mennyi energiát fektetett a munkába.

---

²² Csósz Róbert- Farkas Judit: Komplex esszéfeladatok történelemből (emelt szinten). Maxim Könyvkiadó 2019.

A **Google „Tanterem”** használatát Pécssett az iskola vezetősége írta elő, akiket meg kellett hívni társtanárnak, így hozzáférhettek a kommunikációhoz. Budapesten a tanár kompetenciájába tartozott, hogy milyen felületen tartja a diákokkal a kapcsolatot, de itt is a Classroom vált be legjobban. Jó áttekinthetősége miatt a diákok is rendszerben látták a feladataikat és a tanár számára is egy kattintással ellenőrizhető volt, hogy ki mennyi feladatot küldött be. A kommunikációt is megkönnyítette, a diákok üzenetet küldhettek és a tanári reagálást is gyorsan megkapták. Az is előnye, hogy a diákok nyomon kísérhették az egyes feladatokra kapott értékelést (pontok és szöveges értékelés formájában) és a tanár számára összehasonlítási lehetőséget biztosított, hogy együtt látta az összes diák teljesítményét. A pontozás a teljesítmények között nagyobb differenciálásra adott lehetőséget, a szöveges visszajelzés lehetővé tette az egyes tanulók önmagukhoz viszonyított értékelését. Fontosnak tartjuk a rendszeres és lehetőleg gyors visszajelzést a beérkező megoldásokra. Ez részben ebben a helyzetben biztosította, hogy a diákok ne érezzék azt, hogy a home office-ban magukra lettek hagyva, részben korrigálni kellett a félreértelmezéseket, hiszen az érettségi időszaka nagyon közel volt. Könnyen lehetett a feladatokat határidőhöz köve megadni. Új feladatok közléséről a diákokat a levelező program kiértékelte.

A **Zoom** segítségével a hívások ütemezése, a konferenciára való csatlakozás, a találkozók nyomon követése nem okozott nehézséget. Mivel az ingyenes változat 45 percenként megszakadt, amikor ennél hosszabb időre volt szükség, akkor egy előfizetéssel rendelkező szülő segítségével hívtuk meg az osztályt. A diákok nem szerettek képet is adni magukról a bejelentkezéskor, ezért gyakran elbizonytalanító volt, hogy a mennyire figyelnek a tanárra. Ez érezhető volt a megszólalások hiányában vagy bizonytalanságában is, hiányzott a megszokott bátorító metakommunikáció. Ha többen egyszerre szólaltak meg, akkor „begerjedt” a rendszer, ezért többnyire kikapcsolt mikrofon mögött ültek, ami még inkább növelte a tanár bizonytalanságát.

Facebook a diákok egyik kedvenc „műfaja”, maguk is kezdeményeztek közös tanácskozást, pl. próbaérettségi és az írásbeli érettségi előtti este, ill. osztályfőnöki jellegű feladatoknál, az online ballagás és a bankett megbeszélésére. A szolgáltató az adott időszakban bővítette a meghívható résztvevők körét, ezzel növelte az alkalmazás népszerűségét.

Fontos volt annak is a végiggondolása, hogy digitális oktatás keretei között alkalmazzunk-e **projekt alapú oktatást**. Létjogosultságát az alábbi érvek támasztják alá:

- A diákok be lettek zárva a falak közé, egyéni tanulásra ítélve. Nagyon hiányzik nekik a közösségi lét, ezt kicsit pótolja
- Az ütemezésnek, a határidők betartásának a projektkészítés során fontos szerepe van, az otthonlét alatt egybefolyó napokat ez strukturálja
- A feladatok érdekessége megeremti azt a motivációt, ami elősegíti a tanuláshoz való pozitív viszonyt.
- Kevésbé kell ebben az időszakban alkalmazkodni a délutáni elfoglaltságokhoz, a többi tantárgyhoz.
- Lehetőséget teremt az egymástól való tanulásra.
- Elősegíti a „felnőtt élethez”, a munkába álláshoz való alkalmazkodást, hisz a munkaadók a nem szalag mellett dolgozó munkavállalóktól elvárják a kooperatívitást, a teammunkába való bekapcsolódást.
- Az egyetemisták állandó elfoglaltságai közé fog tartozni a prezentációk készítése, a csoportmunka, ezt a középiskolában szükséges megalapozni.
- Az ismeretek integrálását teszi szükségessé, áttöri a tantárgyi struktúrát, a „fiókokban” való gondolkodás kereteit.

- Egy adott történelmi korszakban megszerzett ismeretszerzési módszert analóg módon más korszakok megismeréséhez is lehet alkalmazni.

A projekt módszert alkalmaztuk az esszéfeladatok íratásakor. Az emelt szinten maturálók állították össze az egyik esszé feladatot a Kádár-rendszer mindennapjaiból. Közösen, egymással kommunikálva **készítették el a megoldókulcsot** is. A kerettantervi elvárások megismeréséhez használhatták az Érettségi last minute Történelem című könyv²³ 135-138. oldalát, mivel az tartalmazza – vastagon szedve – az előírt fogalmakat, évszámokat, kronológiát, tömörsége segíti az összefüggések kiemelését. A megoldókulcs használata előtt a tanár korrigált.

Projektnek tekinthető **egymás esszéjének javítása**, ami segítette az értékelési szempontok rögzülését. Mindig ketten javították ugyanazt az esszét, majd elküldték a tanárnak és a szerzőnek is. Ha a feladat írója két pontnál nagyobb eltérést tapasztalt, vagy valamivel nem értett egyet, akkor munkamegbeszélésen egyeztettek, ha ekkor sem tudták meggyőzni egymást, akkor facilitátornak meghívhatták a tanárt. (Erre egy alkalommal került sor.) A tanár a két legjobbra értékelt esszét vette revízió alá, az értékelésekkel 1-1 pont eltéréssel értett egyet. A leggyengébb esszé szerzőjét FB-n felhívta, és egyéni tanácsokat adott neki. A módszer egyik előnye, hogy mentesíti a tanárt, hátránya, hogy nincs összképe az esszéírásról.

Mivel a mai generáció információinak többségét képi formában szerzi meg, a feladatoknál támaszkodtunk erre. Ezért az ismétlésnél többféle filmes formát is felhasználtunk: korabeli **filmhíradó, játékfilm, dokumentumfilm-sorozat, videó-klip, Zanza tv felvételei, Centropa film**. A filmhíradó és a videó-klip rövidege miatt jobban felhasználhatónak bizonyult. A filmhíradóhoz kapcsolódóan konkrét kérdésekre kellett válaszolni, a klip kapcsán a képi világot kellett szövegre átfordítani. (Utóbbi valószínűleg sikeresebb lett volna, ha közösen elemezzük.) A játékfilmmel (**Dunkirk**) inkább a motiváltság fenntartása volt a cél, ehhez kapcsolódóan „élménybeszámolót” kértünk valamelyik (megadott) szereplő szempontjából. Ennek a feladatnak egyik értelme az íráskészség gyakorlása volt, de emellett alkalmas a differenciált ismeretszerzés, a lényegkiemelés, a történelmi szemléletmód fejlesztésére is. A dokumentumfilmek használata (**Apokalipszis-A II. Világháború**) az érettségifelkészülés utolsó időszakában már nem igazán produktív eszköz, csak a nagyon motivált diákok foglalkoztak vele. Inkább azért ajánlottuk fel, hogy ha valaki akarja, szemléletesebb módon foglalkozhasson az anyaggal. Ugyanakkor 11. osztályban nagyon jól használhatóak ezek a filmek az önálló feldolgozáshoz.

A Zanza tv anyagai jó összefoglalások, a diákok szívesen dolgoztak vele.

A Centropa filmhez (Koltai Panni – 3 generáció, 6 esküvő) kapcsolódik egy kidolgozott tananyag is, amely különböző web-oldalakra irányítja a tanulókat, elősegítve az önálló ismeretszerzést. A filmekhez kapcsolódó feladatok bonyolultsága ellenére azt tapasztaltuk, hogy ezekhez a témákhoz meglepően sok és jó megoldás érkezett a diákoktól, amely valószínűleg összefügg azzal, hogy több olyan típusú forrást használtunk, amelyek eleve közelebb állnak a tanulók mindennapokban használt tájékozódási szokásaihoz (filmek, klipek)

---

²³ Baracs Nóra – Matusné Németh Eszter: Érettségi last minute Történelem Klett Kiadó Budapest, 2018.

Azt gondoljuk, hogy ezek a feladatok hagyományos oktatási keretben is alkalmasak a témák feldolgozására, hiszen bármelyikük alkalmas arra, hogy órakeretben, akár csoportmunkában vagy házi feladatként, önálló kutatómunkaként felhasználható legyen.

Próbaérettségi íratás idején normál munkarendben minél jobban igyekszünk biztosítani az érettségihez hasonló feltételeket, hogy a diák megtapasztalja a saját időbeosztást a teszt alatt, ezért 7.30-ra jönnek, és 180 perc áll rendelkezésükre, egyedül ülnek egy padban, leadott mobilokkal. A zavartalan dolgozatírás feltételeit most a családoknak kell biztosítani, ami már nehézséget okozott néhány esetben (Pl. M.-pusztáról a közeli városban kellett helyet biztosítani egy egyébként kollégista diáknak.) Dolgozatírás előtt tanácsokat kértünk egyetemistáktól, miként lehet a „puskázás” lehetőségét csökkenteni a saját gyakorlatuk alapján, és ezért elvetettük az online tesztírás lehetőségét, hisz a nyelvvizsgákon alkalmazott technika használata nélkül dolgozatírás közben a diákok csetelhetnek, más is kitöltheti helyettük, vagy ülhet mellettük segítőtárs, és mivel az eredmény nagyban befolyásolja az évvégi osztályzatot, ezért a szülő sem a tanár partnere ilyen helyzetben.

A megírt dolgozatok alapján sikerült jó módszert választanunk, mert nem talákoztunk puskázás nyomaival, az elért pontszámok a várható közelítették, senki nem okozott bombameglepetést. Magát a tesztet nem mellékelhetjük, mert nem tudnánk betartani a jogtisztasági követelményeket, mert összeállításához más iskolák tanáraitól is kaptunk segítséget. (Ebben a formában is köszönet a szegedi és a pécsi gyakorló gimnázium ill. a Fazekas Gimnázium segítségéért)

Témakörök tanulásának ellenőrzése „nullázós pontgyűjtéssel”

Az érettségi tantárgy jellegéből következik, hogy közepes szinten akkor is elsajátítható, ha csak „mazzoláz” belőle a diák, év végi osztályzata akkor sem lesz elégtelen, ha csak egyes anyagrészeket tanul meg, bár nem ismeri fel az összefüggéseket, megtanulhatja pl. a Kádár-korszakot 1956 mélyebb ismerete nélkül. (Kevésbé épül egymásra, mit a matematika vagy az idegen nyelv elsajátítása.) Ugyanakkor a szóbeli érettségien egyetlen tételt húz, az írásbeli pontszámának harmadát kapja egyetlen esszé megírásáért (kettőből választva) „Mazzolázás” esetén a valószínűségi számítás alapján húzhat/kaphat olyan tételt/esszé témát, amiről lényegében fogalma sincs. Ezért a témakörök elmondása esetén nem osztályzatot kap, hanem pontszámot gyűjt. (Egyetemi oktatásban bevett gyakorlat, hogy zárthelyikre, vagy más beadandó feladatokra az egyetemista részpontokat kap, amiből összeáll a gyakorlati jegye, vagy megajánlott vizsgajegyét kap, nem elegendő összpontszám esetén pedig mehet pótvizsgázni.) Ameddig a középiskolás diák nem szerzi meg valamennyi témakörből a minimum 2 pontot, addig 0 pont a szorzója, tehát a végeredmény is 0 pont. Így kénytelen valamennyi témakörből felkészülni. Ha beszámolt valamennyi témakörből, akkor kiszámolja a pontok átlagát, és a jobb jegy érdekében újból felelhet bármelyik alacsony pontozású tételből. Így a jeles tanulók is jól járnak, hisz nem rontja el az év végi osztályzatukat, ha egy tételt elsőre nem néztek át elég alaposan. A javítás lehetősége miatt nő a tudásszintjük az érettségire. A pontokból összeálló osztályzat írásbeli témazáróval egyenértékű, tehát a Krétában dupla szorzójú. Mivel mégiscsak középiskolásokról van szó, és a szülőket nem elég az év végén értesíteni arról, hogy a gyermekük nem tanult eleget, ezért aki meg sem szólal az adott témakörből, az szóbeli feleltként azonnal kap egy elégtelent, amit a naplóban is rögzítünk. Így a felkészülés hiányosságairól a visszajelzés folyamatos, és a tanárnak jogában áll eldönteni, hogy mennyire veszi ezeket figyelembe az év végi osztályzat megállapításakor, ha végül kijavításra kerültek. (Ballagási ajándékként ki lehet törölni mindenkinél egy így szerzett elégtelent, ha pedig nincs elégtelene, akkor órai munkára kap egy jelest a határidők pontos betartásáért.)

Szociokulturális szempontok számbavétele

Online kommunikációja során várható-e zavaró hang, emberi beszéd

Szociális helyzet

Munkát végez rendszeresen

Önkéntes segítséget végez időseknek

Kisebb testvérrre vigyáz

Főz vagy bevásárol délelőttönként

Önmaga ellátásáról gondoskodik, egyedül él

Önmaga ellátásáról gondoskodik, nem a szülőkkel él

Szülőktől segítséget kap a tanulásban

Besegít a szülők home office-os munkájába

Különtanárhoz jár

Családban tartósan beteg valaki

Pszichés veszélyek

Függőségben szenvedő emberrel él együtt

Szülők válása folyamatban

Hajlamos netfüggővé válni

Beteg

Haláleset, baleset történt környezetében

Albérletben egyedül él

2. sz. MELLÉKLET: TÁBLÁZATKÉSZÍTÉS SZÖVEGES FORRÁSBÓL

A szöveg és a link alapján készíts táblázatot a környező országok magyar kisebbségének helyzetéről! – <https://www.bocskairadio.org/21-hatarontuli-magyar-kisebbsgek-torteneke-ke-tvilghaboru-kozott/>, <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/az-i-vilghaborutol-a-ketpolusu-vilag-felbomlasiig/a-magyar-kisebbsgek-helyete-a-szomszed-orszagokban/magyar-kisebbsgek-helyete-a-kornyezo-orszagokban-a-ke-tvilghaboru-kozott>

A Bocskai Rádió anyagát a diákok rövidített szövegben is megkapták. (de természetesen használhatták az eredeti anyagot is)

Diákmegoldás:

Magyar lakosság száma	1 millió	Megnyitás ezzel...	0,5 millió	70 ezer		
Politikai jogok	Kezdetben 2 párt → Később: Egyesült Magyar Párt	Az Országos Magyar Párt 1928-ban az egyik legerősebb párt, de a magyarok így sem nyerhettek semmiféle politikai befolyást	A kisebbségvédelmi szerződéseket rendszeresen szabtólták + A magyarságnak semmi esélye nem volt a politikai befolyásra, a reformokból is kizárták őket	Olyan elenyésző volt a számok az országon belül, hogy nemigen lehetett esélyük érdemi beavatkozásra		
Nyelvi jogok	Az oktatás államosítása miatt a magyar diákok 25-30%-a nem részesült anyanyelvi képzésben	Az iskolákban bizonyos tárgyakat kötelezően románul kellett tartani	A magyar anyanyelvű diákok magyar iskolabajjárását is korlátozták	Nem korlátozták		
Gazdasági jogok	Földreform → A magyaroktól elvett földeket másoknak adták	A földreform → Egyházi és magánbirtokok elkobzása	Erdőteljes gazdasági károk okozása (Itt is a földreform)	Ipari beruházások alig történtek		
Szociális jogok	A fontos hivatalokból kiszorították őket	Az Erdélyi Helikon → Polgári és székely írók publikáltak benne	Megszüntették a tartományi- és megyerendszert + A magyar oktatási rendszer erőteljes visszaszorulása	Néhány közösségi + egyházi iskola		
Egyéb	Erdőteljes diszkrimináció	Megvetés és gyűlölet + Az állam is támogatja ezt	A királyi diktatúra tovább rontott a magyarság amúgy is hátrányos helyzetén	Pozsony, Sopron és Vas megyéből kivágtott területekből megalakult Burgenland		

4. SZ. MELLÉKLET: FELADAT A HOLOKAUSZTAL KAPCSOLATBAN

– A mellékelt kép az Úri utca 45. alatt található ház. Nézz utána, kié volt a ház 1944-ig! Miről nevezetes a család? Írj róluk max. 10 mondatot!

forrás:

https://www.google.com/search?q=%C3%BAri+utca+45&sxsrf=ALeKko09deU3djAspyRBgWOHR3aRCxRMHA:1604233825080&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwic6p7arOHsAhWNbQKHaxDC9oQ_AUoAnoECAQQBA&biw=1536&bih=722&dpr=1.25#imgrc=qKrCatsILCac7M – (utolsó letöltés 2020.11.01.13:31)

5. SZ. MELLÉKLET: FELADAT A TRIANONI BÉKE KÖVETKEZMÉNYEIRŐL

– Keresz mindegyik elcsatolt területhez kapcsolódóan egy-egy híres magyart, akinek meghatározó a korszakban a munkássága! Mindegyiküket mutasd be pár mondatban!

6. SZ. MELLÉKLET: FELADAT A HOLOKAUSZTAL KAPCSOLATBAN

– Olvasd el a tankönyvben a 41. leckét! Írj e-mailt Vida Jenő (nézz utána, ki volt) nevében Horthy Miklósnak! Figyelj a szóhasználatra!

11-es tankönyv: https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_11/lecke_05_041 (utolsó letöltés 2020.11.01. 13:43)

Diákmegoldás: K. L. tanuló:

„Horthy.miklos@gmail.com

RE: Búcsúzó

Tisztelt Főméltóságú!

Nagyon sok mindent köszönhetek Önnek. Az évek, amelyeket ön mellett töltöttem, mint bizalmas gazdasági tanácsadó, sokat jelentenek számomra. Magának hála, zsidó származásunk ellenére tagjai lehettünk öten a pénzügyi bizottságnak. Egészen 1943-ig, ami szinte hihetetlen, hiszen akkor már Magyarországnak jelentős kapcsolata volt Németországgal, akik köztudottan hirdettek antiszemita gondolatokat és borzalmas dolgokat hajtottak végre ellenünk. Így hát sejtem, hogy milyen „nehéz” lehetett önnek kiállni mellettünk ilyen nyomás alatt.

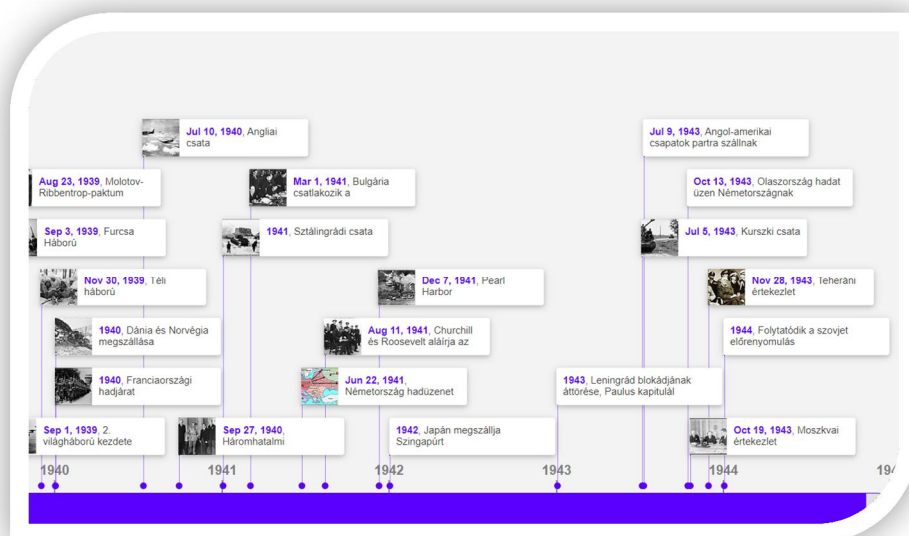
Büszkén emlékszem vissza életemre, hiszen önerőből jutottam el odáig, ahol nemrég még boldogan éltem. Tudom, hogy alacsony sorból emelkedtem fel, ezért többet is fizettem bányászaimnak és még egy árvaházat is építettem. De megjelentek a németek és minden véget ért és most tehetetlenül várom halálomat úton Auschwitz felé. Azt beszélik, hogy a budai villamba az SS-tábornok, Otto Winkelmann lakik. Ön mit gondol, ez igaz? Szomorú vagyok, hogy nem tudtam kellőképpen elbúcsúzni. Szóval még egyszer köszönök mindent, hogy segített a céljaim elérésében, ezeket soha nem fogom elfelejteni önnek.

Tisztelettel,

Vida Jenő”

8. sz MELLÉKLET – Válassz párt a feladathoz! Párosával készítsétek idővonalat (timetoast) a II. világháború előzményeiről, eseményeiről, utóhatásáról! Térjete ki a magyar és az egyetemes történeti eseményekre is! Az egyes eseményeket illusztráljátok képekkel, videóval és mindegyik eseményhez rövid, de nem kétszavas leírást mellékeljete! Az idővonal készítéséhez lehetett használni a tankönyvet és az „Apokalipszis – A II. Világháború” című sorozat részeit, amelyeket a diákok megkaptak a classroomba feltöltve.

Diákmegoldás: K és P tanulók:

9. sz. MELLÉKLET: Feladat a II. világháború szenvedéséről

A mellékelt klip alapján elemezd, hogy a filmrészlet milyen jellemzőit mutatja meg a Szovjetunió elleni háborúnak. Megállapításaidat indokold a filmrészlet alapján!
(Legalább fél oldal)

forrás: Rammstein: Stalingrad

https://www.youtube.com/watch?v=fPm8_6onqoo (utolsó letöltés 2020.11.01. 16:17)

11. sz. MELLÉKLET – a) Nézd meg a Dunkirk ([Christopher Nolan, 2017](#)) című filmet. Valamelyik szereplő (a menekülni akaró angol katona (Tommy), a hajó kapitánya vagy a fia, valamelyik pilóta, a parancsnok) nevében írd visszaemlékezést az eseményekre! A fenti szereplők közül válassz!

A diákok a <https://videa.hu/videok/film-animacio/dunkirk-2017-hd-teljes-film-R85z6bFa4tE89lZB> linket kapták a film megtekintéséhez, innen azonban azóta törölték a filmet.

b) A mellékelt filmek alapján készíts egy háborús Ki kicsoda? gyűjteményt. Minden szereplőről legalább 4-5 mondatot írd. Ehhez a feladathoz az említett „Apokalipszis – A II. Világháború” sorozatot lehetett használni.

12. sz. MELLÉKLET – Holokauszt története

Forrás: https://www.centropa.org/hu/centropa-cinema/panni-koltai-3-generations-6-weddings?subtitle_language

A filmhez és a kapcsolódó oktatási anyaghoz a következő kérdéseket tettük fel:

- Mennyiben felelt meg a család sorsa a wanssee-i döntéseknek?
- Mit jelent a gettósítás?
- Milyen életkörülmények jellemezték a gettókat?
- Nézz utána, mi történt a varsói gettóban!
- Mi a munkaszolgálat?
- Milyen tevékenységeket végeztek a munkaszolgálatosokkal?
- Keress visszaemlékezéseket! (legalább hármat)
- Milyen típusú táborokat hoztak létre a nácik? Miben különböztek ezek?
- Nézz utána, mi volt az eutanázia-program!
- Miben különbözött a többi tábortól Theresienstadt? Milyen élet folyt itt?
- Készíts „szótárt” Auschwitzról! (pl. szelektálás, appel, kápó stb.)!

Németh Anna:

Lehet más a matematika: az induktív gondolkodás fejlesztése az online tanrendben matematika órákon

Rezümé

Réges-régen, egy messzi-messzi galaxisban... Kalandozások, űrcsaták a matematika órákon, George Lucas ötletei alapján. A matematika tudományának fejlődése, a feladatmegoldások az induktív gondolkodási módszeren alapulnak. Hasonlóságok, különbségek alapján kategóriákba soroljuk ismereteinket, sejtéseket fogalmazzunk meg ezekből, és igazoljuk a megoldásunkat. Ez vezet az összefüggések felismeréséhez, ami hatékonyabbá teszi a tanulást, hiszen minden olyan ismeret sokkal jobban rögzül, amit magunk alkotunk, magunk ismerünk fel. Az ilyen gondolkodási mód fejlesztését tűztem magam elé tavasszal az online tanrendben, és ilyen metódusban készítettem az összes tananyagomat az 5-7-8-10. évfolyamos diákjaimnak. Jó értékelést kaptam erre a tanév végén tőlük.

Fejlesztendő kompetenciák

A matematika felismerése a hétköznapokban, a történetekben

A mérések, kísérletek eredményének értékelése: hasonlóság, különbözőség keresése

A bizonyítás igényének felébresztése: az induktív gondolkodási módszer segítségével önállóan eljutni a hipotézis felállításához és igazolásához

Sémák helyett bátrabban gondolkodjanak diákjaim szabadon, merjenek új ötleteket kipróbálni

A diákok énhatékonyságának a fejlesztése

A matematikai attitűd javítása

Nevelési célok meghatározása és indoklása

A környezettudatosság felé való fordulás elősegítése.

Saját vélemény kialakítása a gyerekek által alkotott kérdőív adatai alapján.

A csoportmunkában a közös gondolkodás, egymás segítése, közös döntések meghozatalának lehetőségének megteremtése.

A digitális eszközök, az internet tanulás céljára való kreatív felhasználása

Alkalmazott oktatási módszerek és választásuk indoklása

A matematika tankönyv, az interneten található videók, okostankönyvek mind az „én elmondom, te megtanulod” elvet követik. Ez a deduktív mód nem kedvez a feladatmegoldásnak. Ezért készítettem az online rendben a tananyagokhoz saját ppt-eket, amelyeket a Ráhangolódás-Jelentéstulajdonítás-Reflexió hármas egységének megfelelően terveztem. Ezzel az órateranggal a szakvizsgás képzésem ismerkedtem meg, és azóta egyre nagyobb hatékonysággal alkalmazom. Lehetőséget ad a matematikát hétköznapi, a diákok által kedvelt történet keretei közt számukra elképzelhető módon felvezetni, benne van az a lehetőség, hogy a diákok észrevegyék a már említett induktív módon az összefüggéseket, és kipróbálják más szöveggörnyezetben is a helyességét, és tanulhassanak a hibáikból.

Az online tanrend, az otthontanulás jellemzői, problémái

Az új, online rendben egyedül maradtak tanítványaim a tananyaggal, ezért olyan módon kellett ezt eléjük tennem, hogy először keltse fel a figyelmüket, az érdeklődésüket, legyen érthető számukra, tudják hétköznapi dolgokhoz kötni a megértés végett, ráadásul tartalmazza a matematikai ismereteket pontosan, szaknyelven. Nagy figyelmet fordítok a motiváltságukra, mivel egy tanulmányban, Pisa háttérkérdőívek másodelemzésében (Csullog, D. Molnár, Lannert 2014.) a szerzők megerősítettek abban, hogy közel egyforma képességű, háttérű diákok közül azoknak lesz jobb a teljesítménye matematikából, akik motiváltabbak, énhatékonyságuk erősebb. Ezt pedig olyan feladatokkal lehet elérni, amelyek biztosítják a tanórákon azt, hogy a diákok gondolkodjanak, legyen lehetőségük saját ötleteiket kipróbálni, tanulhassanak a hibáikból, más kontextusban is megvizsgálják a tananyagot, és új helyzetben is lehessen alkalmazni az ismereteiket. (Uo.)

Ehhez először a matematikai tananyagokat összegyűjtő honlapokon keresgéltem, de a matematikai oldalakon olyan videók, magyarázatok szerepelnek, amelyekben csak a matematikai definíciókat, következményeket, eljárásokat magyarázzák, hétköznapi dolgokkal való kapcsolat csak néhány esetben hangzik el.

Ezután, mivel nem találtam olyan kész anyagot, amit a tanóráim folytatásaként otthonra adhatok, a tananyag induktív megközelítése felé fordultam: most, hogy diákjaim otthon vannak, körülöttük megtalálhatóak azok az egyszerű eszközök, amit a legtöbb esetben matematika órákra rendszeresen elfelejtenek behozni. Tervezhetek tehát olyan prezentációt számukra, amelyben az új anyag bevezetése lépésekre lebontva mérésekkel, tapasztalatgyűjtéssel indul, segítő kérdésekkel a diák maga végzi el az esetek elemzését a hasonló-különböző jelleg megállapításával, így a definíció fogalma kialakul. Ezután kell csak nekem a szaknyelv használatával egzakt formába önteni a meghatározásokat. Ezeket igyekeztem vidámmá tenni osztályképekkel, történetekkel.

Azt vártam, hogy nem lesz számukra elérhetetlen a tananyag megértése. A gyakorlásnak pedig változatos formáit kerestem: az online játékos gyakorló oldalakat, a hagyományos feladatlap megoldását, Google űrlapok tesztjeit, a Kahoot lehetőségeit, a prezentációk készítését, online meetingeket is szerveztem. Minden témakörben több alkalommal kérdőívet is kitöltöttek tanítványaim arról, hogy mennyire volt számukra érthető, érdekes a tananyag, a témakör végén, a prezentációjuk mellé pedig a közös munkánkat is értékelték: hogyan látják a saját munkájukat, a tanárunk munkáját a folyamatban. Pascal gondolata illik a munkámhoz: „A matematika annyira komoly szakterület, hogy egyetlen alkalmat sem szabad elmulasztanunk arra, hogy szórakoztatóbbá tegyük.”

A megvalósítás:

Az óráim tervezésében a R-J-R óratervet alkalmaztam a tananyag ppt-ken való bemutatásához. (Bárdossy és mtsai, 2002.)

R: Ráhangolódás

Itt felmérem a diákok előzetes ismereteit a témáról, itt van lehetőség a saját tapasztalatokat végiggondolni, esetleg méréseket végezni. Ebben a részben tudom a tananyagot a diákok gondolatvilágához közel álló szöveggörnyezetbe helyezni: Harry Potter, Star Wars, az állatok világa szinte minden korosztályban felkelti az érdeklődést, megfoghatóvá teszi a tananyagot.

J: Jelentéstulajdonítás

A ráhangolódásban kapott gondolatok, saját tapasztalatok elemzése: a hasonlóságok, különbözőségek keresése az induktív gondolkodás módszere. Ennek használatával lehet megfogalmazni az összefüggéseket, kialakítani a definíciókat, és az esetleges következmények felfedezésére is sor kerülhet.

R: Reflexió

A matematikában fontos, hogy az ismereteinket ne csak sémákban tudjuk használni. Itt van a diákoknak lehetősége ellenőrizni tudásukat, jártasságukat: én először a megvizsgált esethez nagyon hasonló feladatot szoktam adni, majd ezután olyan problémákat kapnak a diákjaim, amelyekben rendre eggyel több „csavar” van, azaz egyre több új elem kerül a kérdés szövegébe. Fontosnak tartom, hogy a matematikai ismereteiket más szöveggörnyezetben is tudják használni.

Szeretném bemutatni, hogy az 6-7-8-10. évfolyamon hogyan valósítottam meg ezeket a célokat:

7-8. évf.: A függvények értelmezésének és ábrázolásának tematikus terve, egy ppt bemutatása

5. évf.: Az adott tulajdonságú pontthalmazok felfedezése (egy ppt bemutatása)

7. évf.: A fordított arányosság értelmezése (egy ppt bemutatása)

10. évf.: A szinusz, koszinusz és tangens értelmezése derékszögű háromszögekben (két ppt bemutatása)

Az induktív gondolkodás fejlesztése a 7-8. évfolyamon az R-J-R óratervvel:

A 7. évfolyamon a függvények témaköre nehezen érthető a 13-14 éves korú diákoknak. A leképezések tulajdonságait vizsgáló feladatokat meg tudják nagy arányban jól oldani, a képlet alapján tudnak egyeneseket húzni a koordináta-rendszerbe, de nagyon kevesen értik igazán, hogy mi a valódi jelentősége, haszna a függvény apparátusának.

Oktatási cél:

Saját tapasztalat szerzése a kérdőív készítésével, az adatok elemzésével. Az adathalmazok vizsgálata, grafikonok készítése, elemzése. A függvény fogalmának kialakítása és ábrázolása ezek segítségével. A grafikon pontjainak vizsgálata, egy adott pontról el tudják a diákok számolással dönteni, hogy rajta van-e az adott grafikonon.

	Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
1.	Kérdőív készítése és „kitöltése	Énhatékonyság Kreativitás	A környezettudatosság fontos ismérvei	A városi életmódunk következményei	Biológia, kémia, fizika, technika, informatika
2.	A kérdőív adatainak elemzése	Énhatékonyság Saját vélemény kialakítása	A számok alapján környezettudatosság helyzetének felismerése	A városi életmódunk következményei	Informatika, Biológia, kémia, fizika, technika,
3.	Grafikonok vizsgálata és készítése Excellben	Énhatékonyság Kreativitás Informatikai jártasság	A grafikonok megválasztása az adathalmaz jellemzőihez	Az adatok közti viszonyok torzításának lehetősége a grafikonokban	Informatika Társadalomtudomány
4.	Az adathalmazok jellemzői, a függvény értelmezése	Általánosítás: a konkrét adatokból a matematikai modell megalkotása	Az adatok közötti szabály megkeresése	A szabály alapján a további adatok meghatározása	
5.	A függvények ábrázolása	Adott tulajdonságú pontok ábrázolása	Az adatok közti kapcsolat megfogalmazása képlettel	A hasonló tulajdonságú pontok egyenest alkotnak	Fizika, Biológia, Kémia
6.	Gyakorlás		A lineáris függvény grafikonjának elemzése	Meredekség, y tengely metszet, konstans fv.	Informatika: digitális gyakorlatok
7.	A pont rajta van-e az adott grafikonon	A grafikon pontjai koordinátáinak vizsgálata	A függvény ábrázolás definíciójának elmélyítése	A képlet segítségével ki lehet számolni, hogy az adott pont rajta van-e a grafikonon	

Általános nevelési, fejlesztési cél:

A csoportmunkában egymás segítése, közös gondolkodás. A környezettudatosságra való érzékenyítés. Az induktív gondolkodás fejlesztése: a tulajdonságok általánosítása a saját mérésből származó konkrét esetek hasonlósága, különbözősége alapján. Az énhatékonyság javulása, a matematika tantárgyhoz való viszony pozitívvá válása.

A tematikus terv órái:

Az órák instrukciói, menete:

1. A téma ráhangolódásaként 2-3 fős csoportokban egy kérdőív elkészítését kértem a diákoktól. Az volt a kérésem, hogy a kérdések a családok környezettudatos életmódját mérijék az kijárási korlátozás előtt és alatt, az energiához, a vízhasználathoz, az utazáshoz kapcsolódva. Ehhez segítségül kaptak tőlem egy képernyővideót, amiben a GoogleForms kérdőívkészítő használatának erre vonatkozó részeit mutatom be. Feladatuk volt, hogy a kérdőívüket a csapattagok családjaiból 20 fővel töltsék is ki.

Reflexió: Jó kérdések keletkeztek:

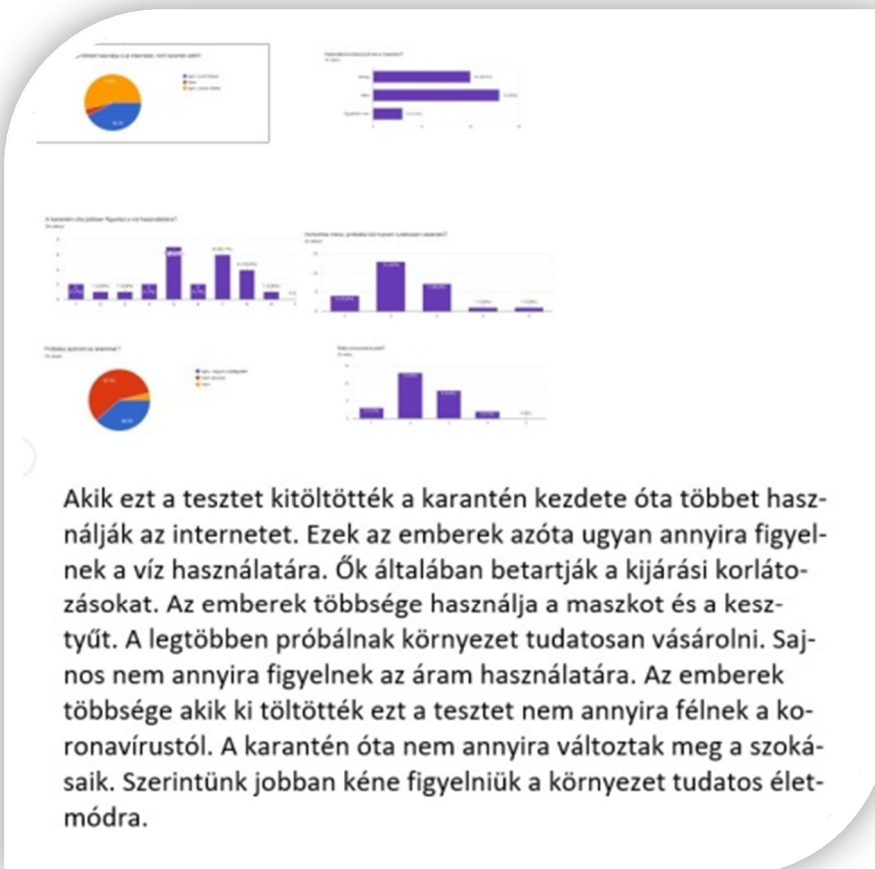
- Hányszor megy a család boltba most, és a karantén előtt
- Mennyit használják az autót, mekkora távolságot tesznek meg
- Többet vagy kevesebbet használják a mosogató/mosógépet
- Több vagy kevesebb elektromos berendezést használnak
- Rendelik vagy főzik otthon az ebédet

A kitöltések is rendben megtörténtek.

2. A saját kérdőívek adatainak elemzésére én Word formátumban kértem a csapatoktól saját gondolatot a válaszokról. Semmi más instrukciót nem kaptak, csak azt, hogy mit gondolnak a beérkezett adatokról. A dokumentum elkészítéséhez ismét egy képernyővideót készítettem a Google Űrlapok válaszainak megtekintéséhez, a grafikonok képként való szerkesztéséhez.

Reflexió:

Minden csapat releváns következtetéseket vont le a saját adataiból

1. sz. ábra

- Volt, ahol többet mostak, de kevesebbet autóztak
- Volt, ahol az ebédet rendelték, ezzel a benzinfogyasztást növelték
- Volt, ahol minden téren csökkenés volt kimutatható

Minden csapat megfogalmazta a munkája végén, hogy mit tart jónak, és min kellene javítani szerintük a környezetünk hatékonyabb védelme érdekében. (Ezt nem is kértem!)

3. Grafikonok készítése és elemzése órán találkoztunk a Meet segítségével. Az adathalmazok csak számokkal való megjelenítésével kezdtem. Kérdéseket kaptak az adatokkal kapcsolatban, és mivel 15-20 adatot adtam meg, és viszonylag nagy számok voltak, (4000-8000 közötti értékeket) ezért nem tudtak könnyen válaszolni. Ezután következett az Excel diagramkészítője, minden adathalmazt többféleképpen is megjelentettünk, azt értékelve, hogy melyik teszi a legkönnyebbé a szélsőértékek, a növekedés/csökkenés vizsgálatát.

Az óra második nagy részében a grafikonokkal való visszaélés lehetőségét vizsgáltuk, vagyis hogyan válasszuk meg a diagrammot, a diagram távolságainak arányát, az adatok elrendezését, ha kimondottan az adathalmaz egy tulajdonságának felerősítése a cél. Erre közösen ötleteltünk, a kérdéseim alapján szépen jöttek a válaszok: húzzuk szét az x tengely értékeit, vagy nyomjuk össze, forgassuk a kördiagrammot, esetleg vonjunk össze adatokat. Ezeket egy előre elkészített ppt-n összefoglalva is megnéztük (2. sz. ábra). A házi feladat pedig egy adott adathalmaz többféle megjelenítése volt, amelyek között a „csaló” diagram elkészítése is szerepelt. Ehhez kaptak egy képernyővideót az órán látott Excel alkalmazásáról, a diagrammok képként való kezeléséről.

2. sz. ábra

Reflexió: Nagyon meglepte a diákjaimat a félrevezetés lehetősége, volt, aki keresett is ilyen csaló grafikonokat. Szívesen keresgéltek, hogy milyen okokból indul egy ilyen diagramm készítése. Sikeres házi feladat volt, minden csapat jól, kreatívan oldotta meg.

4. Mivel már sok adathalmazt megismertek, én a függvény fogalmát ezeknek a segítségével vezettem be: ismét Meetes óra keretében, egy ppt feladatai alapján.

Ráhangolódás:

Osztályozniuk kellett az adathalmazokat, grafikonokat az alapján, hogy melyek azok, amelyek alapján lehet további értékeket kiszámítani. Amelynél volt lehetőség, ott 1-2 adatot meg is kellett határozni. Itt szabályt kellett alkotni és alkalmazni is.

Jelentéstulajdonítás:

Ezután a kérdéseimre szépen jöttek a fontos összefüggések: az egyik adat függ a másiktól, amit egy képlet határoz meg. Ezzel a képlettel lehet további értékeket kiszámolni. A grafikon pontjainak első koordinátája, az x érték képletbe való helyettesítésével tudjuk megadni a második koordinátát, és visszafelé számolással a függvényértékből meghatározható az x érték is. Ezt konkrét mennyiségeken találták ki a gyerekek. A függvény fogalmának megértéséhez több olyan mennyiségpárt vizsgáltunk, amelyek közt ugyanaz az egyszerű kapcsolat volt, és innen vették észre, hogy a mennyiség elhagyható, a képlet a matematikai kapcsolatot be tudja mutatni. Ehhez a Geogebra alkalmazást használtuk, de nem a képlet megadásával való ábrázolást, csak a pontokat kellett betenniük a koordináta-rendszerbe, és ellenőrizni, hogy egy egyenesen vannak-e. Ez volt a házi feladat is, amihez szintén készítettem egy videót a Geogebra használatáról.

Reflexió:

A házi feladat az óraihoz hasonló adathalmazok vizsgálata, mennyiségek közötti kapcsolat meghatározása volt, az ábrázolás Geogebra segítségével.

Reflexió az órához: A szakszavak ebben a témakörben is a hétköznapi fogalmainkhoz kapcsolódnak, itt megpróbáltam, hogy a lehető legtöbb ilyen szót a gyerekek mondják ki, vagyis ők nevezzék el a függvény definíciójában szereplő fogalmakat.

5. A függvény ábrázolásához ismét ppt-t készítettem, amelynek feladatai az adott koordinátájú pontok ábrázolásától jutnak el a képlettel a dott függvény grafikonjának elkészítéséhez. (3. sz. ábra) Ehhez a Star Wars történetet hívtam segítségül. Találtam egy oldalt, ahol saját szöveget lehet a filmek főcímének helyére írni, és azt zenével együtt lejátszani. Ez adta az ötletet, hogy a feladatokat ebbe a történetbe helyezzem. A mese Han Solo nővéréről szól, ki

tábornokként a lázadókat irányítja. Ebben a rendszerben az úrhajók a pontok, a lineáris függvények grafikonjai pedig az úrhajók útja. A ppt egymásra épülő feladatokat tartalmaz, amely egyre nehezedő módon adja meg az ellenséges úrhajók koordinátáit, és a végén az útvonalát is. A házi feladat képlettel adott függvény ábrázolása volt.

Reflexió: többen jelezték, hogy a főcím meghallgatásakor a szülők szóltak, hogy inkább tanuljanak, illetve azt hitték, hogy rossz dokumentumot nyitottak meg... Nagy sikert aratott! A házi feladatokat is 2 diák kivételével hibátlanul készítették el.

Küldetése: az ellenség útjának meghatározása
Lineáris függvények ábrázolása
Gyakorló feladatok
Nórácz Ákos

1. küldetés
• A két tábornok közötti beszélgetés alapján az ellenséges úrhajók mozgását, amely alapján a tábornokoknak a legelőször is meg kell határozniuk az ellenséges úrhajók koordinátáit.
• A két tábornok közötti beszélgetés alapján az ellenséges úrhajók mozgását, amely alapján a tábornokoknak a legelőször is meg kell határozniuk az ellenséges úrhajók koordinátáit.

2. küldetés
• A két tábornok közötti beszélgetés alapján az ellenséges úrhajók mozgását, amely alapján a tábornokoknak a legelőször is meg kell határozniuk az ellenséges úrhajók koordinátáit.

3. küldetés
• A két tábornok közötti beszélgetés alapján az ellenséges úrhajók mozgását, amely alapján a tábornokoknak a legelőször is meg kell határozniuk az ellenséges úrhajók koordinátáit.

4. küldetés
• A két tábornok közötti beszélgetés alapján az ellenséges úrhajók mozgását, amely alapján a tábornokoknak a legelőször is meg kell határozniuk az ellenséges úrhajók koordinátáit.

5. küldetés
• A két tábornok közötti beszélgetés alapján az ellenséges úrhajók mozgását, amely alapján a tábornokoknak a legelőször is meg kell határozniuk az ellenséges úrhajók koordinátáit.

A szárnysegédek saját feladatai:
• A két tábornok közötti beszélgetés alapján az ellenséges úrhajók mozgását, amely alapján a tábornokoknak a legelőször is meg kell határozniuk az ellenséges úrhajók koordinátáit.

Hogyan készült:
• A két tábornok közötti beszélgetés alapján az ellenséges úrhajók mozgását, amely alapján a tábornokoknak a legelőször is meg kell határozniuk az ellenséges úrhajók koordinátáit.

3. sz. ábra

6. A gyakorló óra online játékos feladatokból állt. Az Okosdoboz lehetőségeit találtam erre alkalmasnak, és többen küldtek olyan visszajelzést, hogy nagyon tetszett nekik.
7. Azt, hogy egy adott pont rajta van-e egy adott függvény grafikonján, 13-14 évesen elég nehéz pontosan érteni, és hibátlanul alkalmazni. Ezért erre az órára egy hangos ppt-t készítettem, amit szeretnék részletesebben is bemutatni. (4. sz. ábra) Az alapötlet szerint lézerfegyverrel el akarjuk pusztítani a Halálcsillagot, az űrhajónk kijelzőjén egyenesként jelenik meg az a vonal, amit el kell találnunk. (1-2-3. dia) Ez ráhangolja a gyerekeket a problémára. Több okból is ezt a történetet választottam: egyrészt ebben az életkorban szinte mindenki ismeri, tetszik nekik a történet, a másik ok pedig az, hogy a célzás a fegyverrel a valóságban is paraméterek megadását jelenti, persze jóval összetettebb módon. Itt tehát számíthatok arra, hogy a gyerekek ezt tudják, a két helyzet hasonlóságának megállapítását ebben az életkorban természetesnek lehet venni ebben a példában. Ezt a példám a megszámlálhatatlan lövöldözős, virtuális harci játékok előkészítik.

4. sz. ábra

A kijelzőre rögzített koordináta-rendszerünk is van, valamint ismerjük a célként szereplő egyenes képletét is. A csata szereplői lövéseit egy pont koordinátáiként adják meg, majd számítással előre eldöntik, hogy talál, vagy nem. (5. ábra 4-5-6. dia) Ez a probléma egyértelmű megfogalmazása.

Elhangzik az előzmény is (4. dia): már ismerjük, hogy a függvény grafikonja hogyan készül a szabályt teljesítő számpárok ábrázolásával.

A 4-5-6. dián szereplő számításban animációval bemutattam, hogyan „repül” be a képlet megfelelő helyére a célba vett pont első koordinátája.

Ezzel a mozgással a diákoknak egy második, képi csatornán is megjelenik a helyes behelyettesítés a számoláshoz, és bízom benne, hogy ezzel hatékonyabban rögződik az eljárás lényege.

A lézerfegyver találatát a számoláson kívül meg is jelenítem, ezzel ellenőrizhető az eljárás helyessége.

A ppt végén megtalálható az új ismeret szaknyelvi megfogalmazása (7. dia), amely egyértelmű lépésekben megadja a diákoknak, hogy mit kell tenniük az ilyen házi feladat megoldásakor.

A házi feladat természetesen annak eldöntése volt, hogy egy adott függvény grafikonjára illeszkednek-e a pontok.

Az induktív gondolkodás fejlesztése az 5. évfolyamon

A tanóra címe: Adott tulajdonságú ponthalmazok

Oktatási cél: A távolságok mérésével saját tapasztalatokat szerezzenek a feltételeknek megfelelő ponthalmazok elkészítésével, eszközök használatával. Ezek alapján fogalmazzák meg a matematikai definíciókat, ezzel gyakorolják a matematikai modellalkotást. Képesek legyenek a feltételeknek megfelelő ponthalmazokat körzővel-vonalzóval is megszerkeszteni.

Nevelési, fejlesztési cél:

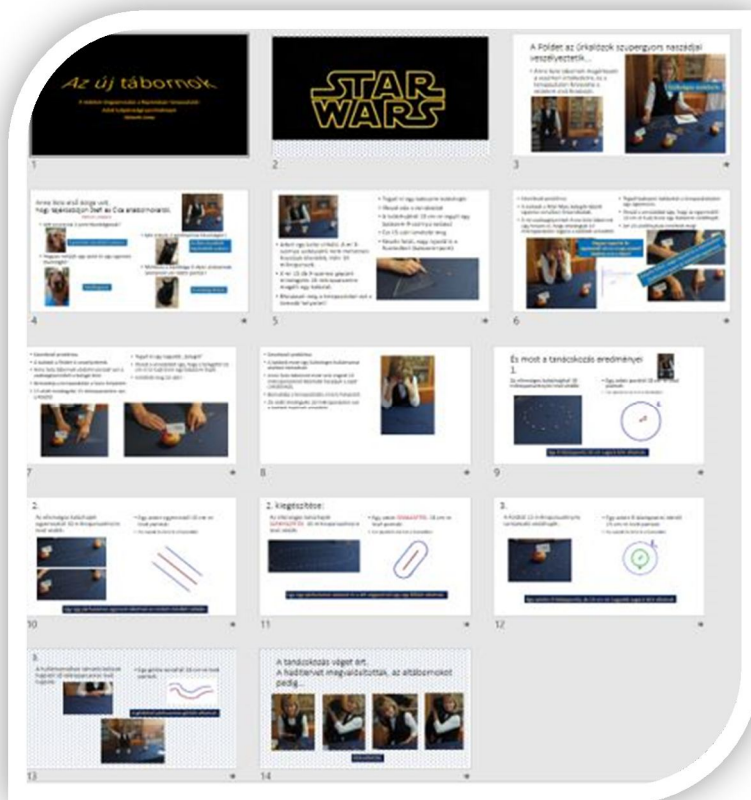
Énhatékonyság növelése, a matematikai attitűd pozitívá válása, a matematikai gondolkodás megtalálása és alkalmazása a hétköznapi helyzetekben.

Eszközök: vonalzó, körző, sok apró dolog (babszem, kiskocka, pénzérme...) alma

Indoklás: Az ötödik évfolyamon igazán sokat kellett gondolkodnom azon, hogyan segítsen a diákjaim önálló otthoni tanulását. Azt tudtam, hogy több családban is lesznek szülők egész nap a gyerekek mellett, de úgy kellett terveznem, hogy azok is megfelelő segítséget kapjanak tőlem, akik fizikailag is egyedül maradnak. Ezért döntöttem úgy, hogy a geometria témakörökben olyan méréseket, vizsgálódásokat teszek a nekik szánt tananyagokba, amiket szülő segítsége nélkül is meg tudnak csinálni. Figyeltem arra is, hogy a tananyagok ezeken kívül nagyon egyértelmű kérdéseket is tartalmazzanak, és a végén pedig rendszerezve megtalálják az új ismeretek pontos megfogalmazását is.

A megvalósítás:

Egy ppt-t készítettem, hang nélkül, azért, mert az egyes mérések elvégzése mindenkinek más időtartamot vesz igénybe, és azt szerettem volna, ha minden diák a saját ritmusában halad végig a feladatokon. (5. sz. ábra)

5. sz. ábra

Ebben a tananyagban is a gyerekek által kedvelt Star Wars történet a szöveggörnyezet, egy tábornoknak kell az űrhajót előre megadott távolságban elhelyeznie az ellenséghez képest. Itt is több oka volt annak, hogy ezt a kerettörténetet választottam: szintén kellemes, nekik tetsző hangulatot áraszt, és a korosztály számára is beazonosítható az a probléma, hogy távolságot kell tartanunk az ellenséghez képest egy csatában, akár egy űrcsatában.

Ráhangolódás:

A történethez való kapcsolódást sikerült azzal fokoznom, hogy egy alkalmazással az óra kerettörténetét bele tudtam írni a filmek főcímébe, azaz a film zenéjével és animációjával vezetem fel az óra témáját. (2. dia)

Az első diák (1.2.3. dia) csak a ráhangolódást segítik.

Az előzetes ismereteiket is be kell mutatniuk (9.ábra 4. dia), amikor a „tábornok” a segédjeit kérdezi az előző órákon tanult ponthalmazok távolságáról. A játékoságot, és ezzel a figyelem megragadását szerettem volna erősíteni azzal, hogy a válaszok egy képre való kattintáskor jelennek meg, illetve saját állatkáim „válaszolnak” ezen a módon.

Ezután következett a mérések sorozata: egy ponttól, egyenestől, szakasztól, körtől és egy görbe vonaltól adott távolságra kellett a saját asztalukon babszemeket elhelyezni. Ehhez a diákok annyi segítséget kaptak ekkor, hogy az első babszemet hogyan kell letenni. Ezt minden részfeladatnál fotóval mutattam: saját fotóimon, igazi vonalzóval, babokkal láthatják. (5.6.7.8.dia) A feladatok megoldását, azaz saját alakzataikat le kellett fotózniuk.

A mérések elvégzése után következett az órán a jelentéstulajdonítás rész, azaz a történet szerint a tábornok a tanácskozás eredményét foglalja össze, azaz megfogalmazza az új ismereteket. Ekkor a diákok megkapták a mérések helyes eredményét (9.10.11.12.13. dia). A helyes megoldások egymás mellett kétféle formában láthatók. Egyszer az asztalon, babokkal kirakva, valamint mellette tisztán geometriai formában. Minden egyes résznél megjelenik az adott tulajdonságú ponthalmaz matematikai neve, és definíciója is. Ezzel azt szerettem volna elérni, hogy még szorosabban kötődjön a gyakorlatban szerzett saját tapasztalat a geometriai fogalomhoz.

A legutolsó dia pedig a diákokkal való kapcsolatomat hivatott személyesebbé tenni azzal, hogy cicánkkal készült fotóimnak ide illő, humoros értelmet adtam. Ezt a kapcsolatot erősítgetem a ppt elejétől kezdve, mivel a történetet végig a saját fotóim illusztrálják. Az állatainkat is tudatosan helyezem a történetbe, mivel az év tantermi óráin, az eddig bemutatott, általam, vagy a diákok által készített prezentációkon nagy sikert arattak az állatok segítségével megjelenített tananyagok. Úgy látom, hogy jobban megragadja a figyelmüket, örömet éreznek, amikor ilyen példák vannak az órákon, és ezt a hangulatot szeretném összekapcsolni a matematikai gondolkodással. Azt várom ettől, hogy nagyobb kedvvel gondolkodnak matematikai feladatokon, motiváltabbak

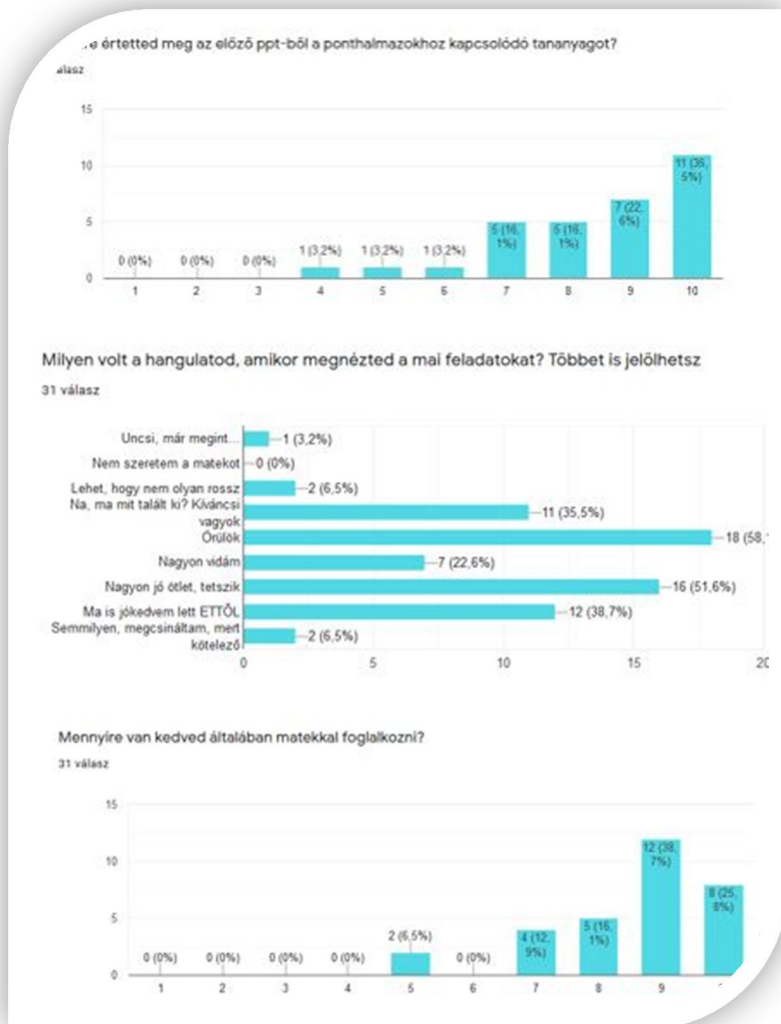
lesznek, az ismereteik általuk elképzelhető, sőt vidám dolgokhoz kötődve maradandóbbak is lesznek. A saját méréseik, kísérleteik, próbálkozásaik pedig növelik énhatékonyágukat, és valóban saját munkájuk értékelésével tanulhatnak a hibáikból is.

Reflexió:

Az online tanrendben az eredményességet nehéz pontosan megítélni több ok miatt is. Egyrészt szinte minden ötödikes diákom mellett ott áll egy szülő, aki irányítja a munkáját, sokszor nemcsak megerősíti a gondolatait a tananyagról, hanem gyakran magyaráz is, mintha valódi tanóra lenne. Érzésem szerint a legtöbb ennyi idős diákomnak ellenőrzik is a feladatait, így én már a javított változatot látom. Az én ötödikeseim között van 3-4 olyan kisdíák is, aki valóban egyedül van, és segítség nélkül tanul otthon. Az ő feladataik bizony gyakran mutattak félreértéseket, sajátos logika szerinti tévedéseket, hiszen hiányzott nekik az azonnali visszacsatolás, akár egy bólintás, vagy hümmögés...

Ami valóban mérhető volt ebben az oktatási helyzetben, az a motivációjuk, a matematikához való viszonyulásuk, az énhatékonyáguk. Ezt meg is tettem minden témában. A kérdőíveimben a matematikához, az általam kiadott tananyagokhoz kapcsolódó motivációjukat vizsgáltam, valamint azt, hogy mennyire érezték a ppt szövegét, feladatait érthetőnek. Az eredmények azt mutatják, hogy érdemes volt az a rengeteg időt a ppt-k játékosságának szentelnem. A kérdőívek eredményét a mellékletekhez csatoltam. (6. sz. ábra)

6. sz. ábra

Az induktív gondolkodás fejlesztése a 7. évfolyamon

A tanóra címe: A fordított arányosság értelmezése

Oktatási cél: Mérjenek fordítottan arányos mennyiségeket, saját méréseik alapján az adatokat foglalják táblázatba, Ezek összehasonlításával maguk fogalmazzák meg az arányosság definícióját, majd legyenek képesek egyenesen és fordítottan arányos mennyiségeket felismerni, a hiányzó értékeket a megtalált szabály szerint meghatározni. Koncentráció a fizika tantárggyal játékos módon.

Nevelési, fejlesztési cél:

Énhatékonyabbá válása, a matematikai attitűd pozitívává válása, a matematikai gondolkodás megtalálása és alkalmazása a hétköznapi helyzetekben.

A megvalósítás R-I-R óratervvel:

Egy méréseket tartalmazó ppt-t készítettem, (7.sz ábra) amelynek végén a mondatok helyes kiegészítésével a diákok maguk alkotják a fordított arányosság definícióját. Olyan feladatokat adtam, amit otthon egyszerű eszközökkel, egyedül, illetve kis segítséggel mindenki végre is tud hajtani, az időket is könnyen megmérheti. Ez a fizika tantárggyal is koncentrációt mutat: a munkavégzés hétköznapi példái vannak benne, a mérések pedig a természettudományos gondolkodás fontos elemei. Szándékosan nem digitális módját választottam az arány bemutatásának, mert a mai világban nagyon kevés olyan alkalom van, amelyben a gyerekek nem virtuális módon, hanem fizikailag vannak jelen. A valódi fizikai világunk jelenségeinek megismerését is célul tűztem ki.

Nektek szeretettel
Szinusz, aztán majd a többi is

Nézzet Anna

Egy meghatározott csoporthoz tartozó 0 éves Valaki

A szinusz szót hallottuk már:

- Az EKG-ja szinuszos
- A sajtó aránytana szinuszosan változik
- _____
- És: Valakidé sakkaszt!

Egy meghatározott csoporthoz tartozó 0 éves Valaki

Nézzünk egy nagyon fontos Jezsus problémát:

- Milyen magas a harangtoronyunk?
- Ha tudnánk, hogy a Valaki a torony lábától valahol lezuhalt a földre,
- és fölébe a torony tetejére,
- és egy megfelelően elhelyezett és távolságmérővel ellátott katicát elindít az orra hegyéről a torony tetejéig,
- aztán leolvassa a határolt a távolságot:
- Akkor Pitagorasz tételével meghatározható a magasság!

Katicás útja 44,5 m

De ez most nem elég! Kíváncsi az adat!

Ha adunk Valakinek segédeszközt és egy segítőt:

- Ha van egy bármilyen hosszú mérőlélek, amit a sajátján mért távolság feléltünk:
- Valaki úgy pislog felfelé, hogy a mérőlélek és a torony tetejét egy vonalban látja:
- Akkor a mérőlélek magasságát ismerjük:
- Két hasonló háromszög oldalából kiszámítható a magasság! $\frac{44,5}{15} = \frac{x}{15} \Rightarrow x = 15 \cdot \frac{44,5}{15}$

Ha Gerinek csak egy szögmérője van, de a katicától tudja, hogy a toronyteteje tőle 44,5 m-re van légvonalban:

- És megmérni vele azt a szöveget, amit a tekintőre és a vízszintes beár?
- És ő már tudja, hogy mi jelent egy szög szinuszát
- Akkor ki tudja számolni a torony magasságát!

Na de mi is a szög szinusz?

Kérdezzük meg Valakit!

Egy meghatározott csoporthoz tartozó 0 éves Valaki

Derekszögű háromszög kell, már megint...

- Két α - β Plusz γ
- És a megfelelő oldalak aránya egyenlő!
- $\frac{a}{b} = \frac{c}{d}$
- Ez azt jelenti, hogy ha az **összes** olyan háromszöget rajzolunk, amelyeknek van egy 65° -os szöge, akkor a **háromszög** szemközti befogója mindig ugyanannyival lesz leír az átfogónak
- Mérték feladatokat most:
- Rajzolj vonalzóval egy tetszőleges szakaszt!
- Az egyik végpontjából állíts rá merőlegeset!
- A másik végpontjából vágj fel szögmerővel egy 65° -os szöveget!
- Mérés: átfogó: _____ Szemközti befogó: _____
- Számolj: az átfogónak _____-ed része a befogó!

Meg tudom mondani a mérés eredményét...

Nem az az, hogy ez az a szinusz!

Hanem azt a számot, ami azt mutatja meg, hogy a 65° -os szemközti befogó hányad része az átfogónak kb. 0,9063 háromszög része lesz!

Nem, nem vagyunk biztosak egy 65° -os szög szinuszában!

De a hasonlóan rejtett MINDEN 65° -os tartalmazó háromszögre ez igaz!

Hiszen meg tudjuk mérni az 65° -os szög szinuszát úgy, hogy az egyik végpontjából állíts rá merőlegeset, és a másik végpontjából vágj fel szögmerővel egy 65° -os szöveget. Ez az a szinusz! Ez az a szinusz! Ez az a szinusz! Ez az a szinusz! Ez az a szinusz!

Ez a szám a 65° szinusz, amit így jelölünk:

Általánosan:

Azt a számot, amelyik azt mutatja meg, hogy egy derékszögű háromszög a **hosszúsággal szembenfeleli befogója** hányad része az **átfogónak**:

A szög szinuszának nevezzük.

Megvan!

Egy meghatározott csoporthoz tartozó 0 éves Valaki

szinusz = $\frac{\text{szemközti befogó}}{\text{átfogó}}$

Eredeti feladatunk tehát:

szinusz = $\frac{\text{szemközti befogó}}{\text{átfogó}}$

$\sin 47,85^\circ = \frac{x}{44,5}$

$0,7413 = \frac{x}{44,5}$

$32,99 = x$

Vagyis a torony kb. 33 m magas!

Egy meghatározott csoporthoz tartozó 0 éves Valaki

Sok sok gyakorlófeladat következnek!

Egy meghatározott csoporthoz tartozó 0 éves Valaki

7. sz. ábra

Ráhangelődés:

A portörítés, a flakonból a vízkiöntés elvégzése. Az adatok táblázatba foglalása.

Jelentéstulajdonítás:

Mindkét esetben a gyerekeknek kell mérni és értékelni, hogyan változik a munkavégzéshez szükséges idő, ha változtatjuk a munkavégzők számát.

Ehhez a hiányos mondatokat kellett kiegészíteniük. Végül a táblázataik alapján grafikont is kellett készíteniük.

Reflexió:

Az egység végén önálló feladatmegoldás, amely újabb fordítottan arányos mennyiségekről szól.

A tanóra reflexiója:

Mindenki releváns, ilyen feladatoknál kötelező pontatlansággal mérte az egyes időket, amelyeket helyesen írt táblázatba, és alkotott grafikont is.

Többen, a gyerekek 60-70%-a az Excel, vagy más grafikonkészítő alkalmazást használva igényes „laborjegyzőkönyvet” készített. A további gyakorlások során is kiderült, hogy csak a leggyengébbek keverték össze az egyenes és fordított arányosságokat.

Az induktív gondolkodás fejlesztése a 11. évfolyamon

Oktatási cél:

A szögfüggvények definíciójának megértése, alkalmazás a derékszögű háromszögekben. Ennek alapfeltétele, hogy meglássák és elfogadják a szögfüggvények hasznosságát, hétköznapi alkalmazhatóságát.

Nevelési, fejlesztési cél:

Énhatékonyság növelése, a matematikai attitűd pozitívvá válása, a matematikai gondolkodás megtalálása és alkalmazása a hétköznapi helyzetekben.

Indoklás:

Az első szögfüggvényt értelmező segédanyagnak nagy fontosságot tulajdonítottam, mivel az előző témakör ismereteire épül, de új jelölést, és ezzel új számolási eljárást jelent. Ha ez alapján a diákok elsőre helyesen értelmezik a szinusz fogalmát, és az első ezzel való számolást valóban megértik, (nemcsak megjegyzik) akkor a többi szögfüggvénnyel való munka, azaz az egész témakör könnyedén elsajátítható lesz számukra.

Az eddigi tapasztalataim, és a kollégáim munkája alapján azt már tudom, hogy ha az első órán csak képletekkel írjuk fel a szögfüggvényeket, akkor hiába utalunk a hasonlóságból következő tulajdonságra, mégis gyakran összekeverik a $\sin$, $\cos$, $\tan$ fogalmát. Én úgy tapasztalom, hogy minden olyan észrevétel, ami esetleg saját vizsgálódás után a diák buksijában fogalmazódik meg, és nem készen kap egy képletet, a tananyag mélyebb megértését jelenti, és ezzel megkönnyíti az alkalmazásában való jártasság megszerzését, lerövidítve az ehhez szükséges időt is.

A megvalósítás R-I-R óratervekkel:

Ezt szem előtt tartva terveztem a prezentációt (8.sz ábra), amellyel azt szerettem volna elérni, hogy mindegyikük nagyon odafigyel, és minden lépésén gondolkodik. Ezért kerültek bele a csoport tagjairól készült képek, ezért utalok többször egy tanítványomra, aki már január-február óta a szinusszal szeretett volna foglalkozni, és nagyon gyakran viccelődünk ezen a korábbi matematika óráinkon. (A ppt tanulói képeit a pályázathoz csatolt változatban kivettem.)

1. feladat

- Ha már lett egy fix támaszd, akkor mérd meg a partvisnyel hosszát!
- És persze írd fel a másik lapra!

2. feladat

Most jön a szögérés!

- Mit tudunk?
- Hány cm-re van a fal tővéől a partvis fejé?
- Ez most nem szinusz, mert a szög melletti befogó kereszük!

3. feladat

Kiváncsiak vagyunk arra, hogy milyen magasan támaszkodik a falon a nyél!

4. feladat

Ellenőrzésképpen mérd is meg a távolságot!

5. feladat

Ellenőrzésképpen mérd is meg!

6. feladat

Most 2 feladat:

- Milyen magára víz fel az a hegyre vezet, egyenesnek tekinthető út, amelyik átlagosan 38°-ban hajlik a vízszinthez, és az indulási pontunk a hegycsúcstól kb. 8 km-re van legvonalban?
- A Jesso udvarán a szőlőrudat állítunk. A rudat kötelekkel rögzítem a falhoz. Milyen hosszú kötelet kell egy feszítéshez rögzítenem, ha a falon lévő vége 12 m-re van a szőlőrud tővéől, és a kötel 60°-ot zár be a faljal?

7. feladat

És vége!

8. feladat

Képek forrása:

8. sz. ábra

A ráhangolódás tehát az erre a közös viccelődésre utaló kép és cím, valamint az előzetes tudásukat felszínre hozó hétköznapi példák sora (1.2. dia). Ezután egy megoldandó probléma felvetése és a lehetséges megoldások keresgélése következik (3.4.5. dia). A kérdést az iskolánk épületével kapcsolatban fogalmaztam meg, az első megoldásokat pedig az eddig tanultak alapján mutattam be. Ha rendes órán történik az szögfüggvény értelmezése, akkor ezeket a diákjaim fogalmazzák meg a segítő kérdéseim alapján.

Végül a jelentéstulajdonítás előtt egy mérési feladatot kaptak a tanítványaim (6. dia): állapítsák meg egy szögmérővel felvett háromszögben a megadott két oldal arányát. Ez mutatja, hogy a szinusz definíciója matematikai következménye a hasonló háromszögek tulajdonságainak. Fontosnak tartom, hogy ne csak elolvassák, az iskolában hallják ezt, hanem most ezzel az apró méréssel saját számolásuk eredményét a következő dián megtalálva legyen egy saját élményük az érvényességéről.

Jelentéstulajdonítás:

Ekkor fogalmazzuk meg a szinusz definícióját (7.8. dia), azonnal egy alkalmazásával egybekötve (9.dia). Azt vártam ettől, hogy azonnal számukra „hasznosítható” formában is megjelenjen a fogalom. Ezt azért tartom fontosnak, mert a csoport általános véleményét ismertem a matematikához való viszonyulásukról: nem szeretik, nem tartják érdekesnek, csak kötelességtudatból foglalkoznak vele, és emiatt sokan éppen csak túl akarnak lenni a feladatokon. Ha most egyből sikerülne a tananyag értelmét megmutatnom, akkor nagyobb eséllyel fordítanak majd a további feladatmegoldásokra is időt és figyelmet.

Reflexió:

A házi feladatok megoldása volt. A 17 fős csoportban ketten nem küldtek be egyáltalán megoldást, a többiek jegyzetei, mérése, számolásai helyesek voltak. A házi feladatokhoz nem tartozott olyan megjegyzés sem, amely a megértés, a számolás problémáját jelezte.

Az óra címe: A koszinusz és a tangens definíciója, alkalmazása derékszögű háromszögekben

Oktatási cél:

Saját mérések elvégzése után fogalmazzák meg az új definíciókat. A különböző hétköznapi példákban helyesen alkalmazzák a 3 szögfüggvényt.

Nevelési, fejlesztési cél:

Énhatékonyság növelése, a matematikai attitűd pozitívvá válása, a matematikai gondolkodás megtalálása és alkalmazása a hétköznapi helyzetekben.

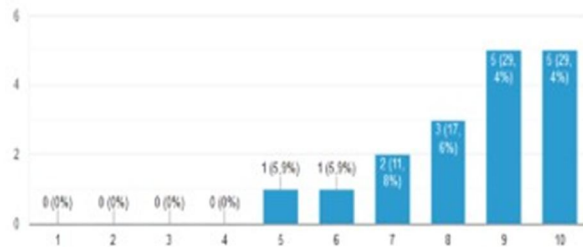
A megvalósítás R-J-R óratervvel:

Ráhangolódás:

Mérések elvégzését kértem tanítványaimtól, amelyhez könnyen mozgatható háztartási eszközök használatát mutattam saját fotóimon. (9. sz ábra)

Általában: mennyire sikerült megértened a témakör tananyagát?

17 válasz

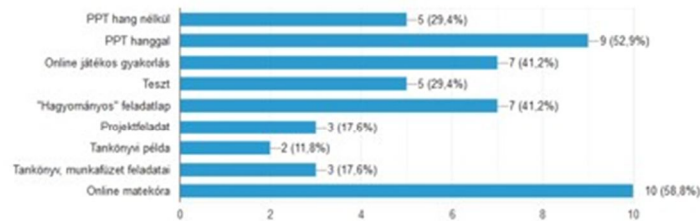
Az utolsó órák önálló feladatmegoldásaiban mennyire voltál sikeres?

17 válasz

Melyik munkaformával foglalkoztál a legszívesebben? Több is lehet...

17 válasz

A diákok szöveges értékelése

9. sz. ábra

A mérés előkészítése (2.3. dia) után a háromszögek kialakítása, adatok megállapítása következett két különböző esetben.

Jelentéstulajdonítás:

Az új szögfüggvények értelmezése, amelyben fontos lépés annak beazonosítása, hogy ezekben az esetekben a háromszögnek más adatait ismerjük, mint a szinusz definíciójánál, ezért új fogalomra van szükség (4-10. dia). Ennél a résznél nagyon jól érvényesül az induktív gondolkodás módszere: hasonlóság és különbözőség is található. Most is a definíció megfogalmazása mellé tettem egy alkalmazását is a koszinusz és a tangens szögfüggvényeknek, hogy a lehető legjobban kapcsolódjon a számolási eljárás a fogalom értelmezéséhez (6. és 9. dia).

Reflexió:

Itt már a prezentációban megjelenítettem a reflexiónak szánt feladatokat, amelyek elképzeléséhez a számokra elképzelhető helyzetet fotóval könnyítem meg (11. dia), amelyen látszik az a derékszögű háromszög, amelynek adatait a feladat szövege tartalmazza. Nagyon fontosnak tartom a definíció megértését azonnal követő hétköznapi szövegezésű feladatokat. Mivel a csoportom tagjai nem a matematika tudomány iránt elkötelezett 16 éves diákok, szinte csak akkor fordítanak egy matematikai ismeretre elegendő figyelmet, ha látják a felhasználhatóságát matematika órán kívül is.

Végül az utolsó dia pedig a szögfüggvények matematikai definíciója, a hozzá tartozó ábrával (12. dia). Hasznos az ismereteik pontosítása ezekkel a tisztán matematikai fogalmakkal, mert ekkor még egyszer értelmet nyerhet a diák számára az, hogy milyen céllal végezte a méréseit, és azok eredményének a következménye a számolási eljárás.

A két tanítási egység reflexiója:

Természetesnek gondolom a saját fotóim, az osztályképek felhasználását ezekben a bemutatókban, elsősorban azért, mert már hatodik éve tanítom őket, jól ismerjük egymást, az óráimon is igyekszem hasonló vidám, viccelődős légkört teremteni, amelyet nem szerettem volna megszakítani az online tanítási rendben. Úgy érzem, ezekkel a fotókkal el lehet érni a kapcsolatunk megerősítését is, kicsit „tanóraibb” hangulatot lehet adni velük, mintha személytelen, csak háromszögekkel foglalkozó anyagokat küldenék otthonra. A témakör értékelése a melléklet 10. ábrája. A szülők közül néhányan nem tudták mire vélni azt, hogy gyermekük miért cseni el a felmosó szettet a tanuláshoz...

Idén szeptemberben a trigonometria témakörben a szögfüggvények kiterjesztése előtt ismételtünk, majd egy dolgozat következett az online rendben tanult derékszögű problémák megoldásából. Az eredménye: 4,1 az átlag a középszintű érettségire készülő csoportomban. Egy elégtelen, egy elégséges dolgozat született, mindketten az online rendben többször is egyértelműen más munkáját adták be a házi feladatukként. A közepes eredményt elért diákok közül is

ketten voltak, akik csak a legminimálisabb energiát tették a tanulmányokba a karantén alatt. Ez most látszik igazán. A 19 fő közül tehát 15-en rendesen végrehajtották az akkor kért méréseket, saját maguk oldották meg a feladatokat, a Meetes órákon sok kérdést tettek fel, amelyre adott válaszok alapján egyre pontosabban használták a szögfüggvényeket feladatmegoldásra. Az ő eredményeik: 10 db 5-ös, 4 db 4-es és 1 db 3-as. Ezen osztályzatok átlaga így 4,6. Ez megnyugtató, mert a tavaszi időszak után eltelt 3 és fél hónap, bőven volt idejük felejténi, és csak minimális, 2 órás ismétlés után írták a dolgozatot.

A kérdőívek eredményei, a 2020 szeptemberében kezdődött rendes oktatás dolgozatai, tanórai aktivitás, az ott jelenlevő vidámságunk alapján elmondható, hogy jól működünk együtt tavasszal. Az induktív gondolkodási módszerek alkalmazása, az R-J-R óraterv alapján tervezett órák, és a tananyagok felvezetését segítő akár személyesebb fotók, vidám képek elősegítették, hogy a diákok jobban figyeljenek, saját munkájukat tegyék bele a megértésbe. Ezzel hatékonyan, hosszabb időre is kiterjedő használható tudást szerezzenek az otthon tanulási időszakában is.

Szakirodalom

Bárdossy Ildikó-Dudás Margit-Pethőné Nagy Csilla-Priskinné Rizner Erika (2002):

A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei. Pécsi Tudományegyetem

Csullog, Krisztina és D. Molnár, Éva és Lannert, Judit (2014) *A tanulók matematikai*

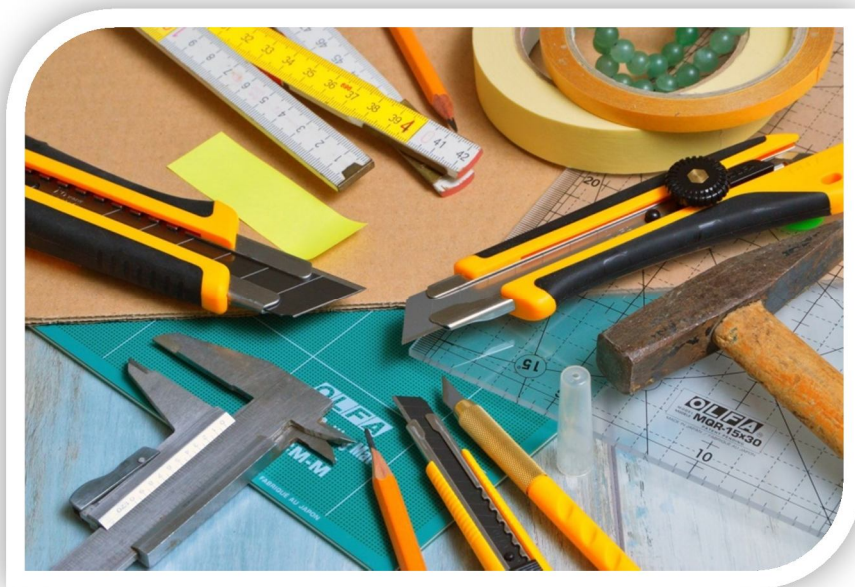
teljesítményét befolyásoló motívumok és stratégiák vizsgálata a 2003-as és 2012-es PISA-mérésekben.

In: Hatások és különbségek. Másodelemzések a hazai és nemzetközi tanulói képességmérések eredményei alapján. Oktatási hivatal, Budapest,

http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/tamop318/Hatasokeskulonbsegek_Masodelemzes.pdf Utolsó letöltés: 2020. 10. 29.

Tamás Balázsné Kollár Veronika:

Értsd meg és készítsd el! A forgó asztal matematikája

Rezümé

A digitális oktatás és a karantén alatt kifejezetten kerestem azokat a lehetőségeket, amikor segíteni tudok a diákoknak abban, hogy kiszakadjanak az online térből és tudjanak „otthon lenni”. Ennek egyik útja volt, hogy alkotásra, barkácsolásra hívtam őket. Egy érdekes matematikai feladatot rejtő tárgy, az elforgatható – kinyitható asztal makettjét kellett elkészíteniük.

Igyekeztem bátran és széleskörűen alkalmazni az IKT eszköztárat, hogy ezen keresztül egy olyan jókedvű, kreatív tevékenységre hívjam a diákokat, ami a tapasztalati tanulásra teremt lehetőséget, és megmutatja számukra, hogy mennyire érdekes és játékos a kézzelfogható világ.

A projekt témája, a téma relevanciájának indoklása

A forgatható-kihajtható asztal nem új találmány. Több gyerek visszajelezte, hogy a nagyszüleinek van ilyen asztala. Érdekessége, hogy nem könnyű kitalálni, hová kell tenni a forgástengelyt ahhoz, hogy az asztal megfelelően működjön: az elforgatás és kinyitás utána az asztal középpontja ugyanott legyen, mint kinyitás előtt – így marad ugyanis a lábazat is a megfelelő helyen. A legtöbb olyan eszköznél, ahol az elforgatást alkalmazzuk, a forgástengely a szimmetria-középpontba esik (pl. kerék), vagy egy rúd egyik pontja (pl. kilincs, olló). Ez az asztal más. Hol van a forgástengely?

A projekt témája a matematika és a környezetünk összekapcsolása. Konkrétan a geometriai elforgatás szerepe egy ötletes bútor – a forgatható-kihajtható asztal – működésében.

A projekt során a diákok megérthetik a forgatható – kihajtható asztal működési elvét, felismerhetik benne a pont körüli forgatásról tanult matematikai ismereteiket, majd ez alapján **készíteniük kell egy működőképes makettet.**

A téma relevanciái közül sok a tantermi oktatás keretei között is időszerű.

Például:

- tevékenységet von be a tanulás folyamatába – tapasztalati tanulás
- elmélet és gyakorlat összekapcsolása
- a matematika és a valóság kapcsolatának bemutatása
- a távlatok, a célok bemutatása
- motiválás, érdeklődés felkeltése
- nyitottság növelése, rácsodálkozás
- játékosságot visz az oktatásba
- kreativitás
- az alkotás iránti vágy erősítése
- a matematikai kompetenciákon kívül (pl. logikus gondolkodás, elvonatkoztatás, absztrakt gondolkodás) más kompetenciákat is mozgósít. (pl. ügyesség, gyakorlatiasság)

A téma relevanciáját azonban jelentősen megnövelte az, hogy digitális oktatásra álltunk át. Saját bőrömön, valamint gyermekeim és diákjaim példáján keresztül tapasztaltam, hogy mennyire beszippant bennünket az online világ. Ezért tudatosan kerestem azokat a lehetőségeket, amelyek a matematika oktatását úgy segítik elő, hogy közben visszahoznak minket a fizikai valóságba.

A karantén bezárt világában tehát két, látszólag ellentétes célt fogalmaztam meg:

- alkalmazni, használni a digitális eszközöket, minél kreatívabban, minél ötletesebben, valamint
- segíteni a diákoknak abban, hogy ebben a helyzetben örömet találjanak az otthonlétben, kreatívak maradjanak, tudjanak nyitott szemmel járni és alkotó módon jelen lenni a lakásukban.

A projekt célcsoportja

Középiskola 9. és 10. évfolyamában (14-16 éves korosztályban) végeztem, de magasabb évfolyamokon is alkalmazható

A célcsoport speciális szocializációs szükségletei, amire a projekt reflektál

A projekt ismeretanyaga (a geometriai pont körüli forgatás tulajdonságai, jellemzői, a forgatás középpontjának meghatározása) a tavalyi és az új NAT szerint is a 9. évfolyam tananyaga. A projekt ezért a 9. vagy magasabb évfolyamokon végezhető.

Ez a korosztály nagyon igényli, hogy a tananyag célját, távlatait is felvillantsam. Gyakori kérdés: „Tanárnő, ezt most miért tanuljuk? Hol fogjuk ezt használni?” Nagyon meggyőző számukra, ha konkrét helyzetekhez, eszközökhöz, eseményekhez tudom kapcsolni a tananyagot. Ez a matematika elvontsága miatt sokszor nem könnyű, a kapcsolat túl távoli. Itt, most egy olyan helyzetbe tudtam helyezni a diákjaimat, amikor a matematika alkalmazása annyira megfogható, hogy maguk is el tudják készíteni az ez alapján működő asztalkát.

Ebben a korosztályban is nagy szerepe van annak, hogy a tudás a tapasztalathoz, a kézzel fogható valósághoz kapcsolódjon. Segíti az elvont információ rögzülését.

Ebben a korosztályban könnyen leszakadnak, bezárnak a matematikával szemben azok a gyerekek, akiknek kevés sikerélményük van. Elkönnyvelik, hogy ez nekik nem megy. Ezért fontos olyan feladatokat, feladatformákat adni, ami más, nem szorosan matematikai készségekre alapoz. Ilyen készség a kézügyesség, a gyakorlatiasság. Ez a feladat egy barkácsolásra hívta meg a gyerekeket, amely során olyan diákok nyújtottak kiemelkedőt, akik egyébként nem az osztály legjobbjai matematikából.

Ennek a korosztálynak is fontos szüksége a játék. Nagycsaládos édesanyaként ez fontos szívügyem. Merjünk játszani, maradjunk játékosak, élvezzük a világ játékosságát!

A karantén és az online oktatás ideje alatt új szükségletek is megjelentek. Nehéz feladat ilyenkor mindenkinek, felnőtteknek és gyerekeknek is, hogy hosszan kell bírni az otthonlétet és a bezártságot, kitartónak kell maradni a munkában, a tanulásban. Erre a korosztályra nagyon erős veszély, hogy beszippanjtja a digitális valóság. Ezek alapján a vírushelyzet miatt ezek a szükségletek nagyon felerősödtek:

- célt, feladatot találni a hétköznapokban;
- értékelni tudni a körülöttem lévő valóságot, az otthonomat;
- elszakadni a virtuális világtól;
- kreatívnak lenni, kihívásokat találni;
- örömet, játékosságot találni.

Fejlesztendő kompetenciák

Kulcskompetenciák:

- kreativitás
- absztrakció
- valóság és elmélet összekapcsolása
- nézőpontváltás
- matematikai kompetenciák, logikus gondolkodás
- Modellalkotás

- kézügyesség, gyakorlatiasság
- játékoság
- pontosság

Szociális, életviteli kompetenciák:

- hatékony önálló tanulás
- türelem
- múlt értékeinek tisztelete
- nyitottság
- nyelvi kompetenciák, szövegértés
- tervezés és megvalósítás
- esztétikum iránti igény

Állampolgári kompetenciák:

- kitartás, végigcsinálni egy feladatot
- eljutni a gyakorlati megvalósulásig, hatékony munkamódszer keresése
- felelősség
- választás szabadsága: ő dönthette el, milyen mélységben foglalkozik a feladattal, milyen típusú és nehézségű modellt készít

Egyéb:

- digitális kompetenciák

<p><i>Miért értékes ez a projekt?</i></p>	<p>Mert kézzelfoghatóvá teszi a matematika eredményeit, tapasztalati tanuláshoz vezet. Mert kreativitásra és alkotó munkára ösztönöz. Mert segít kizozdulni a digitális térből, úgy, hogy közben használja a digitális eszközök előnyeit és lehetőségeit. Mert motivációt ad.</p>
<p>Hogyan, mire alkalmazható a megszerzett tudás?</p>	<p>segít a matematikai ismeret hosszú távú rögzítésében segít abban, hogy kreatívak maradjunk a karantén ideje alatt segít a tárgyak, eszközök működéskének megértésében segít abban, hogy a tárgyak, eszközök egyszerűbb javítását merjük elvégezni</p>
<p>Hogyan illeszkedik a NAT célokhoz?</p>	<p>hétköznapi élettel való kapcsolat, alkalmazás bemutatása tapasztalati tanulás játékosság (gamification) tantárgyakon átívelő kapcsolatok</p>

Kapcsolódó műveltség-területek	matematika, ezen belül a geometria technika és életvitel nyelvhasználat, szövegértés digitális kompetenciák vizualitás
Milyen információkat dolgozunk fel?	A geometriából ismert pont körüli forgatás tulajdonságai Szerkesztési eljárás Egyszerű háztartási eszközök gyakorlati használata Lakókörnyezetünk működése, érdekessége Technikai megoldások, eljárások

Módszertan

Milyen tanulásszervezési eljárásokat és munkaformákat alkalmaz? Indoklása:

1. A projekt bevezető fázisa: a projekthez szükséges matematikai ismeretek elsajátítása
oktató videó
tankönyvi feladat
Messenger csoporton kísért önálló munka
feladatlap
2. Az érdeklődés felkeltése
bemutató videó
internetes szemléltetés
szorgalmi feladat
projekt bemutatása
3. Az asztal működésének megértése: a forgatási középpont helyének matematikai meghatározása
szöveggel ellátott ppt
szerkesztési feladat
4. A makett elkészítése
szöveggel ellátott pp
feladat kitűzése, választási lehetőség biztosításával
önálló alkotó munka
5. A makett bemutatása
az elkészült maketről fotókat vagy rövid videót töltenek fel a diákok
6. A projekt értékelése
visszajelzés személyesen
visszajelzés csoportban

Produktum	
	<p>A projekt produktuma egy makett: a forgatható-kihajtható asztal egy makettje.</p> <p>A makett készülhetett papírból, dobozból, legóból, de akár fából is, ezt a diákok szabadon megválaszthatták.</p> <p>Az online kapcsolattartás miatt a maketről egy-két fotót kellett feltölteni a gyerekeknek. De volt, aki rövid videót készített, illetve egyikük egy work-filmet forgatott a barkácsolás folyamatáról.</p>

A projekt bemutatása

Bevezetés

A digitális oktatásra való átállás hirtelen történt. Az első hetek kimerítő küzdelme után azon tűnődtem, hogy mi a feladatom, helyem, szerepem tanárként ebben a vírushelyzetben okozta különleges helyzetben. Nagycsaládos édesanyaként odahaza is megtapasztaltam, ahogy az iskolák, pedagógusok keresik a formát, az arányokat, az eszközöket a tanításhoz.

Tanárként nemcsak az a célom, hogy a szaktárgyamat közvetítsem. Most, az online oktatás világában a diákjaimnak új kihívásokkal kell szembesülniük. Nem könnyű karanténban élni. Nem könnyű meglátni a reményt a sok nyomasztó hír között. Nem könnyű örömet találni, amikor sokan körülöttünk riadtak. És ezzel párhuzamosan megjelenik egy roppant erős kísértés: a digitális világ kísértése. Normál keretek között sem könnyű megtalálni a helyes arányt abban, hogyan és mennyit használjuk a digitális teret. Tanárként jól ismerjük azt a jelenséget, hogy fiatalok függőségbe kerülnek emiatt. Most ugyanakkor ugrásszerűen megnőtt a digitális eszközök szerepe. A tanításnak is ez lett a legfontosabb csatornája. És miközben áldásként használjuk ennek előnyeit és lehetőségeit, megfogalmazódott bennem, hogy tanárként most az is a feladatom, hogy segítek a diákjaimnak „otthon lenni”. Hogy észrevegyék, értékeljék a saját otthonukat. Hogy ki tudjanak szakadni az online térből, és a közvetlen környezetükben is meglássák a szépet és érdekeset. Hogy tudjanak „jelen lenni”. Tanárként segíthetek abban, hogy célt, feladatot, jelenlétet, érdekességet, örömet és játékosságot vigyek a távoli otthonokba. Kerestem azokat a helyzeteket, feladatokat, amikor lehetőség nyílik erre.

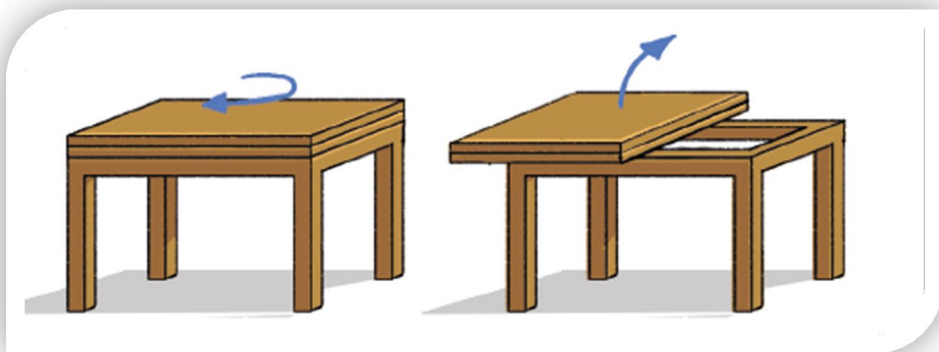
A projekt ötlete

Ahhoz, hogy kimozduljanak a diákok az online térből, nem elég az, hogy valósághoz kapcsolódik egy feladat. A tapasztalat azt mutatja, hogy az interneten át küldött feladatsorok esetében legtöbb esetben ott marad a diák a számítógép vagy okostelefon előtt, és „ott marad” az online térben. Ahhoz, hogy kimozduljon, fel kell állnia, hosszabb időn át attól elszakadva kell tevékenykednie. Tehát nemcsak az volt fontos, hogy a feladat témája gyakorlatias és a hétköznapi élethez köthető, hanem az is, hogy a projekt egy gyakorlati tevékenység, barkácsolás elvégzéséhez vezetett. Olyan ötletet kerestem ezért, ami elkészíthető, megvalósítható, nem kell hozzá semmit megvásárolni, beszerezni, elég hozzá az, ami egy átlagos otthonban amúgy is megtalálható, papír, doboz, olló, ragasztó, gémkapocs.

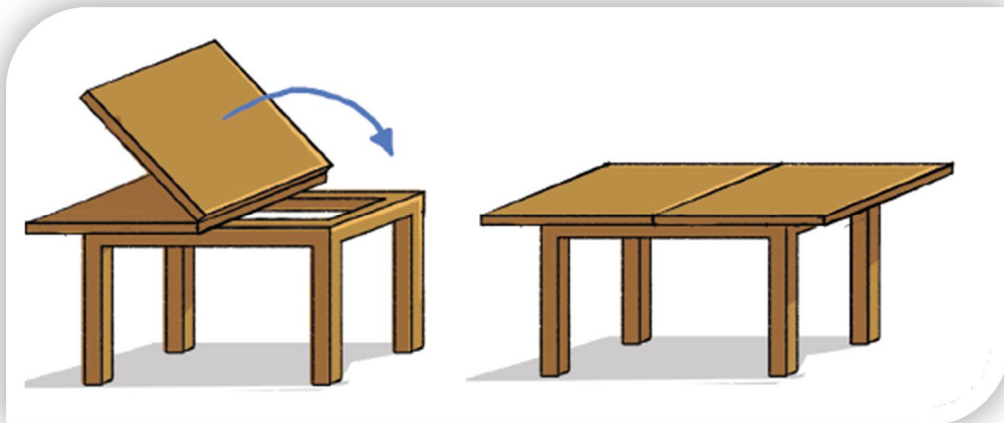
A forgatható-kinyitható asztal egy nagyon érdekes ötleten alapul: létezik olyan tengely, amely körül elforgatva a kis asztal lapja olyan helyzetbe kerül, hogy a kinyitva a nagy asztal közepe ugyanott van, mint a kis asztalé volt.

Az asztal lapja innen

ide forgatható.

Utána kinyithatjuk a felső lapot, és kétszer akkora felületű asztalhoz jutunk, melynek középpontja azonban ugyanott van, mint a kisebb asztalé volt, így a lábazat jó helyen marad.

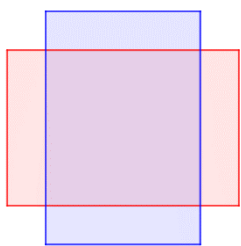

Matematikai szempontból a következő feladathoz vezet:

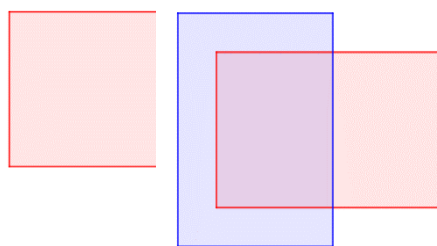
Könnyű megtalálni a forgatás középpontját az (1) és a (2) esetben. Első látásra ugyanakkor kifejezetten meglepő lehet, hogy a (3) esetben is van megoldás: egyetlen forgatással, eltolás nélkül átforgatható a piros téglalap a kék téglalapba.

- (1) (2) (3)

A klasszikus geometria feladat arról szól, hogy határozzuk meg, hol van a forgástengely. Ez a feladat szerepel korábbi matematika tankönyvekben is. Ezen

túlhaladva azonban azt egy ilyen, működőképes Mivel nem mindenki szeret lehetőségét. Ki-ki maga a feladatra, milyen anyagból makettjét.

tűztem ki célul, hogy mindenki készítsen el odahaza makettet. barkácsolni, a projektbe beleépítettem a választás dönthette el, mennyi időt és mennyi munkát fordít készíti el, mennyire szépen dolgozza ki a saját

A rajzok forrása: Matematika tankönyv 9. osztály, II. kötet. Oktatási Hivatal, 2020.

A szakábrákat én készítettem.

A projekt előkészítése

Az előkészítés legfontosabb része az volt, hogy magam is elkészítettem odahaza egy ilyen makettet. Gyermekeim segítségével végigfotóztuk a szerkesztés és a barkácsolás lépéseit. Ezekből 3 videót készítettem. Az első videó arra szolgált, hogy felkeltse az érdeklődést, és ismertesse a projektet. A második videó a forgástengely megszerkesztéséről szól, a harmadik videó pedig a barkácsolás menetét mutatta be.

Nagyon fontosnak tartottam az érthető kommunikációt. Az online oktatás során a kommunikáció elemei közül sok elvész. A diákok nem látják a gesztusaimat, de én sem látom az övékét, és nem látom, ha elakadnak valahol, ha nehézségük van. A projektnek sok olyan eleme volt, ami egyedüli munka, amit olyankor végeztek a diákok, amikor nem voltunk internetes kapcsolatban. Ezért nagyon alaposan végiggondoltam, hol vannak azok a pontok, amelyeken könnyen átsiklok, de lehet, hogy van, aki elakad. Ha csak a matematika részre koncentrálok, majd a matematikai probléma tisztázása után annyit mondok a diákoknak, hogy ez alapján készítsenek egy makettet, akkor a legtöbbjüket nagyon nehéz feladattal szembesítem. Olyan ez, mint odaadni egy receptet valakiknek, akik egyébként nem szoktak főzni, mondván, hogy abban minden le van írva. Ilyenkor szokott otthon a család besegíteni, de tapasztalatból tudom, hogy szülőként nem mindig lelkesedünk, ha egy feladat nekünk szól, nem pedig a diákoknak. Ezért láttam, hogy úgy teljes a projekt, ha nagyon gondos bemutatót készítek a szerkesztésről is, illetve a makett elkészítéséről is.

Fontos volt a projekt ütemezése. Arra a hétre időzítettem, amikor az iskola vezetése kérte, hogy néhány tantárgyból adjunk projekt feladatot, mert tanítási órák ugyan nem lesznek, de az osztálykirándulások is elmaradnak (az érettségi szünet ideje). Ezért fontos volt, hogy matematikából eljussunk addigra a geometriai transzformációkhoz és a pont körüli forgatáshoz.

A projekt folyamata

Tanórai keretben történt a pont körüli forgatásról szóló ismeretek elsajátítása. Ehhez tankönyvi feladatokon, tankönyvi magyarázatokon kívül magyarázó videót is használtam, melyet Geogebra ábrákkal tettem szemléletessé. Egy feladatlapot is összeállítottam, melyben kifejezetten olyan feladat is szerepelt, amely e felé a projektmunka felé vezetett.

Egy héttel később küldtem ki a három közül az első videót. Ez azon kívül, hogy megfogalmaztam benne a folyamat célját (hogy makettet készítsünk), az érdeklődés felkeltését célozta. Ezt egy kérdéssel fejeztem be: vajon hol van a forgástengely? Nyitva hagytam a kérdést, és jeleztem, hogy jutalom (ötös) jár annak, aki jól megválaszolja. A diákok közül nyolcan küldtek választ, közülük ketten helyesen.

Három nappal később tettem fel a második videót, melyben matematikai választ adok arra, hogy hol van a forgatás középpontja, és részletesen bemutatom a szerkesztés lépéseit. A matematikai válasz megtalálásához fontos lépés, hogy a feladatban szereplő ábrának csak egy részére fókuszáljunk. Sokkal

könnyebb megtalálni a keresett pontot, ha csak egy oldalt figyelünk, nem pedig a teljes téglalapot. Ez a matematika nagyon fontos, és sok üzenettel bíró lépése: ne mindig az egészet nézzük egyszerre, tudjunk nézőpontot váltani, hol az egész helyett a részt, hol a rész helyett az egészre érdemes figyelni. Másnap tettem fel a harmadik videót, amely az otthoni barkácsolásom lépéseit mutatta be. Írtam és mondtam is, hogy nem fontos pontosan ezeket a lépéseket követni, a videó csak egy segítség. A makett elkészítése során a diákok szabadon választhattak, hogy milyen anyaggal dolgoznak, és milyen esztétikai igényességgel. Egy diák legoval dolgozott. Ketten fából készítették el a makettet. Sokan voltak, aki keménypapírból és dobozból bakácsoltak, szép, igényes munkát végeztek. És volt, aki szemmel láthatólag kevés energiát fordított a feladatra, de ezt sem tartottam problémának.

Az elkészült maketről fényképeket vagy videót töltöttek fel a diákok. Egyikük egy hangulatos work filmet készített a folyamatról. Sok szép munka született és több diák is kifejezte, hogy élvezte a feladatot.

A projekt értékelése során minden elkészült munkáért ötöst adtam, de ezen kívül személyes visszajelzésekkel, gratulációkkal, kedves szavakkal, valamint a közös Messenger csoportba írt dicsérettel igyekeztem kifejezni az elismerésemet.

Alkalmazhatóság

A projektet úgy igyekeztem előkészíteni, hogy máskor illetve másoknak is használható legyen. A 9. osztályos matematika oktatás során van erre a legjobb alkalom, amikor a geometriai transzformációk tanítása kerül sorra. A matematikai probléma a tankönyvben is előfordul. Az új, 2020-ban készült, az új NAT-hoz igazított, OH által kiadott matematika tankönyvben – a kezdeményezésemre – ez a példa szerepel a pont körüli forgatás bevezetéseként, éppen az érdeklődés felkeltésére. Ezt tervezem a későbbiekben is ezzel a projekt munkával kiegészíteni.

A projekt más iskolában, más tanár számára is alkalmazható.

A projekt rövid tematikus terve és időterve

Az időterv készítésekor ahhoz viszonyítottam, hogy mikor tűzöm ki az otthoni konkrét feladatot, a makett elkészítését. Ez az érettségi szünet előtti utolsó tanítási napra esett. Ehhez visszamenőlegesen jeleztem a napok számát.

Konkrét projektfeladat kitűzése előtt 2-3 héttel:

A projekt előkészítése: a projekthez szükséges anyagok összeállítása

- a szerkesztés elvégzése, ennek lépéseiről fényképek készülnek
- a makett elkészítése, a barkácsolás lépéseiről fényképek készülnek
- első videó elkészítése a kész makettel, és más, forgatható tárgyakkal
- második videó elkészítése, melynek alapja egy ppt a szerkesztés lépéseiről készült fotókkal
- harmadik videó elkészítése, melynek alapja egy ppt a barkácsolás lépéseiről készült fotókkal
- interneten forgatható-kinyitható asztalt bemutató videó keresése
- feladatlap összeállítása a pont körüli forgatás tanításához, melyben a szerkesztés során felhasználásra kerülő feladat is szerepel *(ezeket az anyagokat a projekt későbbi alkalmazása során már nem kell újból elkészíteni, az elkészített anyagok használhatók)*

Konkrét projektfeladat kitűzése előtt 1 héttel

1. A projekt bevezető fázisa: a projekthez szükséges matematikai ismeretek megtanítása

- oktató videó készítése, melyben elmagyarázom az új ismereteket, a pont körüli forgatás tulajdonságait
- tankönyvi feladat: önálló munka, közben folyamatos kapcsolattartás Messenger csoportban, ahol a felmerülő kérdések esetén én vagy valamelyik diák segít tovább haladni.
- feladatlap, melyben kifejezetten a projektre rávezető feladat is található, önálló munkára

Konkrét projektfeladat kitűzése előtt 4 nappal

2. Az első projektvideó kiküldése: az érdeklődés felkeltése

- videóban bemutatom az általam elkészített makettet, és a hozzá kapcsolódó kérdést: vajon hol van a forgatás középpontja.
- átküldök egy linket, amely egy ilyen asztalt mutat be
- „csillagos feladatnak” (nehezebb feladat, szorgalmi, melynek megoldásáért ötös is jár) kitűzöm: hol van a középpont?
- bemutatom a projekt folyamatát, és megfogalmazom a feladatot, hogy majd egy makettet kell elkészíteni

Konkrét projektfeladat kitűzése előtt 1 nappal

3. A második projektvideó kiküldése, melynek célja az asztal működésének **megértése**: a forgatási középpont helyének matematikai meghatározása

- szöveggel ellátott ppt: melyben lépésről lépésre bemutatom, a matematika nyelvén hogyan lehet megfogni a problémát, és ez alapján hogyan lehet megszerkeszteni a középpontot. – diákok számára önálló értelmezés

Konkrét projektfeladat kitűzése

4. A harmadik projektvideó kiküldése, majd a **makett elkészítése** otthoni, egyéni munkában

- szöveggel ellátott ppt, melyben lépésről lépésre bemutatom, hogyan készítette el én, otthon a makettet.
- feladat kitűzése: megfogalmazom, hogy készítsenek egy forgatható-kinyitható asztal makettet, az általuk választott anyagból, lehet ez például papír, műanyag, lego, fa.
- önálló alkotó munka otthon, szabadon választott anyagokból. Aki elakad, kérdezhet, illetve a ppt-ben kifejezetten igyekszem az apró részleteket, „fogásokat” bemutatni.

Konkrét projektfeladat kitűzése után 10 nappal

5. A makett bemutatása

- az elkészült maketről fotókat vagy rövid videót töltenek fel a diákok

Konkrét projektfeladat kitűzése után 2 héttel

6. A projekt értékelése

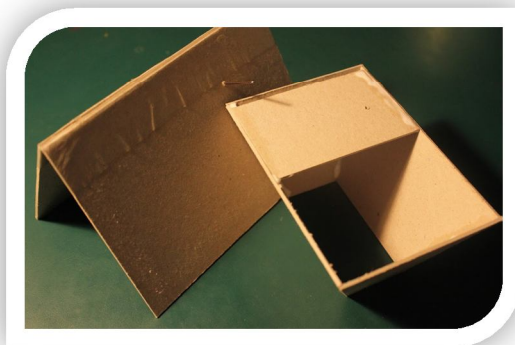
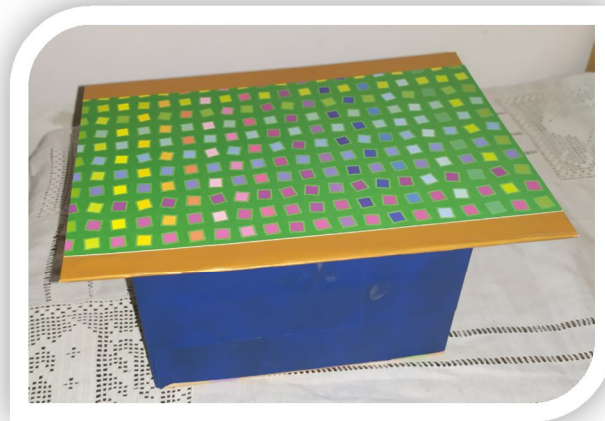
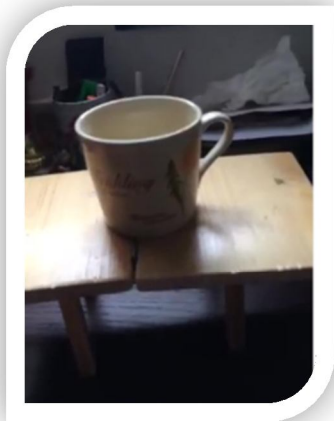
- minden bemutatott maketre visszajelzést adok: egyrészt ötöst, másrészt néhány szavas elismerést, gratulációt.
- a csoportban az oktatáshoz létrehozott Messenger csoportba írok elismerést a csoportnak, köszönetet a kitartó munkáért, és a kiemelkedő munkák fotóit (pl. ami fából készült) kérem, hogy osszák meg a diákok a csoportban.

A projekt során a diákokkal az online csatornákon kommunikáltunk.

A projekt kidolgozott segédanyagai, mellékletek:

1. Fotók néhány elkészült makettről

2. Feladatlap az egybevágósági transzformációk (köztük a pont körüli forgatás) gyakorlásához. Ebbe került bele 4. feladatként az a feladat, amely egy rávezető feladat a forgatható asztal problémájához.

EGYBEVÁGÓSÁG – GYAKORLÁS 2

4. Az AB és CD szakaszok hossza egyenlő. Vedd fel az AB és CD szakaszokat a füzetedbe az ábrának megfelelően, és keress olyan egybevágósági transzformációkat, amelyek esetén az AB szakasz képe a CD szakasz!

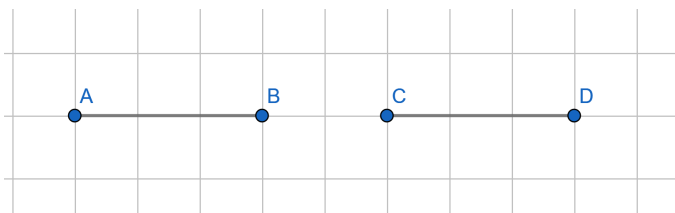
Van-e olyan tengelyes tükrözés, amely esetén AB szakasz képe CD szakasz? Szerkeszd meg a tengelyt!

Van-e olyan középpontos tükrözés, amely esetén AB szakasz képe a CD szakasz? Szerkeszd meg a középpontot!

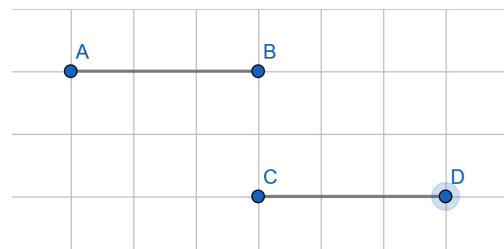
Van-e olyan forgatás, amely esetén AB szakasz képe a CD szakasz? Hány ilyen forgatás van? Szerkeszd meg a forgatások középpontját és szögét!

Van-e olyan eltolás, amely esetén AB szakasz képe a CD szakasz? Szerkeszd meg az eltolás vektorát!

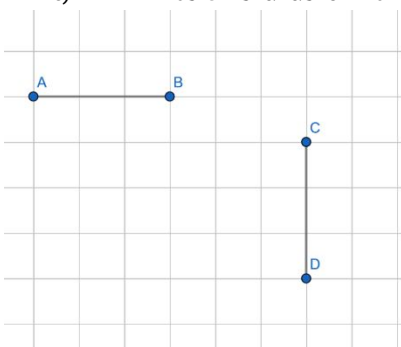
a) Az AB és CD szakaszok egy egyenesre illeszkednek.

b) Az AB és CD szakaszok párhuzamosak egymással.

c) Az AB és CD szakaszok nem párhuzamosak egymással, és nem illeszkednek egy egyenesre.

3. A 2. videó alapjául szolgáló ppt diái. Ez szól a matematikai háttérrel és a szerkesztés lépéseiről.

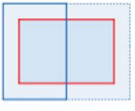
FORGÓ ASZTAL I.

A PROJEKTHUKA HAZAVÁZDÓN

MATEMATIKAI HÁTTÉR

Geometriai transzformációk FORGATÁS

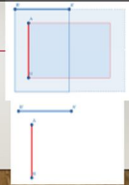
- Olyan forgatás keresztül, melyben a pörög széllel négykérdő lépés a közt széllel négykérdő.
- Hol a forgatás középpontja?

A KEVESEBB NÉHATÖBB

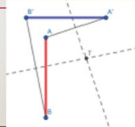
Túl sok a vonal!
Környező a dolgok, ha csak a négykérdő egyik oldalára figyelünk.

Keressük azt a forgatás, amely A' szelvényt A'' szelvénytbe viszi.
Az A' szelvény a forgatás során „szét megy” a négykérdő szelvényébe.
Ezért elég csak az A' szelvényt összehasonlítani.

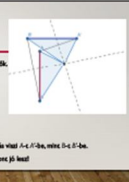
HOLA FORGATÁS KÖZÉPPONTJA! (T)

A forgatás középpontját egy pont és a képe egyenesen szelvi van.
Ezért T és T' pont egyenes szelvi van T -ben.
Ezért T' rajta van A' szelvény felezőmerőlegesén.
Ugyanígy T' rajta van A'' szelvény felezőmerőlegesén.
E két felezőmerőleges metszéspontja T lesz!
Milyen egyszerű a forgatás! Egyszerű T -ben forgatunk.
Milyen egyszerű T -ben forgatunk!

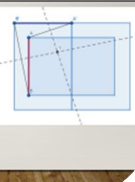
ELLENŐRIZZÜK!

Az A' képe mindig az A'' képe körül forgatunk a képe körül.
(Mivel $A' = A''$) $A' = A''$, $A' = A''$
Ezért egyenesen, a négykérdő szelvényébe.
 $BT' = A' = A'' = AT' = A'$
 $AT' = A' = A'' = BT' = A'$
A jobb oldalán a négykérdő szelvényébe, ezért egyszerűen szelvi forgatás T -ben, T -ben, T -ben, T -ben.
 T pontja lesz!

HOL VAN AZ ASZTAL TENGELYE!

Erre is ki az egyik oldal: jelöljük az A' -t!
Keressük meg, hogy hol van az A' képe körül!
Jelöljük az A' -t! Így, hogy A' pontja A'
és T pontja A' !
Szerkesztünk meg az A' és T' szelvény felezőmerőlegesét!
Ez a metszéspontja A' és T' !

A 3. videó alapjául szolgáló ppt diái. Ez szól a makett elkészítéséről, a gyakorlati kivitelezésről.

FORGÓ ASZTAL II.

A PROJEKTHANNA KÉSZLETES BEHÍVÓJÁTÁ

MIRE LESZ SZÜKSÉG?

- 2 egységnyi, négyzet alakú „asztal” / pl. kartonlap
- asztalokhoz összekötőkhöz szalag / ragasztószalag
- „üléscs” / pl. megfelelő méretű doboz
- forgókerék / pl. hajlítós gélelekes, műkenes lap, pincsk, hajka, bánya stb.
- rajzlap, v-csész, körző, vonalzó...

GEOMETRIAI ELŐKÉSZÜLETEK

Hová kerül a tengely?

- az első asztal lap aljára?
- a lábazsoron?

Mindezt felíratlan magad el kell szerkesztened a megadott pontok.

I. RAGASZD ÖSSZE A KÉT „ASZTALAPOT!”

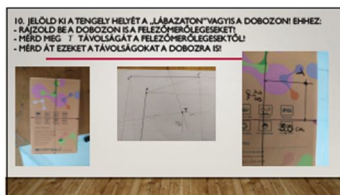
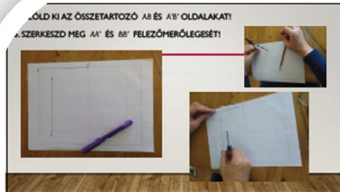
2. RAJZOLD KÖRBE EGY PAPIRLAPRA A KINYITOTT (NAGY MÉRETŰ) ASZTALT!

3. SZERKESZD MEG A TÉGLALAP SZIMMETRIATENGELYÉT!

4. SZERKESZD MEG A PAPIRLAP KÖZÉPÉN AZ ÖSSZECSUKOTT ASZTAL HELYÉT!

5. A projektben szereplő videók linkjei

Saját videóim:

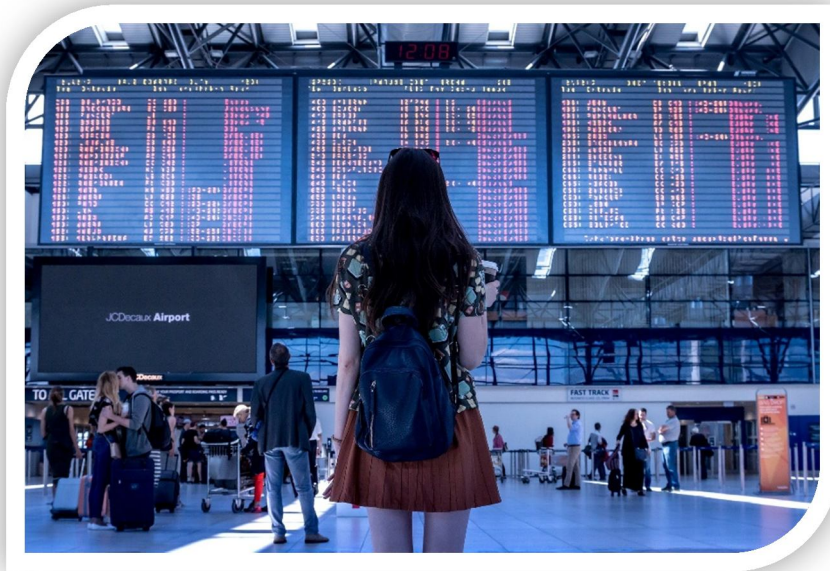
1. https://drive.google.com/file/d/1N1LWZjsDvb7P6p6h8CMJ6_LEFH-oW3bM/view?usp=sharing
2. <https://drive.google.com/file/d/1oAXrxezMiks19Uxtdl4ZvKOJF-4xDfkH/view?usp=sharing>
3. https://drive.google.com/file/d/1fnr5lQYKRVkZiw4_soyssalXsAkrzgQn/view?usp=sharing

Az interneten talált bemutató:

<https://www.youtube.com/watch?v=zHV3NS29PFc> (Rotating and unfolding (expanding) dinner table)

Kerti Renáta:

Kalandozások Kelet- Közép Európában

Rezümé

Pályázatomban egy olyan óra vázlatát mutatom be, amelyet a májusi online oktatás időszakában dolgoztam ki. Az online oktatásba minden előzetes tapasztalat nélkül vágtam bele, mint sok más pedagógus, s közben alsós tanító néni és szakácsnő is lettem másodikos fiam mellett. Nem akartam az a tanár lenni, aki kiadja a tankönyvi leckét tanulásra és jegyzetelésre, szerettem volna, ha hallják a diákok a hangomat, ha magyarázatokat adhatok a leckékhez. Ezért kezdtem el saját videókat készíteni, prezentációimra vettem fel hanganyagot, amit a tanuló bármikor meghallgathatott, így ők is, és én is szabadabban oszthattuk be az időnkét. Megtanultam feladatokat is szerkeszteni a gyakorláshoz és ellenőrzéshez. Ez az óra összefoglalja mindazon módszereket, amiket sikerült elsajátítanom ebben az időszakban.

Fejlesztendő kompetenciák

Az elsődleges fejlesztendő kompetencia ezen az órán a térképi tájékozódás volt. Ezért választottam a tananyag bemutatásának azt a módját, hogy az általam felmondott szöveg alatt mindig az adott ország domborzati térképét láthatjuk, semmi mást. A térképen bekarikázom azokat a topográfiai fogalmakat, tájakat, városokat, amelyeknek ismeretét elvárom, illetve az előzetes tanulmányok alapján elvárható ezek ismerete. A videóknban látott térképek a középiskolai földrajz atlaszból származnak.

Nevelési célok meghatározása és indoklása

A regionális földrajz tanulása során számomra a kiemelt nevelési cél az eltérő tájak, kultúrák és népek megismerése, és nem feltétlenül az országra jellemző gazdasági ágak megtanulása. Céлом volt, hogy betekintést nyerjenek a tanulók a minket körülvevő országok tájképi szépségeibe, csodás építészeti emlékeket rejtő városaikba, a hazai kultúrához oly sokban hasonlító, mégis izgalmasan különböző országok népeinek életébe. Remélem, és hiszem, hogy a földrajz tanulása közben kedvet ébreszthetünk a világ felfedezésére, az utazásra, a természeti és kulturális értékek megismerésére.

Alkalmazott oktatási módszerek és választásuk indoklása

A témakörhöz számos rövid videót választottam, 2-3 perces terjedelmű, szöveg nélküli youtube-on fellelhető filmeket. A tananyagot saját készítésű videókra mondtam fel, terjedelmi korlátok miatt ezeket 3 percesre kellett terveznem. Szerettem volna kisebb feladatokat, ellenőrző gyakorlatokat is beilleszteni az órába. A learningapps feladatait választottam, amely azonnali visszajelzést ad a kitöltés helyességéről, beilleszthetőek képek és filmek is. A Sutori olyan alkalmazás, amelyben mindezek egyetlen diavetítéssé szerkeszthetőek egybe, így a tanulókkal egyetlen linket kell megosztanom. A diavetítésben youtube videók, saját videók, más weboldalak linkjei (learningapps, seterra) elhelyezhetőek, a feladatok innen nyílnak meg. A Sutori lehetőséget ad a néző számára kommentek elhelyezésére is.

Óravázlat

Tanítási óra: Földrajz Évfolyam: 10.	Készítette: Kerti Renáta
Témakör: Európa földrajza	Az óra anyaga: A kék banántól a peremterületek felé I-II. – Kelet-Közép-Európa országai
Az előző óra: Az Alpok országai	Következő óra: A délszláv államok földrajza
Az óra típusa: Új anyag feldolgozó óra	Módszer (ek): Sutori diavetítés
<u>Nagy gondolat</u> : Ismerjük meg a szomszédos országok szépségeit	
Taneszközök: középiskolai újgenerációs földrajz tankönyv középiskolai földrajz atlasz	Szemléltető eszközök: Sutori diavetítés youtube videók learningapps feladatok vaktérképes feladatok

Célok: Kelet-Közép-Európa öt országának rövid áttekintése. Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Románia és Bulgária közös történelmi múltjuk, az Európai Közösségben betöltött hasonló szerepük okán kerülnek egy leckebe. A tankönyv két órára tervezi a tananyag feldolgozását. Az általam összeállított diavetítés szintén két tanóra terjedelmű, a megtekintésre és a feladatok megoldására adott határidő az online oktatás egy hete volt. Az óravázlatban az adott dia megjelenésének idejét jelöltem meg, mivel számos film került a diavetítésbe. A feladat elvégzését a tanulók a diavetítésben elhelyezett kommentekkel tudták

igazolni. Az online oktatásban a google classroomot használtam, ide kerültek fel a tananyagok. A feladat megoldására a classroomban határidőt lehet megadni, itt jeleztem, mely időpontig kérem az órai anyag áttekintését. A határidőkkel nem voltam szigorú, hiszen számos órája élőben zajlott a tanulóknak, rengeteg beadandó feladatuk volt. A saját videós megoldást éppen ezért találtam jónak, mert bármikor megnézhető és újranezhető. A tananyag elsajátítását későbbi órán google űrlap segítségével ellenőriztem. A videós óravázlataimhoz Power Point bemutatókat készítettem, a videókat a Screen Recorder Pro alkalmazással rögzítettem.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
A felsorolt országok természetföldrajzi adottságainak, fekvésének, tájainak, ásványkincseinek összefoglalása. Az egyes országok szerepe az európai gazdasági térben, gazdaságuk legfőbb jellemzői. A környező országokban élő magyarság helyzete.	Topográfiai ismeretek rendszerezése, ismétlése vaktérképes feladatokon keresztül.	Kelet-Közép-Európa országainak helyzete a rendszerváltást követő időszakban, az Európai Unióhoz való csatlakozás következményeinek összegzése. A tanuló legyen képes elhelyezni ezen országokat a világgazdaságban, az Európai Unióban, értse kapcsolatukat hazánkkal.	A természetföldrajzi adottságok és a gazdaság jellegzetességei közötti összefüggések.	A tervgazdálkodás és a piacgazdaság működéséről a 10. évfolyamon tanultak. Európa természetföldrajzáról az általános iskolai tanulmányok felelevenítése. Történelmi vonatkozások.

Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
1 perc	Diavetítés indítása	Classroomba feltöltött link megnyitása			A diasor akkor látványos, ha a megtekintő a present gombbal elindítja a vetítést, ezt külön jeleztem.
5-10 perc	<i>Feladat</i>	Vaktérképes feladat az online seterra oldalon: Európa országainak felismerése.	A korábban tanult európai országok átisméltése, topográfiai kompetenciák fejlesztése.		A kitöltés százalékos pontosságát és az időeredményt közli az oldal, kértem a tanulóktól, hogy eredményüket kommentben írják a diavetítés megfelelő diájára. (A kommentek jelenleg nem elérhetőek a Sutorin, az óra idejében aktívak voltak.)
1 perc	A tárgyalt országok elhelyezése Európában	Európa rendszerváltás előtti felosztása, a nyugati és a Keleti blokk országai térképen.	A világ felosztása, rendszerváltás.	Tankönyvi ábra Újgenerációs tankönyv 168. oldal 7.2. ábra	

5 p 40 mp	Lengyelország	Lengyelország nagyobb tájegységeinek, fontosabb városainak bemutatása térképen. Lengyel-középhegység és a Lengyel-Alföld kialakulása, adottságai főbb folyók Szilézia iparvidéke ásványkincsek, feketekőszén bányászat jelentősége Krakkó, Prága, Gdansk, Szczecin	Európa természet-földrajza. A tájegységek elhelyezkedése hasonló Németországhoz, az itt tanultakra hangzik el utalás. Koncentráció a történelem tantárgyhoz.	Saját videó Térkép: Középiszkolai földrajz atlasz	Hibajavítás: Budapest és Varsó népessége közel azonos, a film-ben ez tévesen hangzik el. A diavetítésben kommentek is elhelyezhetőek, a hiba javítását ide írtam.
3 p 33 mp	Lengyelország videó	A videó bemutatja az előzőekben tárgyalt tájakat ugyanolyan időrendi sorrendben, láthatjuk az említett városokat is.		Youtube videó	
3-4 perc	<i>Feladat</i>	Európa országainak árnyképeit kell felismerni learningapps feladatban.		Learningapps feladat	Learningapps, okosdoboz feladatokat használtam fel az online oktatásban az aktuális tananyag ismétlésére. Ezek gyorsan, egyszerűen megoldhatóak akár telefonon is

					(sok tanuló laptop nélkül, telefonon oldotta meg a digitális tananyagokat). A feladatok azonnali visszajelzést adnak a hibákról, és jelzik a jó megoldásokat. A megoldott feladatokról képernyőképet készítettek a tanulók, amiket a classroomba feltöltöttek, jelezve a feladat elvégzését.
3 p 57 mp	Csehország	Csehország nagyobb tájegységeinek, fontosabb városainak bemutatása térképen. A Cseh-medence és a Morva-medence adottságai, ásványkincsek Prága, Brno, Karlovy Vary kézműipar, üvegipar, autógyártás, söripar	Európa természet-földrajza. Koncentráció a történelem tantárgyhoz.	Saját videó Térkép: Középiskolai földrajz atlasz	A videók felvételekor mindazokat az információkat, amelyeket a későbbi feladatokban kérdeztem, be kellett illesztenem.
3 p 52 mp	Prága videó	Bemutatja a prágai óváros jellemző épületeit, a Károly-hidat és a Várnegyed, a prágai belváros nyüzsgő életét.		Youtube videó	

3 p 14 mp	Szlovákia	Szlovákia nagyobb tájegységeinek, fontosabb városainak bemutatása térképen. Az Észak-Nyugati-Kárpátok szerkezete, részei. A felvidéki magyarság, Csallóköz.	Európa természet-földrajza.	Saját videó Térkép: Középiskolai földrajz atlasz	
2 p 26 mp	Szlovákia videó	Az Észak-Nyugati-Kárpátok szépségeit bemutató rövidfilm.		Youtube videó	
3 p 43 mp	A Duna-delta videó	A videóhoz rövid leírás a deltavidékről.		Youtube videó	
6 p 25 mp	Románia	Románia nagyobb tájegységeinek, fontosabb városainak bemutatása térképen. A Keleti-Kárpátok és a Déli-Kárpátok részei, szerkezete, a Kárpátokon túli területek részei. Brassó, Bukarest az Erdélyi-medence és Külső-Erdély városai ásványkincsek többször felvettem, mire	Európa természet-földrajza.	Saját videó Térkép: Középiskolai földrajz atlasz	A Sutori alkalmazásban hangfile és videofile is beilleszthető. A videókat azonban 3 perc hosszúságúra kellett terveznem, nagyobbakat nem engedett feltölteni az oldal. Mindegyik filmet többször felvettem, mire

					sikerült a megfelelő hosszúságot és tartalommenyiséget elérnem. A nagyobb országok esetében, mint Lengyelország és Románia két részletben vettem föl a filmeket, hogy minden beleférjen, amit szerettem volna elmondani.
2 p 27 mp	Bihar-hegység, Pádis, Csodavár videó	A videóhoz rövid leírás a dián. Az Erdélyi-szigethegység egyik része, a Bihar-hegység látnivalóit bemutató film.		Youtube videó	
2 p 28 mp	Retyezát Nemzeti Park videó	A Dél-Kárpátok egyik legmagasabb tömbjének természeti értékeit bemutató film.		Youtube videó	
2 p 18 mp	Gyilkos-tó és Békás-szoros	A videóhoz rövid leírás a Gyilkos-tó kialakulásáról.		Youtube videó	
kb. 5 perc	<i>Feladat</i>	Lengyelország, Csehország, Szlovákia és Románia néhány társadalom- és		Learningapps feladat	

		gazdaságföldrajzi jellemzőjének csoportosítása, az eddig tárgyalt tananyag részösszefoglalása.			
2 p 39 mp	Bulgária	Bulgária nagyobb tájegységeinek, fontosabb városainak bemutatása térképen.		Saját videó Térkép: Középiskolai földrajz atlasz	
2 p 43 mp	Bulgária videó	Bulgária tájait, természeti szépségeit, tengerpartját, fővárosát bemutató film.		Youtube videó	
3-10 perc	<i>Feladat</i>	Néhány tárgyalt város ikonikus épületének képét, nevét kell párosítani a várossal. Prága: aranyművesek utcája, Orloj, Krakkó: Posztócsarnok, Pozsony: vár, Bukarest: a Parlament épülete, Szófia: Alexander Nyevszkij Székesegyház.	A városokkal kapcsolatban a korábbi videóknak megjelennek az épületekre vonatkozó információk.	Learningapps feladat	A feladatban az épületek képéhez rövid videók is megnyílnak, ezek megnézhetőek. Ide 1-2 perces rövid filmeket választottam illusztrációknak. Megoldásának hossza attól függ, hogy megnézi-e a tanuló a filmeket.
5-10 perc	<i>Feladat</i>				

		Vaktérképes feladat az online seterra oldalon: Európa fővárosainak felismerése.			
kb. 2 perc	Fórum	Utolsó dia. A diavetítéshez kommenteket kértem.			

Oktatási segédanyagok

Sutori diavetítem:

<https://www.sutori.com/story/kelet-kozep-europa-orszagai--jgRUBHP56bngdr65VzzyFnWq>

A diavetítésbe beépített elemek:

Európa országai vaktérképes feladat:

<https://online.seterra.com/hu/vgp/3007>

Lengyelország videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=YCelqmkxMs>

Országok árnyképei learningapps feladat:

<https://learningapps.org/display?v=paeecsdun2o>

Prága videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=ffxGB2j9ADo>

Szlovákia videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=4M3vqzAM6ao&t=46s>

A Duna-delta videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=KSQ2Z8cUgqs>

Bihar-hegység, Pádis, Csodavár videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=Wo4BFDL8XDE>

Retyezát Nemzeti Park videó:

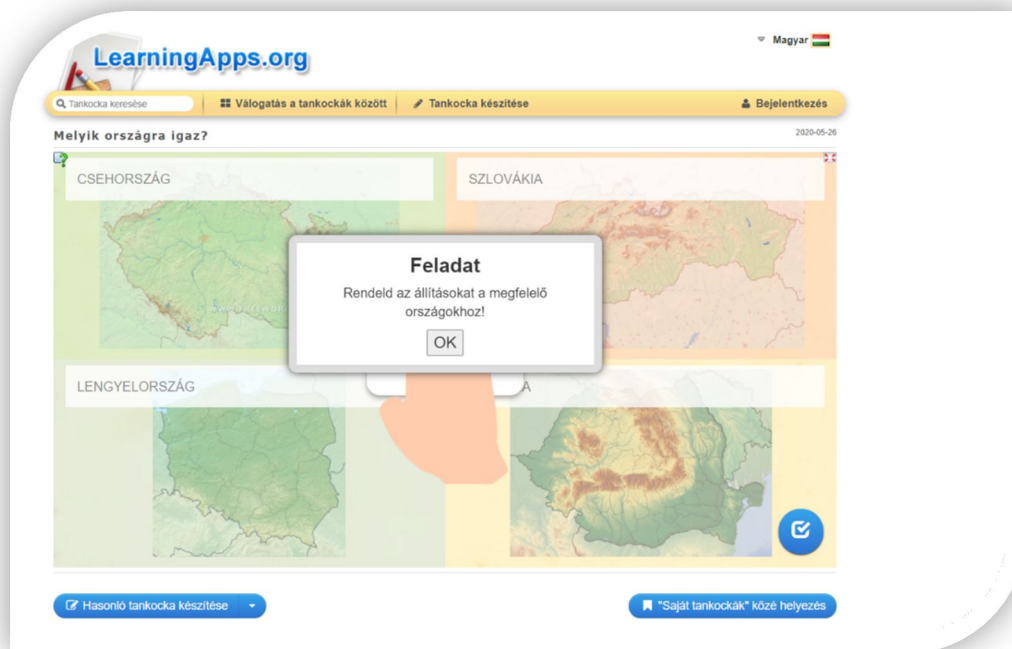
<https://www.youtube.com/watch?v=wfbkVyHTCfc&t=13s>

Gyilkos-tó és Békás-szoros videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=Em1NLwYFSY4>

Melyik országra igaz? csoportba rendezés learningapps feladat:

<https://learningapps.org/display?v=pe28c3q5c2o>

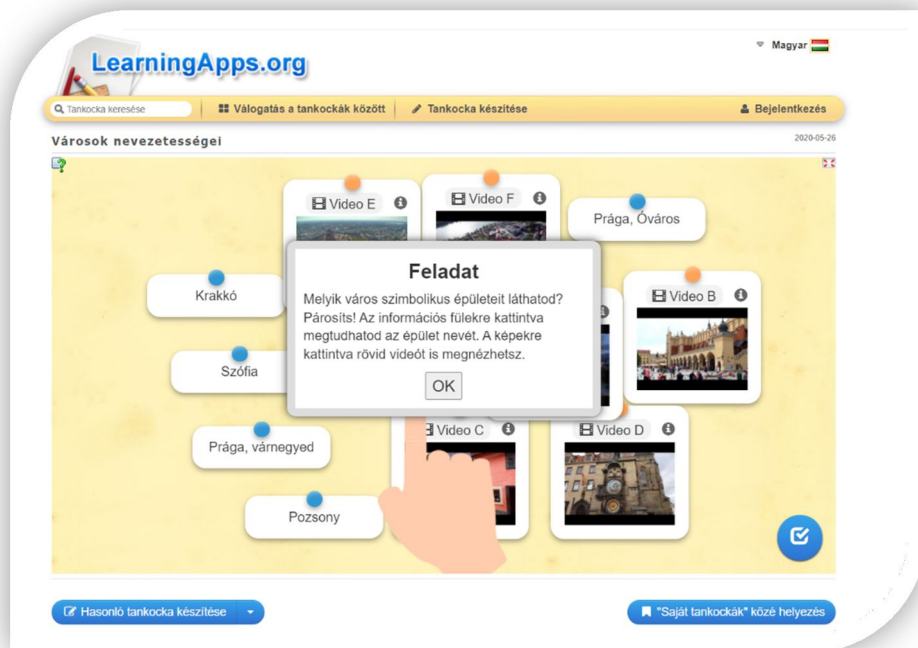

Bulgária videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=ikQDAR8-DKI>

Városok nevezetességei learningapps feladat:

<https://learningapps.org/display?v=pt384gcda20>

Európa fővárosai vaktérképes feladat:

<https://online.seterra.com/hu/vgp/3051>

A MÚLTRÓL A JELENNEK

Csepleő Cecília:

„Azokért, akiket megöltek, azoknak, akik megmaradtak” (Gergely Anna)

Rezümé

Projekttem témája a Székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium és Általános Iskola (volt Boldog Árpádházi Margit Leánygimnázium) izraelita vallású leánytanulóira való emlékezés, akik a holokauszt során veszítették el az életüket. Célom az volt, hogy a diákokkal olyan emlékfilmert hozzunk létre, ami iskolánk tanulóihoz közelebb tudná hozni az áldozatok személyét és történetét, hogy a holokausztra való megemlékezés ne csak egy „átlagos versmondós” műsor legyen, hanem olyan alkotás legyen, ami egyszerre megrendít és elgondolkoztat.

Az antiszemitizmus olyan jelenség, ami a mai napig jelen van a világban. A történelemből tudjuk, hogy ennek milyen következményei lehetnek – és vannak – a mai napig is, és hányan veszítették – és veszítik életüket – vallási, faji és nemzeti hovatartozásuk miatt. Különösen fájó az, amikor gyermekek az áldozatok, mert nekik lehetőségük sem volt arra, hogy valóra váltsák álmaikat, mert egy önkényuralmi rendszer likvidálta őket. A projekt célja tehát az emlékezés, és a társadalmi felelősségvállalásra, toleranciára nevelés.

A projekt/emlékfilm témája, a téma relevanciájának indoklása

Különösen fájó az, amikor gyermekek az áldozatok, mert nekik lehetőségük sem volt arra, hogy valóra váltsák álmaikat, mert egy önkényuralmi rendszer likvidálta őket.

A projekt célja tehát az emlékezés, és a társadalmi felelősségvállalásra, toleranciára nevelés.

A projekt célcsoportja

Előzetes ismeretekre minden esetben szükség van, ezért az általános iskola 9. évfolyamától javasolt a középiskola 12. évfolyamáig.

Mivel jelen esetben egy emlékfilm készítéséről van szó, ezért célszerű kiválasztani azokat a diákokat, akiket legalkalmasabbnak érzünk a feladat elvégzésére.

Fejlesztendő kompetenciák

A tanulás kompetenciája: a történelmi információk, dokumentumok keresése, feldolgozása, rendszerezése és a következtetések levonása révén fejleszthetjük a tanulók a tanulási kompetenciát.

Kommunikációs kompetenciák: a források, dokumentumok feldolgozása során a diákok a szövegértését, valamint a felmerülő történelmi problémákról való beszélgetés során a kommunikációs készségüket is fejleszthetjük.

Digitális kompetenciák: a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: a történelmi források és interpretációk mérlegelésével fejlődik a diákok elemző, problémamegoldó gondolkodása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanulóban a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával tudatosulhat, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek, és értékelheti a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: a történelem tanulása során lehetősége nyílik arra, hogy egyéni kreativitásán keresztül mutathassa be egy adott történelmi kor pillanatait.

<i>Miért értékes ez a projekt?</i>	Mert, az élménypedagógia módszerével dolgozik együtt a tanár és a diák. Mert, személyesebbé teszi a holokauszt áldozataira való emlékezést. Mert, ösztönzést adhat a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre. Mert az elkészült emlékfilm a diákok saját alkotása, mely hiteles forrásokra támaszkodva, de egyéni szempontból mutatja be a holokauszt áldozatait.
Hogyan, mire alkalmazható a megszerzett tudás?	Az egyéni felelősségvállalásra és toleranciára nevelésre. Az erkölcsi nevelésre, hogy nem felejthetjük el az áldozatokat, az emlékek ápolása, megőrzése közös feladatunk.
Hogyan illeszkedik a NAT célokhoz?	A projekt teljesen NAT kompatibilis, hiszen a projekt célja egyezik a NAT célkitűzéseivel: erkölcsi nevelés, hazafiasságra nevelés, állampolgárságra, demokráciára nevelés.

Kapcsolódó műveltség-területek	Magyar nyelv és irodalom Történelem Állampolgári ismeretek Mozgóképkultúra és médiaismeret Digitális kultúra
Milyen információkat dolgozunk fel?	zsidótörvények következményei deportálás koncentrációs tábor gyermekholokauszt helytörténeti ismeretek
Módszertan	
Milyen tanulásszervezési eljárásokat és munkaformákat alkalmaz? Indoklása:	Csoportmunka: ennek keretében történik a források, dokumentumok kutatása, megbeszélése. Helytörténeti séta: az izraelita temető megtekintése Egyéni munka: holokauszt témájú könyvek olvasása, majd ismertetése Filmkészítés
Produktum	

1. Helytörténeti kutatás az izraelita temetőben – az emlékfilm egyik előzménye	https://hu-hu.facebook.com/raoul.hajjim.1/videos/150787663035234/
2. Emlékfilm születése	https://www.telekiblanka.hu/wallenberg-nyoman-2-helyezest-ertek-el-telekisek

A projekt bemutatása

Bevezetés: A projektünk – az emlékfilm születése – valójában egy versenyen való részvétel eredményeként született meg. Három 9. osztályos diákomat beneveztem a „Wallenberg nyomában” című versenyre, melynek egyik feladata egy kisfilm készítése volt: *„Egy minimum 3, maximum 5 perces film készítése a vetélkedő bármely kérdéskörével kapcsolatosan, amelynek bemutatására a regionális elődöntőn kerül majd sor. A technikai minőséget a zsűri nem értékeli.”*²⁴ A tanulókkal még a verseny elején megbeszéltem, hogy mindenképp olyan filmet készítsünk, ami valamilyen módon kötődik Fehérvárhoz és a mi iskolánkhoz. Továbbá még egy kikötésem volt: gyerekekről szóljon. Tanítványaim partnerek voltak a kezdeményezésemre, így kezdtünk bele egy nem hétköznapi feladatba: állítsunk emléket a Teleki Blanka Gimnázium és Általános Iskola jogelődjének, a Boldog Árpádházi Margit Leánygimnázium elhurcolt izraelita vallású leánytanulóinak, akik a holokauszt során veszítették el az életüket, vagy vált bizonytalanná a sorsuk.

²⁴ <http://www.wallenbergegyesulet.hu/> A vetélkedő meghirdetőinek fő célja: a magyarországi zsidó-nem zsidó együttélés és a holokauszthoz vezető út bemutatása, az ártatlanul üldözött és meggyilkolt magyar állampolgárok helyi életének és szenvedéseinek megismerése, hogy a vészidőszak emléke fennmaradjon és egyre inkább a nemzeti emlékezet részévé váljon. A veszteségek megismerése, melyet a vészidőszak okozott az ország számára. Fontosnak tartjuk ezen konfliktusok jelenre vonatkozó hatásaival való foglalkozást is. Mindezek szellemében a vetélkedő kérdéskörei: antiszemitizmus, embermentés, rasszizmus, xenofóbia, tolerancia, szegénység, Trianon és következményei. (Letöltés ideje: 2020. október 30.)

A projekt megvalósításának menete:

A film elkészítését komoly kutatómunka előzte meg. (2019. december elején kezdtük el felvázolni a körvonalat, hogy miről is szóljon az alkotásunk, és a film bemutatására 2020. január végén került sor.) Fontosnak tartottuk a történelmi hitelességet, ezért tudatosan törekedtünk arra, hogy minél pontosabb forrásokból, dokumentumokból tájékozódjunk, és ahogy egyre jobban sikerült feltérképeznünk iskolánk volt izraelita származású tanulóit, úgy kezdett el egyre világosabbá válni számunkra, hogy mi legyen a videónk koncepciója. A következőkben, 12 lépésben foglalom össze azt az utat, amit végigjártam tanítványaimmal a kutatás kezdetétől a film bemutatásáig mindössze két hónap alatt.

A KUTATÓMUNKA LÉPÉSEI:

1. lépés: A helyi könyvtár felkeresése, dokumentumkeresés és forráselemzés

A székesfehérvári Vörösmarty Mihály Könyvtárban bukkantam rá egy nagyon fontos dokumentumra, *Gergely Anna: A székesfehérvári és Fejér megyei zsidóság tragédiája*²⁵ című művére, melyet a tanulóim kezébe adtam. Ebből a könyvből rendkívül sok – számunkra nagyon hasznos – dolgot tudhattunk meg a Fejér megyei zsidóságnak történetéről, a holokauszt előzményeiről, a fehérvári gettóról, a deportálásokról, az elhunytakról és a túlélők hazatéréseinek körülményeiről. Ami kulcsfontosságú lett számunkra, az a könyv végén található *Névjegyzék* volt, ami a fehérvári áldozatokat sorolta fel.

2. lépés: Az iskolai dokumentumok felkutatása, és az izraelita származású tanulók névsorának összegyűjtése

A kutatásunk következő állomása tehát az iskolai évkönyvek felkutatása volt. A gyerekek felosztották maguk között az 1938-44-es Árpádházi Boldog Leánygimnázium évkönyveit, és kigyűjtötték az összes izraelita származású tanulót, majd a névsort összevetették a Gergely Anna-féle könyvben lévő áldozatok névsoraival, és így a következő megállapításra jutottak:

- 15 tanuló Auschwitzban veszítette életét
- 2 tanulóról csak annyi derült ki, hogy oda deportálták őket
- Dachauban 1 diák halt meg
- 76 tanuló sorsa bizonytalan
- 4 lánynak sikerült túlélnie a borzalmakat, ebből 3 tanulónak hamis keresztlevéllel sikerült megmenekülnie
- Auschwitzban veszítette életét Dr. Boros István okleveles rabbi is, aki a Leánygimnázium tanára volt.

3. lépés: A székesfehérvári izraelita temető meglátogatása

A következő lépésünk az izraelita temető meglátogatása volt. Sajnos a sírkert eléggé elhanyagolt állapotban volt, de itt is hatalmas felfedezésben volt részünk: megtaláltuk iskolánk két tanulójának is az emlékhelyét. Erről is készítettünk egy rövid beszámolót, melyet a Facebook oldalunkra is feltöltöttük: *„Kint jártunk a Székesfehérvári Izraelita Temetőben, ahol rengeteg megrendítő dologra bukkantunk. Iskolánk nem egy tanulójának volt itt síremléke, sokszor a családjukkal együtt. Az az állapot, ami a sírkertben uralkodik elkeserítő. Romos, ledöntött síremlékek, gondozatlan sírok, fűvel benőtt halmok*

---

²⁵ Gergely Anna: A székesfehérvári és Fejér megyei zsidóság tragédiája 1938-1944, Vince Kiadó KFT. 2003

mindenütt. Az egyik legmeglepőbb az volt, amikor kiderült, hogy az egyik szépen kidolgozott mauzóleumot kerékpártárolónak használták. Ezzel a látogatással kapcsolatban szeretnénk megosztani ezt a videót, úgymond tájékoztató jelleggel.” ²⁶ <https://hu-hu.facebook.com/raoul.hajjim.1/videos/150787663035234/>

4. lépés: A film forgatókönyvének megírása

Ez a lépés volt a legnehezebb, hiszen a diákok fejében sok dolog kavargott, és le kellett tisztázni, hogy a sok ötlet közül melyik az, ami mindenki számára elfogadható.

A forgatókönyv megírásában a diákok szabad kezet kaptak, számomra csak néhány kikötés volt:

1. Nem lehet benne durva, erőszakos jelenet.
2. Gyerekekről szóljon.
3. Ne látszódjon az arcuk.

Ahogy korábban már említettem, a tanítványok elfogadták az általam hozott kritériumokat, és nekifogtak az alaptörténet felvázolásának: Egy zsidó és egy nem zsidó kislány barátságának bemutatása, mely a zsidótörvények bevezetése után megszakadt, és a zsidó gyermek elhurcolásával ér véget. Megegyeztünk abban is, hogy filmünkben nem lesznek párbeszéddek, és hogy fekete-fehér formátumban fogjuk elkészíteni.

5. lépés: A szereplők kiválasztása – tanulók felkészítése – szülők tájékoztatása

A projektünk olyan fázisa következett, amelyben most én kerültem előtérbe, mint tanár, hiszen olyan szereplőket kellett kiválasztani, akik alkalmasak voltak arra, hogy egy dokumentum jellegű filmben szerepelhessenek. Osztályfőnökként adott volt, hogy a saját osztályomat (7. évfolyamos gyerekekről volt szó) kérem fel a statiszta, és a főbb szerepekre, hiszen jól ismerem őket és adottságaikat. Még egy szempont miatt esett rájuk a választásom: velük már több alkalommal beszélgettem a holokausztról, tartottam nekik osztályfőnöki órát is ebben a témában, így a tanulók felkészítése sem okozott nehézséget. Ismertettem velük a film célját: emlék- és dokumentumfilm jellegét, majd felkértem két kislányt az osztályból a főbb szerepek eljátszására, a többiek pedig statiszta szerepre.

---

²⁶ <https://hu-hu.facebook.com/raoul.hajjim.1/videos/150787663035234/> Az izraelita temető bemutatása és a jelképek magyarázata a diákok által (Letöltés ideje: 2020. 10.30.)

Természetesen mindez a szülők bevonásával történt, igazgatói engedéllyel írtam levelet a szülőknél, melyben tájékoztattam, hogy egy holokauszt emlékfilm forgatására készülünk, melyben a gyerekek statisztaszerepet töltenek be, és a felvételen nem fog látszódni a kisdíákok arca. A filmforgatáson való részvételt nem tettem kötelezővé, illetve tiszteletben tartottam, hogy ha valamelyik család nem engedte el a gyermekét. (34 tanulóól mindössze csak 1 gyermek nem vett részt a filmben.)

6. lépés: A filmkészítők bemutatkozása, találkozás az osztállyal

Úgy gondoltam, hogy jó lenne, ha még a forgatás előtt találkoznának a gyerekek a felsőbb éves diákjaikkal, akik a forgatókönyvet írták. A rendező diák ismertette a koncepciót, és lehetett tőle kérdezni a filmmel kapcsolatban. Letisztáztuk a feladatokat, és azt, hogy ki mit fog majd csinálni: lesznek katonák, lesznek gettóba vonuló gyerekek, illetve a zsidó kislány, a barátnője, és osztálytársai.

Megkértük a gyerekeket, hogy a forgatás napjára készítsenek batyut, amit majd magukkal visznek jelképesen, valamint az öltözetük egy kicsit visszafogottabb legyen a korhú hatás miatt.

7. lépés: Az eszközök, ruhák, cipők beszerzése

A projektfelelős diákjaikkal olyannyira magukénak érezték a feladatot, hogy családjaikkal bevonásával korabeli öltözetet is szereztek: így lett fontos szerepe a cipőknek, kabátoknak, a Dávid-csillagnak, de még a fegyvereknek is.

8. lépés: A filmforgatás

A filmforgatás helyszíne: a székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium és Általános Iskola Budai úton lévő épülete és udvara volt, valamint az iskolának a legrégebbi terme, amiben korhú iskolai padok vannak a mai napig is.

A négy perces videó jeleneteinek felvétele több mint 4 órát vett igénybe, mi magunk sem gondoltuk volna, hogy ennyi időt igényel a forgatás.

A film főbb jelenetei a következők voltak:

- A zsidó kislány és a barátnője boldogan megy iskolába, amikor találkoznak, összeölelkeznek. A zsidó kislány jó módúságára utal, hogy biciklivel jön, csinos kabátja van.
- Az osztálytársai szeretik, körbeveszik, nem érződik az antiszemita légkör.

- A zsidó kislány egyszerűbb öltözetben érkezik iskolába, futva, sárga csillaggal a kabátján.
- Barátnője nem üdvözlöi már, az osztálytársai hátat fordítanak neki.
- Az antiszemitizmus légköre megjelenik az osztályteremben: a zsidó kislány helyét elfoglalják, a legjobb barátnője elgáncsolja, és a terem legvégébe kullog megszegyenülten.
- Az iskolába a náci katonák zsidókat keresnek. Betörnek az osztályterembe és kirángatják az izraelita vallású tanulót, majd a többi zsidó gyerek közé taszítják, akiket deportálásra küldenek.
- Megfosztják őket utolsó vagyontárgyaiktól is...

9. lépés: A vagon

Mivel a filmben utalunk a deportálásra, következő utunk a vasútállomás volt. Erre a feladatra azért vagyok nagyon büszke, mert a diákok teljesen egyedül intézték el, hogy egy korhű vagonot fotózhassanak.

A fehérvári vasútállomáson megkeresték az állomásvezetőt, és megkérték, hogy esetleg tudna-e egy olyan szerelvényt mutatni, amelyet a deportálás során használtak. A szakember elvezette őket egy eldugott mellékvágányra, és ott találták a képen is látható marhavagont.

10. lépés: A film „második része”

Videónk második felében a tényleges megemlékezést tűztük ki célul: „A Székesfehérvárról elhurcolt gyerekek száma körülbelül 160 lehetett. Közülük senki sem kerülhetett haza élve.”²⁷

²⁷ Gergely Anna: A székesfehérvári és Fejér megyei zsidóság tragédiája 1938-1944, Vince Kiadó KFT. 2003 In: 8. A tisztogatási akció második fázisa: gyűjtőtáborok létesítése, 170.p.

A következő filmkockákban a kutatásunk eredményét közöltük, hogy a mi iskolánkba járt diákok közül ki hol halt meg, kik menekültek meg, és kiknek lett a sorsa ismeretlen. Ezekhez a már korábban megemlített dokumentumokat használtuk fel forrásként.²⁸

11. lépés: A film vágása – összerendezése

Miután elkészítettük a filmjeleneteket, meg kellett vágnunk az egyes részleteket. Közösen beszéltük meg a diákokkal, hogy hol, mikor, hányadik másodpercnél legyen majd a vágás. Kialakítottuk a megemlékezés szövegének a sorrendjét és a képeket, és mindezt leírtuk egy lapra, mivel a tényleges vágást egyik kollégám (Pauska Péter tanár úr) készítette el, és az ő ötlete volt, hogy a film zenei aláfestése Yann Tiersen: Sur le fil zenéje legyen.²⁹ Kétségtelen, hogy ez a zene hozzájárult ahhoz, hogy a kisfilmünknek drámaibb hatása legyen.

12. lépés: A film bemutatása

A film „premierjére”³⁰ a Wallenberg versenyen került sor. Azt hiszem, azt a pillanatot egyikőnk sem tudja elfelejteni, mikor dobogó szívvel felkonferáltuk a filmünket. A várakozás percei, a döbbenet percei...mély csend az utolsó ütemek után...és kirobbanó tapsvihár a közönség és a zsűri részéről. Nagyon nagy dicséretet kaptunk, sok gratulációt. Úgy érzem, sokak szívét megérintette a gyerekek alkotása. (<https://www.telekiblanka.hu/wallenberg-nyoman-2-helyezest-ertek-el-telekisek>) A produkciót levetítettem az összes általam tanított osztályban, az osztályom szülői értekezletén is. Minden téren és korosztályban ugyanazt a reakciót váltotta ki az alkotásunk: először döbönt csend, néhány elmorzsolts könnycsepp, és hatalmas taps...

---

²⁸ Árpádházi Boldog Leánygimnázium évkönyvei az 1938-tól 1944-es tanévekig.

²⁹ Yann Tiersen: Sur le fil <https://www.youtube.com/watch?v=xmuTWHb98WI&feature=youtu.be> (Letöltés ideje: 2020. 10. 31.)

³⁰ <https://www.telekiblanka.hu/wallenberg-nyoman-2-helyezest-ertek-el-telekisek> (Letöltés ideje: 2020. nov. 1.)

A FILM REJTETT SZIMBÓLUMAI

Talán a nem szakértő szemeknek is feltűnhetett egy-két dolog a filmben, melynek üzenet értéket szántunk.

1. Az arcnélküliség arra utalt, hogy nem ismertük az áldozatokat személyesen, így minden olyan gyermek, aki a holokauszt során veszítette életét, behelyettesíthető ebbe a történetbe.
2. A jómódú öltözet és a bicikli a gazdagságra, majd annak elvesztése a hatályosan életbe lépő zsidótörvényekre utal. (A zsidóknak le kellett mondani vagyontárgyaikról, közlekedési eszközeikről is.)
3. A sárga csillag, vagy más néven Dávid-csillag viselése kötelező lett minden zsidó származású embernek, így Magyarországon is az 1944-45-ös években. A csillagot jó látható helyen kellett viselni, és a méretének minimum 10x10 cm-nek kellett lennie. Azokra a zsidókra, akik nem viselték a csillagot, pénzbírságot vetettek ki, vagy szélsőséges esetekben agyon is lőhették őket.
4. A sárga csillag egyszerre jelentett elszigeteltséget és megalázottságot is, – ezt a filmben a fokozatos kirekesztéssel, osztálytermi agresszióval jelenítettük meg.
5. Gettósítás: a filmben az a jelenet, amikor a gyerekeket egy ráccsal elzárt területre kergették, ahová még magukkal vihették személyes kis dolgaikat.
5. Deportálás kezdete: a gyerekeknek meg kell válniuk utolsó kincseiktől is.
6. Deportálás: a vagon szimbolizálja a műben.

A FILM UTÓÉLETE

Pályázatra készült, de több lett annál. Nagyon szeretttük volna, ha 2020. április 16-án a holokauszt magyarországi áldozatainak emléknapján az iskolai közösségünknek is lejátszhattuk volna a filmet, hogy diáktársaink is megtudják, milyen szomorú titkokat is őriznek ezek a falak. Sajnos a koronavírus járvány közbeszólt, így a megemlékezés ebben a formában elmaradt. A honlapon megtalálható a kisfilm, de **úgy érezzük, fontos lenne tudni mindenkinek az előzményeket is, hogy mi vezette a három diákot arra, hogy emléket állítson a holokauszt gyermekeinek. Így a filmünk még nincs befejezve, lesz folytatás**, és bízunk benne, hogy megtaláljuk a módját annak, hogy minél szélesebb körben ismerjék meg iskolánk áldozatainak nevét.

A távlati célok között szerepel még egy gondolat: talán a saját filmünk elkészítésével másokat is buzdíthatunk arra, hogy végezzenek kutatásokat a saját iskolájukban, környezetükben, hogy ők is emléket állíthassanak a saját mártírjaiknak.

Reflexiók, vélemények

Elsőként a három alkotó diákom véleményét, gondolatait idézném, hogy ők hogyan készültek a filmre, és milyen érzéseket váltott ki belőlük, amikor összeállt a nagy mű.

T.G. 10. B osztályos tanuló:

„Amikor értesültem róla, hogy a verseny feladatai között lesz egy filmforgatása is (még ha csak egy pár perces felvételtől volt is szó), kissé megilletődtem, hiszen még életemben nem csináltam ilyet, és nagyon nagy kihívásnak tűnt. (A forgatókönyv megírása, ötletelés, hogy valami teljesen újat kell kitalálni....) De amikor valójában nekiálltunk, elkezdtem úgy tekinteni rá, mint egy leküzdendő akadályra. Amikor elkészült a forgatókönyvünk, és már csak az utolsó simítások voltak hátra, egyre jobban megtetszett az alkotásunk, és a forgatás napján már nagyon izgatott voltam. Vártam, hogy mi lesz belőle, hogy hogy fog sikerülni. Az ifjú színészpálcák aktívan, és ügyesen dolgoztak, és biztos vagyok benne, hogy nélkülük nem sikerült volna így a film. Maguk a jelenetek jók lettek, de önmagukban nem volt még olyan átütő erejük. De amikor egészében, az összevágás után megnéztük a filmet, hát, ledöbbsentem! Egyrészt magán a kisfilmen, hogy mennyire hatásos lett, másrészt, hogy mindezt nekünk sikerült elkészíteni.

*A videóhoz végzett kutatómunkánk megdöbbentő tényekre mutatott rá. **Az elhurcoltak száma, életkora – és az utóbbihoz kapcsolódóan – az, hogy a saját (!) iskolánkban is mennyi ilyesfajta eset volt annak idején, meg tudja lepni, és el tudja gondolkodtatni az embert.** Erre a legjobb példa a székesfehérvári izraelita temető bejárása volt. Az iskolánk évkönyveiből kigyűjtött nevek alapján kapcsolatot kerestünk, és találtunk is olyan sírfeliratot, amelyek azoknak az embereknek állítottak emléket, akiket elhurcoltak. Kettő személy a mi intézményünk tanulója volt a felsorolt mártírok közül... És igen, történelmi tény, hogy diákokat hurcoltak el, és gyilkoltak meg a holokauszt során, de **számunkra az még letaglózóbb, hogy ők olyan diákok voltak, akik pár évtizede ugyanazokat a folyókat járták, mint mi most.**”*

L. Z. 10. B osztályos tanuló: *„Bevallom, amikor megtudtam, hogy kisfilmet kell készítenünk a versenyre, nem voltam éppen elragadtatva. Úgy éreztem, nincs meg az ihlet, túl nagy fába vágtuk a fejszénket. Ha jól emlékszem, az alapötlet végül a Tanárnőtől származott, benne merült fel, hogy talán a saját iskolánkból is vannak áldozatai a holokausztnak, akiknek a személyét és sorsát kideríthetnénk. Ezen a ponton kezdtem el lelkesedni, mivel innentől az egész projekt személyessé vált.*

*Igazgatói engedéllyel hozzáférést kaptunk a régi évkönyvekhez, és a csapattársaimmal sok óra munka árán majdnem száz egykori izraelita diákot találtunk, akiket deportáltak. Ennél csak az volt döbbenetesebb, mikor a kutatómunka következő lépéseként egy, a Tanárnő által talált könyvből sokuk további sorsáról értesültünk. **Ezután látogattunk el a székesfehérvári izraelita temetőbe, ahol aztán meg is találtuk néhány mártír diáklány emléktábláját. Emlékszem, az egyiket egyedül fedeztem fel, a fagyott, elhagyatott sírkert egyik szegletében. Nem sokszor éreztem magam életemben annyira megrendülve, mint mikor felismertem a nevet a listánkról...***

*A forgatás maga szerintem a vártnál zökkenőmentesebben sikerült. Sok segítséget kaptunk, de ami nekem a legtöbbet jelentette, hogy a Tanárnő előtte felkészítette a diákjait (akik a kisfilm szereplői voltak) a holokausztról, és az egész témáról általánosságban. Ennek köszönhetően az osztály számomra szinte hihetetlen komolysággal és érettséggel állt a feladathoz. A forgatás napján már kora reggeltől gombóc volt a torkomban, féltem, hogy mivel teljesen amatőrként vágunk bele a dologba, az egész egy hatalmas kudarc lesz. Tévedtem. Véleményem szerint elég hamar belejöttünk, és **igazi csapatként tudtunk együtt dolgozni. Mindenki átérezte a téma hangulatát, mélységét, és ez összehozott minket. Eleinte kicsit sutáknak tűntek a különálló videók, de amint össze lett vágva a film és alákerült a zene, lenyűgözött az eredmény. Azt hiszem, bátran mondhatjuk, szívünk-lelkünk benne van ebben a néhány percben!***

*Összességében számomra a verseny és a forgatás is hatalmas élmény volt. **A legmélyebben az érintett, hogy hiába tudtam már eddig is elég sokat a holokausztról, most vált igazán személyessé. Korábban számtalanszor mentem már el a deportáltak emléktáblája mellett a városban, mégsem értettem igazán, mit is jelent rajta a szöveg. Nem volt elég kézzelfogható. A verseny idején már harmadik éve jártam ebbe az iskolába, de soha sem merült fel bennem, hogy innen is lehetnek áldozatok, pedig csak egy karnyújtásnyira volt tőlünk a döbbenetes igazság, majdnem egy egész évfolyamnyi tanuló tragédiája...***

K. I. B. 10.B osztályos tanuló:

*Tavaly részt vettem a Wallenberg nyomán című holokauszt témájú versenyen két osztálytársammal. Ez a téma egy olyan szégyenfoltja a történelemnek, ami joggal borzaszt el és zaklat fel mindenkit, mert olyan történt meg, ami emberek millióinak szenvedését és halálát garantálta, bármely jogos indok nélkül. Mint mindenki, én is hallottam erről már a verseny kiírása előtt, de nem ástam bele magam igazán. Annyira nem is izgatott, és semmi készletét nem éreztem, hogy ezt a kegyetlen emberírtást, és a körülötte lengő tömény fájdalmat mélyebben is taglaljam, és ezekkel saját magamat is sújtsam. A munka azonban nem volt gyászos és szenvedéssel átitatott, s ezt köszönhetem a csapatnak is, valamint a Tanárnőnek, és hogy elég széles körben tájékozódunk nem csak a zsidóüldözésről, hanem a vallási szokásaikról és életükről, mindennapjaikról. A kutatás szerintem izgalmas volt. **Még belegendolni is***

borzalmas és szívszorító, hogy velünk egyidős gyerekeket, – akik talán valamikor ugyanazokban a padokban ültek, és ugyanazokon a lépcsőkön és folyosókon mentek végig, mint mi -, elhurcolták, és a lehető legszörnyűbb körülmények között haltak meg. Sok könyvet és naplót néztünk meg, hogy sorsukat feltárjuk. A filmünk is ilyen témát kapott, és városunk izraelita temetőjét is meglátogattuk. Ott is forgattunk egy kisfilmet, és felkerestük kutatásunk azon alanyait, akik ott nyugszanak. A temető a maga módján nagyon bájos volt, más szempontból viszont a birtok végi lakókocsi, és a betört, biciklitárolónak használt kripták is sok mindent elárultak...

Talán a legnagyobb szervezést igénylő munkánk a filmünk volt. Az előbbieken említett kutatás is ide kapcsolódott. Nem mondom, hogy a forgatókönyv végül úgy alakult, ahogy szerettem volna eredetileg, de egy minden szempontból életképes koncepciót hoztunk ki belőle.

*A forgatás során – mivel elég amatőrök voltunk a műfajban – akadtak megmosolyogtató pillanatok. A színészeink nagyon jók voltak, lelkesek és szerintem jól tudták adni azt, amire hivatottak voltak. Sok helyi ötlet is keletkezett, és még a forgatást kiegészítve elmentünk marhavagont is fotózni a videó végére, ami pedig megint egy vicces kalanddá alakult. A forgatás után számomra még fejben nem állt össze a kép, és nem éreztem teljesnek a videót, de a zenével és a remek vágással jó kis film lett belőle. **A csapatunk és csapatmunkánk nagyon jó volt, és nem véletlen, hogy idén is több versenyen indulunk közösen.***

A KÉT FŐSZEREPLŐ KISLÁNY GONDOLATAI A FILMRŐL:

K. P. 8. D osztályos tanuló:

„Már a forgatás előtt is tudtam, hogy ez egy szomorú és komoly téma, és miután felvettük a filmet, ez még jobban tudatosult bennem, jobban át tudtam érezni az ebben a korban élők helyzetét. Az általam megszemélyesített karakter nagy elnyomásban és bánatban élhetett, mivel az osztálytársai és barátai kiközösítették őt. Amikor csak lehetőségük adatott rá ezt érzékeltették is vele. Rossz érzés volt megélni, hogy elgáncsolnak, ellöknek, de megnyugtató volt, hogy ez csak egy szerep, és nem valóságban történik meg velem. Megtisztelő volt, hogy én lehettem a főszereplő, jó érzés volt a filmben szerepelni, de nem tudtam teljesen azonosulni a szerepemmel, mivel szerencsére nem tudom milyen érzés kitesztottnak lenni. Azonban szomorú volt megtapasztalni, hogy valakinek így telhetek a mindennapjai...”

S. H. 8.D osztályos tanuló:

„Engem valójában nagyon megérintett a film, és az is, amikor ezt forgattunk, még úgy is, hogy forgatás közben többször elneveltük magunkat, csupán az öltözet vagy egy-egy nyelvbtlás miatt. Ettől függetlenül úgy éreztem, hogy teljes mértékben átadtam magam a szerepnek. Én a zsidó kislány barátnőjét játszottam, amit igazából nem is kellett játszani, hisz való életben legjobb barátnők vagyunk. Azok a jelenetek, amikor még kedvesen kellett viselkednünk, teljesen normálisnak tűntek, mert nagyjából

Így szoktunk egymáshoz viszonyulni, de amikor már távolodnom kellett tőle, az egészen rosszul esett (de ugye tudtam, hogy ez csak szerepjáték), mégis belegondoltam, hogy a holokauszt során mennyi ártatlan zsidó gyerekkel bánhattak ilyen embertelenül a saját barátai.

A filmforgatás nagyban befolyásolta a holokausztról való gondolkodásomat...Hihetetlen, hogy azok a gyerekek, nők, és férfiak min mentek keresztül, milyen szörnyűségeket láttak, és hogy milyen borzasztóan haltak meg. Elképzelni is nehéz, hogy velem egy korúakat megsemmisítő táborokba hurcoltak, majd megölték őket... Én úgy gondolom, hogy ez a film nagyon jól bemutatja egy zsidó gyerek elhurcolását, és akár többet is adhat mint egy szokványos megemlékezés, viszont engem sokkal jobban megfogtak azok a történetek, amikor pl. egy öregebb ember – aki esetleg tanúja volt ennek -, beszél az érzésiről és a történekről.”

TANÁRI REFLEXIÓ ÉS ÖSSZEGZÉS:

Ahogy a diákjaim is, én is nagyon izgultam, hogy vajon sikerül-e egy olyan filmet létrehozni, amivel ki tudjuk fejezni a korszak tragédiáját, amivel méltó emléket tudnánk állítani az eltűnt gyermekeknek.

Számomra ez a „munka” ismét bebizonyította azt, hogy milyen sokoldalúak, kreatívak tudnak lenni a diákok. Jó volt megtapasztalni az együttműködést, a közös gondolkodást, és azt is, hogy hogyan kössünk kompromisszumokat egymással. Hiszem és vallom, hogy tanárként lehet – és kell is – tanulni a tanítványainktól: pl. egyéni látásmódot, informatikai tudást, ötletességet.

Az osztályom kapcsán pedig jó volt látni azt, hogy egy közösségként álltak ki egy jó ügy mellett, hogy komolyan vették a szerepüket, legyen szó statisztákról, vagy a főszereplőkről. Úgy gondolom, hogy ettől a filmtől mindannyian mások lettünk, hiszen még ha csak „játéknak” tűnhetett is a forgatás, én láttam a diákok arcán, hogy amikor a gettósítás jelenetét forgattuk, és a „katonák” hajtották őket, bizony voltak rémült tekintetek. Megérintett az egyik kislány gondolata is, aki a filmben a mackóját ejtette el az erőltetett menet során: *„Jó volt egy filmben játszani, azonban érdekes érzés volt abba belegondolnom, mikor elejtettem a macit, hogy az akkori gyerekek talán soha nem láthatták viszont a saját kis kincseiket.”* (Cs.Zs., 8.D osztályos tanuló).

Megkérdeztem az egyik szülőt, akinek a gyermeke az erőszakoskodó katonát játszotta, milyen érzés volt benne ezzel kapcsolatban: *„Semmi rossz érzés nem merült fel bennem a filmmel kapcsolatban, örültem, hogy gyermekem részt vesz egy megemlékező videóban. Andris örült, hogy szerepelhet egy kisfilmben, a forgatás alatt viszont rossz érzés kerítette hatalmába, amikor ki kellett rángatnia a padból Petrát, vagy ahogy lökdösni kellett az embereket az utcán.”* (P.K.)

Ahogy korábban említettem, a szülői értekezleten is levetítettem a filmet. Ha két szóval kellene jellemeznem a hatást: **csend és könny** lenne a válasz.

„Csodálkoztam a film drámaiságán, nagyon komoly, elgondolkodtató, szívbemarkoló élmény volt számomra és örültem, hogy gyermekem részben átélheti, és ezáltal sokkal jobban megérti a holokauszt lényegét.” (P.K., szülő)

„Teljes mértékben felülmúlta a film a várakozásomat. Nem gondoltam volna, hogy ennyi idős gyerekek képesek elkészíteni egy "művészfilmet". Megérintett a cselekmény, és nagyon jó érzéssel nyúltak a készítőik az érzékenyítéshez. A szereplőket nézve NEM a lányomat és az osztálytársait láttam..., teljesen magával ragadott a film.” (T.Sz.,szülő)

TÖBB, MINT EGY SZIMPLA MEGEMLÉKEZÉS?

Kíváncsi voltam arra, hogy hogyan vélekednek mások erről a műről. Igyekeztem barátokat, kollégákat, ismerősöket, szülőket, régi és jelenlegi tanítványaimat bevonva arról tájékozódni, hogy vajon többet adhat-e egy ilyen emlékfilm a mai kor emberének, mint egy szimpla megemlékezés, és milyen érzéseket váltott ki belőlük a film megtekintése. Kérdéseimre a következő válaszok születtek:

„A személyes tapasztalat, ahogy a kutatómunka során eléjük kerülnek a tények, sokkal közelebb hozhatják hozzájuk a történelmet, művészeteket. A mai világunkban rendkívül fontos a csapatmunkában való közreműködés, erre is jó egy ilyen projekt.” (T.Sz., szülő)

„Azzal, hogy ők személyesen játsszák el a történelmet, mélyebben megmarad bennük az emlékezés, jobban átérzik és megértik, mi történt a 2. világháború idején.” (P.K., szülő)

„A film szerkesztési módja – arc nélküli szereplők, szavak nélküli cselekmény – fokozták a mondanivalót. Érezhető benne a feszültség fokozódása. Nálam elérte a célt, döbbenetet váltott ki és felzaklatott. Visszapergette bennem arról a korszakról szerzett korábbi ismereteimet. Újra csak hálát adtam sorsnak, hogy személyesen nem voltam részese ennek a megrázó történelmi időszaknak. Arról, hogy közelebb lehet-e hozni a mai kor gyermekéhez a történelmi megemlékezést, a kisfilmben résztvevő tanulók véleménye lenne a leginkább hiteles. Minden esetben nagyobb az érzelmi erő, hatás olyan esetekben, ahol személyes az érintettség. Itt a közös iskolapad, az egykori eseményben szerepet játszó közös épület, a főszereplő életkorának azonossága feltétlenül támogatja a mai kor gyermekének emocionális attitűdjét. A történelmi megemlékezések során a szerepjáték, amit eleinte a diák csak tényleg játéknak fog fel, olyan mély nyomot hagy a személyiségében, amire csak évek múlva döbben rá. A dramatikus játékkal történő ünnepi megemlékezések hatásáról még nem olvastam tanulmányt, de vallom, hogy miként egy színházi előadás kiváltja a nézőből a katarzist, így a tanulókra is remélhetően hasonló hatással lehet. Fontos tényező viszont a történelmi kor ismerete, illetve a tanulói gondolkodásmód érettségének és érzelmi intelligenciájának foka.”

(H.M-né., tanár, tanító)

„A Holocaust-téma iskolai feldolgozása, feltárása nemcsak módszertanilag nehéz feladat, de a befogadó lelkét is mélyen megérinti, ha valóban közel tud kerülni a témához. A második világháború eseményeinek máig vitatott, egyben vitathatatlanul tragikus története volt a zsidók üldözése, tömeges megsemmisítése. Felnőtt, érett elmével sem fogható fel igazán a Holocaust szörnyűsége, de gyermekfejjel még kevésbé az. A téma azonban kikerülhetetlen, a gyerekeknek meg kell ismerniük a történelmi tényeket. A ma élő ember számára talán soha nem érhető meg és érezhető át teljesen az, amit az elhurcolt emberek éreztek, átéltek. A tanulás és a megismerés egyik hatékony eszköze a tapasztalás. A Teleki Blanka Gimnázium és Általános Iskola növendékei az egykori diákok bőrébe bújva tapasztalhatták meg a felhőtlen barátság érzését, a kirekesztés és a kirekesztettség keserűségét, az elhurcolásban rejlő jogfosztottság, kiszolgáltatottság tragédiáját. Azt gondolom, hogy a mai gyerekekből az empátikus magatartás leginkább ezekkel a módszerekkel váltható ki: „Légy részese, éld át, tapasztalj!” Az iskola egykori tanulóinak felkutatása, sorsuk felidézése tovább erősítheti a diákokban az együtt érző magatartást. A filmet többször is megnéztem, és minden alkalommal nagy hatást váltott ki belőlem. Az arc nélküli megjelenítés a „veled is megtörténhet” érzését erősíti, könnyebben azonosulhatunk a történet szereplőivel. Az események gyors egymásutánja, a főszereplő helyzetének változása azt érzékelteti, hogy az életünk egyik pillanatról a másikra gyökeres fordulatot vehet. A leejtett maci a gyerekkor elvesztését is szimbolizálja, az egymásra dobált személyes holmik a szabadság, és vele együtt a személyiség elvesztését, a marhavagon a zsidókra váró biztos halált idézik fel számunkra. A film 4 percen sűríti össze mindazt, amit a Holocaust egy gyerek számára jelenthetett. Felkavaróan szókimondó, lényegre törő. A hatást erősíti a jól megválasztott zenei aláfestés. A film mindenképpen alkalmas Holocaust-téma iskolai feldolgozásának támogatására.” (F-né L.D. , általános és középiskolai tanár)

„A kisfilm mindenképpen túlmutat a korosztálytól elvárható vagy feltételezhető, történelmi reflexiót érintő készségeken. Filmes technikák segítségével érik el az alkotók, hogy egyszerre van jelen a történelmi visszatekintés motívuma, a dokumentumfilmszerűség, gazdag képi szimbólumvilág és a megjelenített időszakra jellegzetes elidegenedés. Mindezek mellett sejtetik, jelenkori fiatal felnőttek művéről van szó: – a szó szoros értelmében – a modern és az akkori kor cipőjébe behelyezkedve találkozik a jelenkori a megelevenített történelmi diáksággal az őket összekapcsoló keretben, a mindennapok iskolájában. Ezzel ki is jelenthetjük, igen, a történelmi megemlékezést hagyományos, frontális előadásmódokon kívül is és hathatósabban aktívvá tudjuk tenni ilyen és hasonló kreatív munkákon keresztül a fiatal korosztály számára. A film készítését könyvtári/levéltári kutatómunka is megelőzte, melyről a film végén számat is adnak, tehát nem önjelölt, mesterkelt dilettanciáról beszélünk, hanem átgondolt alkotómunkáról. A film a történelem internalizálásának, magunkévá tevésének egyik kiváló eredménye.” (T.A. nemzetközi kapcsolatok szakértő)

„Ez a kisfilm szerintem többet adott mint egy átlagos holokauszt megemlékezés, mivel megemlékezések nagyon hasonlítanak egymáshoz. Közelebb hozta kicsit hozzánk a holokausztot, megkönnyítette kicsit a megértését. Nagyon meghatott az alkotás, mert igazán visszahozta a régi időket, és mivel diáktársaim készítették (ismerős helyeken) belegondoltam abba, hogy akár ma is élhetnénk abban a korban. Eddig legtöbbször csak az áldozatok számát hallottam, ami borzasztóan nagy szám, ésszel felfoghatatlan. Belőlem azonban nagyobb hatást keltett az, amikor konkrét életokról emlékezünk meg. És büszkeség tölt el azért, mert diáktársaim ilyen szép kisfilmet készítettek.” (H.N.V., 11. évf. tanuló)

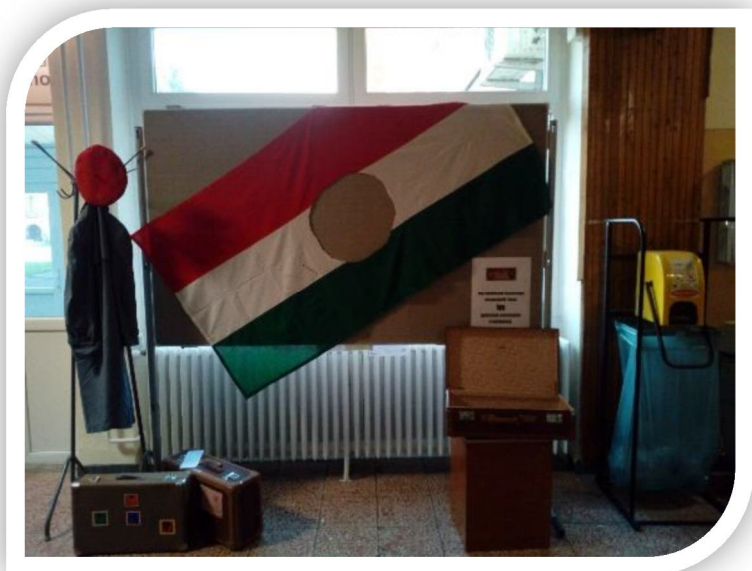
„Véleményem szerint ez a kisfilm többet ad, sokkal nagyobb hatást kelt, mint egy átlagos megemlékezés, mert közelebb hozza a diákok számára a holokauszt borzalmait. Az én szívemet is összeszorította, hogy a jól ismert gimnázium falai között történhetek ilyen események. Mert az ember hajlamos elhatárolódni, hajlamos becsukni a szemét, hogy ne kelljen elvesztenie a hitét az emberiségben, azonban ezen alkotás finoman felnyitja szemünket, és ráébreszt, hogy a magyar nép hagyta ezt megtörténni.

A film először kétségbeesett dühöt, majd fájdalmat váltott ki belőlem. Ahogy nem csak a közösség, de a barátnő is elárulta a zsidó lányt, pedig neki kellett volna kiállnia mellette. Aztán a leejtett játék, az ártatlan gyermekek elhurcolása, és végül a képek, a bizonyítékok, hogy nem egy messzi és megfoghatatlan történet volt a holokauszt.” (K.J., 11. évf. tanuló)

Azt gondolom, az emlékfilm elérte a célját: a régi tartalom új köntösbe öltöztetve, a személyességre, érintettségre támaszkodva tudja eljuttatni az üzenetet az emberekhez:

„Azokért, akiket megöltek, azoknak, akik megmaradtak.” (Gergely Anna)

Kalauzné Szabó Csilla – Hordós Andrea:
Ünnep – másképp

Rezümé

A pandémia, a Covid-járvány sok mindent megváltoztatott a mindennapokban, így az iskolai életünkben is. Augusztus végén nagy örömmel találkoztunk újra az iskola falai között mi, pedagógusok, de még ennél is nagyobb örömmel vártuk tanítványainkat. Készültünk, terveztünk, holott sejtettük, nem biztos, hogy minden úgy lesz, ahogy eltervezzük.

Iskolánkban még augusztus végén szoktuk megbeszélni, hogy nemzeti ünnepeinket melyik osztály vállalja el. 650 tanuló van, s nagy részük fiú. Az ünnepek a városi Művelődési Házban zajlanak egy osztály által összeállított műsorral. Mivel nem férünk be egyszerre a színházterembe, ezért kétszer kell előadást tartani.

Az, hogy az iskolai ünnepségnek mi legyen a témája, hogyan adjuk elő, a betanítása nagy feladat, s bizony sok osztályfőnök nem is meri vállalni a feladatot. S természetesen nem sikerül egyedül, ezért az osztályfőnök nagymértékben támaszkodik a magyar és/vagy történelem tanár segítségére. Most volt egy lelkes osztályfőnök, aki vállalta az október 23-i ünnepség megvalósítását, s ahhoz csatlakoztam történelemtanárként.

Teltek-múltak a hetek, s bekövetkezett az, amitől féltünk: nagyobb ünnepséget tartani nem lehet. Filmet nézni nem akartunk. Újra kell gondolnunk ezt a napot... ünnep legyen, méltó legyen, iskola falai között 24 osztálynak, fiataloknak szóló legyen... Így született meg az elhatározásunk, hogy csináljunk témanapot, ami a mi iskolánkban még nem volt. A vírus tehát megtanított minket valamire.

A projekt célcsoportja

A projekt keretében 650 tanulót és az iskolánk 60 pedagógusát szeretnénk megszólítani és közös tevékenységre hívni úgy, hogy az ünnep és a hangulat megjelenjen az iskola falai között, még úgy is, hogy nem jövünk ünneplőben. Fontos kitétel, ha nem tudjuk mi, szervezők az osztályfőnököket és munkaközösségeket megszólítani, az ügy mellé állítani, akkor nem beszélhetünk közös munkáról. Így mindenkit próbáltunk bevonni a folyamatba. Olyan feladatokat, tevékenységeket kell kitalálnunk, hogy az a tanulóknak megfelelő legyen 9. és 13. évfolyamon is, és meg is érintse őket 1956 szellemisége.

Fejlesztendő kompetenciák

A 2020-tól bevezetésre került új NAT alapján a projekt a tanulás kompetenciáit, a digitális kompetenciát és a kreativitás kompetenciáját hivatott fejleszteni.

A megszerzett tudás hasznossága

A projekt során a tanulók betekintést nyernek az 1950-es évek Magyarországaiba. „Megismerik a kommunista diktatúra főbb jellemzőit, s különbséget tudnak tenni a demokratikus és diktatórikus berendezkedések között.” (NAT 2020 – történelem) A tanuló információkat tud gyűjteni különböző internetes forrásokból, azokat alkalmazni tudja.

Kapcsolódás a NAT-tal

A 2020-as NAT egyértelműen hangsúlyt fektet az aktív tanulásra. „Az aktív tanulás a tanulónak a tanulási tevékenységekben történő részvételét hangsúlyozza. A tanulási tevékenység legfőbb célja olyan tanulói kompetenciák fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ismereteknek különböző helyzetekben történő kreatív alkalmazását. A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítik a tanulót a tanulási eredmények által kijelölt ismeretek megszerzésében, és ezen keresztül a kompetenciák fejlesztésében.” (NAT 2020) Számos pontos bizonyosodik be ez a projektünkben, hiszen közös munkálkodásra hívtuk tanulóinkat. Másrészt „Az iskoláknak tanítási évenként több olyan tanóra megszervezését ajánlott beilleszteniük a helyi tantervbe, amelyben több tantárgy ismereteinek integrálását igénylő (multidiszciplináris) téma kerül a középpontba, a tanóra céljának, tartalmának és megvalósítási módszereinek megjelölésével.” Ezt a napot most a szükség hozta, de természetesen a szakmai programunkban megjelenik ez a törekvés. A projektbe minden munkaközösséget igyekeztünk bevonni.

Kapcsolódó műveltség-területek

Magyar nyelv és irodalom

Történelem és állampolgári ismeretek

Szakmai területek: villamos ipar és elektronika, informatika, gépészet, közgazdaság

Technológia

Matematika

Idegen nyelv

Művészetek

Módszertan

Az előzetes feladatoknál az önálló és / vagy közös kutatómunka került a középpontba. A szabadulósobánál viszont az információk megkeresése, adaptálása osztályszinten történt IKT eszközök alkalmazásával.

A projekt leírása

Egy témanap előkészítése nagyon összehangolt munkát igényel. Szükséges a résztvevők elszántsága, tenni akarása, de szükség van egy vagy két olyan személyre, aki (k) az egész folyamatot koordinálják.

Jelen esetben két pedagógus volt a koordinátor. Számos estét ötleteltünk át, jegyzeteltük le a lehetőségeket, majd leültünk közösen megbeszélni, mit tudunk mi ebből megvalósítani a saját kereteink között. Amikor a konkrét tervezet megszületett, összehívtuk a munkaközösségek képviselőit, s interpretáltuk javaslatunkat. Ezt még több megbeszélés követte, hiszen mindenki hozzá tette a maga meglátását, ötletét. Így alakult ki a végső forgatókönyv, amit megosztottunk a tantestülettel és külön az osztályfőnökökkel, hiszen az osztályok előzetes feladatokat kaptak. Fontosnak tartottuk, hogy az információ több fórumon eljusson a kollégákhoz.

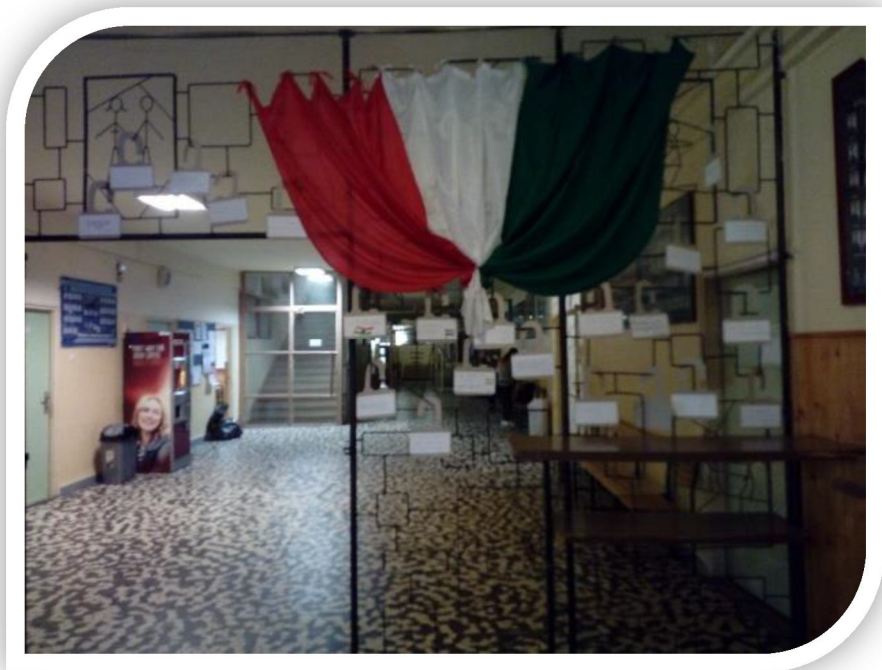
Fontosnak tartottuk azt is, hogy a tanulókhöz eljusson, így figyelemfelhívó plakátokat készítettünk az iskolába, illetve használtuk a közösségi felületeinket is, hogy minden tanulót meg tudjunk szólítani.

Így az alábbi terv született meg a témanapra:

- ráhangolódás az ünnepre dekorációval
- „lakat-fal”
- plakát-kiállítás és verseny
- hírek a rádióban
- szabadulószoza
- élőképek
- vendégórák
- nyeremények a szünetekben.

„Lakat-fal”

Az előzetes feladatok megszervezésével kezdtük a munkát, hiszen szeretnénk volna, ha a határidőt mindenki be tudja tartani. Az osztályoktól azt kértük, hogy egy, az 1956-os eseményekhez kapcsolódó idézetet válasszanak ki, ami lehet vers, sajtóban megjelent szöveg, méltatás, stb. Ezt az idézetet egy „lakatra” kellett ráírni. A lakatok papírból elkészítését egy osztály vállalta. A lakatokat összegyűjtöttük a megadott határidőre, majd a folyosón található vas-térelválasztóra akasztottuk föl, s máris egy kicsit megalapoztuk a hangulatot a „lakat-fallal”.

Plakát-kiállítás és verseny

Több osztály plakátok készítését vállalta. Ebben az informatika órák és tanárok voltak segítségünkre, illetve az angol szakmai nyelvórák is. Véletlenül 56 darab plakát készült. Amikor megnéztük a remekműveket, úgy döntöttünk, hogy a munkájukat mindenképp jutalmazni kell. Így plakát-versenyt hirdettünk, s az iskola közössége kiválaszthatta a neki-tetszőt, majd szavazatát leadhatta a szervező osztály által készített szavazólapon. Nagy sikere volt a plakátoknak. A tanulók megmutatták kreativitásukat, használták az internetet forrásként, s nem utolsósorban azt a tudást, amit informatika órán elsajátítottak.

A témapon sorra kerülő feladatok, programok előkészítése, megszervezése volt a következő feladatunk.

Hangulat – dekoráció az iskolában

Ezt a feladatot a magyar munkaközösség vállalta. Számos esetben a nemzeti ünnepeinken kirakjuk a paravánra a 13 aradi vértanú képét, vagy éppen a történelem tanár által innen-onnan letöltött, kinyomtatott, sokszor több éves képeket, s ezzel el is intéztük a dekorációt. Pedig fontos üzenetközlő szerepe van ennek is. Így a kolléganők lelkes munkája következtében már az iskola bejáratánál belecsöppenhattünk a forradalom hangulatába.

Villámkérdések a szünetekben

A szervező osztályban kijelöltünk két tanulót, akik kérdéseket írtak meg. Ezekkel a kérdésekkel járták szünetekben az iskolát, s a helyesen válaszolók apró tárgy-jutalmat kaptak. Mik voltak ezek? A szakmai munkaközösségek segítségével készített 56-os, lyukas zászló, (ez 3D-nyomtatóval készült, s nagy sikert aratott), gránát és töltény. (ez CNC segítségével készült.) Mindegyiknél komoly programot kellett írni ahhoz, hogy ezek valósággá váljanak. Ebben az elektronika és a gépész kollégák vettek részt, s segítették a gyerekeket.

Hírek a rádióban

A hírek összeállításához szintén tanulókat kértünk, akik lelkesen vállalkoztak is. Híreket szerkesztettünk, megkerestük a Szabad Európa Rádió szignálját, s miután megfogalmazzuk a híreket, a gyerekek felolvasták, s különböző effektek segítségével régies hangzásúvá tették. Már október 21-én elhangzott egy hír az iskolarádióban, hogy készüljünk a másnapra, majd október 22-én összesen hat alkalommal jelentkeztünk be iskolarádióon keresztül.

Vendégórák

Már az ünnep hetén is lehetett jelentkezni rendhagyó előadások meghallgatására. Ezeket osztályszinten lehetett kérni, hiszen a nagyobb csoportosulás nem engedélyezett jelen helyzetben. Az egyik lehetőség a közgazdaság munkaközösség által meghirdetett „Árak, gazdaság az 1950-es években” szintúgy érdekfeszítőnek mutatkozott, mint az általam meghirdetett „Az évszázad mérkőzése (6:3), és ami mögötte van”. Mindkettőt szívesen hallgatták az osztályok, ahova eljutottunk.

Élőképek

Az élőképek megvalósítását egy osztály vállalta magára osztályfőnökével és történelem szaktanárával. Ezeket az udvarra terveztük a két 20 perces szünetben. Október 23-a emblematikus eseményeit választották ki: tüntetők; a Petőfi-szobor; a Sztálin-szobor ledöntése; Nagy Imre a Parlamentnél; a gyűlölt címer kitépése; barikád.

Az osztály lelkesen kezdett el dolgozni. Utána néztek korabeli viseletnek, gyűjtötték a ruhákat. Történelemtanáruk megfestette pozdorjára Sztálint, csizmát szereztek, hogy valóban dőljön a szobor. Készültek a táblák 56-os jelszavakkal, megrajzolták a Rákosi-címert, amit később kitéptek a zászlóból. S közben kérdeztek, információkat gyűjtöttek, meséltek nekik otthon, megnézték a Tanú című filmet, s néha hitetlenkedve kérdezték: „Ez tényleg így történt?” „Tényleg ilyen volt a diktatúra?” S eljött a megvalósítás ideje: kiállni az iskola közössége elé, ez mindig nagy izgalommal jár mindenkinek. Elsőpró sikert arattak, amikor végigvonultak az iskola lépcsőin a jelszavakat skandálva; amikor megszólalt a Talpra magyar, s együtt kiáltották, hogy „Esküszünk, esküszünk, rabok tovább nem leszünk”; amikor a zászlóból kitépték a Rákosi-címert; amikor ledöntötték Sztálin szobrát, s csak a csizmája maradt a talapzaton; amikor Nagy Imre megszólalt a Parlament erkélyéről és a tüntetők kifejezték nem-tetszésüket, amikor úgy szólította őket: „Eltársak!”; s amikor fölépült a barikád, s mögötte a lelkes forradalmárok néztek szembe a szovjetekkel. Így felidéztek október 23-a legfontosabb pillanatait, a szereplők maguk átélték ezeket.

A nap folyamán a szünetekben a forradalommal kapcsolatos dalok szóltak, a kivetítőkön pedig korabeli filmrészletek

Szabadulószoza

A nap egyik központi programja a szabadulószoza volt. Ez igényelte a legtöbb előkészítést. A szabaduló szoza már nagyon elterjedt nem csak a valós, hanem a virtuális térben is. Olyan játék, ahol a résztvevőknek adott időn belül ügyességi feladatok megoldásával kell kijutni. Miért jó egy szabadulószoza? Mert közösségi élményt ad, fejleszti a kommunikációs és együttműködési képességet, használjuk az IKT-eszközöket, játékosan tanulhatunk ezáltal is. Mi online terveztük, hiszen így mind a 24 osztály részt vehetett benne. Segítséget az interneten kaptunk, hiszen még a digitális oktatás alatt bukkantunk egy videóra, ami nagyon érthetően mutatja be a szabadulószoza készítését Google Forms-szal. Ez alapján készült el a feladatlap, amit az osztályoknak meg kellett oldani, s ha sikerült megoldani, azaz kiszabadulni, az udvarra kellett kiszaladni. A feladat megoldásához bármit használhattak az osztályok, és 45 perc állt rendelkezésre. A harmadik órát választottuk ki, amikor is a kijelölt termekben kellett megjelenüink az osztályoknak, majd a becsengetéskor megjelent az iskola honlapján a feladatok linkje.

Már arra nagyon odafigyeltünk, hogy az üdvözlő szöveg lelkesítő legyen. A feladatlap a Szabadság napja címet kapta. S íme, a bevezető: „A Heves Megyei Népbírósági Tanács gyorsított eljárásban a következő ítéletet hirdeti ki: Elvtársak, akik részt vettek az 1956 októberi aljas lázadásokban pártunk, a nép és a dicső szocialista eszmék ellen, gyilkosság, szándékos emberölés, gyújtogatás, rablás és fosztogatás, valamint lőfegyver jogtalan használatával elkövetett büntett miatt, a következő büntetésben részesülnek:

- Minden 16. életévét betöltött személy halálbüntetésre ítéltetik
- A 16 év alatti személyek a Szovjetunió kényszermunkatáboraiiba deportálandók

Az ítélet ellen fellebbezési lehetőség nincs, kivéve, ha kitűnően teljesítik az alábbi feladatokat! A feladatok megoldásában felhasználhatnak minden eszközt, amit a titkosszolgálat Önöknél hagyott a letartóztatás után. ÉLJEN A SZABADSÁG!”

Tehát a feladat megoldásához minden eszközt használhattak. A feladatok megoldása alatt az osztályfőnök, a pótosztályfőnök és egy szervező osztálybeli tanuló volt jelen, utóbbi azért, hogy ha szükséges, akkor iránymutatást tudjon adni. Ehhez egy részletes leírás készült, s természetesen a segítőkkel is végignéztük a feladatokat, hogy egyértelmű legyen minden. A feladatlap készítéséhez a Cigány holokauszt Központ 1956 című feladatlapját is felhasználtuk, ami 2016-ban készült.

Az első feladat a Jelmondatok címet kapta. Az 56-os jelmondatokat hiányosan adtuk meg, amit ki kellett egészíteni a versenyzőknek.

A második feladatban október 23-a eseményeit kellett időrendbe tenni. Ezt tankocka segítségével kellett megoldaniuk.

A harmadik feladatban egy betűhálóban kellett a forradalom szereplőinek neveit megkeresni. Ezt szintén tankocka segítségével kellett megoldaniuk.

Egy klasszikus totó következett. Itt arra figyeltünk, hogy csak akkor lehessen továbblépni a következő kérdésre, ha a megadott válasz jó volt. Az újabb kihívásokban a sakklépések segítségével a forradalom alatt felhangzott versek címeit kellett megfejteni. Ezeket a feladatokat papíron is biztosítottuk az osztályoknak, hogy többen, megosztva tudjanak dolgozni, s talán így könnyebb volt a feladat megoldása, mintha csak a kivetítőn látják a feladatot. A történelem széleskörű, az események is, és a résztvevők is. Azért választottuk valójában forrásnak ezt a feladatlapot, mert volt egy olyan része is, amelyben azt mutatták meg, hogy a forradalomnak nemcsak magyar, hanem roma résztvevői is voltak. Ez nem másra példa, mint a más kultúrák elfogadására való nevelés területe, ami kiemelt feladata a történelem tanításának. Így olyan feladat következett, amiben a roma származású forradalmárok neveit kellett megfejteni. Ez a feladat azért volt nagyon jó, mert egyszerű meghatározásokból kellett a nevek betűit kitalálni, majd összerakni. Abban biztosak voltunk, hogy ezeket a neveket nem ismerték a tanulók.

Az utolsó, élet-halál feladat keretében egy youtube videót kellett megnézni, s ahhoz tettünk fel kérdést. A Küldés gombra való kattintás után pedig irány az udvar!

Az elköszönésre is figyeltünk: „Tisztelt Elvtársak és Elvtársnők! Kemény munkával kivívták szabadságukat! Ezennel semmisnek nyilvánítom a Heves Megyei Népbírószági Tanács gyorsított eljárásban hozott ítéletét és szabadon bocsátom mindannyiukat. Kérem, miután elküldték a feladatot, hagyják el az osztálytermet és ünnepeljenek udvaron! Éljen a szabadság! Ilyen okos, ügyes, találékony fiatalokra van szüksége Magyarországnak!”

Jutalmazás

Fontosnak tartottuk, hogy tétje legyen a feladatoknak, s a munkát jutalmazzuk. Itt támogatókra találtunk az iskola alapítványában és a diákönkormányzatban. Jutalmaztuk a plakátverseny győztesét, a szabadulószoza első három helyezettjét. Az első helyezett könyvet és csokoládét, a második helyezett tortát, a harmadik pedig csokoládét kapott. A tortát az egyik szülő készítette.

S természetesen nem maradhatott el a szervező osztály jutalmazása sem, hiszen sok munkát fektettek bele, s ráadásul a betegségek még meg is tizedelték az osztályt. A süteményt ők is fogyasztották el, s lelkesen számoltak be arról, hogy nem gondolták volna, hogy ilyen sikere lesz a napnak. Elfogytak az apró nyeremények, kiszabadultak az osztályok, s nagyon lelkesen dolgoztak a diákok.

Reakciók

A tanulók egyértelműen már a nap folyamán hangot adtak annak, hogy ez az ünnep más volt, mint szokott lenni, de mégis izgalmas, kreatív, aktív volt, ami elvezetett minket azokhoz az 1950-es évekhez, amelyek a forradalomhoz vezettek, s megmutatták 1956. október 23-a eseményeit hozzájuk közel, életszerűen.

Az osztályfőnököknek is nagy szerepük volt a nap sikerében, hiszen ha ők nem állnak az ügy mellé, nem sikerülhetett volna.

Mi köszönjük Nektek az ötletet és a nagyon profi megvalósítást. Könnyű volt rákapcsolódni a mai napra, mert nagyon motiváló volt minden feladat, program, meglepetés, esemény. Magukkal sodortak a történések. Számomra azt volt a legfelemelőbb látni, hogy ezek a gyerekek azok a gyerekek, akik derűs arccal és nyílt tekintettel, mosollyal idézik meg azokat az eseményeket, amikre különben megrendülten emlékeznek. Emlékezetes nap volt.

(egy osztályfőnök üzenete)

A legnagyobb hozadéka a napnak számomra, hogy majdnem mindegyik munkaközösséget be tudtok vonni a munkába; együtt dolgoztunk a nap sikerén. A másik, hogy minden tanulót meg tudtunk szólítani és közös munkára hívtunk a szabadulószoza által.

Történelemtanárként pedig arra figyeltem, hogy ne jussunk el a forradalom leveréséig. Nem azért, mert le akartuk volna tagadni, hiszen nem is lehet, de egy kicsit változtatnunk kell a történelem felfogásunkon, amit egyébként a 2020-as NAT is megtesz. Annak a napnak az üzenete az, hogy amíg Poznanban és Berlinben nem lóttek vissza, addig Budapesten igen, és kitört a forradalom. Egy nép fel merete vállalni a harcot a szovjet elnyomással szemben.

A szervező osztály hallatlan munkáról tett tanúbizonyságot. Ők is megtapasztalhatták azt, hogy mit jelent felelősnek lenni valamiért, megtapasztalták az elvégzett feladat eredményességét, s azt, hogy a befektetett energia megtérül, s mindenki boldogan indult haza a megérdemelt őszi szünetre. De még utána

is jöttek az üzenetek, a köszönetek. Ehhez a sikerhez kellett osztályfőnökük, aki töretlen lelkesedéssel és erőbedobással dolgozott, munkálkodott velük. A közös munka örömét és eredményét mi is megtapasztalhattuk, mint kollégák.

Többen úgy gondolták, hogy így, ebben a formában nem lehet ünnepelni. Aztán bebizonyosodott, hogy ez a forma is megfelelő lehet, megérintette a történelem a diákokat, amikor beköltözött az iskola falai közé. Persze ez nem azt jelenti, hogy az un. hagyományos ünnepség teljesen elvetendő.

Ebben a helyzetben nem akartuk elhagyni az ünnepeket, hiszen szükségünk van a közösen átélt élményekre, mert az iskola most egy kicsit lecsupaszodott a közösségi programok nélkül. Természetesen minden járványügyi szabályt betartottunk.

Felhasznált irodalom

Cigány holokauszt Központ 1956

NAT 2020

<https://www.youtube.com/watch?v=q77DkOKnhDc>

KULTÚRÁK TALÁLKOZÁSA

Czeglédi Ildikó:

Virtuális utazás a Föld körül

Rezümé

A projekt lehetőséget biztosít arra, hogy megvalósuljon az idegen nyelvi olvasásba történő bevezetés az olvasás különböző formáinak szerves beépítésével, ezáltal új információhoz jussanak a tanulók és a különböző nyelvi készségterületeken fejlődjenek. A diákok *Verne: 80 nap alatt a Föld körül* (OUP, Bill Bowler) című angol nyelvű könnyített, A1-es szintű olvasmánya által egy virtuális utazáson vehetnek részt, mely hozzájárulhat interkulturális ismereteik bővítéséhez (más országok, népek kulturális szokásai, hagyományai), az egyéni ízlésformáláshoz, a reflektív és problémamegoldó gondolkodás fejlesztéséhez, a tudatosabb olvasóvá neveléshez, az anyanyelven történő olvasás minőségi és mennyiségi fokozásához. Ezen részcélok összhangban állnak az új Nemzeti Alaptanterv célkitűzéseivel.

A projekt témája, a téma relevanciájának indoklása

Más kultúrák megismerése és elfogadása, a fiatalok interkulturális találkozásokra való felkészítése

Sajnos napjainkban a tanulóknak csak töredéke szeret és szokott is rendszeresen olvasni az anyanyelvén. Még az úgynevezett kötelező olvasmányok elolvasására is nehéz rávenni őket, az anyanyelvi szövegértés szintje meglehetősen alacsony nemzetközi viszonylatban is: „... valamivel átlag alatti szövegértés eredményünk szignifikáns gyengülést mutat: átlagunk 488 pontról 470-re csökkent. Helyezési tartományunk is kedvezőtlenül változott, a 2012-es 18–27. helyhez képes most hazánk eredménye alapján a 30–31. helyek valamelyikére sorolható a 33 OECD-ország között.”³¹

2015-ben az idegen nyelvi mérést is bevezették az olvasott és a hallott szöveg értésének terén. Minden oktatási intézmény céljai között kiemelt helyen jelenik meg, hogy minél eredményesebben szerepeljenek tanítványaik ezen a megmértetésen.

A más kultúrák elfogadására nevelés egyik legfontosabb pillérét az adhatja, hogy megismerik, megtapasztalják azok értékes hagyományait, szokásait. Egy eTwinning nemzetközi együttműködés keretében közvetlen élményekre tehetnek szert a tanulók a különbségek és a hasonlóságok tekintetében, láthatják más országban hogyan tanulják az angol nyelvet, annak az adott kultúrának milyen értékei vannak.

A projekt célcsoportja: az általános iskola 5-6. osztályos tanulói

A célcsoport speciális szocializációs szükségletei, amire a projekt reflektál: személyiségfejlesztés, önmagunk és más népek, kultúrák megismerése, elfogadása, a tolerancia fokozása, együttműködés másokkal, az érzelmi intelligencia (EQ) fejlesztése

Fejlesztendő kompetenciák

Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció, anyanyelvi kommunikáció, a tanulás tanulása

Szociális, életviteli kompetenciák: együttműködés, kooperatív tanulás, szinergikus cselekvés, a kulturális különbségekben rejlő értékek felismerése, megismerése, elfogadása, az empátikus képesség fejlesztése.

---

³¹ Forrás: PISA 2015 Összefoglaló jelentés, 58. oldal https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pisa/PISA2015_osszefoglalo_jelentes.pdf, az utolsó megtekintés ideje: 2020.10.27.

Állampolgári kompetenciák: kezdeményezőkézség, problémamegoldás, magyarság-tudat erősítése.

Egyéb: digitális kompetencia

<i>Miért értékes ez a projekt?</i>	Anyanyelvi és idegen nyelvi olvasásra nevel egy kalandos olvasmány segítségével Fejleszti az idegen nyelvi készségeket és a szókincset Gazdagítja az interkulturális ismereteket Nemzetközi együttműködést tesz lehetővé Autentikus írott és hangzó nyelvi anyagokra épül Sok játékos elemet tartalmaz
Hogyan, mire alkalmazható a megszerzett tudás?	Angol nyelvi kommunikációra írásban és szóban, vélemény kifejezésére a célnyelven, nyitottságra más kultúrák megismerése és értékelése tekintetében

<p>Hogyan illeszkedik a NAT célokhoz?</p>	<p>Hozzájárul az idegen nyelvi kommunikáció. fejlődéséhez, az idegen nyelvi mérésre való hatékony felkészüléshez.</p> <p>A nyelvtanulási motivációt erősíti.</p> <p>Az egész életen át tartó tanulás megalapozását támogatja.</p> <p>Útmutatást tartalmaz a digitális tartalmak feldolgozásához.</p> <p>Elősegíti a NAT-ban meghatározott célok elérését:</p> <p>„Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a kritikus, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek.”³²</p>
<p>Kapcsolódó műveltség-területek</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom</p> <p>Ember és társadalom</p> <p>Ember és természet</p> <p>Földünk – környezetünk</p> <p>Informatika</p>

³² https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_5_8

Élő idegen nyelv 5-8. évfolyam (angol, német) 2.oldal

Utolsó megtekintés: 2020. 10.28.

Milyen információkat dolgozunk fel?	Olvasott (80 nap alatt a Föld körül című Verne regény A1-es szintű angol nyelvű változata, az egyes állomásokhoz kötődő interneten fellelhető angol nyelvű leírások) és hallott szövegek (autentikus rövidfilmek az utazás egyes állomásaihoz kapcsolódóan)
Módszertan	
Milyen tanulásszervezési eljárásokat és munkaformákat alkalmaz? Indoklása:	<ul style="list-style-type: none"> - Tevékenységek központúság- a tanuló eszközként használja a nyelvet az ismeretszerzés,-megosztás során -Interdiszciplináris szemlélet- építünk más tantárgyak körében szerzett tudásra, illetve a nyelv által más tárgyak ismereteit is bővítjük -Internetes kutatómunka- valós információszerzésre készít fel -Pozitív tanulás környezet biztosítása, mely hatékonyan hozzájárul a nyelvi gátlás oldásához - Valódi kommunikációs szituációk teremtése, mely motiváló erőként hat
Produktum	
Kérdőív a tanulók anyanyelvi olvasási szokásairól, a kérdőív eredményeinek értékelő/összehasonlító elemzése	Az egyes országokhoz kapcsolódó rövidfilmekhez feladatok

Változatos feladatok a szövegértés ellenőrzésére (szöveg kiegészítés, igaz/hamis állítások, események időrendbe állítása, szókereső, Kahoot! kvíz mind a hat fejezethez)	Tanulói mini portfólió összeállítása és egyes elemeinek megosztása az eTwinning felületén (nemzetközi szintű projekt keretében)
--	---

A projekt rövid tematikus terve és időterve

JULES VERNE: AROUND THE WORLD IN 80 DAYS (Oxford University Press, Starter, A1, retold by Bill Bowler)

I. Kérdőív- szeptember első felében

A projekt egy bemeneti kérdőívvel indul, melyet a csoport nyelvi szintjétől függően angol vagy magyar nyelven töltenek ki a tanulók. (1. számú melléklet) Mi magunk is megfogalmazhatunk kérdéseket, illetve internetes forrásokat is felhasználhatunk (például: <https://www.quia.com/sv/335651.html>, az utolsó megtekintés ideje: 2020.10.27.). A kérdőívek felvétele után összegezzük és elemezzük a válaszokat, melyekből következtetéseket vonunk le. Cél: a tanulók olvasáshoz fűződő attitűdjének megismerése.

Az eredményeket célszerű megosztani a tanulókkal és szüleikkel egyaránt.

Verne 80 nap alatt a Föld körül című könnyített olvasmányát elsősorban azért választottam, mert érdekes történet, számtalan kalanddal, melynek a végén a népmesékhez hasonlóan a jó elnyeri jutalmát. Emellett gazdag lehetőséget nyújt a tantárgyi koncentrációra (földrajz, történelem, biológia), az internetes kutatómunka alkalmazására. Az utazás során mi is a főhőssel tartunk gondolatban, részt vehetünk a küzdelmeiben, örülhetünk a sikereknek. Az utazás mint téma közel áll a tanulókhöz, ők is szeretnek új helyeket, új embereket megismerni. A 80 napos kaland állomásai szinte mind tartogatnak valamilyen meglepetést, érdekes információt az adott helyről, országról. Bepillantathatunk többek között a múmiák világába, híres indiánok életébe, ismereteket szerezhetünk az időzónákról, Hong Kong érdekességeiről.

A történetet az alábbiak szerint szándékozom feldolgozni:

A feldolgozás egy tanéven át tart, mely megvalósulhat heti egy-két tanórán vagy szakköri formában a helyi lehetőségek függvényében.

II. Bevezetés- szeptember második felében

1. A feldolgozandó regény témájához kapcsolódóan a tanulók személyes élményeit szeretném kiindulópontként felhasználni. Célnyelven megbeszéljük, ki járt már külföldön, melyik országban, ott mi tetszett, milyen nevezetességeket látogatott meg. Ha valaki nem járt még más országban, elmondhatja, hová szeretne eljutni és miért.

Cél: ráhangolódás, personalizáció, motiváció, a releváns szókincs előhívása.

2. Az utazás elmaradhatatlan eszköze valamilyen jármű. Milyen járműveket ismernek? Melyek a kedvenceik?

Cél: lexikai előkészítés, személyes vélemény kifejezése célnyelven.

A történet, amit olvasunk, 1872-ben játszódik. Internetes kutatómunka formájában csoportokban/párokban nézzenek utána, milyen járművek léteztek akkor.

Cél: a digitális kultúra fejlesztése, a nyelv mint az információszerzés eszköze jelenik meg.

3. Milyen utazásról szóló könyveket, történeteket ismernek?

Cél: a tanulók háttérismereteinek feltárása, az új és a már ismert információk összekapcsolása.

September- Preparation, general introduction	1. Personal experience Answer the questions. - Have you ever been abroad? Where? What did you like about it? - If not, where would you like to travel? Why? How? 2. Vehicles - What kind of vehicles do you know? - Which one is your favourite? Why? - The story happens in 1872. What kind of vehicles could people use during that time? You can use the internet as well. (How about cars, helicopters or planes?) 3. What kind of books, stories do you know about travelling?
---	--

III. A regény 1. fejezete- a feldolgozás ideje: október

London, 1872. Egy tolvaj 5 000 fontot lopott el egy londoni bankból. El tud menekülni a rendőrök elől? Mr Phileas Fogg szerint 80 nap alatt a világot is körbe lehet utazni. Fogadást köt Stuarttal: 20 000 angol fontért vállalja, hogy 80 nap alatt ő maga is körbeutazza a világot. Szolgájával, Passepartouttal útra kel: Franciaországon, Olaszországon és Egyiptomon keresztül kezdik meg kalandjaik sorát.

Mind a hat fejezethez három fő szakaszt terveztem: az olvasást megelőző, olvasás közbeni és a bemutatást követő tevékenységek szerint.

1. A releváns szókincs előkészítése, előzetes megtanítása.

Cél: lexikai gazdagítás.

2. A szöveg elolvasása, meghallgatása megfigyelési szempontokkal (Mikor és hol játszódik a történet? Kik a szereplők?)

Cél: szövegértés ellenőrzése, lényegkiemelés.

3. A fejezet rövid összefoglalójának kiegészítése a hiányzó szavakkal, Kahoot! kvíz, térképkészítés Mr Fogg utazásáról, igaz/hamis állítások, kérdésszerkesztés a többieknek. (A kvíz, valamint a kérdések felkerülhetnek az eTwinning felületére a külföldi tanulók számára.)

Cél: motiváció, olvasott szöveg értése, íráskészség, együttműködés fejlesztése.

4. Egy rövidfilm megtekintése Londonról (<https://www.youtube.com/watch?v=WFRROzC7o-o>)– feladat: London nevezetességeinek összegyűjtése.

Cél: autentikus hallott szöveg értése, lényegkiemelés, interkulturális ismeretek bővítése.

5. Film az ókori Egyiptomról (https://www.youtube.com/watch?v=8_Tbv7anqXk) – a látottak alapján megadott kérdésekre válaszadás.

Cél: autentikus hallott szöveg értése, lényegkiemelés, interkulturális ismeretek bővítése. Interdiszciplináris szemlélet erősítése (tantárgyi koncentráció: történelem).

6. Anglia-Franciaország-Olaszország- Egyiptom- Mr Fogg utazásának helyszínei. Egy-egy országot válasszanak ki (párban/kis csoportban), s mutassák be a többieknek, akár PPT formájában.

Cél: internetes kutatómunka, lényegkiemelés, digitális kultúra, prezentációs készség, együttműködés, hallott és olvasott szöveg értésének fejlesztése.

Time-Chapter	Activities/tasks
October-Chapter 1	Vocab preparation a, What document do you need if you want to travel abroad? (passport) What is in your passport? (photo, name, date and place of birth, etc.)

Before reading	<p>b, leave- start the journey</p> <p>c, arrive- reach a place at the end of the journey</p> <p>d, thief- a person who steals something (Detectives would like to catch thieves.) Plural: thieves (one thief, two thieves)</p> <p>e, servant- a person who works for rich people in their house (e.g. cooking, cleaning)</p> <p>f, look for- try to find</p>
While reading	<p>Where does the story take place? When?</p> <p>Who are the characters?</p>
After reading	<p>1. Complete the summary of the chapter. https://learningapps.org/14701957 (2.számú melléklet)</p> <p>2. Kahoot! quiz-10 questions with 4 possible answers: https://create.kahoot.it/details/around-the-world-chapter-1/051ef94-8ede-442c-b9f6-7bac1326b368</p> <p>3. Draw a map with the route where Mr Fogg travels.</p> <p>4. Decide whether the following statements are true or false? https://redmenta.com/?sheet&ks_id=1231244524 (3. számú melléklet)</p> <p>5. In pairs write four questions to the others. E.g.: What time does Fogg have lunch? When does he go home from the club?</p>
Chapter extension	<p>1. Film (length: 2:53) about London with subtitles- https://www.youtube.com/watch?v=WFRROzC7o-o (Utolsó megnézés: 2020.10.15.) Collect the sights of London with the help of the film: London Eye (Millennium Wheel), Big Ben, Palace of Westminster (Houses of Parliament), Regent's Park, Trafalgar Square, National Gallery, British Museum, Millennium Bridge, Tate Modern Museum, Saint Paul's Cathedral, Buckingham Palace, Tower Bridge, River Thames, Docklands Area</p> <p>2. Film (4: 02) about the Ancient Egypt https://www.youtube.com/watch?v=8_Tbv7anqXk (utolsó megnézés: 2020.10.25.) What is Egypt famous for?</p>

Where is Egypt exactly?

Which river can be found in Egypt? (The River Nile)

Why was this river so important? (Egypt is desert...)

Why were mummies made?

What do you know about their writing?

3. England- France- Italy- Egypt- what do you know about these four countries? Do you know any **famous places/sights**?

Choose one of them- London, Paris, Rome or Egypt- and with the help of the internet introduce them to the others. You can make PPT-s as well.

IV. 2. fejezet-november

Hőseink India felé veszik az irányt, ahol ízelítőt kapnak az indiaiak vallásáról, s megmentenek egy igazi hercegnőt.

1. Lexikai előkészítéssel kezdünk.

Cél: lexikai gazdagítás, online szótárhasználat elsajátítása.

2. A 2. fejezet olvasása közben kövessék Mr Fogg útját a térképen.

Cél: olvasott szövegértés fejlesztése, lényegkiemelés.

3. Kik az új szereplők?

Cél: scanning.

4. A történet eseményeinek sorba rendezése.

Cél: olvasott szöveg értése.

5. Szókereső készítése egymásnak (felkerülhet az eTwinning felületére).

Cél: lexika rögzítése, tudatosítás.

6. Kahoot! kvíz megoldása csoportokban.

Cél: motiváció, szövegértés ellenőrzése, együttműködés fejlesztése.

7. Kutatómunka végzése Indiáról (megadott szempontok, igaz/hamis állítások alapján).

Cél: digitális kultúra fejlesztése, olvasott szöveg értése, lényegkiemelés.

Time-Chapter	Activities/tasks
November- Chapter 2 Before reading	Vocabulary- Look up the following words in an online dictionary: telegram, temple, priest, prince, princess, angry (4. számú melléklet)
While reading	1. Follow their route on the map. Egypt-> India (a ship for Bombay and a train to Calcutta but between Kholby and Allahabad there is no railway- elephant) 2. Name the new characters . (Priests, prince, princess)
After reading	1.Put the following sentences in the correct order . https://redmenta.com/?sheet&ks_id=709961989 (5. számú melléklet) 2. Prepare a 10X10 word square with the words of this chapter. You can help to find them with drawings. 3. Eight questions: Kahoot! quiz- https://create.kahoot.it/details/around-the-world-chapter-2/42948c26-8c28-407c-9dec-74d43d9e8c90
Chapter extension	1. Are these statements about India true or false? Source: http://www.indiamarks.com/interesting-facts-about-india/ (Utolsó megtekintés: 2019.09.15.) https://redmenta.com/?sheet&ks_id=1780109602 (6. számú melléklet) for information about India: - religion - eating habits - famous places

V. 3. fejezet- december

A következő állomás Hong Kong.

1. Lexikai előkészítés.

Cél: szókincs fejlesztése.

2. Igaz/hamis állítások a 3. fejezethez.

Cél: olvasott szöveg értése, scanning.

3. Az útvonal követése, a megfelelő jármű megadásával

Cél: olvasott szöveg értése, scanning

4. Kahoot! kvíz csoportokban.

Cél: motiváció, együttműködés, olvasott szöveg értésének fejlesztése.

5. Jóslás: hogyan fog Mr Fogg a szolgáljával találkozni?

Cél: kreativitás, problémamegoldás, szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.

6. Érdekességek Hong Kongról (internetes kutatómunka)- felkerülhet az eTwinning felületére

Cél: digitális kultúra fejlesztése, olvasott és hallott szöveg értése, lényegkiemelés, szóbeli kifejező készség fejlesztése.

Time-Chapter	Activities/tasks
December- Chapter 3	Vocabulary judge- a person who says when something is right or wrong court- a place where judges work
Before reading	to break the rule- do something that you must not to arrest- take a person to court or prison prison- a place for criminals
While reading	True or false? 10 statements about Chapter 3 https://redmenta.com/?sheet&ks_id=463198356 (7. számú melléklet)

After reading	<p>1. Follow their route on the map. Name the vehicles as well. (Allahabad (elephant) → Calcutta (train) → Hong Kong (ship))</p> <p>2. Kahoot! quiz: eight questions https://create.kahoot.it/details/around-the-world-chapter-3/e85ded41-4b81-49ea-b3fa-5d1bda8d1d83</p> <p>3. Prediction: How will Fogg and his servant meet?</p>
Chapter extension	<p>A few pictures about Hong Kong with 17 interesting facts: https://ohfact.com/interesting-facts-about-hong-kong/ (2020.10.25.)</p> <p>What is Hong Kong famous for? e. g. city of skyscrapers, home to Bruce Lee and Jackie Chan, highest IQ, high life expectancy</p>

VI. 4. fejezet-január

A felkelő nap országába, Japánba érkezünk. Egy cirkuszi társulathoz csapódva hőseink Amerika felé veszik az irányt.

1. Lexikai előkészítés
Cél: szókincsbővítés.
2. Az útvonal tovább rajzolása az olvasottak alapján.
Cél: szövegértés ellenőrzése.
3. Kérdésekre válaszadás.
Cél: olvasott szöveg értése, lényegkiemelés.
4. Kahoot! kvíz csoportmunkában.
Cél: motiváció, olvasott szöveg értése, együttműködés.
5. Mit tudtok Japánról? – ötletbörze, kutatómunka.
Cél: digitális kultúra fejlesztése, interkulturális ismeretek bővítése.
6. Vélemény kifejtése a cirkusztól, az ott lévő állatokról.
Cél: szóbeli kifejezőkészség fejlesztése, interdiszciplináris szemlélet erősítése (biológia- állatok védelme).
7. Sudoku- hagyományos japán játék- Boldogultok vele?

Cél: motiváció, tantárgyi koncentráció (matematika).

Time-Chapter	Activities/tasks
<p>January- Chapter 4</p> <p>Before reading</p>	<p>Vocabulary</p> <p>arrive- reach a place at the end of a journey, the opposite of „leave”</p> <p>travel- go from one place to the other</p> <p>storm- rain and wind</p> <p>passenger- a person who travels on a train/ship...</p> <p>pay- give money for something</p>
<p>While reading</p>	<p>Follow Passepartout and Fogg's journey.</p> <p>P: Hong Kong-> Japan (Carnatic, ship)</p> <p>F: a small ship, Tankadere to Shanghai, a big ship to Japan</p>
<p>After reading</p>	<p>1. Answer the questions.</p> <p>Who misses the Carnatic? Why?</p> <p>What problem has Passepartout got in Yokohama? What does he do in Japan?</p> <p>Who is Mr Batulcar?</p> <p>What is their next station (destination)?</p> <p>2. Kahoot! quiz: nine questions</p> <p>https://create.kahoot.it/details/around-the-world-chapter-4/9e353dfb-7466-4b1c-b1dc-bf2ee56e08d3</p> <p>3. What do you know about Japan? Brainstorm. (Asia, flag, Tokyo- capital, yen-official currency, cherry blossom, manga...)</p>
<p>Chapter extension</p>	<p>1. Circus- who work there? What kind of animals are typical there?</p> <p>Do you like going to the circus? Why/not?</p> <p>2. Japan- sudoku is a traditional Japanese game. Do you know it?</p> <p>https://en.wikipedia.org/wiki/File:Sudoku_Puzzle_by_L2G-20050714_standardized_layout.svg</p> <p>(Utolsó megtekintés: 2019.09.15.) (8. számú melléklet)</p>

VII. 5. fejezet-február

Az „új világban” indiánok elől kell menekülniük. San Francisco-t elhagyva New Yorkba utaznak, de sajnos lekésik a Liverpool felé tartó hajót.

1. Lexikai előkészítés változatos módszerekkel (pl.: körülírás, elmutogatás, rajz).
Cél: szókincsbővítés.
2. Az útvonal követése.
Cél: olvasott szöveg értése.
3. Milyen új jármű jelenik meg a történetben?
Cél: scanning.
4. Milyen új néppel találkozunk ebben a fejezetben?
Cél: olvasott szöveg értése, lényegkiemelés.
5. Mimetikus játék (az új szavakkal).
Cél: szókincs rögzítése, motiváció, szótanulási stratégia adása.
6. Kahoot! kvíz csoportmunka formájában.
Cél: motiváció, olvasott szöveg értése, együttműködés.
7. Kulcsszavak időrendbe állítása, s azok segítségével összegzés készítése.
Cél: logikus gondolkodás, olvasott szöveg értése, írásbeli/szövebeli kifejező készség fejlesztése.
8. Ismerkedjünk meg az indiánokkal! Milyen törzseket, híres indiánokat ismertek? (Pl.: Pocahontas)

Érdekességek: <https://www.youtube.com/watch?v=PuVRMjZLP-4>

[25 Little Known Facts About Native Americans \(film-4:31\)](#)

[\(Utolsó megnézés: 2020. 10.28.\)](#)

Cél: internetes kutatómunka által a digitális kultúra fejlesztése, motiváció, a háttérismeretek aktivizálása, az olvasott szöveg értése, interkulturális ismeretek bővítése, a szóbeli kifejező készség fejlesztése.

Time-Chapter	Activities/tasks
February- Chapter 5 Before reading	Vocabulary shout - speak loudly fight - hit another person again and again (mime) fall - if you drop something, it falls (mime) river - water, e.g. Tisza sledge - vehicle used in the snow (drawing)
While reading	Follow their route . (Japan->San Francisco (ship)-> New York (train), on the way to NY Indians' attack, sledge to Omaha-> New York (train) What new vehicle appeared in this chapter? (sledge) What kind of people appeared in this chapter? (Sioux Indians)
After reading	1. Mime these words and the others try to find them out. thief, shout, fight, sledge, fall 2. Kahoot! quiz : eight questions (groupwork) https://create.kahoot.it/details/around-the-world-chapter-5/955203cf-ac4b-4c8c-ba8c-ed47f931cd92 3. Put the key words into the correct order . https://redmenta.com/?sheet&ks_id=1985489022 (9. számú melléklet) 4. Try to summarise this chapter with the help of these key words.
Chapter extension	1. Indians are called Native Americans. Do you know any Indian tribes ? (Sioux, Apache, Cherokee, Navajo, Iroquois, etc.) Do you know any famous Indians? (Pocahontas, Sitting Bull) 2. Watch this short film . Which one is the most interesting fact about the Indians? 25 Little Known Facts About Native Americans (film: 4: 31)- https://www.youtube.com/watch?v=PuVRMjZLP-4 (Utolsó megtekintés: 2020.10.28.)

VIII. 6. fejezet-március

Foggék egy kisebb hajóval Franciaország felé tartanak, igyekeznek lefizetni a matrózokat, hogy Liverpoolba menjenek. De csak Írorszáig elég a hajó fűtőanyaga, innen egy gyorshajóval folytatják útjukat Liverpoolig. Itt azonban már Fix várja hősünket, s letartóztatja, börtönbe zárátja, bár később az igazi bankrablót elkapva szabadon engedik. Irány London! Odaér időben vagy elveszti a 20 000 fontot? Mi történik a hercegnővel? Minden kérdésünkre választ kapunk az utolsó fejezetben!

1. Lexikai előkészítés.

Cél: szókincsbővítés.

2. Az útvonal követése, kérdésekre válaszadás.

Cél: olvasott szöveg értése, lényegkiemelés.

3. Igaz/hamis állítások a fejezethez.

Cél: olvasott szöveg értése, scanning.

4. Kahoot! kvíz (megosztásra kerül az eTwinning felületén).

Cél: motiváció, együttműködés, olvasott szöveg értése, együttműködés.

5. Szókincsbővítés: tematikus szógyűjtés (anyagnevek).

Cél: szótanulási technika tanítása, rögzítés.

6. Információszerzés az időzónákról. Hogyan nyert egy plusz napot Mr. Fogg?

Hol van Greenwich? Mit tudtok róla?

Ha Londonban egy óra van, nálunk mennyit mutat az óra?

Cél: a gondolkodási készség fejlesztése, együttműködés, az interdiszciplináris szemlélet erősítése (tantárgyi koncentráció: földrajz).

Time-Chapter	Activities/tasks
March- Chapter 6	Vocabulary sailor - a man who works on a ship wood - material, coming from trees

Before reading	<p>coal- black material used to make fire to move trains/ships</p> <p>diary- a little book where you can write what happened to you every day</p> <p>lock- close with a key</p> <p>punch- hit someone (mime)</p>
While reading	<p>Follow their route.</p> <p>New York (small ship) → instead of France/Liverpool- Queenstown (Ireland)-> by ship to Dublin-> a fast ship to Liverpool, then to London</p> <p>What problems did they have to cope with during the journey? (France/England, no coal, no wood)</p>
After reading	<p>1. True or false?</p> <p>https://redmenta.com/?sheet&ks_id=1329660965</p> <p>(10. számú melléklet)</p> <p>2. 10 questions- Kahoot! quiz:</p> <p>https://create.kahoot.it/details/around-the-world-chapter-6/2828a8b3-b31d-44ba-984c-9abc3146a757</p>
Chapter extension	<p>1. Collect as many different types of material as you can. (wood, coal, paper, metal, silver, gold, silk, etc.)</p> <p>2. Time zones:</p> <p>How did Mr Fogg have an extra day?</p> <p>If it is one o'clock in London what's the time in Hungary?</p> <p>(11. számú melléklet)</p>
<p>May/June-Book extension-Miniportfolio, eTwinning project (see IX.)</p> <p>(12. számú melléklet)</p>	

IX. Tanulói mini portfólió összeállítása-május, június eleje

1. Milyen új szavakat tanultál a történet olvasása közben? (Cél: tudatosítás)

Csoportosítsd őket témák szerint! (Pl: foglalkozások, anyagnevek, járművek, stb.)

Készíthetnek gondolattérképet, illetve illusztrációt is a tanult szavakhoz.

(Cél: a szótanulási technikák gazdagítása)

2. Adj mindegyik fejezetnek egy címet! (Cél: gondolkodási képesség fejlesztése, lényegkiemelés)

Képzeld el a szereplők jövőjét! Mire számíthatnak? Mi vár rájuk?

(Passepartout, Mr Fogg, a felesége, Mr Fix)

Mire alapozod a “jóslataid”?

(Cél: kreativitás, írásbeli kifejezőképesség, reflektív gondolkodás fejlesztése)

3. Önálló vélemény kifejtése: tetszett a könyv? Miért (nem)? Ajánlanád másoknak? Kiknek? Tervezed, hogy elolvasod magyarul is?

(Cél: reflektív gondolkodás, íráskészség fejlesztése)

4. Nézd meg a történet kivonatát az interneten- <https://www.youtube.com/watch?v=nGBkB5qh1Sg->, majd írd le, milyen különbségeket fedeztél fel az olvasott történet és a hallott szöveg között.

(Utolsó megtekintés: 2020.10.28.) (Cél: gondolkodás fejlesztése.)

5. Írj blogbejegyzést az utazás valamelyik részéről egy általad választott szereplő szemszögéből tekintve az eseményekre.

(Cél: íráskészség , empátia (EQ- érzelmi intelligencia) fejlesztése.)

6. Ki volt Verne? Milyen más könyveket írt még?- internetes kutatómunka, a megoldás készülhet plakát, PPT formájában.

(Cél: internetes kutatómunka, lényegkiemelés, olvasott szöveg értése, íráskészség, prezentációs készség fejlesztése.)

A mini portfóliókat, illetve a csoport létszámától függően annak bizonyos elemeit bemutatják egymásnak a tanulók. A tanulók ön-és társértékelést végeznek megadott szempontok szerint.

Lehetséges szempontok:

- teljesség (a portfólió minden elemet tartalmaz-e)
- az olvasott szöveg tartalmának való megfelelés
- nyelvhasználat, nyelvhelyesség, érthetőség
- terjedelem

- kreativitás, eredetiség, érdekesség
- esztétikum (pl: a rajzok minősége)
- reflektivitás

A legeredményesebb munkák közül válogatunk, s felkerülnek az eTwinning felületére, valamint megtekintjük a külföldi diákok munkáit is.

Megjegyzés: ami a feladatok mennyiségére vonatkozik, egyfajta „banknak” tekintem, s a csoport összetételéhez igazodom a tekintetben, hogy minden egyes tanuló megoldja-e valamennyit. Lehetőséget biztosítanak a differenciálásra, illetve a különböző munkaformák változatos alkalmazására.

X. Visszamérés: kérdőív – június elején

Az olvasási szokásokra vonatkozó bemeneti kérdőív felvételét megismételjük, elemezzük és összevetjük az év elejével.

Az összehasonlító elemzése eredményeit megismertetjük a tanulókkal és a szülőkkel is.

A projekt hasznosságának értékelése, visszajelzés kérése a résztvevő tanulóktól.

A projekt kidolgozott segédanyagai, mellékletek

1. számú melléklet- Kérdőív (lehetséges kérdések)

1. Do you like reading? (1-10 scale) Why?/Why not?

Szeretsz olvasni? (1-től 10-ig terjedő skálán határozd meg a választ!) Miért? Miért nem?

2. What do you read? What genres? (poems, fairy tales, adventure stories, romances...)

Mit, milyen műfajú műveket szoktál olvasni? (versek, mesék, kalandtörténetek, stb.)

3. How often do you read? (Milyen gyakran olvasol? Naponta, hetente...?)

4. How much time do spend reading? (Mennyi időt szánsz olvasásra?)

5. What did you read last? (Mit olvastál utoljára? Mi a címe?)

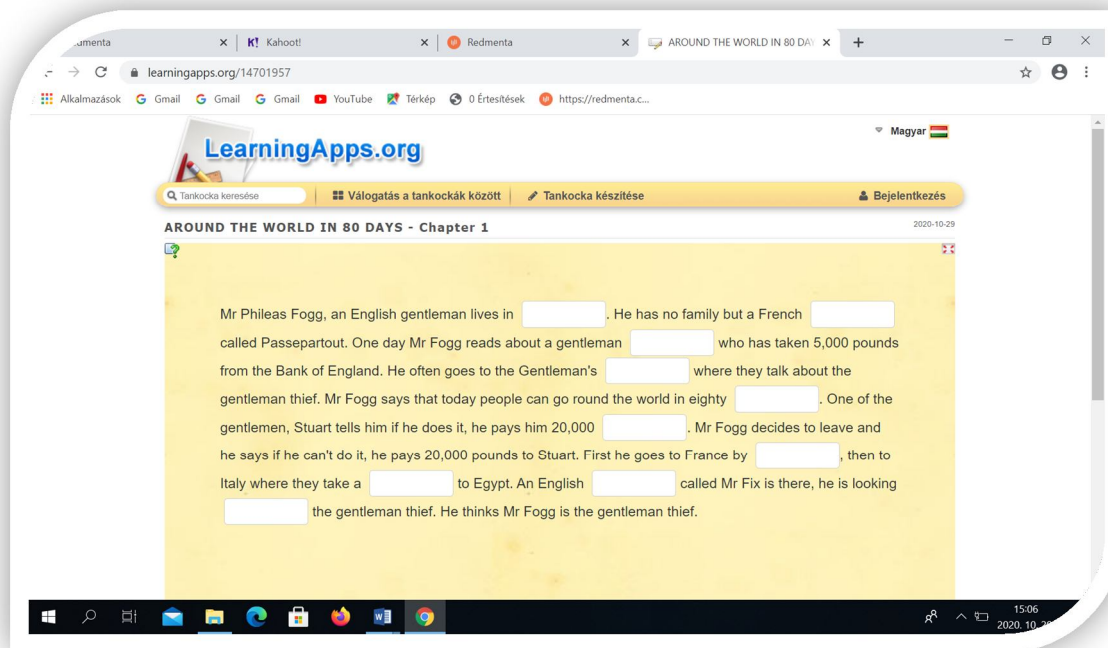
6. Would you like to read in English? (1-10) Why?/Why not?

Szeretnél angolul olvasni? (1-től 10-ig terjedő skálán határozd meg a választ!) Miért? Miért nem?

2. számú melléklet- Chapter 1- summary

Mr Phileas Fogg, an English gentleman lives in 1. .... (London). He has no family but a French 2..... (servant) called Passepartout. One day Mr Fogg reads about a gentleman 3..... (thief) who has taken 5,000 pounds from the Bank of England. He often goes to the Gentleman's 4..... (Club) where they talk about the gentleman thief. Mr Fogg says that today people can go round the world in eighty 5.....(days). One of the gentlemen, Stuart tells him if he does it, he pays him 20,000 6..... (pounds). Mr Fogg decides to leave and he says if he can't do it, he pays 20,000 pounds to Stuart. First he goes to France by 7..... (train), then to Italy where they take a 8..... (ship) to Egypt. An English 9..... (detective) called Mr Fix is there, he is looking 10..... (for) the gentleman thief. He thinks Mr Fogg is the gentleman thief.

<https://learningapps.org/14701957>

3. számú melléklet- Chapter 1- true or false?

1. It is the 2 of October 1872 on the first day of the story. (T)
2. Mr Fogg gets up at 8:30. (F- 8:00)
3. Mr Fogg reads a newspaper called The Times. (T)
4. Passepartout is happy to go with Mr Fogg. (F)
5. Port Said is in Egypt. (T)
6. Mr Fix sees Mr Fogg at the passport office. (T)

https://redmenta.com/?solve&ks_id=1231244524

The screenshot shows a web browser window with a red navigation bar. The page title is "Around the World- chapter 1". Below the title, the text reads "The following statements are true or false?". There are six statements, each followed by two buttons: "Igaz" (True) and "Hamis" (False).

Passepartout is happy to go with Mr Fogg.	Igaz	Hamis
Port Said is in Egypt.	Igaz	Hamis
Mr Fogg gets up at 8:30.	Igaz	Hamis
Mr Fogg reads a newspaper called The Times.	Igaz	Hamis
It is the 2 of October 1872 on the first day of the story.	Igaz	Hamis
Mr Fix sees Mr Fogg at the passport office.	Igaz	Hamis

4. számú melléklet- Chapter 2 vocabulary

Possible solution:

telegram- a quick message

temple- people go there to pray

priest- a person who works in a temple

prince-son or grandson of a king or queen

princess- the prince's wife

angry- having a strong feeling against another person who has made something

5. számú melléklet – Chapter 2- ordering

- Passepartout and Mr Fix talk to each other. (1)
- Fix sends a telegram to London. (2)
- Fix, Fogg and Passepartout gets on a ship for Bombay. (3)
- They want to get a train to Calcutta. (4)
- Passepartout visits a temple but he doesn't take off his shoes that's why the priests get angry. (5)
- The railway from Kholby and Allahabad is not ready so Fogg and his servant find an elephant to take them to Allahabad. (6)
- An old Indian prince is dead. The priests want to burn his body and his wife's as well. (7)
- Passepartout wearing the prince's clothes saves the princess. (8)

https://redmenta.com/?sheet&ks_id=709961989

6. számú melléklet- Chapter 2- extension

Are these statements about India true or false?

1. It is the 6th largest country in the world. T
2. Chess was invented in India. T

3. India is the world's largest tea producer. T
4. One million people of Indian origin live in the USA. F (two million)
5. Yoga was originated in India about 5,000 years ago. T
6. There are four seasons in India. F (6: spring, summer, autumn, winter, summer monsoon and winter monsoon)
7. About 90 % of Indians are Hindu. F (80%)
8. Hindi is the only official language. F (Hindi and English)

https://redmenta.com/?sheet&ks_id=1780109602

7. számú melléklet-Chapter 3- true or false?

1. In Allahbad Fogg buys some European clothes for the Princess. T
2. The princess' name is Mrs Aouda. T
3. She has got a cousin in Calcutta. F (in Hong Kong)
4. They are in front of the court in Bombay. T
5. Fogg pays 200 pounds to the court and they are free. F (2,000 pounds)
6. They go to Hong Kong by ship. It is called Carnatic. F
7. Mrs Aouda's cousin is in Hong Kong now. F (in Holland)
8. Fix tells Passepartout that he wants to arrest Fogg because he is the gentleman thief. T
9. Passepartout drinks too much. T
10. Fogg knows that the Carnatic leaves that evening. F

https://redmenta.com/?sheet&ks_id=463198356

8. számú melléklet-Chapter 4- Sudoku

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Sudoku_Puzzle_by_L2G-20050714_standardized_layout.svg

5	3			7				
6			1	9	5			
	9	8					6	
8				6				3
4			8		3			1
7				2				6
	6					2	8	
			4	1	9			5
				8			7	9

5	3	4	6	7	8	9	1	2
6	7	2	1	9	5	3	4	8
1	9	8	3	4	2	5	6	7
8	5	9	7	6	1	4	2	3
4	2	6	8	5	3	7	9	1
7	1	3	9	2	4	8	5	6
9	6	1	5	3	7	2	8	4
2	8	7	4	1	9	6	3	5
3	4	5	2	8	6	1	7	9

9. számú melléklet- Chapter 5- ordering

Put the key words into the correct order.

Mr Fix-follow (1)

arrive in San Francisco (2)

meeting, fight (3)

train to New York (4)

old bridge (5)

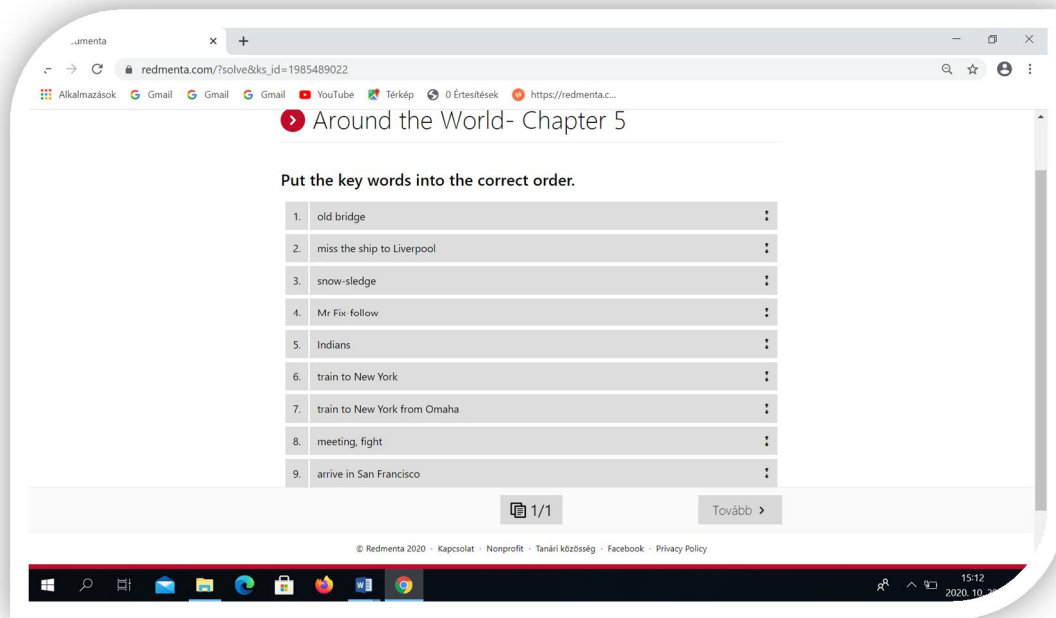
Indians (6)

snow-sledge (7)

train to New York from Omaha (8)

miss the ship to Liverpool (9)

https://redmenta.com/?sheet&ks_id=1985489022

10. számú melléklet- Chapter 6- true or false?

The Henrietta wants to go to France. T

The captain agrees to go to Liverpool. F

In the middle of the Pacific Ocean there is no coal for the ship. F

They burn all the wood as well. T

From Queenstown they travel to Dublin by train. T

They arrive in Liverpool on a fast train. F

Fix arrests Fogg in London. F

The gentleman thief is Jack Strand. F

Fogg is 10 minutes late for his meeting with Stuart. F

Fogg asks Mrs Aouda to marry him and she says yes. T

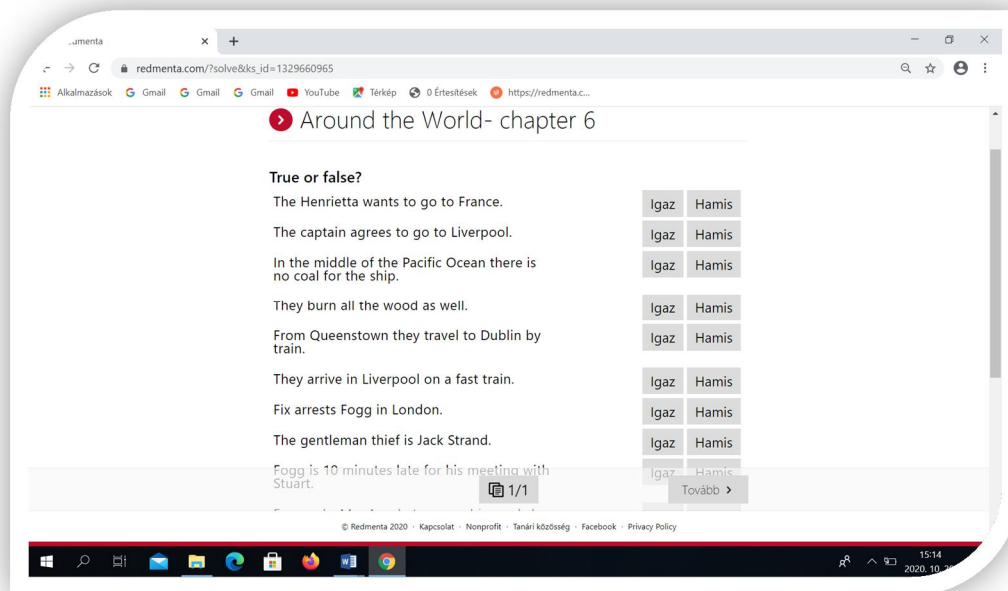
They want to get married tomorrow, the 23 December. T

It turns out that it is the 21 December. T

When you travel west around the world, you get an extra day. F

Mr Fogg wins 20,000 pounds and marries Mrs Aouda. T

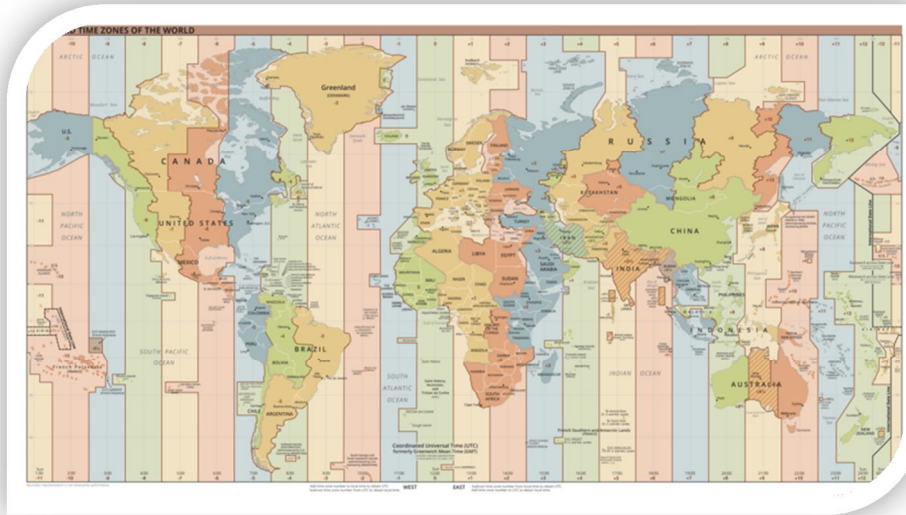
https://redmenta.com/?solve&ks_id=1329660965

11. számú melléklet- Time zones

Time zones: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Standard_World_Time_Zones.png (Utolsó megtekintés: 2019.09.16.)

<http://www.dailymail.co.uk/news/article-2044937/As-time-runs-GMT--Britain-run-French-Mean-Time.html> (Utolsó megtekintés: 2019.09.16.) London Greenwich time

12. számú melléklet- Miniportfolio- eTwinning project

1. What new words did you learn? You can make mindmaps and/or drawing as well.

Jobs: captain, sailor, detective, judge

Material: wood, coal

Verbs: arrest, punch, fight, marry

Vehicles: sledge, train, ship...

2. Give a title to each chapter.

3. What do think about the future of the characters? What will they do?

- Passepartout

- Mr Fogg and his wife

- Mr Fix

4. Your opinion

Did you like this book? Why/not?

Would you recommend it to others?

Would you read the whole book in Hungarian?

5. Film (min.1:15-5) Around the World in Eighty Days (Synopsis)- <https://www.youtube.com/watch?v=nGBkB5qh1Sg>

(Utolsó meglekintés: 2019.09.16.)

What differences can you find between the film and the book version?

6. Write a blog about the journey from one of the characters' point of view.

7. Who was Verne? What other books did he write?

Rabóczki István:

A cigány és a magyar konyhaművészet interkulturális találkozása

Rezümé

Az óravázlat a szakács szakképzés területét érintő új programtervhez készült, az ételkészítés alapjai című tantárgy oktatásához. Az újragondolt „tanterv” lehetőséget ad arra, hogy szakmai tartalmak mellett a tanulók még könnyebben tudják komplexen vizsgálni szakterületük társadalmi vonatkozásait is. A tanulócsoporthoz összetétele heterogén, különböző kultúrát és eltérő családi-, társadalmi értékeket képviselő tanulókból áll. A tanóra szakmai célja elmélyíteni az előző órai ismeretanyagok tartalmát úgy, hogy új ismereteket kapcsolunk hozzá, összehasonlítunk, analizálunk. A tanulási folyamat során kiemelt cél a cigány „konyhaművészet” alapjainak megismerése és a szakmai hasonlóságokra építve a két kultúra találkozásának érzékenyítése.

Fejlesztendő kompetenciák

A tanuló érezzen rá a kapcsolattartás fontosságára, annak erejére és szakmai tartalmak elsajátításán keresztül tanulja meg a kommunikáció legfontosabb „szabályait“, az ítékezés mentes megnyilvánulás formáit. Tanulótársai későbbi leendő munkatársai lesznek. Kiemelt cél a tanórákon, hogy a tanuló kommunikációs-, együttműködési-, tudásmegosztási-, és szociális és szakmai készségei fejlődni tudjanak. Ezek mellett figyelmet fordítunk a gondolkodás fejlesztésére adott feladatokon keresztül í, az IKT kompetenciák erősítésére és folyamatosan engedünk teret annak, hogy a hétköznapi nyelvi kifejezőmód szakmai tartalmakkal, szakszavakkal bővüljenek. Közösen megismerjük és értelmezzük az eltérő társadalmi, kulturális jelenségeket, folyamatokat, támogatva ezzel a tanuló minden területet felölelő fejlődését, kompetenciáinak kifejezésre jutását (pl. gyakorlatias feladatértelmezés, fókusz tartása, pontosság, önállóság és kommunikációs készség stb.)³³

Nevelési célok meghatározása és indoklása

Cél az új típusú szakképzés irányait is magában foglaló érték közvetítés, figyelembe véve a NAT által kiemelt fejlesztési területeket és nevelési célokat is. Tanórákon koncentrálnunk arra, hogy a tanuló a választott szakképesítésére felkészüljön, miközben fókuszálunk a tanuló a társadalmi különbségeiből adódó hátrányok leküzdésére is. További cél, hogy a „hátrányos helyzetű emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakuljon a tanulóknál úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit” (NAT 2012), élethelyzetét, mindezt olyan szakmai tudás kialakítása mellett, amelyet képesek alkalmazni új, szakmai élethelyzetekben. Cél megtanítani, hogyan alkalmazható a megfigyelés módszere; hogyan használhatók az internetes és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban.³⁴

---

³³ Forrás:

- 5/2020 (I.31.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

³⁴ Forrás:

- 5/2020 (I.31.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

Alkalmazott oktatási módszerek és választásuk indoklása

A tanórán alkalmazott módszerek, tanulási utak változatos megválasztása kiemelt jelentőségű. Jobban fenntartja a tanulók érdeklődését, motivációját a tanulási folyamatban, hogy ha az időben rövidebb egységekre osztott (egymáshoz kapcsolódó) tartalmakhoz eltérő tanulási módszert jelöl ki az órát vezető tanár. Ezen a tanórán így megjelenik a frontális osztálymunka, csoportmunka, egyéni munka és a megbeszélés is. A tanulás támogatása céljából minden tanórán szerepet kap a mozgás.

Az IKT támogatott tudásbővítés ebben a csoportban fejlesztendő terület, cél megérteni és megtanulni alkalmazni az IKT eszközöket a szakmai tudás bővítésére. Ez részben beépítésre került az óravázlatba azáltal, hogy a tanulók összehasonlító elemzést végeznek, internetes forrást gyűjtenek analízis céljából.

Óravázlat

Tanítási óra: 2020. szeptember 21. (13. óra) Évfolyam: 9. évfolyam	Készítette: Rabóczki István
Témakör: Az ételkészítés alapjai	Az óra anyaga: A magyar és cigány konyhaművészet interkulturális találkozása
Az előző óra: A magyar konyha általános bemutatása 2.	Következő óra: A szakterület ismert szakemberei, hitvallásuk, munkásságuk
Az óra típusa: Új ismereteket feldolgozó tanóra	Módszer(ek): Frontális osztálymunka, egyéni és csoport munkák, megbeszélés, beszélgetés
<u>Nagy gondolat</u> : Minden magyar lakoma cigányzenével kerek.	
Taneszközök: füzet, íróeszközök, szövegkiemelők, számítógép, telefon, segédanyagok, internet	Szemléltető eszközök: fotók, projektor, interaktív tábla, zene

Célok:

Szakmai tartalmak további megismerése az ételkészítés témaköréből. A magyar konyhával kapcsolatban tanultak ismétlése, összehasonlító elemzése a cigány konyhával. Megfigyelni a cigány konyha legfontosabb alapanyagait, konyhatechnológiai eljárásait és ezeket összevetni az eredeti magyar konyhában ismertekkel. A tudásbővítés mellett cél szakmai tartalmakon keresztül a két kultúra jobb megismerése, egymással szembeni érzékenyítése.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
Pető Gyula (2013): Ételkészítési ismeretek. Csemer Géza (2007): Cigányok Főztje. Magyar Gulyás Gasztro- Turisztikai Egyesület (2016): Töklecstől a bodagig. Cigány ételek Szolnok környékéről. Internetes hivatkozások (lásd. melléklet)	Szakmai kompetenciák (szaktudás). Személyes kompetenciák (önállóság, pontosság, megbízhatóság stb.) Társas kompetenciák (együttműködés, irányítás, kommunikáció stb.) Módszerkomptenciák (feladatértelmezés, áttekinthetőség, elemzés, összpontosítás)	Cél új tudás létrehozása az információk kapcsolódásaink felismerésével, azok rendezésével azáltal, hogy meghatározásra kerülnek az azonossági és különbségi viszonyok.	A tanulói attitűdök folyamatos megismerése, formálása a tolerancia és együttműködés jegyében történik a tanórán szakmai tartalmakon keresztül. A megismerés milyen mértékben változtatja meg viselkedésünket, szakmai munkánkat.	Az ételkészítés alapjai Általános élelmiszerismeret Szakmai számítás Idegen nyelv Művészetek Matematika Társadalomismeret Kommunikáció – Magyar nyelv és irodalom Osztályközösség építés Informatika

Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
0'-1'	Tanórai adminisztrációs feladatok ellátása, a tanórai munka szervezése.	Frontális osztálymunka; elektronikus napló tanórához tartozó részeinek kitöltése (haladási rész kitöltése, hiányzások rögzítése)	---	---	Az elektronikus napló használata gyorsítja az adminisztrációs feladatokat óra elején.
2'-7'	Csoportalakítás	<p>Az osztály tanulói képek szétvágott darabjait kapják meg. 4 tanulói csoport kialakítása történik ezzel a módszerrel.</p> <p>A darabjaira vágott képek a tanári asztalra vannak kitéve, összekeverve. A tanuló egyet választ és keresi a kép többi darabjának tulajdonosát, akivel egy csoportot fog alkotni és közösen együtt dolgozni. A 4 csoport külön asztaloknál foglal helyet.</p> <p>Ezek a képek egyszerre a csoportalakítás-, másodsorban a téma iránti érzékenyítés eszközei.</p>	osztály-közösség építés	<p>A képdarabok száma egyenlő a tanulói létszámmal.</p> <p>A terem csoportfoglalkozásra történő előkészítése a szünetben történik.</p> <p>Képek az 1. számú mellékletben!</p>	<p>Mivel a gyerekek találkoztak már ezzel a csoportalakítási módszerrel előző órákon, így a tervezett idő elég volt a csoport kialakítására.</p> <p>Nagyon fontosnak tartok egy tanóra eleji mozgással járó feladatot, mivel a szünet lendülete még benne van a tanulóknak az órára érkezést követő</p>

					percekben. Így megtörténik egy átvezetés szünet felszabadultsága és a tanórai munka között.
8'- 13'	Ráhangolódás a tanórára	<p>Rövid beszélgetés a képekről, azok mondanivalójáról.</p> <p>Néhány irányított kérdés: Mit sugallnak a képek? Különbözőséget vagy egymás elfogadását? Van-e lehetősége bárkinek kultúrájától függetlenül szakmája legjobbjának lenni? Mennyire ismeritek a cigány konyhát? Tudtok recepteket említeni? stb.</p> <p>Cél a társadalmi integrációra való nyitottság segítése és egyúttal ráhangolódás a tanóra témájára: a cigány és magyar konyha valós különbségeinek és nem ismert hasonlóságainak megismerésére.</p>	társadalom- ismeret, kommuniká- ció – magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv, osztály- közösség építés	A beszélgetés interaktív tábla által támogatott a képek egyidejű kivetítése kapcsán.	<p>A tanulók nyitottak voltak témára, a ráhangolódás sikeres volt. A tervezett időintervallumba éppen belefértünk.</p> <p>Egy cigány tanulótól elhangzott egy fontos tételmondat: „mi ugyanúgy főzünk, mint a ti, csak fűszeresebben”.</p>

<p>14'- 25'</p>	<p>A cigány konyha jellemzőinek megismerése a vágott leves recept példáján keresztül.</p>	<p>A tanulók csoportokban dolgoznak. A 4 tanulói csoport ugyanazt az egy receptet kapja és dolgozza fel hozzájuk tartozó, különböző, csoportonként eltérő feladatokkal; Recept: vágott leves.</p> <p>Feladat 01. A recept önálló elolvasása. Feladat 02. A feladatok csoporton belüli közös megoldása.</p> <p>A tanulók papíralapon kapják a feladatutasításokat.</p> <p>A feladatmegoldás addig tart, amíg a zene szól: Horváth Tamás: Meggyfa (https://www.youtube.com/watch?v=t58roWXHQ5s) Johannes Brahms: Hungarian Daneces No.5 (https://www.youtube.com/watch?v=Nzo3atXtm54) Punnany Massif Másfél hete c. dala Bangó Margit feldolgozásában (https://www.youtube.com/watch?v=xosYUMaH-VE)</p> <p>A feladat megoldható IKT támogatott formában is: ekkor a tanulók a Google Classroom segítségével kapják meg a feladatokat, amit megoldás után ide is töltenek vissza. <i>(Ennek a tanulócsoportnak az IKT asszisztált oktatás tanórai bevezetése, megismerése és alkalmazása folyamatban van.)</i></p>	<p>általános élelmiszer- ismeret, szakmai számítás, matematika, kommunikáció – magyar nyelv és irodalom, művészetek</p>	<p>A csoport minden tagja megkapja a receptet.</p> <p>Vágott leves receptje 2. számú mellékletben.</p> <p>A csoportok feladatai a 3. számú mellékletben.</p> <p>Ennek a feladat-résznek kiemelt céljai: ismételje át a tanuló az előző tanórai ismereteket; a már tanult ismeretekhez tudja kapcsolni az új információkat úgy, hogy közben IKT asszisztált tanulási</p>	<p>A tanulókat motiválta, kicsit pihentette a feladatmegoldás alatt a zene. Figelmüket el nem vette a munkáról, teljes mértékben támogatta a folyamatot.</p> <p>A megoldás csoportokban zajlott, viszont a tanári jelenlét indokolt volt motivációs célból, segíteni, bevinni minden gyereket a munkába. A következő órákon csoportmunka alkalmával figyelni kell arra, hogy a csoportmunkán belül is a differenciálás megtörténjen.</p>
---------------------	---	---	---	---	--

				<p>folyamatban vesz részt.</p> <p>A tanuló zenei aláfestés mellett dolgoznak. Egyrészt időkeret, másrészt az egymás felé érzékenyítés egy másik eszköze.</p>	
26'- 28'	Feladatok megoldásainak közzététele	A tanulók megoldásaikat lefotózzák. És feltöltik a facebook zárt csoportba.	informatika	A tanulói megoldások kivetítésre kerülnek, így történik meg a közös (frontális) átbeszélése a feladatoknak.	A tanulók a már rendszerezett megoldásaikat fotózzák és töltik fel a csoportba.
29'- 40'	Feladatmegoldások közös megbeszélése	A tanulók által elkészített megoldások tanári irányítás melletti megbeszélése. Az együttműködés során kiemelt szerepe van további cigány és magyar ételek felsorolásának (pl. magyar lecsó vs. roma lecsó stb.).	társadalom- ismeret, kommunikác ió – magyar	Interaktív tábla használatával történik a rész-megoldások	A tanulók ebben az időszávban további lehetőséget kapnak arra, hogy saját, megélt

		<p>A megbeszélés végén rövid vázlat készítése a tanulók füzetébe. A vázlathoz az információkat a tanulók gyűjtik, tanári kiegészítéssel és irányítás mellett közösen írják le diktálás útján.</p> <p><i>Cél annak a konklúzióknak a levonása, hogy stílusában, alapanyagaiban és az ételkészítés technológiájában a cigány és a magyar konyha között nagyon sok a hasonlóság.</i></p>	nyelv és irodalom, matematika	egységes keretbe szervezése.	tapasztalataikat elmondják, és ezt beépítjük a tanulási folyamatba.
41'- 45	Értékelés	<p>A tanulók is, a tanár is értékeli a tanórai munkát szóban.</p> <p>A tanulók szmájlikat gyűjtenek a tanórai aktivitásuk és munkájuk alapján óráról órára. Ezek „beváltása” történik óra végén.</p>	osztály-közösség építés	A szmájlik alkalmazásánál fontos, hogy motiváló és ne alulértékelő jeleket kerüljenek alkalmazásra (4.számú melléklet).	<p>A tanulók szeretik a szmájlikat, szívesen gyűjtik.</p> <p>Az óra általuk történő értékelésével aktívan alakítják a következő óra menetét, ismeretfeldolgozó aspektusait.</p>

Mellékletek az óravázlathoz

1. számú melléklet – csoportalakítás darabokra vágott képek segítségével

Forrás: saját szerkesztés.

A kép forrása: Oláh Julianna[2016]: A roma gyerekek pszichológiája https://tudomanyon.blog.hu/2016/11/14/milyenek_a_romaok; letöltés dátuma: 2020.szeptember 16.

Az idézet forrása: Kováts Róbert facebook oldala: <https://www.facebook.com/kovatsrobertiro/> letöltés dátuma: 2020.szeptember 16.

A képen Ásós Géza, az ország első cigány vendéglőjének tulajdonosa.

„Vendégeink hatvan százaléka nem roma – meséli büszkén a tulajdonos. – Célunk egy igazi, családi vendéglő létrehozása volt. Amikor a minap arra jöttem ki a konyháról, hogy a négy asztalnál ülő, egymást nem ismerő vendégek, romák és magyarok hatalmas beszélgetésbe kezdtek egymás között, azt éreztem, sikerült elérni ezt a célt.”

A kép forrása: Kolbe Gábor [2012]: Géza, a büszke cigány! http://turizmusonline.hu/friss/cikk/geza_a_buszke_cigany letöltés dátuma: 2020.szeptember 16.

Ötves János (a Konyhafőnök c. műsor egyik versenyzője) és Sárközi Ákos (Michelin-csillagos séf) egy munkahelyen dolgoznak!

Forrás: saját szerkesztés.

A kép forrása: [Instagram.com/sarkozi_akos_chef](https://www.instagram.com/sarkozi_akos_chef/); letöltés dátuma: 2020.szeptember 16.

Forrás: saját szerkesztés.

A kép forrása: https://www.lira.hu/hu/konyv/ismeretterjeszto-1/szakacskonyvek/bea-konyhaja-2?kampany=aw-visual&gclid=EAlaIQobChMk6fMnJ257AIVQ_gYChollQk4EAQYASABEgLmrPD_BwE#; letöltés dátuma: 2020.szeptember 16.

2. számú melléklet – Vágott leves receptje

Vágott leves (másnéven szíve-nyelve leves)

A vöröshagymát finomra vágjuk és sertés zsíron üvegesre lepirítjuk. Ezt követően a levest „berántjuk”, vagyis lisztet adunk hozzá. Felhabzásig hevítjük és fűszerpaprikát keverünk bele. Felöntjük hifdeg vízzel, sóval ízesítjük, beletesszük az 1x1 cm-es kockára vágott sertéshúst a babérlevéllel együtt. Forrástól számítva 20 percet főzzük, majd hozzáadjuk a zöldségeket. A karikára vágott sárgarépat, petrezselyemgyökeret, a 0,5x0,5 cm-es kockákra vágott zellert, az 1x1 cm-es kockákra vágott burgonyát, a darabokra vágott paprikát és paradicsomot és egy csokor zöldpetrezselymet. Ezt követően tejföllel dúsítjuk az ételt és készre főzzük. Mielőtt elkészül teljesen kockára vágott főtt tojást adunk hozzá, ezt követően már csak kb. 5 percig főzzük.

Ismerjük a „magyar” változatát is ennek az ételnek; a makói savanyú vágott levest. Hasonlóan készül, mustárral és egyéb fűszerekkel (fűszerkömény, őrölt bors) felhasználásával.

Forrás: Saját szerkesztés

3. számú melléklet

Kérdések és feladatok

Csoport 1. Gyűjtsétek ki és írjátok össze azokat az alapanyagokat, amelyeket a vágott leves készítéséhez használunk! Hasonlítsátok össze a múlt órán tanult tárkonyos raguleves receptjével és írjátok hozzá a raguleves alapanyagait is. A kétszer előforduló alapanyagokat egyszer írjátok fel és színezzétek zölddel. Ezek lesznek azok az alapanyagok, amelyekben megegyező a két étel!

Csoport 2. Nézzétek meg az előző órán tanult tárkonyos raguleves elkészítésének folyamatábráját és hasonlítsátok össze a két receptet! Írjátok össze a füzetetekbe azokat a folyamatokat, ahol az ételkészítés technológiája megegyezik!

Csoport 3. Keressetek rá „vágott leves” receptekre az interneten. Hasonlítsátok össze őket azzal a receptleírással, amit tőlem kaptatok. Írjátok össze a különbségeket! Kérlek titeket, hogy jegyezzétek fel a forrást is, ahol az információkat találtátok (pl. www.nosalty.hu stb.)

Csoport 4. Gyűjtsétek ki és írjátok fel a füzetbe azokat az alapanyagokat, amelyeket a vágott leves készítéséhez használunk! Az előző órákon tanultak mintájára (pl. tárkonyos raguleves készítése) írjátok az alapanyagok mellé anyaghányadokat! Az anyaghányadokat kg-ban adjátok meg (pl. 0,15 kg).

4. számú melléklet

A tanórai aktivitás és munka értékelésére használt szmájlik (mindhárom kép forrása: www.pixabay.com; ingyenes képmegosztó oldal):

Tartalma:

Köszönöm a munkád a mai órán! Nagyon ügyes voltál! Jó hozzászólásokkal, aktív közreműködéssel segítetted az óra menetét!

Tartalma:

Köszönöm a munkád a mai órán! Több feladatot fantasztikusan oldottál meg, igyekeztél részt venni minden feladatmegoldásban, csak így tovább!

Tartalma:

Köszönöm a munkád a mai órán! Vannak még területek, amiket közösen gyakorolni fogunk még! Értékelem kitartásod és ennek beérik gyümölcse a következő órán!

Felhasznált szakirodalom

Pető Gyula (2013): *Ételkészítési ismeretek*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest

Csemer Géza (2007) : *Cigányok főztje*. Bába Kiadó, Szeged

Magyar Gulyás Gasztro- Turisztikai Egyesület (2016): *Töklecsótól a bodagig, Cigány ételek Szolnok környékéről*. Szolnok Megye Jogú Város Önkormányzata, Szolnok

Gasztroangyal 10. rész – Cigány konyha (2016): <https://www.youtube.com/watch?v=-YtCPlIH8no>

Völgyesiné Lukácsi Katalin:

„Rendezni végre közös dolgainkat.” A romakérdés tanítását bevezető óra

Rezümé

A romakérdéssel kapcsolatos tananyagot az időhiány mellett/ellenére szerintem két órában érdemes tanítani. Az első óra a bevezető, a második pedig a történelmi, néprajzi, szociológiai elemeket felsorakoztató, a romakérdést ténylegesen tárgyaló óra. A második óra tehát a romák történetéről, kultúrájáról, oktatási nehézségeiről szóló, hagyományos, és itt most nem tárgyalt elem. A pályázatomban az első, a bevezető órával foglalkozom. Az elsődleges szempont

nem feltétlenül a módszerek újszerűsége, hanem a megközelítés módja. A több szempontból érzékeny romakérdés ugyanis akkor tanítható eredményesen, ha a csoport jellegének, összetételének megfelelő bevezetőt választunk. Munkámban saját és kollégák tapasztalatai alapján településföldrajzi, szociálpszichológiai és néprajzos bevezetéseket javaslok és mutatok be, s mellékelem a tanítás során alkalmazott ppt-eket is.

Fejlesztendő kompetenciák

A óra fő célkitűzése a romakérdés érzékeny helyzetének azonosítása, ennek kialakulásában szerepet játszó tényezők feltárása. Fontos cél a diszkrimináció, az előítéletesség, a kirekesztés elvének fogalmi megragadása, a csoport jellegének megfelelő módszernek köszönhetően. Mindenképp fejlesztendő területek a problémamegoldó gondolkodás, a lényegkiemelés, az analitikus gondolkodás, a következtetés, a szintézisalkotás.

Nevelési célok meghatározása és indoklása

A romakérdés vizsgálatát az állampolgári felelősség kialakítása felé vezető út fontos lépésének tartom, ahol fontos állomás a kisebbségekkel való tisztességes bánásmód, a diszkriminációmentesség beépülése a mindennapokba.

Fontos célok: Ismeretszerzés (figyelemfelkeltés, célkijelölés, előzetes ismeretek, új ismeretek), alkalmazás (tények, jelenségek sokoldalú elemzése, feladat- és problémamegoldás), rendszerzés (fogalomalkotás, következtetés és általánosítás), rögzítés (ismétlés, összefoglalás, logikai kapcsolás, ismeretszintézis)

Alkalmazott oktatási módszerek és választásuk indoklása

Az adott cél eléréséhez nagyon fontos oktatási módszer a tanári előadás, a magyarázat, az elbeszélés. Ugyanakkor az óra csak úgy lehet sikeres, ha a kiscsoportos és egész osztályos megbeszélés, vita, a szemléltetés is hatékony. A házi feladat, a speciális, érzékenyítő jellegű házi dolgozat pedig kulcsfontosságú, de csak akkor érhetjük el a kellő hatást vele, ha a bevezető órát jól szervezzük.

Óravázlat a) – településszerkezeti megközelítésből

Tanítási óra: Társadalomismeret Évfolyam: 11.		Készítette: Völgyesiné Lukács Katalin		
Témakör: A mai magyar társadalom		Az óra anyaga: Szegregáció, gettósodás		
Az előző óra: A civilizáció belső arányainak megbomlása		Következő óra: A roma történelem, kultúra, helyük a társadalomban		
Az óra típusa: ismétlő, rendszerező, új tananyagot feldolgozó		Módszer (ek): frontális és csoportos beszélgetés, vita		
Nagy gondolat:				
Taneszközök: projektor, számítógép		Szemléltető eszközök: ppt, filmrészlet		
Célok: A romakérdés tanítása előtti érzékenyítő óra				
Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
urbanizáció településszerkezet	logikus gondolkodás probléma felismerés	Az információk kritikus megítélése, tudatos, felelős kezelése.	A tanulók képesek tudatos döntéseket hozni, ismerik a településszerkezeti jelenségek társadalmi kapcsolódási pontjait	földrajz matematika – az állítások igazságtartalma anyanyelv – kommunikációs helyzet – érvelés vizuális kultúra – filmnyelv

Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
20		Szegregáció-slum-gettó (ppt-vel)	részletesen lásd lentebb!		
5		Ütközések c film eleje			
5		Film kapcsolása a településszerkezeti ismeretekhez			
15		Az óra eddigi témája és a romakérdés párhuzama			

Óravázlat b) – szociálpszichológiai szempontból

Tanítási óra: Társadalomismeret		Készítette: Völgyesiné Lukács Katalin			
Évfolyam: 11.					
Témakör: A mai magyar társadalom		Az óra anyaga: Sztereotípiák, előítéletek			
Az előző óra: Személypercepció		Következő óra: A roma történelem, kultúra, helyük a társadalomban			
Az óra típusa: ismétlő, rendszerező, új tananyagot feldolgozó		Módszer (ek): frontális és csoportos beszélgetés, vita			
<u>Nagy gondolat:</u>					
Taneszközök: projektor, számítógép		Szemléltető eszközök: ppt, filmrészlet			
Célok: A romakérdés tanítása előtti érzékenyítő óra					
Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció	
normák	logikus gondolkodás			etika	

erkölcs jog diszkrimináció		probléma felismerés	Az információk kritikus megítélése, tudatos, felelős kezelése.	A tanulók képesek tudatos döntéseket hozni, ismerik a normák, az erkölcs a jog	matematika – az állítások igazságtartalma anyanyelv – kommunikációs helyzet – érvelés vizuális kultúra – filmnyelv	
Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók		Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
20		Idegenellenesség, diszkrimináció (ppt-vel)		részletesen lásd lentebb!		
5		Ütközések c film eleje				
5		Film kapcsolása a településszerkezeti ismeretekhez				
15		A kategóriák, a sztereotípiák és a romakérdés kapcsolata				

Óravázlat c) – néprajzi szempontból

Tanítási óra: Társadalomismeret Évfolyam: 11.	Készítette: Völgyesiné Lukács Katalin
Témakör: A mai magyar társadalom	Az óra anyaga: A roma folklór, néprajz
Az előző óra: A társadalmi rétegek jellemzői	Következő óra: A roma történelem, kultúra, helyük a társadalomban
Az óra típusa: ismétlő, rendszerező, új tananyagot feldolgozó	Módszer (ek): frontális és csoportos beszélgetés, vita
Nagy gondolat:	

Taneszközök: projektor, számítógép			Szemléltető eszközök: ppt, filmrészlet			
Célok: A romakérdés tanítása előtti érzékenyítő óra						
Felhasznált ismeretek		Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció	
mesék népcsoportok jellemzői		logikus gondolkodás probléma felismerés	Az információk kritikus megítélése, tudatos, felelős kezelése.	A tanulók képesek tudatos döntéseket hozni, felismerik a néprajzi jelenségek társadalmi kapcsolódási pontjait	néprajz matematika – az állítások igazságtartalma anyanyelv – kommunikációs helyzet – érvelés vizuális kultúra – filmnyelv	
Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók		Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
20		Cigány népmese/cigányhimnusz (ppt-vel)		részletesen lásd lentebb!		
5		Ütközések c film eleje vagy A nap gyermekei című mesefilm				
5		Film kapcsolása a néprajzi				
15		Az óra eddigi témája és a romakérdés párhuzama				

Módszerek, lehetőségek a roma-kérdés tanításának bevezetéséhez

A munkám során az utóbbi időben több alkalommal, több helyen érintettem a roma-kérdést, történelem³⁵, társadalomismeret és etika tantárgyakból is. A hétköznapi emberek és a szakemberek számára is egyértelmű, hogy egy olyan problémáról van szó, amely igazán erős feszültségeket kelt, mégis sokan igyekeznek megkerülni a feszültségek kezelését.

Ebben a pályázatban, és a hétköznapiakban is azt próbáltam/próbálok mérlegelni, hogyan érdemes bevezetni ezt a tananyagot, hogyan a legcélszerűbb elhelyezni a hangsúlyokat, hogyan válhat a mindenképpen szükséges befektetett energia tényleg hasznossá.

a) Bevezetés –településszerkezeti megközelítésből

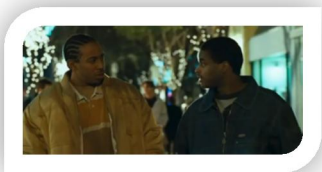
Az egyik megközelítési mód alapvetően földrajzi kiinduló pontú³⁶. Egy már megkezdett témakör, a civilizáció belső arányainak megbomlásának folytatásaként olyan anyagokkal tanítom együtt, amelyek logikailag ténylegesen összefüggenek: a szegregáció, slumosodás, gettósodás általános folyamatát követem végig, ebből pedig ennek egyik magyar megnyilvánulási formájára, a roma-kérdésre kell kitérnem. A tényleges téma elindítása előtt tisztázom a más tantárgyak kapcsán már tanult fogalmakat, megbeszéljük, mi a különbség a slum és a gettó között, különös hangsúlyt fektetek a szegregáció fogalmának körülményaira. Az egészet az urbanizáció egyéb jelenségeivel együtt vizsgáljuk, melyet földrajzból már részben tanultak. Innen térek át a roma-problémára. Kezdetként egy olyan rövid filmrészletet játszok be³⁷, amely két afroamerikai fiatal feketékkel szembeni előítéleteivel kapcsolatos beszélgetésével kezdődik, majd egy önbeteljesítő jóslattal, erőszakkal folytatódik.

---

³⁵ Történelem tantárgyból a középszintű vizsgakövetelmények között megtaláljuk a 12. témakörben: A magyarországi romák története és helyzetének főbb jellemzői napjainkban.

³⁶ Id.1. sz. Melléklet; a társadalomismeret órán használt diákat mutatom be

³⁷Az **Ütközések** (*Crash*) 2005-ben bemutatott **amerikai-német** koprodukcióban készült filmdráma **Paul Haggis** rendezésében, három **Oscar-díjat** nyert, köztük a legjobb film díját A film kendőzetlenül mutatja be a faji megkülönböztetés összetettségét az amerikai társadalomban. A film a 9/11 utáni Los Angeles olvasztótégelyét veszi mikroszkóp alá, és több szemszögből is megvizsgálja a multietnikumú szereplőgárdát, ahogy ki- és belépnek egymás életébe. Ez az intolerancia háborúja, és ebben a háborús zónában senki sincs biztonságban, és senki sem immunis a dühvel szemben, amely kirobbantja az erőszakot és mindenki életét végérvényesen megváltoztatja. (Port.hu)

Kép az "Ütközések" című filmből

Tapasztalataim alapján ez a bevezető nem minden osztályban célravezető. Számomra logikusnak tűnt, ezért általánosan így vezettem be a roma-kérdést, de rá kellett jönnöm, hogy csak ott működik, ahol az osztály egyfajta egzaktabb együttgondolkodásra hajlandó, vagy a tudományosságot részesíti előnyben

a lelki megközelítéssel szemben, a többiek számára különböző okok miatt nem megfelelő. Az egyik beszélgetőtársam szerint például a „térbeli szegregáció a szakiskolák számára például túl mély beugró”. Egzotikumként felfogják ugyan, de a túl sok párhuzam miatt hátrítják maguktól, zavaró számukra.

A nem megfelelően kiválasztott bevezetés nem az általunk kívánt irányba teszi érzékennyé a diákokat, kiveszi a kezünkől az irányítást. Ezt egy velem megtörtént esettel illusztrálom: egy olyan szakközépiskolás osztályban történt, ahol a közepes képességű, de sokat küzdő gyerekek nagy része vidékről járt be, vagy kollégista volt, többségében a társadalom pereméhez közeli rétegeiből származott.

Az osztály szépen követte a szegregációval kapcsolatos logikai fonalat, pontosan látták, hogy milyen veszélyeket hordoz. Az ugyan némi vitát váltott ki, hogy szükséges-e a pozitív diszkrimináció, de ők maguk fogalmazták meg, hogy ez mégiscsak elengedhetetlen. Tehát mindenképp előrevívó beszélgetést folytattunk egészen addig a pontig, amíg a gettó az amerikai nagyvárosok jellemzően kisebbségi csoportok -- szegény európai bevándorlók, afroamerikaiak, spanyolajkúak, ázsiaiak, stb. -- által lakott negyedek jelentette. Sőt, a filmrészlet kapcsán azt is megbeszéltük, hogy mit jelent az idézet: „Az embert kiveheted a gettóból, de a gettót nem veheted ki az emberből.” Levontuk a megfelelő következtetéseket, azonosítottuk a fogalmakat és a problémákat. Nehézségbe akkor ütköztem, amikor a cigánykérdés megvitatására került volna sor. A kissé provokatív kezdő dia³⁸ ugyanis egy érzelmi vulkánt robbantott ki. Érzelmi érintettségük miatt nem tudták folytatni a nagyjából racionális beszélgetést, nem voltak képesek arra gondolni, hogy Magyarországon nem csak nagyvárosi gettók léteznek, hanem szélsőséges nyomorban és elzártságban tengődő vidéki régiók és komplett országrészek, ahol az sem tud munkát vállalni, aki akar, mert nem létezik a helyi gazdaság. És hogy ezeket a térségeket nagy számban lakják romák, akiknek már több generációja szocializálódott itt, ezekben a magyar „gettókban”, és már lassan kilátástalanná válik a megélhetése a segélyek és az egyre gyakoribbá váló bűncselekmények nélkül. A kezeletlen és egyre romló helyzet, a fentebb már említett közvélekedés, az egymást követő kormányok tehetetlensége a kérdésben a többségi társadalmat

---

³⁸ ld: 3. sz. Melléklet; a társadalomismeret órán használt diákat mutatom be

a romák ellen hangolta, s mint minden válságos időszakban, most is nő az erőszak, a xenofóbia, a rasszizmus, az agresszív nacionalizmus és az intolerancia, s ez érződik a gyerekek közt is.

Minden bizonnyal azért siklott így félre ez a beszélgetés, mert nem tudtam a csoporthoz igazítani a bevezetést, nem kellő módon hangoltam rá őket a beszélgetésre. Lehetséges, hogy találva érezték magukat, hisz sokan olyan környéken élnek, ahol nagyon sok a roma. Ez a tény egyébként sokak számára jelent nagyobb toleranciát, de itt, és így kezelhetetlenné tette a helyzetet. Számomra ez kudarc volt, nem sikerült a szakmai szempontokat érvényesítenem. A rossz bevezetés miatt a diákok a tényleges, konkrét szakmai információk előtt már határozottan elzárkóztak, csak érzelmileg közelítettek a kérdéskörhöz.

b) Bevezetés – szociálpszichológiai szempontból

A másik lehetséges megközelítési mód az, hogy az előítéletek felől közelítjük a roma-kérdést. Ez a megközelítés talán valamivel hosszabb, és körülményesebbnek tűnik, de a tapasztalatok azt mutatják, hogy talán célravezetőbb: nyíltabb, bátrabb beszélgetéseket folytatunk, ha innen indítjuk a beszélgetést. Itt is, mint az előző módszernél, azt a rövid filmrészletet játszom be, amely a benne megjelenő brutalitás ellenére is finoman hangolja rá a gyerekeket arra, hogy nem egyértelmű beszélgetés veszi kezdetét.

Ha ezt a módszert választom, akkor vagy ismétlésként (a Társadalomismeret és Etika tantárgyaknál), vagy bevezető gondolatokként a társadalmi normákról, az erkölcsről, az etikáról, az örök emberi értékekről beszélek, jobb esetben beszélgetünk. Az Alaptörvény XV., diszkriminációval kapcsolatos cikkével veszi kezdetét a tényleges témánk³⁹, bár nem szoktam közölni, valójában mi is az.

A diszkriminációt kizáró alaptörvényi rész után a Tárki 2009-es vizsgálata⁴⁰ alapján az idegenellenességgel kapcsolatos két adatsor elemzésére kerül sor. A kutatás időpontjában a magyar felnőtt lakosság közel egynegyede egyértelmű idegenellenességét állapíthatjuk meg, a teljesen befogadók aránya ennek felét sem éri el. A válaszadók további része mérlegelés tárgyává teszi a befogadást. Kérdésemre, hogy vajon ez a láthatóan jelentős méretű csoport mit mérlegel, a többség arra gondol, hogy a 'kikről is van szó' kérdést mérlegeli mindenki. Az a megjegyzés még egyszer sem maradt el, hogy az adatsor ma még nagyobb idegenellenességet mutatna. A második dia táblázata lehetőséget ad arra, hogy a diákok felsorakoztassák az arabokkal, kínaiakkal, oroszokkal, románokkal kapcsolatos változatos ellenérzéseiket, melyek részben kulturálisak, részben történelmi.

A vizsgálat sajátossága volt, hogy egy nagyon érdekes megállapítást tett. Olyan erős idegenellenesség húzódik meg a háttérben, hogy a fiktív formában szerepeltetett népcsoporttal, a pirézekkel szemben is fellép a mérlegelők között az elutasítás.

---

³⁹ ld: 2.sz Melléklet; a társadalomismeret órán használt diákat mutatom be

⁴⁰ <http://www.tarki.hu/hu/news/2009/kitekint/20090708.html>

Szerencsére a fiatalok között eddig a pontig még soha nem jutottunk el. Előbb-utóbb valaki megkérdezi a táblázat tanulmányozása közben, hogy 'de hát kik azok a pirézek?'. A diákok megkönnyebbülten kuncognak a felmérés eredményén, s ez segít is áttérni a szociálpszichológiai egységre.

Beszélünk a kategóriákról, melyek segítenek eligazodni a környező világ észlelésekor. Körüljárjuk a sztereotípiákat, amelyek segítségével az észlelő tovább egyszerűsíti az eligazodást, mert a kialakult kategóriákat homogenizálja is, külön mentalitást, karaktert, személyiséget rendelve az egyes kategóriákhoz. Ezek ugyan már korántsem láthatóak, nem ellenőrizhetőek, de hatásuk egyértelmű és veszélyes.

Ennek az egységnek a végén kerül sor az előítéletesség első megközelítésére, és leginkább egy kérdést próbálunk megválaszolni: belefér-e az előítéletesség a lelkiismeret és szólás szabadságának keretei közé, azaz egyszerűen csak egy mentális devianciáról van-e szó. Sajnos sokak szerint igen, sőt a többség túl is lép a szóbeli előítéletesség fokozatán, egyértelműen nemkívánatos személyeknek tartják a romákat, úgy látják, hogy nélkülük a világ tökéletesebb hely lenne.

Ha ezt a megközelítést alkalmazom, akkor az első órát mindenképp úgy időzítem, hogy körülbelül eddig a pontig jussunk, s a második, a szakmai óra előtt egy házi dolgozatot kérek minden diáktól.

Több gimnázium, szakiskola, szakközépiskola esetében is ezt a módszert találták a kollégák a leginkább megfelelőnek, azért, mert egyértelműen megragadható, lehetőséget ad a gyakorlati vitára.

c) Bevezetés – néprajzi szempontból

A néprajzosnak elnevezett megközelítést még nem alkalmaztam, annak elemeit használtam gondolatébresztőként, hangulati aláfestő elemként.

Általános iskolában például irodalom tantárgyból az ötödik évfolyamon a Mesék bűvöletében témakörnél kerülhet sor ilyen bevezetésre. Az okos lány magyar népmese feldolgozása után másodikként szerepel a tankönyvben⁴¹ egy Rostás-Farkas György gyűjtéséből való cigány népmese: A nap gyermekei. Ennek megismerése előtt minden egyéb magyarázat nélkül az beszélhető meg a diákokkal, tudják-e mi a cigánymeggy, a cigánykerék, a cigánypecsenye, a cigányút, a cigányszeg, a cigányprímás. Majd a mese egy megkapó hangulatú, nagyon szép feldolgozását nézhetik meg a gyerekek.⁴² A többnyire beszélgetéssé átalakuló bevezetést követi a mese feldolgozása, melynek kapcsán megismerkednek a próza fogalmával. A beszélgetés során a roma kultúra elemeire többször történhet általában utalás, meghallgathatóak, megnézhetőek neves roma előadók művei.⁴³

---

⁴¹ Radócné Bálint Ildikó – Virág Gyuláné: Irodalom 5. Apáczai Kiadó Celldömölk

⁴² <https://www.youtube.com/watch?v=UaLdhxh7sM>

⁴³ <https://www.youtube.com/watch?v=M575UcngNa8>, <https://www.youtube.com/watch?v=uOKqv65nYmc>

A másik néprajzosnak nevezett megközelítés a cigányhymusz⁴⁴ meghallgatásával indítja a bevezetést, s azt a feladatot adja hozzá, hogy a diákok a szöveg alapján gyűjtsék össze azokat a sztereotípiákat, melyeket a dalban ők maguk használnak. Miközben ezeket megbeszélik, keresik az okaikat, így kapcsolódnak át a történeti-szociológiai ismeretekhez.

Erről a bevezetési lehetőségről is elmondható, hogy nem mindenütt alkalmazható. Egy szakiskolás fiúosztálynál érdektelenséget váltana ki, de egy racionális beállítottságú gimnáziumi osztály is visszautasítaná.

d) Ha én cigány lennék...

A történeti-szociológiai ismereteket felsorakoztató óra előtt, mint említettem, egy dolgozatot kell a csoportoknak írnia, melynek címe: Ha én roma lennék...⁴⁵

e) A 2. óra, a történelmi-szociológiai óra

Amint azt már többször említettem, a leghatékonyabbá akkor tesszük a téma feldolgozását, ha két tanítási órát tudunk neki szentelni, de ezt persze ritkán engedhetjük meg. Ilyenkor is nagyon fontos az, hogy essen szó a romák történelméről, jelenlegi periférikus társadalmi helyzetükről.

Ebben az egységben nagyon fontos az alapos felkészültség, de talán még annál is fontosabb a módszer. Nem cáfolhatjuk azt, amit a gyerekek átélnek, meg kell őket hallgatni, de a tanárnak meg kell találnia a nagyon lényeges egyensúlyt: nem kell meghajolnia a tanulói érvek előtt, ehhez pedig szilárd belső értékrendszer szükséges. Ha a tanár nem tudja pontosan, mit is szeretne, könnyen ilyen mondatokat kaphat: „miért akarja Tanárnő/úr, hogy szeressem a romákat?”.

A helyzetet különösen érdekessé teszi/teheti, ha az osztályokban romák is vannak, s jelentősen árnyalhatja a megközelítést, a módszert, hiszen a gyerekek általános előítéletes képe mellett ott a saját osztálytárs, akit felvállalt/fel nem vállalt romaságával együtt elfogadnak, s vagy szeretik, vagy nem. Megrázó figyelni ezeket a fiatalokat, akik romaként szeretnének élni a magyar valóságban. Látszik, hogy a többségi társadalomban bármit tesz, ott mindig cigány marad, az övéi között „magyarkodik”. Oda még nem kell, és ide már nem.

Az óra végére többnyire eljutunk a megoldás kereséséhez, ami többnyire a tanulás és munka hangsúlyozásához vezet, s itt persze újfent megjelennek a közhelyek, ’toposok’. Bár ha az órát sikeresen irányítottuk, talán kisebb számban.

---

⁴⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=wGnOpXTVlbw>

⁴⁵ A 4.sz Mellékletben található részletek a 2019. februárjában társadalomismeret fakultációra beadott házi dolgozatokból származnak

Különösen érdekes ez a szakasz azokban az osztályokban, ahol a nem romák közt is sok a hátrányos helyzetű, akik úgy érzik, nagy erőfeszítéseket tesznek helyzetük folyamatos javításáért. Körükben lehet azt érezni, hogy ugyan elfogadják a pozitív diszkrimináció szükségességét, de erőteljesen fogalmazzák meg, hogy ezért, az előnyökért tenni is kell.

Összegzés

A roma-kérdés vizsgálatát az állampolgári felelősség kialakítása felé vezető út fontos lépésének tartom, ahol fontos állomás a kisebbségekkel való tisztességes bánásmód, a diszkriminációmentesség beépülése a mindennapokba. Nagyon sok itt még a tennivaló, maga a társadalom, de a ránk bízott diákság politikai kultúrája erősen fejlesztendő.

A diákság politikai kultúráját illetően az mondható el, hogy az valahol félúton van az állampolgár és az alattvaló politikai kultúrája közt. Bár jogaikkal tisztában vannak, azt hatékonyan érvényesíteni még nem képesek. Vágnak a rendre, ezért néha kifejezetten antidemokratikus technikákat kérnek számon a hatalmon lévőkötől: keménykezű vezetést, olyan erőt, amely ha szükséges, akkor üt.

Talán szintén a rend utáni vágyuk indokolja, hogy sok fiatalnál megjelenik az erőszak, a xenofóbia, a rasszizmus, az agresszív nacionalizmus és az intolerancia. Sokan hajlamosak elfogadni a szociális demagógiát, mások meg már semmiben sem hisznek, egy újabb csoport pedig kifejezetten konzervatív. Az általam javasolt, és többször kipróbált módszerrel már értem el eredményt.

Akik ugyanakkor hajthatatlanok, azok is hallották a beszélgetést, vitát. Talán egyszer, akár döntéshozóként fel is rémlik bennük.

Felhasznált irodalom

Csepeli György: A nagyvilágon e kívül... Nemzeti tudat és érzésvilág Magyarországon 1970–2002. Jászöveg Műhely, Budapest, 2002.

Csepeli György: Szociálpszichológia mindenkiben, Kossuth Kiadó, 2014.

Dupcsik Csaba: A magyarországi cigányság története (Történelem a cigánykutatások tükrében, 1890-2008, Osiris Kiadó, Budapest, 2009.

Jakab Péter: Eltérő kultúrájú (elsősorban cigány) csoportok helyzetének elemzése az oktatási folyamatban

<http://www.kompetenspedagogus.hu/sites/default/files/jakab-peter-eltero-kulturaju-elsosorban-cigany-csoportok-helyzetenelemzese-az-oktatasi-folyamatban.pdf> letöltés: 2020. 10. 27.

Majtényi Balázs – Majtényi György: Cigánykérdés Magyarországon 1945-2010. Libri Kiadó, Budapest, 2012.

Nagy Zoltán: Tolerancia az iskolában http://online4845.rssing.com/chan-10090861/all_p9.html#item163 letöltés: 2020. 10. 28.

<http://kapitalizmus.hvg.hu/2013/01/07/ciganykerdes-ez-hosszu-menet-lesz/> letöltés: 2020. 10. 28.

<http://magyarnarancs.hu/belpol/miert-magyar-kerdes-a-ciganykerdes-mit-rakentek-a-szazadok-71117> letöltés: 2020. 10.27.

<http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszagi-nemzetisegek/romak/periferian-roma-szociologiai-tanulmanyok/pages/014-A-kisebbsgek-szerepe.htm> letöltés: 2020. 10. 28.

<http://www.tarki.hu/hu/news/2009/kitekint/20090708.html> letöltés: 2020. 10. 28.

<https://uccuprojekt.files.wordpress.com/2010/04/romak-marketing-centrum.pdf> letöltés: 2020. 10. 28.

Oktatási segédanyagok

Bevezetés –településszerkezeti megközelítés

Tudod mi a/az...

- Urbanizáció
- Szegregáció
- Slumosodás
- Gettosodás
- Diszkrimináció
- Szubkultúra

A civilizáció belső arányainak felbomlása

- Urbanizáció
- →szegregáció
- →slumosodás
- →gettosodás
- társadalmi-gazdasági különbségek
- hatalmassá váltak
- Magyarországon: roma-kérdés

Urbanizáció

Szegregáció

- Szegregáció (lat. 'elkülönítés'): személyek vagy csoportok vallás, faj, világnézeti, nemi vagy bármilyen más különbözőség alapján képzett elkülönítése és hátrányos megkülönböztetése más csoportoktól.

SLUM - NYOMORNEGYED

- diszkrimináció
- városrész leértékelődése
- városrész leromlása
- bezárkózás → gettó

Gettó

- végletes elkülönülés (diszkrimináció)
- idegenellenesség
- szubkultúra

Alaptörvény – diszkriminációt tiltó szabályok

- **XV. cikk**
- (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.
- (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.
- (3) A nők és a férfiak egyenjogúak.
- (4) Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.
- (5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

A Magyarországra érkező különböző etnikumú menekültek befogadását elutasítók aránya a mérlegelők körében (%)

	2006	2007	2008	2009
Péruz	59	68	66	63
Román	71	77	75	71
Orosz	75	80	76	72
Kínai	79	81	81	75
Arab	82	87	83	80

A kategorizáció és a sztereotípiák hatása a személyészlelésre

- **Kategória:** embercsoport, amelynek tagjait hasonlónak véljük, a kategóriához hozzárendelünk egy tulajdonságkészletet
- **Kategorizációs folyamatok következményei:** információszűrés, torzítások, téves észlelések
- **Sztereotípia:** emberek egy csoportjának vagy osztályának személyiségjegyeiről, tulajdonságairól, külső megjelenéséről alkotott séma (tulajdonság-együttes, amelyet jellemzőnek tartunk egy csoportra)
- **Előítélet:** szilárd pozitív vagy negatív attitűd, előzetes ítéletalkotás valamiről; téves, vagy nem teljes információkból származó általánosításokon alapul. Ellenáll a megvitásnak, megváltoztatásnak.

Sztereotípiák:

- egyoldalú szematikus kép egy adott embercsoportról, annak bizonyos jellemvonásainak, motívumainak általánosítása, leegyszerűsítése.
- **Hatásai:**
- Jobban figyelünk a sztereotípiával egybeeső, mint az eltérő jellemzőkre
- Meghatározza, hogy hogyan viselkedünk a másik csoport tagjaival szemben
- Meghatározzák másokkal kapcsolatos elvárásainkat („önbeteljesítő jóslat”)
- Kétértelmű információ esetén befolyásolja az értelmezést.

Előítélet:

- Ellenséges, negatív attitűd, amely téves vagy nem teljes információból származó általánosításon alapul.
- **Egyéni előítéletek:** ezek az egyes emberre jellemző előítéletek. Társadalmilag determináltak, mégis alapvetően egyéni attitűdök.
  - **Társadalmi előítélet:** az egész társadalomra jellemző, a társadalom legtöbb tagja által osztott attitűd, amelyeket nem az egyes egyén alkot, hanem készen kap a társadalomtól.
  - **Csoportítélet:** nemzeti, vallási, faji előítéletek.

Fokozatai

- Szóbeli előítéletekesség
- Elkerülés
- Hátrányos megkülönböztetés,
- Elkülönítés, koncentráció
- Fizikai agresszió
- Üldöztetés és kiirtás

Az előítélet fokozatai

- 1) Szóbeli előítéletekesség
  - Spontán emlékezés valamely külső csoportnak
  - Gúnynevek használata: „digo”, „feka”, stb.
  - Minél spontánabban jelentkeznek ezek a szőfordulatok és témák, annál mélyebb előítéletekességre utal.
  - Az attitűdök keletkezésük és a legtróvalabbi asszociációk által is a gondolatok centrumába kerülhetnek.
- 2) Hátrányos megkülönböztetés
  - Ha az egyénektől vagy csoportoktól megtagadjuk az egyenlő bánásmódot, melyre különben igényt formálnak.
- 3) Erőszak = társadalmi és felszólalások
  - A legtöbb szóbeli előítéletekesség nem okoz agressziót.
- 4) Ki nem mondott előítélet...
  - Hosszú idő alatt érik meg az előítéletekességből fakadó agresszió (Hitler nürnbergi törvényei előtt 70 év szóbeli politikai antiszemitizmus kellett.)
  - Feltételek: mélyen beépült sztereotípiák, erős észlelt fenyegetettség, az emberek beletáradnak gátlásaikba, szervezettek hozzák magukhoz az elkészítetteteket, törvények elégtelen érvényesítése, bizonytalanság, féltélem, rémhírek stb.

A történelmi-szociológiai óra

A téma időszerűsége

A romákról

• A cigánység történelme

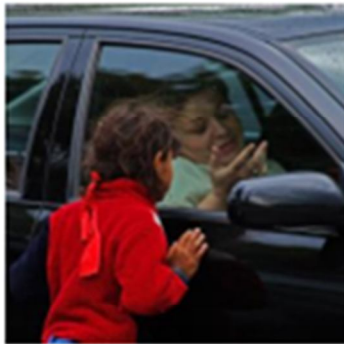
A romákról

• A roma kultúráról

A romákról

- Megítélésük, helyzetük

Tanítási problémák

Ha én roma lennék...⁴⁶

A feladat több diákot sokkol:

„Fel sem tudom fogni, milyen borzalmakat él át egy roma lány, csak azért, mert az, aki. Rám néznének és eldöntenék kérdés nélkül, hogy biztosan árurom a testem, az apámtól és élettársamtól is van gyerekem, putriban élek, büdös vagyok, hazudok, csalog, lopok. Elkerülnének az utcán, nem tudnék segítséget kérni senkitől. Ha valaki megtámadna, nem foglalkozna velem senki, "hadd hulljon a férge"- mondanák.” ... „Ha cigány lennék, mindenki elvárná tőlem, hogy a putriból kilépve „normális” emberként viselkedjek. De ki tanítaná meg nekem, hogy ezt hogy kell? A szüleim, akik ebben nőttek fel, akik a családi pótlékból tartanak el több testvéremmel együtt? Az osztálytársaim, akik „lebüdöscigányoznak”? A tanáraink, akik eleve előítélettel fogadnak? Egyedül biztos képtelen lennék a putriból kitörni, ha nem lenne előttem egy minta, egy ember, akire hallgatom, akire felnézek.” ... „ Szerintem én nem feltétlen lennék dühös, természetesen hangot adnék a nemtetszésemnek, és ezt jogosan is tenném, bár engem a szomorúság erősebben töltene el. Mellém miért nem ülnek le a buszon? Miért nem fogják meg utánam a kilincset? Miért engem választanak utolsónak a csapatjátékokban? Engem miért kezelnek máshogyan?” ... „Ha én cigány lennék, őszintén bevallom, hogy valószínűleg utálnám a cigányokat. Haragudnék rájuk, amiatt a réteg miatt, aki olyanokat tesz, amiket az imént említettem, engem is beskatulyáznának egy ilyen szerepbe. Bántana, hogy soha nem tudnék egyenlő lenni, csupán mert egy másik népcsoportból származom.”

Többen mélyen átélik a helyzetet, s már mint ténylegesen átélt történetről, életútról mesélnek:

*„Hiába voltam kitűnő tanuló, mégis alsóbb rendű voltam. Hiába vagyok kedves, okos, tisztelettudó, becsületes, az emberek ezt soha nem látják meg, mert félnek megismerni engem.” ... „Hozzászoktam ahhoz, és megtanultam vele együtt élni, hogy akárhova megyek mindenhol hátrányos lesz a helyzetem a többiekhez képest. Próbálok bebizonyítani, hogy azok a bizonyos sztereotípiák nem minden cigányra igazak. Remélem, egyszer megélem azt a világot, mikor eltűnnek ezek az előítéletek, és mindenki egyforma eséllyel indul el egy bizonyos úton.” ... „Annyit szeretnék elérni, hogy ha bemegyek példának okáért egy boltba, az eladó ne kezdjen el gyanúsan méregetni, vagy ha egy munkát szeretnék megkapni és elküldöm az önéletrajzomat, ne dobják félre azonnal a csatolt fénykép miatt. Ismerjenek meg. Ha egy beszélgetés után sem kellek, elfogadom, hogy nem vagyok alkalmas az adott munkára. **Esélyt** szeretnék!”*

---

⁴⁶ A részletek a 2019. februárjában társadalomismeret fakultációra beadott házi dolgozatokból származnak

A diákok jó része keresi a megoldást, valami nagyon természetes, szinte naiv hittel:

„Azért nem szeretnek, AMI vagyok, és nem azért AMILYEN vagyok. Nem is tudják milyen vagyok. Cigány. Ennyit tudnak, és azt hiszik, ez csak annyit jelenthet, hogy prostituált leszek, szülök sok gyereket és nincs jövőm, vagy tolvaj vagyok, akit csak idő kérdése, hogy mikor kapnak el a rendőrök, vagy attól félnek (leginkább a lányok), hogy mikor ugrok nekik és tépem meg például a hajukat, kezdek el fennhangon szitkozódni. Ezeket várják, ennyit látnak bennem, miközben nem veszik észre, hogy ők viselkednek így velem.”... „Ha én roma lennék, büszke lennék a származásomra, mert ha én elfogadom, aki vagyok, nagyobb a valószínűsége, hogy mások is elfogadják engem. Tanulnék, amennyit csak tudnék. Próbálnám bebizonyítani, hogy a romákról alkotott vélemény csupán hamis előítélet.” ... „Ha én cigány lennék, dolgoznék, dolgozni akarnék. Ha elmennék egy állásinterjúra, ahol hátrányos megkülönböztetéssel találkoznék, dühös lennék. Elmennék egy újabb interjúra, és ha a harmadik után is ezzel indulok haza a Havanna lakótelepre az öt gyerekemhez, lehet, hogy feladnám a gyűlölet miatt. Ha pedig egy buta fehér ember lennék, zsigerből utálnám az összes romát, aki „belőlünk” él. Nem tudok választ adni arra, mely ponton lehet ebből kitörni.”

S természetesen felmerül a magyarságuk kérdése, s egy lázadó kamasz szemszögéből mindez még élesebben hangzik:

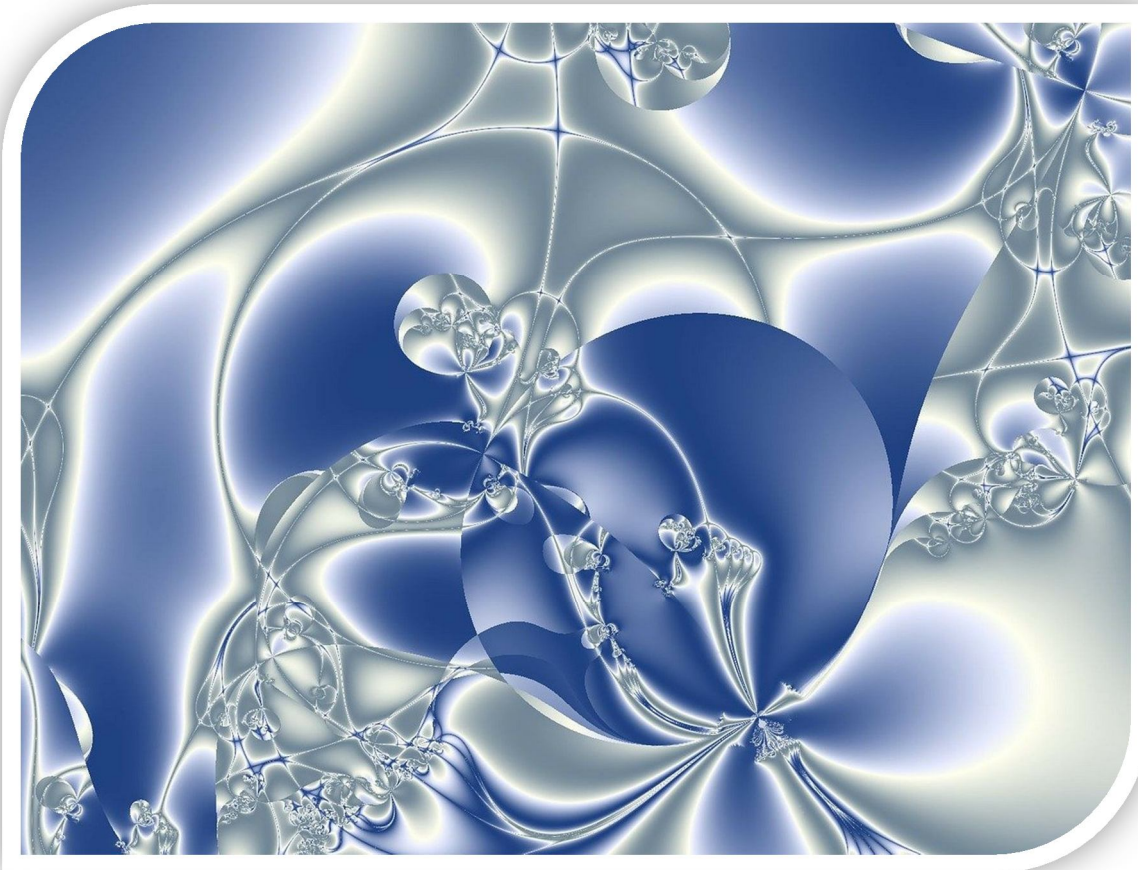
„Arról nem is beszélve, hogy minisztériumban biztosan nem tudnék állást kapni, hiszen úgy gondolkoznak, hogy ki akar egy romát a közsférába, mikor nem is igazán magyar. Jogilag hiába egyenlő a cigányság, sajnos a köztudatban szinte senki sem gondol rájuk magyar állampolgárként.” ... „Nem vízummal vagyok itt, ugyanúgy az áll az igazolványomon, hogy magyar állampolgár. Az emberek azt mondják rám, hogy én nem vagyok magyar, akkor miért kéne megfelelnem a magyarok által létrehozott kötelességeknek és miért kéne betartanom az ő általuk hozott törvényeket? Ha viszont magyar vagyok, nekem is minden jogom megvan rá, hogy magyarként éljek, megvan a lehetőségem és élek vele, ezért nem számít, ki mit mond, én is MAGYAR vagyok!”

A dolgozat legmeghatóbb része számomra az, amikor ezek a fiatalok komolyan eltöprengenek a kérdésen, olyan megállapításokat tesznek, melyek nagyon biztatóak.

„Szomorú belátnom, de az én barátaim már csak azért sem lennének jelen az életben, és nem lennének a barátaim, mert nem akarnának megismerni. Fogalmuk sem lenne róla, hogy ugyanaz az ember vagyok, aki most, és akinek szeretik a személyiségét, mivel esélyt sem adnának a megismerésemre. Mert én roma vagyok.” ... " Azt hittem, ha a helyükben lennék, sok dolgot másképpen csinálnék, gondoltam a dolgozat előtt. A kérdés. Hagynák az emberek, a társadalom, a rendszer, hogy másképp csináljam a dolgokat?" ... „Köszönöm, hogy erről a témáról írhattam! Miközben fogalmaztam, sok mindenben elgondolkoztam és a saját szavaimból jöttem rá milyen "rossz" is vagyok!" ... „Kár, hogy nem ültethetünk le mindenkit a hazánkban kivétel nélkül, hogy ők is írhasanak legalább néhány sort a cigányok szemszögéből.”

Amikor egy tanár ilyen és hasonló mondatokat olvas, azt érzi, nem hiábavaló a munkája, s csak remélni tudom, ez egy kicsi lépés a tényleges változás irányába, legalább néhány embernél.

AZ ÉRTÉKKÖZVETÍTÉS LEHETŐSÉGEI AZ ISKOLÁBAN

Kovács Tas János:

Anyagi szegénység morális gazdagság

Rezümé

Ugyanúgy, mint a világ bármely országában, Magyarországon is évszázadok óta megoldásra váró probléma a szegénység. Nehézorsú embertársaink helyzetén nem kizárólag kormányzati, hanem egyéni felelősségvállalás útján is képesek vagyunk változtatni. Ennek egyik módja, a pedagógia. A pedagógus feladata a tudásátadás mellett az egyetemes erkölcsi értékek közvetítése, ezekre irányuló szemléletformálás. Ilyen érték a társadalmi szolidaritás.

Fejlesztendő kompetenciák

- önálló tanulásra való képesség
- kommunikációs készség
- szociális és állampolgársági kompetencia
- önértékelés
- érzelmi intelligencia
- értékorientáció

Nevelési célok meghatározása és indoklása

- önálló véleményformálás fejlesztése
- szociális érzékenységre való nevelés
- egymás iránti felelősség érzésének kialakítása
- szegénység, mint szociokulturális fogalom elmélyítése

Az óra célja és feladata a gyermekek szociális érzékenyítése a kevésbé szerencsés honfitársaink irányába, akik akár önhibájukból, vagy önhibájukon kívül nehezebb sorsa jutottak. Gyermekkorban érdemes kialakítani ezt az attitűdöt, ezáltal válhatnak felnőtt korukra egymás iránt felelősséget érző, szolidáris állampolgárokká. A mindenki által ismert elméletek helyett az óra a gyakorlati tapasztalásra és önálló helyzetfelismerésre, véleményre összpontosít.

Alkalmazott oktatási módszerek és választásuk indoklása

Megbeszélés: önálló vélemény megfogalmazásának gyakorlása verbális úton

Vizuális szemléltetés: esztétikai szépségre való nevelés

Cselekedtető feladatmegoldás: önálló munkavégzésre való nevelés

Közlés: új ismeretanyag átadása

Óravázlat

Tanítási óra: Etika, Hit- és erkölcsstan Évfolyam: 4.	Készítette: Kovács Tas János
Témakör: Közjó, szolidaritás, társadalom	Az óra anyaga: Társadalmi igazságosság, méltányosság, szolidaritás és szegénység
Az előző óra:	Következő óra:
Az óra típusa: Új ismereteket feldolgozó óra	Módszer (ek): megbeszélés, vizuális szemléltetés, cselekedtető feladatmegoldás, közlés
<u>Nagy gondolat:</u>	
Taneszközök: kivetítő, ceruza, radír, nyomtatvány, kártyák, telefon/tablet	Szemléltető eszközök: kivetítő, nyomtatott lap

Célok: érzelmi nevelés, felnőtt életre való felkészítés, érzékenyítés, társadalmi szolidaritás megteemtése, empátikus érzelmek fejlesztése

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
előzetes ismeretek, tapasztalatok	empátia, együttműködés	önfejlesztés		vizuális kultúra, magyar irodalom

Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
1'	Órakezdés, szervezési feladatok	Köszönés, jelentési feladatok ellátása			
5'	Reflektálás, válaszolás kérdésekre, önálló gondolkodás, aktív részvétel	<p>Ráhangolódás</p> <p>Egy fényképet¹ vetíték ki a táblára</p> <p><u>Reflektálás a kivetített képre:</u></p> <p><i>Gazdag, vagy szegény emberek láthatóak a képen?</i></p> <p><i>Honnan tudtátok, hogy szegények? Miből látszik?</i></p> <p><i>Szerintetek miért lesz valaki szegény?</i></p> <p><i>Ezek az embertársaink miket nélkülöznek?</i></p> <p><i>Hogyan segítenétek rajtuk?</i></p>	értelmezés, érzelmek kifejezése	Jelentkezé-ses alapon válaszolnak.	
2,5'	Játék előkészítése	<p>Ráhangolódás/motiváció megteremtése</p> <p><i>Játszani fogunk! Szükségem van 6 önként jelentkezőre!</i></p> <p><i>Gyertek, húzzatok egy halat! Ne mutassátok meg egymásnak, mi van a hátulján! Titok!</i></p> <p>Hal alakú kártyákat² húznak, mindenki egyet-egyed. A hátuljára különböző karakterek vannak felírva. Értelmezik, azonosulnak a szereppel.</p>	önszervezés	Hal alakú kártyákat húznak, mindenki egyet-egyed. A hátuljára különböző	
7'	Játék levezénylése,	<u>Játék menete:</u>			

	aktív részvétel a játékban	<p>Szabályok tisztázása: <i>Állításokat fogok felolvasni. Aki úgy érzi, hogy igaz a karakterére, lépjen előre egyet, aki úgy érzi, nem igaz a karakterére, maradjon a helyén. Mindenki érti mi a feladat?</i></p> <p>Játék elindítása:</p> <p>állítás: Bármilyen ajándékot megkapok karácsonyra!</p> <p>állítás: Minden évben nyaralok a szüleimmel!</p> <p>állítás: Minden nap tudok finom ételeket enni!</p> <p>állítás: A szüleim nagyon szeretnek engem!</p> <p>állítás: Sok barátom van!</p> <p>állítás: Nem probléma, ha drágák a tankönyveim!</p> <p>állítás: Nem probléma, ha sokba kerül az ebédbefizetés!</p> <p>állítás: Van hova hazamennem.</p> <p>Játék vége, a résztvevők megállnak ott, ahova a lépések során kerültek.</p>	helyzetfelismerés, szövegértés, önkifejezés	A gyerekek egymás mellett állnak, a kihúzott karaktert nem mutatják meg egymásnak.	
10'	Játék mondanivalójának megbeszélése, tapasztalatok, élmények összegzése	<p><u>Mondanivaló és tapasztalatok megbeszélése:</u></p> <p>A legtovább jutott tanuló elárulja karakterét, majd megbeszéljük, hogy mennyi nehézsége adódik az adott élethelyzetekben. Előlről haladunk hátrafelé, minden résztvevő beszámol az ő adott karakterének nehézségeiről/könnyedségeiről.</p> <p>„Hogy érzed most magad, könnyű volt előre jutni?”</p> <p>„A te karakterednek milyen nehézségei adódhatnak a felsoroltakon kívül?”</p>	önkifejezés, érzelmek kifejezése, témakör megértése	A lakóhelyek közti különbségekre is érdemes felhívni a figyelmet. Budapesten sem csak jómódúak élnek, itt is	

		<p>„Szerintetek azok a karakterek, akik hátrébb állnak, hogyan tudnának előrébb jutni?”</p> <p>Karakterek: jómódú kisfiú, Budapesten lakik árva kislány, Budapesten lakik hajléktalan férfi az aluljáróban háborús menekült kislány nem túl gazdag, de nem is szegény kisfiú nyolc gyermekes édesanya, vidéken él</p>		<p>probléma a hátrányos helyzet.</p>	
5'	<p>Irodalmi szöveg elemzése, megfigyelése, megfigyelési szempontok aktív figyelembevétel</p>	<p>Jelentésteremtés</p> <p><u>A szegénység témája az irodalomban</u></p> <p>Móra Ferenc: A másik csaló (részlet)³</p> <p><i>Fel fogok olvasni nektek egy nagyon érdekes történetet! Kövessétek ujjatokkal a szöveget!</i></p> <p><u>Megfigyelési szempontok:</u></p> <p><i>Kik a mű szereplői? Húzzátok alá a szövegben!</i></p> <p><i>Hány éves lehet Pétör?</i></p> <p>(A mű végére érve ezeket megbeszéljük)</p>	<p>szövegértés, értelmezés, elemzés</p>	<p>Egy általam kijelölt tanuló segít kiosztani a kinyomtatott művet. Mindenki egy példányt kap.</p>	

12'	Játékban való részvétel, önálló munkaforma végzése, önálló munka ellenőrzése	<p><u>Eszközök előkészítése, tárgyi feltételek megteremtése:</u></p> <p>a tanulók előveszik a telefonjukat csatlakoznak a wifihez megadott linken megnyitják a kvízt⁴ amikor tapsolok, nekiállnak megoldani</p> <p>Kivetítőn megoldjuk közösen is, ellenőrizzük a megoldásokat. A helyes megoldást jelentkezéssel alapon közlik.</p> <p>Eredmények szóbeli értékelése: <i>Tegye fel a kezét, aki mind az ötöt eltalálta!</i> <i>Tegye fel a kezét, aki csak egyet hibázott!</i> <i>Gratulálok, örülök, hogy ilyen okos osztályban tanítok!</i></p> <p><u>Történet tanulságának, mondanivalójának közös kitérő tárgyalása:</u> <i>Milyen tulajdonságok jellemzőek Pétorre? Mondjatok minél többet!</i> <i>Hogyan tudnátok segíteni neki, ha az osztálytársatok lenne?</i> <i>Ti is észrevennétek, ha valaki nélkülözne a környezetetekben?</i></p>	digitális kompetencia, logikus gondolkodás, szövegértés	(Az órák során gyakran használnak telefont, vagy tabletet.) http://www.gyakorlati.hu/kviz-ek/ (ki kell választani, a 4. osztályt, azon belül a „magyar” tantárgyat, majd alul található a kvíz)	
2,5'	Óra lezárása, értékelés, reflexió	<p>Reflexió</p> <p><u>Tanulói visszajelzés:</u></p> <p><i>Mindenki tegye fel a jobb kezét és annyi ujjaddal jelentsz, amennyire jól éreztél magad az órán!</i></p> <p><u>Tanári értékelés:</u></p>	érmek/hangulat kifejezése		

		<p><i>Örülök, hogy ilyen jó volt! Én is elégedett vagyok mindenkivel! Boldog vagyok, hogy ilyen komolyan álltatok hozzá ehhez a témához!</i></p> <p><u>Házi feladat:</u></p> <p><i>Írásbeli házi feladat a következő órára nincs. Köszönöm a mai munkátokat!</i></p>			
--	--	--	--	--	--

Megjegyzés: Az osztály, ahol jelenleg tanítok 27 főből áll. Az eltervezett idő a tapasztalataim alapján elég a 45 perces tanóra kitöltésére. Ha a szerepjáték során időben megcsúsznánk, a kvíz feladatot feladom házi feladatnak. Ha befér az órába, az SNI-s tanulók differenciálása miatt plusz 1 perc ráadás időt biztosítok az osztálynak a kitöltésre.

Mellékletek

Móra Ferenc: A másik csaló (részlet)

...Pétör nagyon értelmes gyerek, holott már harmadik esztendeje fúrja, faragja, gyalulja, csiszolja az eszét az ötarasos emberek számára rendeltetett és szabott tudomány.

Igen, és Pétör még most se unta meg az iskolát, sőt minden reggel késedelem nélkül megjelenik benne. Pétör nagyon szeret itt lenni, talán még jobban, mint otthon, és minden oka megvan rá, hogy telente így kedvelje a tudományok csarnokát. Először is, itt melegebb van, mint otthon. Másodszor, itt borzasztó sok gyerek van, és Pétör olyan, mint a bárány: nagyon szeret sokadmagával lenni. Harmadszor, itt úgy bánnak az emberrel, hogy az édes szülője se keresi annyira kedvét, mostanában még tejjel is megitatják, akár az úri gyerekeket. Szép kis csészékben adják a tejet, van rajta nefelejcsvirág is, s nagyon jó azt kézbe fogni, mert olyan jó sütős, hogy a dermedt vörös kis ujjacskák egyszerre fölengednek rajta.

No, Pétört mégis a tej keverte gyanúba, és juttatta olyan díszítő jelzőhöz, ami szokatlan a világtörténelemben, noha nyilván sok alakja megszolgált a világtörténelemnek. Az egyszerű Pétörből a tej miatt lett: Pétör, a csaló.

A gyanú a tanító úrban ébredt föl, aki talán kelleténél szerelmesebb ugyan az időhatározókba, és a többi neveléstudományi közsörűkövekbe, de azért aranyból van a szíve. A tanító úr, akinek mindenütt ott a szeme, azt vette észre, hogy Pétör és a tej közt zavaros a viszony. A többi gyerek, ahogy megkapja részét az ingyentejből, elbánik vele mindjárt a helyszínén. Pétör azonban egy idő óta sajátos stratégiát vett alkalmazásba. Tudniillik, amikor megkapja a teli csészét, akkor elvörösödik az örömtől, és orrcimpái reszketnek a gyönyörűségtől, ahogy szívja be a jó meleg párát. Szívja, szívja, de azonközbe egyre visszavonulóban van az ajtó felé, s mire odaér, akkorra már fehérebb az arcocskája, mint a fal. Egyszerre aztán Pétör elvesz, s néha öt perc is beletelik, mire újra felbukkan kócos buksija a látóhatáron. Az ábrázata egyre vörösebb lesz, ahogy közelebb kerül az asztalhoz, ami attól lehet, hogy roppant elszántsággal szopogatja az utolsó csöppeket.

A tanító urat persze ilyen ravasz fondorlattal nem lehet megcsalni. A tanító úr megsejtette, hogy Pétör embör nem szereti a tejet, de mivel tudja, hogy az ilyesmit nem lehet nyilvánosságra hozni, hát titokban leeresztgeti a tejecskét az udvaron a csatornába. Mert bizonyos, hogy Pétör az emeletről az udvarra szökik le tejivás örvével, elárulja a hideg arcocskája.

Végre eljött a nap, amikor Pétör üzelmei teljes mivoltukban napvilágra kerültek. A tanító úr figyelte minden mozdulatát. Lassan somfordált a gyerek az ajtóig, de a lépcsőn már nyargalva ment lefelé, tenyerét a csésze szájára tapasztva.

Mire a tanító úr utolérte, Pétör már ott térdelt a kapusarokban, s öntögette befelé a tejet egy nagykendőbe.

Beható vizsgálat kiderítette, hogy a nagykendő alul két kis lábacskában, fölül pedig egy gémberedett kis arcoskában végződött.

- Ki ez, Pétör? – kérdezte a tanító úr.

Pétör – szégyen, nem szégyen – nagyon megijedt. Reszketett a szája széle:

- Marika.

- Húgod?

- Az – mondta Pétör, és férfiasan sírásra fakadt. – Mindig el szokott kísérteni, oszt itt várja mög, még hozom a tejet.

Már akkor sírt Marika is, és a tanító úr addig tiltotta kettőjüknek a sírást, míg az ő könnye is ki nem csordult.

- Hány nap csaltál már meg, Pétör? – kérdezte a fiút.

- Öt – mutatta Pétör az ujjain, mert szólni még nem tudott a sírástól.

Öt nagy csatát nyert meg Pétör az éhes kis gyomra ellen. Ha én Isten volnék, nekem nagyobb örömem volna ebben a teremtésben, mint a 'vészteljes és végzetterhes világháború' összes nagy hadvezéreiben.

Ne haragudjatok meg, emberek, hogy mikor úgy tele van a világ tökéletes nagy csalókkal, én erről a tökéletlen kis csalóról írtam. De látjátok, arra gondoltam, ti is örülni fogtok neki, hogy vannak még olyan csalók is, akik nem magukért csálnak, csak magukat csalják meg a testvéreikért.

A másik csaló

Készítette: taskov

A másik csaló

Név:

Miért nem itta meg a tejet Pétör?

Nem szeret az ízét.

Másnak adta.

Meg akarta főlni a csatornát tejet.

Pétör megitta a tejet.

A feladat véget ért. 5 kérdésből jól válaszoltál 5 kérdésre.

[Megoldom még egyszer >>>>](#)

[Másik feladatot szeretnék választani >>>>](#)

Keszeli Sándor:

Elkötelezett felnőttként a társadalomban – az egyház szociális tanítása alapján

Rezümé

Az *Elkötelezett felnőttként a társadalomban – az egyház szociális tanítása alapján* projekt fő célja a végzős középiskolások szemléletformálása azért, hogy felelősen tudjanak részt venni a társadalom életében. A jövőt érintő személyes vágyaktól vezeti őket az egyház társadalmi tanításának megismerésén, a rossz megnyilvánulásaival történő küzdelem útjain, és a politika lényegi megértésének tárgyalásán át a tervszerű társadalomformálás lépéseinek megismeréséig. A projekt attitűdöket formál, és a szükséges főbb információk elsajátítását is előmozdítja. Módszertanában sokszínű, rugalmasan alkalmazható. Mivel felnőtt szerepre készít fel, és a felnőttképzésében is alkalmazható eljárásokkal él, a projekt –módosításokkal – felnőttképzési alkalmak, és lelkigyakorlatok alapjául is szolgálhat.

A téma relevanciájának indoklása

A fiatalok társadalmi szerepvállalásra nevelése évtizedek óta a katolikus egyház ifjúságpasztorációjának hangsúlyos eleme. Emellett a jelenlegi társadalmi változások (digitális kor, migráció, klímaváltozás, járványhelyzet stb.) még inkább kiemelik a következő évtizedek aktív felnőttei felkészítésének fontosságát a tudatos, kritikus, építő társadalmi jelenlétre.

Az alkotó részvétel a társadalom életében elsősorban szemlélet, értékrend kérdése. Fontos-e számomra, hogy alakítsam mindannyiunk életét, vagy megelégszem saját kis világom formálásával, esetleg azzal a lehetőséggel, hogy teljes egészében átengedem életem alakításának szerepét másoknak? Belátom-e, hogy az én döntéseimen, aktivitásomon és felelősségemen is múlik, milyen világban élünk? Milyen értékekre alapozva tudok építően részt venni a társadalom életében? Ezek azok a kulcskérdések, amelyek fiataljainkban a felnőtt kor küszöbén előbb-utóbb megfordulnak, és ezek azok, amelyekre e projekt választ keres.

Generációs probléma a tartós, tudatos és tevékeny elköteleződés nehézsége. Ez a projekt – amelynek több elemét a korábbi években megvalósítottuk végzős diákokkal –, egy „adalék” kíván lenni ahhoz, hogy fiataljaink lépjenek egyet előre a személyes választáson alapuló értékrend kialakulása (illetve megszilárdulása), valamint az elvek – a valóságot hosszútávon befolyásoló – gyakorlattá váltása felé.

Bár ez a javaslat az egyház társadalmi tanításán alapul, nem kizárólag a hívő fiatalok részvételére épít. Sokan úgy látjuk – a katolikus egyház meggyőződésére alapozva⁴⁷ –, hogy az együttműködési készség a másképpen gondolkodókkal közös célok mentén egy jobb, igazságosabb világ építéséért ma különösen nagy érték. Ennek megfelelően készült ez a projekt is.

A projekt célcsoportja

Elsősorban a Szegedi Dugonics András Piarista Gimnázium végzős középiskolás diákjainak fejlesztésére készült a projekt – hitbeli meggyőződéstől függetlenül. A kidolgozás során a személyes ismeretség mellett az ún. „Z-generációs vonásokat” vettem alapul, amelyek közül néhány, vagy több is sokukra jellemző⁴⁸. E vonások tekintetében azonban az előző években jelentős pozitív változásokon mentek keresztül.

---

⁴⁷ Vö. Gaudium et spes 2

⁴⁸ Vö. Tari Annamária, *Z generáció. Klinikai pszichológiai jelenségek és társadalom-lélektani szempontok az Információs Korban*, Tercium, 2011, 27-29. o.;

www.cvonline.hu/blog/2011/hirek/jon-a-z-generacio-kik-ok-es-mit-akarnak/1145;

www.cvonline.hu/blog/2018/karriertanacsok/munkahelyen-az-x-y-es-z-generacio/15271; moderniskola.hu/2015/03/hogyan-banjunk-a-z-generacio-tagjaival/

Többségük nagy tudatossággal készül a továbbtanulásra, felelősségtudattal tekint saját jövőjére, és ennek megfelelően cselekszik is. Közvetlen társas kapcsolataik alakításában sokan aktívan, elkötelezetten vesznek részt, azonban jellemző a passzivitás, a „csinálja meg más helyettünk, nekünk” hozzáállás is. A tágabb társadalmi kapcsolatrendszer iránti felelősségérzetük azonban kevésbé tűnik erősnek.

Kritikus gondolkodásukra sokszor jellemző még a szubjektív nézőpont, a személyesen fontos értékek előtérbe helyezése az objektív kritériumokhoz, és a tágabb közösség javát szem előtt tartó értékekhez képest.

A célcsoport speciális szocializációs szükségletei, amire a projekt reflektál

A projekt kidolgozása során elsősorban az életkorból, valamint a („Z”) generációs sajátosságokból adódó szocializációs szükségleteket tartottam szem előtt. Ezek a következők:

- identitáskeresés és -felfedezés (Ki vagyok, és mi a dolgom a világban?).
- vágyak, álmok, ideálok felfedezése, kifejezése és cselekvés a megvalósulásukért.
- intimitás, hiteles, mély kapcsolat megélése (őszinte, hiteles kommunikáció).
- kísérés életutam jelenlegi szakaszában (erre a szükségletre egyrészt a csoporthoz tartozás, a csoportmunka, másrészt a nevelő[k] adnak pozitív választ).
- értelmes hosszú távú elköteleződés az önálló, tudatos és szabad döntés jegyében.

Fejlesztendő kompetenciák

E kompetenciák az általános társadalmi elköteleződésre vonatkoznak.⁴⁹

Kulcskompetenciák:

- kritikus állásfoglalás, amely saját, bensővé tett értékeken alapul.
- reflexió saját, mások és közösségek (pl. egyház) tapasztalatára.
- önmagamért, másokért és a környezetért vállalt felelős szociális jelenlét.

---

⁴⁹ A projekt témája maga után vonja, hogy ezekre a kompetenciákra építve – következő lépésként – hasonló projektet állítsunk össze a környezettudatos életmóddal és ennek megfelelő tevékeny társadalmi jelenléttel kapcsolatban (teremtésvédelem), ezt szolgáló kompetenciákkal. Valamint mindkét projekt kiegészíthető az erőszakmentes társadalomformálás, és a keresztény társadalmi elköteleződés lelkisége – bővített – modullal, természetesen itt is újabb kompetenciákat szem előtt tartva.

Szociális, életviteli kompetenciák:

- személyes életerv, jövőkép megfogalmazása, amely számol a közösségi lét követelményeivel is.
- hatékony(abb) kommunikáció: önkifejezés, figyelmes, nyitott, értő, befogadó meghallgatás.
- konszenzus- és kompromisszumhozatal.
- kooperáció.
- hosszabb távú tervezés és megvalósítás.
- cselekvő, szolidáris társadalmi jelenlét.
- önfegyelem (amely értékeken alapul, tudatosan vállalt, komoly lemondásra is képes).

Állampolgári kompetenciák:

- az aktív és építő társadalmi jelenlét legfőbb kritériumainak ismerete.
- a társadalmi tanítás alapelveit, mint viszonyítási pontokat szem előtt tartó cselekvés.

<p><i>Miért értékes ez a projekt?</i></p>	<p>Mert a kritikus, építő társadalmi jelenléthez szükséges értékrendszert élhető és vonzó módon mutatja be.</p> <p>Mert tudatos társadalmi szerepvállalásra készítet.</p> <p>Mert mélyíti az önismeretet.</p> <p>Mert identitás- és hivatáskereséshez ad támpontokat.</p> <p>Mert nem csak iskolai kereteken belül és középiskolásokkal alkalmazható.</p>
<p>Hogyan, mire alkalmazható a megszerzett tudás?</p>	<p>A személyes életben felmerülő rossz különböző, konkrét megnyilvánulásaira adekvát válasz találása.</p> <p>Társadalomformáló ifjúsági projektek megvalósítására.</p> <p>Környezettudatos életmód melletti döntéshez.</p> <p>Közéleti, ezen belül politikai hivatás felfedezéséhez.</p>

<p>Hogyan illeszkedik a NAT célokhoz?</p>	<p>Történelem és állampolgári ismeretekkel kapcsolatban az alábbi területekkel függ össze: hazaszeretet, normakövető, etikus, jogszerű magatartás, keresztény civilizációs értékek elsajátítása, véleményalkotás a társadalmi jelenségekről, demokratikus társadalomszemlélet, szolidáris, felelős, kreatív társadalmi jelenlét, politika jelentése, szociális kompetenciák, tudatos jövőtervezés, társas együttműködés, hatékony kommunikáció.</p> <p>Etika/hit- és erkölcsstan (az előzőeken kívül) tantárgyakkal kapcsolatban az alábbi területekkel függ össze: komplex személyiségfejlesztés, benső motiváció kialakítása, személyes értékrend kialakítása, az élet tisztelete.</p> <p>Természettudományokkal kapcsolatban pedig a következő területtel: felelős, környezettudatos életmód.</p>
---	--

<p>Kapcsolódó műveltség-területek</p>	<p>Történelem: aktuális társadalmi és politikai ismeretek. Biológia: ökológia, környezetvédelem. Életvitel: állampolgári jogok és kötelességek. Etika: társadalmi felelősség, a közjó szolgálata. Hittan: társadalmi elkötelezettség.</p>
<p>Milyen információkat dolgozunk fel?</p>	<p>Az egyház társadalmi tanításának lényegi elemei Ennek során foglalkozunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a jövővel kapcsolatos saját álmainkkal; - az egyház társadalmi tanításának alapelveivel (egy szemelvény segítségével); - az alapelvek konkrét megnyilvánulásaival (az emberről, közösségről és a társadalom egészéről vallott felfogás alapján egy feladatlap segítségével); - az alapelvek megélhetőségével személyes tanúságtételek alapján (kisfilmes interjúkkal).

A világban jelenlévő rossz megnyilvánulásai elleni küzdelem módjai

Ebben a témában figyelmünket az alábbiakra fordítjuk:

- konkrét helyzetekre, amelyek a rossz három fő típusát szemléltetik;
- a rossz megnyilvánulásainak három fő „színterére” (egy-egy szemelvény tanulmányozásával), és azokra a stratégiákra, amelyeket alkalmazhatunk a rossz jelenléte ellen;

A szociális bűn mibenléte

Ennél a témánál foglalkozunk a szociális/strukturális bűn:

- jelenségével (egy játék és egy videófilm alapján);
- fogalmával (egy idézet segítségével);
- kialakulásával (egy logikai feladattal, és egy csoportos alkotó munkával);
- témáját szemléltető filmek feldolgozásával (fakultatívan).

A politika lényege. Politikai spiritualitás

Ennél a témánál feldolgozzuk:

- a politikához való személyes hozzáállás kérdését (egy provokatív idézet alapján);
- a politika lényegét (egy szemelvény, és egy rövid ellenőrző feladatsor segítségével);
- a politikában kívánatos keresztény spiritualitás vonásaival (egy idézet feldolgozásával, egy közös vizuális alkotással, és egy fakultatív filmklub segítségével).

Tervszerű társadalomformálás

Ebben megismerjük – gyakorlati feladat segítségével – a tervszerű társadalomformálás folyamatát.

Módszertan	
Milyen tanulás-szervezési eljárásokat és munkaformákat alkalmaz?	<p><i>1. Projektív eljárások:</i> olyan technikai eljárások, amelyek az egyénben lévő érzések, gondolatok, tapasztalatok, vélemények tudatosítását, felszínre hozását, mások számára láthatóvá/hallhatóvá tételét segítik.</p> <p><i>Indoklás:</i> ezek lehetővé teszik az eddig átéltek, a megszerzett tudás, előítéletek stb. tudatosítását, illetve kifejezését, érthető kommunikálását. Ennélfogva mélyítik az önismeretet, valamint a csoportkohéziót.</p> <p><i>2. Érvelés:</i> kiállítás a saját meggyőződés mellett.</p> <p><i>Indoklás:</i> a személyes vélemény „megvallása” többek előtt megerősíti a megvallott meggyőződést, mélyíti a mellette történő későbbi kiállást. Ha tévesnek bizonyul, abban az esetben pedig előmozdítja a vélemény őszinte felülvizsgálatát.</p> <p><i>3. Dokumentumértelmezés és -elemzés:</i> ahol a dokumentum lehet írásos, álló- vagy mozgóképi.</p> <p><i>Indoklás:</i> ez az eljárás, ha megfelelő szempontokat, kérdéseket sorakoztat fel az értelmezéshez, segíti a tárgyilagos és kritikus valóságértelmezést, az „enyémtől eltérő” nézőponttal való azonosulást, az új befogadását.</p>

4. Esetelemzés: ahol az eset lehet saját, vagy másé is. Az értelmezési szempontok, kérdések megléte itt is fontos.

Indoklás: ez az eljárás „hidat ver” a valóság és az elmélet között oda és vissza. Vagyis segít felismerni a valóságban a tanultakat, illetve alkalmazni a tanultakat a valóságban.

5. Szimbolikus játék/gyakorlat: olyan csoportos tevékenység, amely az élet valamely folyamatát modellezi.

Indoklás: ha teljes valónkkal (fizikailag, érzelmileg bevonódva és reflektálva az átéltekre) éljük át a modellt, hamarabb felismerjük és jobban értjük az életnek azt a tapasztalatát, amelyet a játék modellez.

6. Folyamatértelmezés: a projektben egy folyamat elemeinek sorrendbe rakásáról van szó.

Indoklás: ez az eljárás fejleszti a logikus gondolkodást, az ok-okozati összefüggések felismerését.

7. Teszt: megismert információk alapján.

Indoklás: ez az eljárás elősegíti a lényeges ismeretek memorizálását, továbbá az eltérő – szöveg – környezetben történő alkalmazását.

Módszertan	
Milyen tanulásszervezési eljárásokat és munkaformákat alkalmaz?	<p><i>8. Tervezés:</i> egy megvalósítandó folyamatsor összeállítása. <i>Indoklás:</i> ez az eljárás alkalmas arra, hogy másokkal együttműködve egy logikai rend szerinti folyamatot állítsunk össze, amelyhez szükséges szinte minden olyan kompetencia, amelyet a projekt korábbi elemei fejlesztettek. Ennek megvalósítása ezért egyben egyfajta visszajelzés is a projekt hatékonyságáról.</p> <p><i>9. Kreatív alkotás:</i> előzetesen megszerzett információkat, szempontokat, új meggyőződések és értékeket kifejező képi, mozgásos, hanganyag, vagy ezek kombinációjának összeállítása. <i>Indoklás:</i> az alkotó eljárásokkal a projektben a folyamat végén élünk elsősorban, mert alkalmasak arra, hogy játékosan, gyakorlatiasan, ezzel együtt életszerűen segítsék elő a tanultakkal kapcsolatos személyes és csoportos szintézis megalkotását. Mondhatjuk, hogy „alkotó összefoglaló” eljárásokról van szó.</p> <p><i>10. Egyéni, kiscsoportos, nagyobb csoportos munkák:</i> ezek mindegyike előkerül a projektben. <i>Indoklás:</i> az eltérő létszámú társas munkaformák mindegyike segíti a társas kompetenciák és erények fejlődését. Emellett az egyéni munka az önálló gondolkodást, a vélemény, személyes tapasztalatok, és az egyéni ritmus szerinti haladás felvállalását mások előtt.</p>

A projekt rövid tematikus terve és időterve

Idő	Téma	Fejlesztendő területek
2021.02. 3. HETE/ 2 FOGLALKOZÁS	„ÁLMODTAM EGY VILÁGOT MAGAMNAK” – ÁLOM, AMI BENNEM ÉL	vágyak, álmok, életerv tudatosítása, önkifejezés.
Munkaformák, eljárások, technikák	Internetes videók	Produktum
projektív eljárások	https://www.youtube.com/watch?v=ekked3K6Byo	rajzok, festmények
Idő	Téma	Fejlesztendő területek
2021.02. 4. HETE/ 2 FOGLALKOZÁS	„ÁLMODTAM EGY VILÁGOT MAGAMNAK” – AMI ÁLOM EGY NAGY KÖZÖSSÉGBEN ÉL	vágyak, álmok, életerv tudatosítása, kritikus gondolkodás, vitakultúra, együttműködés, érvelés, személyes meggyőződés felvállalása
Munkaformák, eljárások, technikák	Internetes videók	Produktum
egyéni munka, reflexió, érvelés,	---	összegző tábla vagy csomagoló-papír, kitöltött értékelőlapok
Idő	Téma	Fejlesztendő területek
2021.03. 1. HETE/ 2 FOGLALKOZÁS	AZ EGYHÁZ TÁRSADALMI TANÍTÁSÁNAK ALAPPILLÉREI	kritikus gondolkodás, új értékek, szemlélet sajátta tétele, kommunikációs készségek (személyes tapasztalatok megosztása), azonosulás más nézőponttal

Munkaformák, eljárások, technikák	Internetes videók	Produktum
dokumentum-értelmezés és elemzés, egyéni és csoportos reflexió	http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/18-berki-tibor-elfogadni-es-folnevelni-tomit-tisztelni-az-eletet/ http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/prazsak-hajnal-krisztina-leanykent-anyava-lettem/ http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/balint-antal-az-embert-keresem-a-munkatarsaimban/ http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/kovacsnehonfi-krisztina-egy-kiforrott-lelek-sikerelmeny-szamomra/ http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/szeredi-attila-megbecsulom-oket-megbecsulnek-engem/ http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/hobar-csaba-kozelebb-egymashoz-kozelebb-istenhez/	---
Idő	Téma	Fejlesztendő területek
2021.03. 2. HETE	ELKÖTELEZŐDÉS AZ ÉLETÉRT – A ROSSZ ELLENI KÜZDELEM TEREI	kritikus gondolkodás, új szemlélet sajátjáté tétéle, kommunikációs készségek (személyes tapasztalatok megosztása), bátorság a félelemmel szemben, személyes kísérés (mentorral)
Munkaformák, eljárások, technikák	Internetes videók	Produktum

esetelemzés, dokumentum-értelmezés és elemzés, egyéni és csoportos reflexió	---	---
Idő	Téma	Fejlesztendő területek
2021.3. 2-3. HETE/ 2 FOGLALKOZÁS	A SZOCIÁLIS BŰN	személyes felelősségtudat, kritikai érzék, szolidaritásérzék, logikus gondolkodás (ok-okozati összefüggések), önfegyelem
Munkaformák, eljárások, technikák	Internetes videók	Produktum
szimbolikus játék/gyakorlat, folyamat-értelmezés, kreatív alkotás, egyéni és kiscsoportos munka	https://www.youtube.com/watch?v=cxUuU1jwMgM&feature=emb_logo vagy https://www.youtube.com/watch?v=WfGMYdalCIU&feature=emb_logo	szemléltető jelenetsor/élő szoborcsoport-sorozat
Idő	Téma	Fejlesztendő területek
2021.03. 3. HETE	FAKULTATÍV FILMKLUB (indulása; 1 film/hét)	kritikus gondolkodás, személyes, őszinte kommunikáció, valóságértelmezés

Munkaformák, eljárások, technikák	Internetes videók	Produktum
egyéni és csoportos reflexió	---	---
Idő	Téma	Fejlesztendő területek
2021.3. 3. HETE/ 2 FOGLALKOZÁS	A POLITIKA	kritikus gondolkodás, személyes, őszinte kommunikáció, új értékek, szemlélet sajátjáté tétele,
Munkaformák, eljárások, technikák	Internetes videók	Produktum
egyéni és csoportos reflexió, teszt, dokumentum-értelmezés és elemzés,	https://www.youtube.com/watch?v=aZzjgW78oMo&feature=emb_logo vagy https://www.youtube.com/watch?v=CxpJooZXvOo&feature=emb_logo	rajz, festmény, montázs
Idő	Téma	Fejlesztendő területek
2021.04. 2. HETE/ 2 FOGLALKOZÁS	TERVSZERŰ TÁRSADALOMFORMÁLÁS	valóságelemzés, szolidaritás, döntéshozatal, együttműködés, konszenzus-, kompromisszumkészség, felelősségvállalás, hosszú távon gondolkodás,

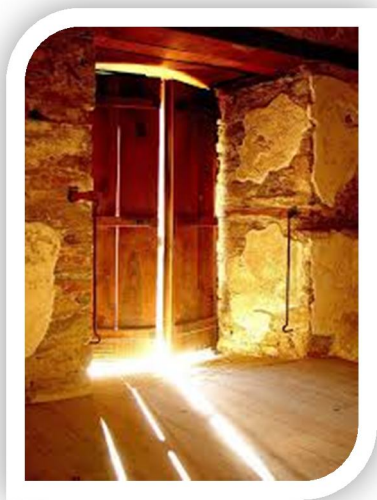
		egyéni és csoportos reflexió
Munkaformák, eljárások, technikák	Internetes videók	Produktum
tervezés, kiscsoportos munka	---	tervdokumentáció
Idő	Téma	Fejlesztendő területek
2021.4. 3. HETE	SZINTÉZIS	együttműködés, szintézisképesség, kommunikációs készség
Munkaformák, eljárások, technikák	Internetes videók	Produktum
kiscsoportos munka, kreatív alkotás	---	plakát, videóriport, képsorozat
Idő	Téma	Fejlesztendő területek
2021.04. 3. HETE	VISSZATEKINTÉS	egyéni és csoportos reflexió
Munkaformák, eljárások, technikák	Internetes videók	Produktum

Mellékletek

„Álmodtam egy világot magamnak.” – Álom, ami bennem él

1. Edda Művek: „Álmodtam egy világot” – zeneszám közös meghallgatása.⁵⁰ Közben kivetítünk egy képet egy kapuról, ami mögött egy „új világ” fényei sejlenek fel.

- A zeneszám közös meghallgatása előtt kérjük meg a résztvevőket, hogy a zene hallgatása közben arra figyeljenek, hogy
  - a) milyen érzéseket kelt bennük a dal?
  - b) milyen képeket hív elő bennük?
- Felírjuk/kitezzük jól látható helyre és módon (pl. táblára, előre elkészített, nagyméretű, nyomtatott feliratokra) a dal refrénjének alábbi részleteit: „álmodtam egy világot”, „itt állok a kapui előtt”, „adj erőt, hogy be tudjak lépni”, „van hitem a magas falak előtt”.

⁵⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=ekked3K6Byo>

2. „Olyan világban szeretnék élni, ahol

- az ember...
- a közösség...
- a társadalom...”
- Kérjük a résztvevőket, hogy egészítsék ki a megkezdett mondatot a három iménti fókusszal.
- Majd a résztvevők elképzeléseiket, vágyaikat vizuálisan megjelenítik rajzban, festményben.
- A képek személyes tartalmát, üzenetét megosztják egymással kiscsoportban. A vezető megkéri a résztvevőket, hogy a megosztás során figyelmesen, értékelés, kritika nélkül fogadják, amit az éppen beszélő társuk mond, és tekintsék személyes gondolatait úgy, hogy azokat most nekik ajándékozza.
- A kiscsoportban elhangzott kulcsgondolatokat rögzítik vastag filctollal egy nagy kartonlapra. Célszerű előre megbeszélni, ki írja fel ezeket a lapra.
- A kiscsoportok összegzéseiket az osztály többi részének röviden ismertetik. Itt is rögzítsék előre, ki fogja bemutatni a kiscsoportos megosztás lényegét.

„Álmodtam egy világot magamnak.” – Ami álom egy nagy közösségben él

A lépések

Ebben a foglalkozásban a fiatalokat kritikus gondolkodásra hívjuk. Ennek lépései a következők:

1. A kiosztott lapon (*Jó ez így? – Személyes kritikus véleményem.*) értékeljenek huszonhét állítást, amelyek „álmaink társadalmára” vonatkoznak.
2. Miután ezt mindenki egyénileg megtette, alkossanak három-négy fős kiscsoportokat.
3. Egyezzenek meg, ki vezeti közülük a csoportbeszélgetést, vitát, és ki lesz a jegyző.
4. Beszéljék meg, ki melyik állítást értékelte 0-ra, vagy 1-esre. Indokolják is döntésüket. A 0-ra és 1-re számozott kijelentések sorszámát egyikőjük jegyezze fel (ő a jegyző; külön írja a „nullásokat”, külön az „egyesekeket”).
5. Aki a kiscsoport tagjai közül nem ért egyet valamelyik társa véleményével és indoklásával, fejtse ki *röviden* saját nézőpontját, miután társa végzett mondandójával. Kérjük meg őket, hogy vitájukban legyenek nyitottak a más nézőpont megértésére, és ne akarják mindenáron megváltoztatni társuk véleményét. Ugyanakkor törekedjenek tisztelettel, érthetően, egyszerűen és tárgyilagosan megfogalmazni saját meggyőződésüket.
6. A kiscsoport jegyzője egy közös felületre (ez lehet a tantermi tábla, vagy nagyméretű csomagolópapír) írja fel kék vagy fekete filctollal, mely’ kijelentések kerültek elő a 0-ra, illetve az 1-esre véleményezetttek között kiscsoportjukban.

7. Azt követően, hogy minden kiscsoport jegyzője felírta a közös felületre a megfelelő számokat, a foglalkozás vezetője (tanár, képző) kiosztja mindenkinek a másik lapot (*Mi az álmod valósággá építjük! Csatlakozol? – A katolikus egyház társadalmi tanítása alapján*) azzal a hozzáfűzéssel, hogy ezen az első laphoz képest néhány állítás más. Írja fel ezek sorszámát a közös felületre (táblára/nagy csomagolópapírra): 4., 5., 7., 14., 18., 21., 24., 26. Hangsúlyozza, hogy az ezen a lapon szereplő állítások a katolikus egyház társadalomról vallott „álmának” főbb vonásai.

Ha egy tanórányi idő (45') áll rendelkezésre, a vezető itt zárja le a téma feldolgozását, és jelezze, hogy folytatják. Ha 90 perc is rendelkezésre áll, folytassák a téma feldolgozását a következő lépésekkel:

8. A vezető megkéri a résztvevőket, hogy nézzék meg, olvassák el figyelmesen a másodikként kiosztott lapon azon kijelentéseket, amelyeket 1-essel jelöltek az első lap kijelentései közül.
9. Ha más mondatot találnak ott, mint az első lapon, de ezzel sem értenek egyet, lépjenek oda egyénileg a közös felülethez (tábla/csomagolópapír), és írják fel piros filctollal a kijelentés sorszámát. Ha ezzel egyetértenek, nincs vele teendőjük.
10. A vezető először megkéri a résztvevőket, hogy akik kiállnak a közös felületre felírt 0-ra értékelt kijelentések valamelyikének fontossága mellett, jöjjenek ki, és mondják el érveiket a többieknek. Egyikőjük kezdje a beszédét, és szükség esetén a többiek kiegészítik, támogatják meglátásaikkal.
11. Majd a vezető megkéri azokat, akik a közös felületen pirossal felírt sorszámú kijelentések mellett tudnak kiállni, lépjenek ki, és – az előzőhöz hasonlóan – érveljenek mellette társaik előtt.
12. (Ha valamelyik kijelentés mellett nem hangzik el érv, ezekről a vezető beszéljen röviden.)

Jó ez így? – Személyes kritikus véleményem

Jelöld az állítások mellett számmal 0-3-ig, hogy szerinted milyen mértékben fontosak. 0: el tudom fogadni, de semmi jelentőségét nem látom (mindegy, hogy van, vagy nincs); 1: nem értek vele egyet; 2. van jelentősége, de nem nélkülözhetetlen; 3. teljes mértékben fontos, mert nélkülözhetetlennek tartom.

Olyan világra van szükség, ahol minden ember...	
1.	őszinte, bizalomra épülő kapcsolatot tud élni másokkal.
2.	érzi, hogy értékes mások szemében.
3.	megtapasztalja, hogy mások szeretetreméltónak tartják.

4.	tiszteletet kap másoktól azért, mert él (Isten képmása), mert megismételhetetlen, egyedi létező, de ez a tisztelet nem független attól, mit tett.	
5.	eszközként használható, ha valamilyen fontos cél megkívánja.	
6.	igazán boldog lehet fizikai, érzelmi és lelki értelemben is.	
7.	ön maga boldogságán munkálkodik.	
8.	élete fogantatásától kezdve védelmet érdemel.	
9.	-nek joga van emberhez méltó életet élni, képességeit kibontakoztatni.	
10.	-nek joga van a munkához, amellyel a társadalom javát szolgálja.	

Olyan világra van szükség, ahol a közösségek (család, iskolai közösség, baráti társaságok stb.) ...

11.	minden tagja félelem nélkül vállalhatja önmagát.	
12.	tagjai figyelnek a többiek fizikai, érzelmi és lelki igényeire.	
13.	tagjai biztonságban, otthonosan érzik magukat.	
14.	különös figyelemmel, segítő szándékkal fordul a szegénység bármilyen formájában szenvedőkhöz, ha kiérdemelték.	
15.	közül a család különös védelmet érdemel, mert az emberi kibontakozás legfontosabb közege.	

Olyan világra van szükség, ahol a társadalom...

16.	jól szervezett közösség.	
17.	tagjai – a maguk szerepének megfelelően – a társadalom egészének jó működését szolgálják (mindenkinek szerepe van benne).	
18.	minden tagja szabadon élhet úgy, ahogyan ezt jónak látja.	
19.	tagjai egységet élnek meg a többiekkel („együvé tartozunk”).	
20.	békében működik.	
21.	-ban előnyt élveznek azok, akik rátermettebbek, ügyesebbek, simulékonyabbak.	
22.	hierarchikusan felépített.	

23.	vezetői nem uralkodnak (zsarnokoskodnak), hanem hatalmukat mások szolgálatára használják.	
24.	vezetői az alsóbb szinteken lévő közösségek életének minden mozzanatát irányítja, előírja működési módját.	
25.	hierarchiájában fentebb lévők szükség esetén kiségitik az alsóbb szinteken lévő közösségeket.	
26.	a szegény, sebezhető és kiszolgáltatott emberek sem érdemelnek többet, mint mások, akik ugyanolyan méltósággal rendelkeznek, mint ők.	
27.	tagjainak olyan az életstílusa, amellyel védik, nem rombolják a teremtett világ értékeit.	

Mi a valóságot az álm szerint építjük! Csatlakozol? – A katolikus egyház társadalmi tanítása alapján

Olyan világra van szükség, ahol <i>minden ember</i> ...	
1.	őszinte, bizalomra épülő kapcsolatot tud élni másokkal.
2.	érzi, hogy értékes mások szemében.
3.	megtapasztalja, hogy mások szeretetreméltónak tartják.
4.	tiszteletet kap másoktól azért, mert él (Isten képmása), függetlenül attól, mit tett; és azért, mert megismételhetetlen, egyedi létező.
5.	méltósága megkívánja, hogy ne tekintsék eszköznek semmiféle cél érdekében.
6.	igazán boldog lehet fizikai, érzelmi és lelki értelemben is.
7.	nem csak önmaga, hanem mások boldogságán is munkálkodik.
8.	élete fogantatásától kezdve védelmet érdemel.
9.	-nek joga van emberhez méltó életet élni, képességeit kibontakoztatni.
10.	-nek joga van a munkához, amellyel a társadalom javát szolgálja.

Olyan világra van szükség, ahol a közösségek (család, iskolai közösség, baráti társaságok stb.) ...	
11.	minden tagja félelem nélkül vállalhatja önmagát.
12.	tagjai figyelnek a többiek fizikai, érzelmi és lelki igényeire.
13.	tagjai biztonságban, otthonosan érzik magukat.
14.	különös figyelemmel, segítő szándékkal fordul a szegénység bármilyen formájában szenvedőkhöz.
15.	közül a család különös védelmet érdemel, mert az emberi kibontakozás legfontosabb közege.

Olyan világra van szükség, ahol a társadalom...	
16.	jól szervezett közösség.
17.	tagjai – a maguk szerepének megfelelően – a társadalom egészének jó működését szolgálják (mindenkinek szerepe van benne).
18.	minden tagja szabadon élhet lelkiismerete szerint (a békés együttélés szabályait megtartva).
19.	tagjai egységet élnek meg a többiekkel („együvé tartozunk”).
20.	békében működik.
21.	igazságosan működik (hátrányos megkülönböztetés, korrupció nélkül).
22.	hierarchikusan felépített.
23.	vezetői nem uralkodnak (zsarnokoskodnak), hanem hatalmukat mások szolgálatára használják.
24.	vezetője az alsóbb szinteken lévő közösségeknek szabad mozgásteret ad, nem irányítja életük minden mozzanatát.

25.	hierarchiájában fentebb lévők szükség esetén kiségitik az alsóbb szinteken lévő közösségeket.
26.	a szegény, sebezhető és kiszolgáltatott embereket – megfosztottságuk miatt – pozitív diszkriminációban részesíti.
27.	tagjainak olyan az életstílusa, amellyel védik, nem rombolják a teremtett világ értékeit.

Az egyház társadalmi tanításának alappillérei – Értjük tettein az elveket a valóságban! Tegyük valósággá az elveket!

Vetítsük ki/írjuk ki jól láthatóan az alábbi szöveget, és hozzátoldását:

„Ne halat adj neki, hanem tanítsd meg halat fogni! – De időnként a **haladásra** is szükség van.”

Közös megbeszélés

- Miért fontos mindkét szint (közvetlenül segíteni, adni, illetve megváltoztatni valami alapvetőt)?
- Egy konkrét esetről is beszéljük meg ugyanezt. Miért hírértékű, jelentős ez a döntés:

KÖZMUNKA SZOCIÁLIS SEGÉLY HELYETT

Februárban hirdette meg közmunkaprogramját a Munkaügyi Minisztérium, másfél milliárd forintot szánva a hátrányos helyzetű, főleg roma munkavállalók foglalkoztatására. A program legális jövedelemhez juttat több ezer munkanélkülit.⁵¹

Szövegolvasás és értelmezés

A résztvevők mindegyike kézhez kapja az alábbi összefoglalást, és figyelmesen elolvassa.

Az egyház társadalmi tanításának alappillérei⁵²

Az emberi méltóság elve. Az emberek egymásnak vannak teremtve, kapcsolatban képesek élni és boldognak lenni. Minden ember értékes, szeretetre méltó, egyszeri és megismételhetetlen, önmagában teljes, tiszteletet érdemel, mert Isten képére teremtett. Nem lehet eszközként kezelni, hiszen ő maga, személyi kibontakozása a cél. Az ember élete minden időszakában tiszteletet és védelmet érdemel.

Az ember társadalmi lény, a családban, a társadalmi élet intézményes keretei között, munkahelyén és hazájában teljesedik ki. Ezért ezeket közvetlenül és a társadalmi struktúrák szintjén is védelmeznünk és segítenünk kell.

A közjó elve. Az ember célja, hogy önmagát és embertársait kiteljesítse, önmaga és mások javát szolgálja. Valamint munkálkodjon az emberi közösség javán, boldogságán mind anyagi, mind lelki síkon. Ennek végső célja Isten. Az embereknek joguk és kötelességük részt venni a társadalomban, azon intézmények életében, amelyek az ember kiteljesedését szolgálják, valamint a köz javán munkálkodni. Joguk van a méltó munkához.

---

⁵¹ <https://www.hrportal.hu/c/kozmunka-szocialis-segely-helyett-20050405.html>

⁵² <https://kattars.hu/egyhazi-tarsadalmi-tanitasi>; Byron, William J., *A katolikus társadalmi tanítás tíz építőköve*, in: MÉRLEG 35 (1999/3) 293-300. o.

A szolidaritás elve. Az ember szeretetet és részvétet tanúsít minden egyes embertársa, különösen a rászoruló felé. Segítséget nyújt a szükségben, képes önzetlenül cselekedni a nehéz helyzetekben. A szegény, sebezhető és kiszolgáltatott emberek megfosztottságuk miatt pozitív diszkriminációban kell, hogy részesüljenek. Az ő védelmükkel és felemelkedésük elősegítésével mozdítjuk elő a társadalom egészének szükséges egyensúlyát.

A szubszidiaritás elve. Az emberi együttélés szervezett közösségeket kíván meg. Az Egyház a hierarchikus rendszereket tartja az emberi természethez közelállónak, de ez a hierarchia szolgáló és nem elnyomó. Önállóságot ad a hierarchiában alul lévőknek, s csak szükség esetén segíti ki őket. Ezért mindent azon – és nem magasabb – szervezeti szinten kell megoldanunk, amelyen hatásosan és hatékonyan tudják kezelni azok, akik közelebb állnak a problémákhoz.

Az esetleg felmerülő értelmezési nehézségeket a csoport közösen megbeszéli.

Érjük tetten az elveket a valóságban!

A résztvevő párokat alkotnak. A vezető levetíti az alábbi interjúkat. A párok feladata eldönteni, hogy az interjúalanyok melyik alapelv életté váltásáról beszélnek. (Van, amelyik többhöz is sorolható. Erről érdemes beszélni a videók megtekintése után.)

(További interjúk, illetve szervezetekről készített kisfilmek találhatóak itt:

<http://tarsadalomformalas.kife.hu/filmek/> – a rendelkezésre álló idő függvényében az alábbiakat kiegészíthetjük a honlapon szereplő interjúkból, kisfilmekből; illetve belátásunk szerint cserélhetjük is őket).

Az emberi méltóság elve:

- Berki Tibor: <http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/18-berki-tibor-elfogadni-es-folnevelni-tomit-tisztelni-az-eletet/>
- Prazsák-Hajnal Krisztina: <http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/prazsak-hajnal-krisztina-leanykent-anyava-lettem/>
- Bálint Antal: <http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/balint-antal-az-embert-keresem-a-munkatarsaimban/>

A közjó elve:

- Kovácsné Honfi Kriszta: <http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/kovacsne-honfi-krisztina-egy-kiforrott-lelek-sikerelmeny-szamomra/>

Közjó és szolidaritás elve:

- Szeredi Attila: <http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/szeredi-attila-megbecsulom-oket-megbecsulnek-engem/>

Szubszidiaritás elve:

- Hóbár Csaba: <http://tarsadalomformalas.kife.hu/portfolio/hobar-csaba-kozelebb-egymashoz-kozelebb-istenhez/>

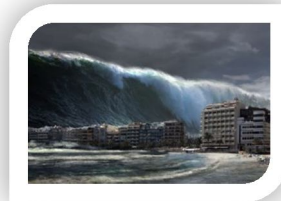
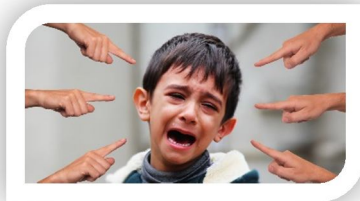
Az én történeteim

A vezető beszélgetésre hívja a résztvevőket, amelyben kéri, számoljanak be arról, melyek az ő hasonló történeteik az egyes alapelvekkel kapcsolatban.

Elköteleződés az életért – a rossz elleni küzdelem terei

Három eset

A vezető kivetíti a következő három képet. Mindegyik a rossz valamilyen formáját jeleníti meg. Kéri a résztvevőket, hogy gondolják át és fejezzék ki: szerintük milyen típusú rosszról szólnak?

(1. Iskolán belüli erőszak: bullying; 2. természeti katasztrófa: cunami; 3. szociális bűn: szemétre épült bádoggváros)

Közös megbeszélés, vita a képek üzenetéről az alábbi kérdések alapján:

1. Ki a felelős a rosszért az egyes helyzetekben?
2. Mi a megoldás?
3. Soroljunk még fel ezekhez hasonló példákat.

Három szintér – három stratégia

A vezető a résztvevők kezébe adja az alábbi három szöveget. Először a bevezető mondatot, illetve az a) pontot olvassák el közösen. Majd válaszolják meg az utána található kérdést. Aztán lépjenek a b) pontra és így tovább.

A rossz elleni küzdelem⁵³

A „nagy társadalmi álomért” felvállalt küzdelem több helyzetben is megmutatkozik, amelyek más és más hozzáállást kívánnak tőlünk.

a) Amikor világos, ki a felelős

Léteznek olyan helyzetek, amikor *egyértelműek a felelősségi körök* a rossz meglétét illetően: kinek a rosszindulatán múlik, hogy a halál győzedelmeskedni látszik, az ember nem tud teljes életet élni. Mivel egy olyan emberi kapcsolati rendszerben élünk, amelyből egyikőnk sem tudja kivonni magát, az ilyen helyzetekben mindannyian felsorolhatjuk a saját nevünket, amikor a vétkeseket keressük.

Ezekben az esetekben a *megtérés*, és az emberrel (*önmagunkkal és másokkal*) vívott „*gyógyító harc*” az elsődleges szintér a megoldáshoz vezető úton. Ebben azonban nélkülözhetetlen, hogy megújult (megtért) emberként vegyünk részt, hiszen csak megújult emberek képesek gyökeres társadalmi átalakulásokat, és másokban is igazi változást előidézni.

---

⁵³ Tonelli, Riccardo, *Una spiritualità per l'impegno politico?* in: Centro Salesiano Pastorale Giovanile, Educare i giovani alla politica, Elle Di Ci, Leumann – Torino, 1993, 253-271. o. alapján

Ez magában foglalja a szeretetteljes *személyes közelséget és szolgálatot* is mindazok felé, akik szenvednek és elnyomottak.

Reflexió, megosztás:

A résztvevők alkossanak 3-4 fős kiscsoportokat, és ki-ki válaszolja meg:

- Milyen konkrét tapasztalatom van mostanában a rossznak ezen formájáról?
- Mi volt/lenne rá a megoldás?
- Mi ebben a megoldásban a nehéz?

b) Amikor bátorság kell megtervezni az ismeretlent

Vannak olyan helyzetek, amelyekben *nem tudjuk* egyértelműen tetten érni, *meghatározni a vétkeket*. A felelősségek tolnak egyik személyről a másikra, egyik hivataltól a másikra. Az illetékességi körök gyakran homályosak. Ezekben az esetekben a keresztény és minden jószándékú ember arra kap meghívást, hogy másokkal együtt *hosszú távon gondolkodjon a változásban*, ezen tudatosan és kitartóan dolgozzon, nyitottan állva az új lehetőségek előtt. Ez a *társadalomformáló elköteleződés* leginkább *politikai és kulturális téren* mutatkozik meg. Teszi ezt annak reményében, hogy a másokkal együtt végzett, közös útkeresés eredményeképpen megszületnek olyan élehető alternatívák, amelyek jobban szolgálják az életet.

Aki így szeretne változást elérni, másokkal együtt felméri és értelmezi a változtatásra szoruló helyzetet, azonosítja a pontos kihívásokat, célokat fogalmaz meg, az elérésüket segítő stratégiát, és mindezt megvalósítja – vagyis *tervet készít a társadalmi változás érdekében*. Teszi ezt úgy, hogy tevékenységének módja összhangban van elveivel, értékrendszerével. (Célja nem szentesíti az eszközt.)

Reflexió, megosztás:

A résztvevők az előző kiscsoportokban válaszolják meg:

- Hol találkoztam mostanában a rossznak ezen formájával?
- Mi volt/lenne rá a megoldás?

c) Az élet ünneplése a halál birodalmával szemben

Vannak viszont olyan helyzetek is, amikor *a rossz nem függ senki rosszakaratától*. Ezek emberlétünk törékenységből, korlátozottságából erednek, mint pl. a betegség, véletlen baleset, halál. A keresztény ember ekkor *tanúságot tehet a halálon is túlmutató reményéről*. Képes hordozni ezt a fájdalmat anélkül, hogy összetörne alatta – ahogyan ezt Jézus is tette.

Tudja, hogy ebben a *küzdelmében nincs egyedül*: sokan jártak előtte, akik példát mutattak a kereszt szelíd hordozására. Ilyen a Megfeszített és Feltámadt Krisztus, Szűz Mária, valamint a hit, szeretet és szabadság más nagy alakjai. A keresztény ember velük együtt, *reményben éli meg a halál és a szenvedés pillanatait* abban a hitben, hogy ezek elmúlnak, amikor az örök Országba ér, ahol nincs könny, sem szenvedés. Mindezt *ünnepli* imádságában és istentiszteletében.

Reflexió, megosztás:

A résztvevők az előző kiscsoportokban válaszolják meg:

- Milyen eseményben találkoztam mostanában a rossznak ezen formájával?
- Mi volt/lehet rá a megoldás?
- Mit találok ebben nehéznek, esetleg félelmetesnek, vagy olyannak, ami ellenállást szül bennem? Ki az, akivel szívesen beszélgetnék erről. (Keressem meg őt a következő egy héten belül, és beszélgessek vele erről.)

Az utolsó mozzanat a kiscsoportokban esetlegesen felmerült kérdések, nehézségek közös megbeszélése.

A szociális bűn

Sugallatok

A tagok szabadon járhatnak a teremben. Tetszés szerint odalépnek egy társukhoz, és a fülébe súgnak vagy egy pozitív, jóra biztató sugallatot (pl. „XY-nak lóg a cipőfűzője; menj, és kösd be neki!”), vagy egy negatív, rosszra sarkalló utasítást (pl. „Csípd finoman meg XY kezét!”). A foglalkozás vezetője hangsúlyozza a résztvevőknek, hogy ez utóbbiak is legyenek a jó ízlés és a kölcsönös tisztelet határain belül (ártatlan csínyekre biztathatják egymást).

Ha valaki egymás után négy rosszra buzdító sűgást kap, onnantól kezdve kizárólag ő is ilyeneket adhat tovább.

Ha a vezető látja, hogy a csoporton belüli gesztusok elérték azt a határt, ahol érdemes megállítani a játékot, megkéri a résztvevőket, hogy tisztelettel hajoljanak meg a mellettük lévőkhöz, és üljenek le.

Beszélgetés, reflexió arról, mit szimbolizál ez a gyakorlat

Kisfilm közös megtekintése

A résztvevők közösen megnézik az alábbi kisfilmet (El empleo/The employment – amely a munka világában is fájdalmasan jelentkező emberi viszonyulások rendszerét mutatja be sajátos módon):

https://www.youtube.com/watch?v=cxUuU1jwMgM&feature=emb_logo

Alternatívája lehet a környezetrombolással kapcsolatos kisfilm:

https://www.youtube.com/watch?v=WfGMYdalCIU&feature=emb_logo

Megbeszélés: milyen létező társadalmi problémára, vagy problémákra mutat rá a kisfilm? Próbáljunk mélyre ásni a gyökerek feltárásában keresve, hogyan alakulhat(ott) ki ilyen helyzet? Mi vezetett idáig?

A folyamat, ami ide vezet⁵⁴

a) A fogalom. A vezető kivetíti és felolvassa az alábbi idézetet:

„Tudomásul kell vennünk, hogy az egymással szembenálló népek tömbjeitől megosztott világ, amelyet merev ideológiák éltetnek, és ahol a kölcsönös kapcsolatokat az egyetértés erősítése helyett az imperializmus különböző formái uralják, nem lehet más, mint „a bűn struktúrái” alá rendelt világ. A [...] közjó [...] előmozdítása ellen ható negatív tényezők a jelek szerint csak nehezen legyőzhető gátakat építenek ki az emberekben és az intézményekben.

---

⁵⁴ Vö. Frigato, Sabino, *In risposta a Cristo. Piste per l'educazione morale e politica*, Elle Di Ci, Leumann – Torino, 1991, 86-92. o.

Ha a mai helyzet a különböző természetű nehézségek rovására írható, akkor jogosan beszélünk a „bűn struktúráiról”, amelyek [...] a személyes bűnben gyökereznek, és ezért mindig a személyek konkrét tetteihez kapcsolódnak, akik ezeket létrehozzák, megerősítik és felszámolásukat megnehezítik. Így megerősödve terjednek, és további bűnök forrásaivá lesznek az ember magatartását befolyásolva.”

(Részlet II. János Pál pápa: Sollicitudo rei socialis kezdetű enciklikájának 36. pontjából)⁵⁵

Egyéni feladat: Rakd logikai sorrendbe az alábbi mozzanatokat: mi, miből következik? Mi az alapja a másoknak? Számozd be ennek megfelelően a lépéseket.

---

⁵⁵ <https://regi.katolikus.hu/konyvtar.php?h=93#SR36>

Az egyéni bűnök között „interferencia” lép fel: felerősítik egymás hatását.

Láthatatlan „lelki kötelékek” is kötnek másokhoz a fizikai kapcsolat mellett. Ezért minden tettem ki hat sokakra. Hibáim, rejtett vétkeim is „lehúznak” másokat.

Lépünk túl a szövevényes problémán: hogyan legyünk szabadok e visszahúzó strukturális bűnöktől? A válasz két szintű: 1. egyéni új mentalitás megszerzésével (megtérés); 2. a struktúrák átalakításával (új kultúra, társadalmi berendezkedés kialakítása).

Ha a rossz megtétele szokássá válik, azaz gondolkodás- és cselekvésmódom természetes részévé válik, negatívan befolyásolja a tágabb közösség szemléletét és erkölcsiségét.

Igazságtalan, romboló kultúra és gazdaság, valamint elnyomó, erőszakos, korrump politikai rendszer alakul ki, ahol – általános jelenléte miatt – az élet- és közösségellenes lesz a „normális” („hiszen mindenki így csinálja”: pl. lop, abortuszt végeztet, másokon taposva jut feljebb stb.).

Embertársamra, közösségemre közvetlenül hathatok negatív irányba, ha szándékosan kárt okozok fizikailag, érzelmileg, vagy eszközként használva saját érdekeim szerint.

Aki ebbe nő bele, ez lesz számára a természetes minta.

Megbeszélés. A lehetséges logikai sorrend közös megbeszélése történik.

Egy lehetséges megoldás, amit a vezető mutat be, ha más nem jutott erre a megoldásra:

1. Láthatatlan „lelki kötelékek” is kötnek minket egymáshoz. Ezért minden tettem kihat sokakra. Hibáim, rejtett vétkeim is „lehúznak” másokat.
2. Embertársamra, közösségemre közvetlenül hathatok negatív irányba, ha szándékosan kárt okozok fizikailag, érzelmileg, vagy eszközként használva saját érdekeim szerint.

3. Ha a rossz megtétele szokássá válik, azaz gondolkodás- és cselekvésmódom természetes részévé válik, negatívan befolyásolja a tágabb közösség szemléletét és erkölcsiségét.
4. Az egyéni bűnök között „interferencia” lép fel: felerősítik egymás hatását.
5. Igazságtalan, romboló kultúra és gazdaság, valamint elnyomó, erőszakos, korrupt politikai rendszer alakul ki, ahol – általános jelenléte miatt – az élet- és közösségellenes lesz a „normális” („hiszen mindenki így csinálja”: pl. lop, abortuszt végeztet, másokon taposva jut feljebb stb.).
6. Aki ebbe nő bele, ez lesz számára a természetes minta.
7. Lépünk túl a szövevényes problémán: hogyan legyünk szabadok e visszahúzó strukturális bűnöktől? A válasz két szintű: 1. egyéni új mentalitás megszerzésével (megtérés); 2. a struktúrák átalakításával (új kultúra, társadalmi berendezkedés kialakítása).

Egyéni megfontolás: milyen konkrét példát tudsz hozni erre a folyamatra annak alapján, amit magad körül látsz a társadalomban?

Az egyéni példák megbeszélése; jelenet. Négyfős kiscsoportokban történik. A csoport választ egyet az említett példákból, és összeállít egy néhány perces jelenetsort, vagy élő szoborcsoport-sorozatot (a tagok alkotják a szoborcsoportot), amely szemlélteti a szociális bűn folyamatának kialakulását.

Jelenetbemutató. A kiscsoportok bemutatják egymásnak jeleneteiket, illetve a csoport-tagok alkotta szobraikat (egyik tag röviden magyarázza, mit jelenítettek meg).

* * *

Filmklub. Ehhez a témához tartozik egy **fakultatív** filmklub is. Ebben az alábbi filmek – lehetőleg közös – megtekintését és megbeszélését ajánljuk a lentebb felsorolt szempontok, kérdések alapján. A filmklub részét képezheti „A közéleti szereplés lelkiismerete” témánál ajánlott két film is.

A javasolt filmek:

- Bábel (2006., rendező: Alejandro González Iñárritu),
- Határok nélkül (2003., rendező: Martin Campbell),
- Szabadság, szerelem (2006., rendező: Goda Krisztina)
- Éljen és boldoguljon! (2005., rendező: Radu Mihăileanu).

Szemponatok, kérdések az egyéni és csoportos feldolgozáshoz:

- Mi érintett meg a filmből leginkább?
- Melyik sérül a filmben felmerülő problémáknál a társadalmi tanítás alapelvei közül?
- Milyen hasonló problémákat találsz ma a téged körülvevő társadalmi közegben?
- Milyen megoldások kerülnek szóba a filmben látható probléma/problémák orvoslásánál?
- Milyen filmbeli helyzetekben látod úgy, hogy nem a legjobb, hanem kompromisszumos megoldást találnak? Mi indokolja ezeket a kompromisszumokat?
- Melyek a megoldások közül azok, amelyek összeegyeztethetőek, és melyek nem az alapelvek összességével (ha alapként tekintjük, hogy a cél nem szentesíti az eszközt)? Indokold állításaidat.

6. A politika

A provokáció

A vezető felolvassa/kézbe adja az alábbi idézetet, kivetítve az író fényképét:

Bertold Brecht: A politikai analfabéta⁵⁶

A legrosszabb analfabéta a politikai analfabéta. Ő nem hallgat meg, nem beszél, és nem vesz részt a politikai eseményeken.

Nem tudja, hogy amibe az élet kerül, a bab, a hal, a liszt, az albérlet, a cipő, és a gyógyszer ára mind politikai döntésektől függ.

A politikai analfabéta olyannyira idióta, hogy öntelten és pökhendi módon hangoztatja: gyűlöli a politikát.

Nem látja be az agyalágyult, hogy az ő politikai tudatlanságából születik a prostituált, a magára hagyott gyermek, az összes közül a legzsiványabb tolvaj: a rossz és korrupt politikus, a nemzeti és multinacionális vállalatok talpnyalója.

---

⁵⁶ <https://www.goodreads.com/quotes/541442-the-worst-illiterate-is-the-political-illiterate-he-doesn-t-hear>;
<http://www.antiper.org/2017/02/04/brecht-analfabeta-politico/> - [saját fordítás]

Közös 4-5 fős kiscsoportos megbeszélés az alábbi kérdések alapján: a) Mivel értesz egyet a szerzővel? Indokold. b) Mi zavar, bánt a szavaiban? Indokold. c) Milyen viszonyulással találkozta a családjában a politikához?

A politika lényege⁵⁷

Minden résztvevő egyénileg elolvassa az alábbi szöveget.

A politika eredetileg nem más, mint részvétel a „polis”, vagyis a város életében. Ennek mindenki aktív részese, hiszen dolgozik, tanul, találkozik másokkal stb., jelenlétével másokra hat.

Konkrétabban tekintve a politikai életre az a lényegi kérdés, hogyan bánunk a kezünkben lévő hatalommal: képességeinkkel, a pénzzel, meglátásokkal, a közösségtől ránk ruházott szereppel, pozícióval stb. Mire használjuk ezeket? Saját boldogulásunk, vagyonunk, hatalmunk további növelésére, vagy a ránk bízott közösség és tagjainak valódi javára. Illetve hogyan, milyen módon használjuk a hatalmat? Maga a mód, ahogyan élünk a hatalommal, az eljárások építik a közösséget és az egyént, vagy rombolják? (Demokratikus eljárásokkal élünk, vagy korrupt, diktatórikus utakat járunk?).

A keresztény ember ebben a világban él, ezért kapcsolódik be a politikába. Célja politikai elköteleződésével, hogy többé, jobbá tegye a közösséget, amiben él, és hogy az ember is több, jobb legyen azért, hogy elérje – halálon túlmutató – végső célját. Ahogyan gondolkodik az ember és a közösség tökéletesedéséről, az az egyház meggyőződésében gyökerezik. Az egyház pedig Jézus Krisztusra alapozza szociális tanítását az ember és a közösség kibontakozásáról.

A keresztény ember együttműködik minden jószándékú emberrel ezért a célért. Ugyanakkor bátran kritikával illeti azt a politikai gyakorlatot és szándékokat, amelyek eltérítik az embert és közösségét ettől a céltől.

Az egyház – mint szervezet – közvetve vesz részt a politikai életben, hiszen: a) elsősorban az egyes ember és az emberi közösség örök célját szem előtt tartva végzi szolgálatát a világban. b) Támogatja a konkrét embert fejlődésében a helyes, evangéliumi szemléletben, kritikus ítélőképességben úgy, hogy értékeket segít bensővé tenni, és azok alapján kritikusan értékelni a valóságot. c) Bátorít a közéleti részvételre. d) Szükség esetén rávilágít a jelen politikai gyakorlat értékeire és visszasságaira, azaz építő kritikát gyakorol.

⁵⁷ Frigato, S., *I.m.*, 95-107. o.; De Nicoló, Giancarlo – Movilla, Secundino – Sigalini, Domenico, *Vita di gruppo. Manuale pratico-teorico di conduzione di gruppo*, Elle Di Ci, Leumann – Torino, 1996, 300-302. o.; „Formación sociopolítico”, in: *Diccionario de Pastoral y Evangelización*, Pedrosa, Vicente M^a – Sastre, Jesús – Berzosa, Raúl (Szerk.), Monte Carmelo, 2000, 469-483. o.

A politika lényege – amit megértettünk belőle

Rövid Kahoot játék, vagy tesztsor egyéni versenyben. Az alábbi kérdések és válaszok alapján egy rövid Kahoot-játék összeállítható a megismertek ellenőrzése érdekében (kahoot.it). Ha ezt a rendelkezésre álló technika nem teszi lehetővé, egyszerű írásos tesztsor is alkalmas a célra.

Kérdések – lehetséges válaszok (a vastaggal kiemelték a helyesek):

1. *Mi a politika egyik központi kérdése?*

- a) Részt vesz-e ez egyház a politikai döntésekben?
- b) Melyik párt képviseli a teljesebb igazságot.
- c) **Mire és hogyan használjuk a ránk ruházott hatalmat?**

2. *Milyen szóból származik a „politika” elnevezés?*

- a) police – eredeti jelentése: a rend őrzése
- b) **polis – jelentése város**
- c) pollux – görög fiú névből, melynek jelentése „korona”. Ha ő uralkodik, az „megkoronázza” a város életét.

3. *Miért vesz részt a keresztény ember a politikai életben?*

- a) Mert lehetősége van rá.
- b) **Mert így ő is hozzá tud járulni ahhoz, hogy az élet jobb legyen.**
- c) Mert így az egyház pozíciójának erősödését segítheti.

4. *A kritika gyakorlása a politikában*

- a) **szükséges ahhoz, hogy jó irányú változások történhessenek.**
- b) etikus, ha jó célt szolgál, de akkor is, ha stílusában a másik nézetet valló ember becsületébe gázol.
- c) kizárólag negatív, azaz elmarasztaló lehet.

5. *Az egyház szervezetként*

- a) egyértelműen megmondhatja, a hívők melyik pártra szavazzanak.
- b) elsődleges célja, hogy a társadalom jól működjön.
- c) **nem, de képviselői (püspök, pap) magánszemélyként elmondhatják véleményüket egy konkrét politikai közösséggel kapcsolatban.**

6. *Az egyház előmozdítja a politikai élet fejlődését azzal, hogy*

- a) pártot alapít.
- b) **képz, fejleszti tagjait, hogy örök értékekre alapozva tudjanak jó döntéseket hozni.**
- c) csak azokkal működik együtt, akik tagjaival megegyező elveket vallanak.

Javasoljuk, hogy a játék nyertese – taps kíséretében – kapja meg szóban a csoporttól a „Leggyorsabban tanuló politikus” kitüntető címet.

Egy kis politikai spiritualitás

a) Közös kisfilmnézés: Oscar Romero animation⁵⁸ – amely röviden összegzi a szentté avatott érsek történetét és lelkületét. (A szöveg angol nyelvű, de lényege jól érthető. Ezt az animációban található feliratok is segítik. Alternatívája lehet egy másik szintén animációs kisfilm, amely eredetije spanyol nyelvű, de angol feliratokkal.⁵⁹ Amennyiben az idegen nyelvű anyag nehézséget okoz, személyéről, tevékenységéről itt találunk egy rövid, ugyanakkor igényes összefoglalót, amely alapján lehet beszélni róla: <https://karitasz.hu/hirek/szent-oscar-romerora-emlekezunk>)

---

⁵⁸ https://www.youtube.com/watch?v=aZzj9W78oMo&feature=emb_logo

⁵⁹ https://www.youtube.com/watch?v=CxpJooZXvOo&feature=emb_logo

„Lelkületfeltérképezés”. A vezető a résztvevők kezébe adja, vagy kivetíti a Romero érsek gondolatait tartalmazó alábbi szöveget:⁶⁰

Kevesen bátrak vállalni társaik rosszallását, kollégáik megvetését, vagy a társadalom haragját.

Kevesen bátrak az erkölcsi harcban, többen a háborúban vagy a tudományban.

De ez alapvető jellemvonása azoknak, akik megváltoztatják a világot.

Ha történelmet akarunk írni, értsük meg, hogy a történelem az Ő története.

Csak úgy változtatjuk meg igazán a történelmet, ha a saját életünket nem mi határozzuk meg, hanem elfoglaljuk a helyünket az Ő történetében.

Ő megtervezte az egészséget, a festővászon az Övé, a történet az Övé, és amit Ő csinál, az nagyobb, mint amit mi láthatunk vagy elképzelnénk.

Segít, ha néha hátralepve megnézzük a teljes képet.

Nem tudunk mindent megtenni, felszabadító ezt felismerni.

Talán soha nem látjuk majd a végeredményt, de ez a különbség az építész és a munkások között.

Munkások vagyunk, nem építészek.

Szolgálók, nem messiások.

A jövő prófétái, nem a magunkéi.

Reflexió. A résztvevők foglalják össze egyénileg saját szavaikkal

- hogyan tekint Oscar Romero a társadalomért felelős ember helyére a világban?
- milyen benső vonásokat kíván ez meg az embertől?
- hogyan lehet konkrétan ebben a szemléletben erősödni, fejlődni?

Az egyéni felismeréseket közösen beszéljük meg, egy mindenki számára jól látható felületre felírva a kulcsgondolatokat mindkét kérdéssel kapcsolatban.

---

⁶⁰ Iránytű a főparancshoz. Kézikönyv családok közösségeik találkozásaihoz, Szeged, Agapé, 2014, 254. o.

Szemlélés. Ha az időkeretek engedik, javasoljuk, hogy a résztvevők hármásával alkotva kiscsoportokat készítsenek egy nagyobb méretű rajzot, festményt, montázst (A/2-es vagy A/1-es méretben, esetleg nagyobbban), amin megjelenítik a két kérdésre adott válaszaik lényegét. Az alkotásokat mutassák be a többi kiscsoport tagjainak. A művekből kiállítás is készíthető.

* * *

Filmklub. A közéleti szereplés lelkisége témával kapcsolatban javasoljuk – amennyiben van rá idő, lehetőség –, hogy fakultatív filmklub keretében a fiatalok tekintsék meg a

- Gandhi (1982., rendező: Richard Attenborough), és a
- Romero (1989., rendező: John Duigan) filmeket.

A filmek megtekintése után pedig gyűjtsék össze

- milyen konkrét jelzőkkel, kifejezésekkel tudják jellemezni a két ember – politikai – lelkületét?
- mi az ezen vonások közül, amelyet legnehezebbnek tartanak? Miért találják annak?
- mi az, ami vonzó számukra, és maguk is így szeretnének jelen lenni mások között? Mit tehetnek konkrétan azért, hogy ezekben fejlődjenek?

Tervszerű társadalomformálás

A korábbi témák feldolgozása során előkerült, hogy a jövőépítés, és a rossz elleni küzdelem egyik útja a társadalmi struktúrák tudatos átalakítása. Ennek logikáját, főbb lépéseit egy projekt-készítés keretében gondoljuk át.

A társadalomformáló tervezéssel kapcsolatban két lehetőség közül válasszunk. A rendelkezésre álló idő, és a csoport jellege alapján döntünk az egyik mellett.

1. *Ha a csoport nincs időhöz kötve* a terv megfogalmazásával kapcsolatban. Ebben az esetben járja végig a tervezés minden lépését. A vezetővel egyeztetve döntsenek egy határidőről, ameddig a tervet elkészítik.
2. *Ha a csoport ideje erősen korlátozott* (pl. egy-néhány tanórányi idő áll rendelkezésre a témával foglalkozáshoz). Ekkor a csoport válasszon egyet az alábbi esetekből, vagy ezekből kiindulva fogalmazzon meg egy olyan valós esetet, amely ezek egyikéhez nagyon hasonló.
3. Az esetek (mindegyik hasonló jellegű, valóságos eseten alapul):

- a) Egyik diáktársukat és testvéreit édesanyjuk egyedül neveli. Az anya egy ideje munkanélküli, emiatt anyagilag nagyon nehéz helyzetben vannak. Több állásinterjún megjelent már. Elvileg nem lett volna akadálya annak, hogy több helyre is felvegyék, hiszen végzettségét és szakmai tapasztalatát tekintve be tudta volna tölteni a meghirdetett állásokat. De a kifogás minden esetben az volt, hogy „gyermekeit egyedül nevelő nő, aki ráadásul 50 éves”.
- b) Egy sokak által kedvelt, megbízható, jó tanuló diákot azzal az indokkal nem vettek fel egy középiskolába, hogy kisebbségi származású.
- c) Az iskola közvetlen szomszédságába a környéken lakók folyamatosan hordják illegálisan a hulladékudvarba való lomot, szemetet.
- d) Egy külföldi cég itthon is kedvelt, divatos termékéről kiderül, hogy gyermekmunkásokkal termelteti Távol-Keleten (napi 14-16 óra munkaidő, éhbér, egészségre káros, veszélyes munkakörülmények között).

Miután választott a csoport az a) – d) esetek közül, haladjon végig „A társadalomformáló tervezés lépései”-n úgy, hogy a tagok megfogalmazzák az 1. és 2. lépés konkrétumait, majd a 3. lépésnél az információgyűjtés útjai közül választják ki a szerintük legmegfelelőbbet. A 4. lépésnél – különösebb információgyűjtés nélkül – a legjobb belátásuk szerint válaszolják meg az alpontokat. Az 5. és 6. mozzanatot ezek alapján dolgozzák ki. Végezetül azt rögzítsék, hogy milyen fórumokon és hogyan osztanák meg tapasztalataikat.

A társadalomformáló tervezés lépései⁶⁴

1. **A probléma azonosítása.** Mi az a jelentős társadalmi probléma, amivel elégedetlenek vagyunk, amivel kapcsolatban változást szeretnénk? Röviden megfogalmazzuk:

---

2. **A vágyott állapot megfogalmazása.** Mi az az ideális állapot, ami felé alakíthatjuk a jelenlegi helyzetet? Ennek megismerésében az egyház társadalmi tanításának az adott problémával kapcsolatos részének lényegi áttekintése is segít. Ehhez kérhetünk segítséget hozzáértő személytől. Ki lesz ez a személy?

Elképzeléseinket néhány rövid mondatban megfogalmazzuk.

---

⁶⁴ Griesbeck, Josef: Tecniche per gruppi di azione. Manuale di „cose pazze” per muovere le acque, Elle Di Ci, Leumann – Torino, 1993, 030-133. o.; Keszeli Sándor: Pasztorális tervezés, Don Bosco, Budapest, 2014, 30-50. o.

---

3. **Tájékozódás, a szükséges információk begyűjtése.** Információkat gyűjtünk a probléma, a jelenség mélyebb megismeréséhez. Ezt a következő források és eljárások segítségével tehetjük meg: a) megbízható írásos információk begyűjtése (dokumentációk, statisztikák, könyvek, folyóiratok, honlapok stb.); b) adatgyűjtés előkészített kérdéssor alapján (pl. az érintett célcsoport tagjaival); c) szakértőkkel végzett interjúk; d) beszélgetés érintett személyek bevonásával. Ezek közül kiválasztjuk azokat, amelyeket szükségesnek és elegendőnek találunk:

---

4. **A begyűjtött információk értékelése.** Ebben az alábbi kérdésekre keressük a választ: a) milyen okok állnak a probléma gyökerénél?; b) milyen csoportokba tudjuk az okokat sorolni?; c) kinek a felelőssége ezeket megoldani?; d) kit érint az akció, amit megtervezünk?; e) kitől várhatunk segítséget?; f) ki akadályozhatja tervünk megvalósítását (ellenérdek miatt)?; g) mit tehetünk mi, melyek a lehetőségeink és korlátaink?

5. **A terv céljainak megfogalmazása.** Az eddigiek tükrében megfogalmazzuk tervünk célját (vagy céljait) egy-egy rövid, kijelentő mondatban: mi az a *reálisan megvalósítható* új állapot, aminek kialakulását *belátható időn* belül el tudjuk érni?

---

6. **A cselekvés előkészítése, a stratégia kidolgozása.** Átgondoljuk, milyen folyamatot kell végig vinnünk a megoldás érdekében: a) milyen állomások, köztes lépések vezetnek végső célunk eléréséhez? Ezeket egy-egy kijelentő mondatban megfogalmazzuk. b) Mely' pontokon köthetünk esetleg kompromisszumot? c) Szükséges-e, hogy a tágabb közösség (iskola, plébánia, városrész...) figyelmét is a problémára irányítsuk? Ha igen, hogyan tesszük?

Az egyes lépésekkel kapcsolatban táblázatos formában rögzítjük: a) mit teszünk konkrétan? b) Milyen helyszínen? c) Ki a program felelőse? d) milyen anyagi, eszközbeli erőforrásokra van szükségünk? e) Honnan, hogyan szerezzük be ezeket?

---

7. **A terv megvalósítása.** A stratégia szerint kezdünk neki a megvalósításnak.

8. **Visszatekintő értékelés.** Folyamatában és a legvégén is visszatekintünk: a) elértük a kitűzött célt? Milyen mértékben? b) Hogyan tudjuk pótolni, ami nem valósult meg? c) Mire érdemes figyelni a jövőben?

Tapasztalatainkat, sikereinket érdemes másokkal is megosztanunk valamilyen közösségi médiában (iskola-, plébánia újság, honlap, plakát stb.). Hogyan, hol történik ez?

8. Szintézis

A résztvevők 4-5 fős kiscsoportokban dolgoznak. Választanak egyet az alábbi lehetőségek közül. Elkészítik

1. a „**Társadalmi felelősségvállalás kiáltványát**”: a társadalmi elköteleződéssel kapcsolatos elveiket bemutató plakátot alkotnak, amelyen a legfontosabb tételmondatok szerepelnek, illetve ezekhez illeszkedő képek (újságokból, folyóiratokból; vagy, ha elektronikusan készítik az egészet, akkor az internetről).
2. a „**Társadalmilag elkötelezett fiatalok vallomásai**” riportcsokrot: a kiscsoport minden tagja röviden elmondja egy videóriport keretében, miért fontos számára az aktív társadalmi élet. Az egymásról készített videókat összefűzik egyetlen anyagba.
3. a „**Fiatalok társadalomformáló akcióiban**” képsorozatot: fényképeket készítenek egymásról, amelyeken valamilyen közjót előmozdító szolgálatot végeznek (nem szükséges, hogy valós helyzetekben készüljenek a képek; a lényeg a sokféle helyzet, lehetőség bemutatása). A képeket egységes diasorozatba rendezik.

Visszatekintés

A résztvevők a szintézis során elkészített alkotásokat bemutatják egymásnak. Majd ki-ki egyénileg írásban megválaszolja post it-ekre az alábbi kérdéseket:

- Mi a legfontosabb, amit megtanultam ebben a témakörben?
- Mit tudtam meg magamról?
- Mi volt nehéz számomra a téma feldolgozása során?
- Mire kaptam biztatást, meghívást?

Nagy körben ki-ki elmondja a többieknek azt az egy választ a négy közül, amit szívesen megoszt velük.

A post it-eket ki-ki a kérdéseknek megfelelően leteszi a vezető által mutatott helyre miután elmondta mondatát.

SZERZŐINK

A jövőnek dolgozunk fejezet

Filep Otília

Fizika-kémia és számítástechnika szaktanár a megyeszéki Mészáros Lőrinc Közeti Általános Iskolában, ahol igazgató-helyettesi teendőket is ellát. 2015-ben közoktatás vezetői szakvizsgát tett a Miskolci Egyetemen. Fontosnak tartja a gyerekek érdeklődésének felkeltését a természettudományok iránt. Ennek érdekében tanári pályája kezdete óta próbál lépést tartani a leghatékonyabb oktatási módszerekkel. Fokozatosan évről évre sajátította el az IKT eszközök használatához szükséges tudást, amit egyre többet használ tantermi munkája során. Az elmúlt években több sikeres tevékenységét ismerték el díjakkal, dicsérrettel. Kiemelkedő szakmai eredményei között van a Digitális Pedagógus Díj (2014, 2015) az Ericsson Díj (2018) a Bonis Bona Díj (2019).

Csikó Szilvia

Magyar nyelv és irodalom, valamint történelem szakos tanár. Az Eszterházy Károly Főiskolán végzett 1996-ban, majd a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi karán magyar nyelv és irodalom szakos bölcsész és középiskolai tanár oklevelet szerzett. 2016-ban gyakorlatvezető mentortanár szakirányon szakvizsgázott. Az első diploma megszerzése óta a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziumában, Általános Iskolájában és Diákotthonában dolgozik. Fontosnak tartja a helyi igényekhez igazodva, a nevelés-oktatás eredményességének fokozása és az esélyegyenlőség kiteljesítése érdekében hatékony és sikeres, az egyéni fejlődést támogató oktatási utak, programok nevelési eljárások, tanulásszervezési módok alkalmazását. Az elmúlt három évben több, szakmai megújulást célzó képzésen vett részt. (Pl. Tehetségsegítő tanterv készítésének módszertana; Tehetséggondozó színpadi műhely és viselkedés-kultúra; Kreativitásfejlesztés dramatikus eszközökkel, Karrier-tanácsadás és tehetséggondozás a középiskolákban; Digitális eszközökkel támogatott projekt alapú tanulás az Intel Teach Essentials program alapján.) Munkahelyén foglalkozott a hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességének elősegítésével, részt vett az *Út az érettségihez* alprogramban. Három alkalommal vett át Digitális Pedagógus Díjat. 2016-ban a Microsoft Mixathon Challenge nemzetközi versenyen *A szerethető múzeum. „Lovagok az időben”* című óratervével ezüstérmet szerzett. 2015-ben jelent meg az első publikációja a Modern iskola portálon *Az E faktor szerepe és a Flow élménye a Z generáció nevelésében* címmel. A Magyar Tudományos Akadémia által szervezett Magyar Tudomány Ünnepe előadóként vett részt a *Tudós Tanárok-tanár tudósok* elnevezésű konferencián. Önálló alkotói, művészeti tevékenységei közül fontosnak tartja

kiemelni az írást, 2015-ben jelent meg első novellája a Magyar Irodalmi Lap portálján. 2015-ben az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet által meghirdetett „A jó pedagógus titka” esszépályázaton, 2016-ban pedig a Kölcsey blogja elnevezésű országos anyanyelvi programban szerepelt sikeresen. 2014. óta tagja a Kárpát-medencei Magyartanárok Kulturális Egyesületének.

Gulyás Judit

Gulyás Judit 2007-ben diplomázott az ELTE amerikanisztika-orosz szakán. Az egyetemi évek alatt budapesti és szentpétervári nyelviskolákban szerzett előzetes szakmai gyakorlatot. Eddigi, közel tíz éves köznevelésben eltöltött pedagógusi munkája során zömmel 14-18 éves diákokkal foglalkozott gimnáziumi, alternatív pedagógiai, valamint szakképzési keretek között. 2019. óta dolgozik a BGSZC Hunfalvy János Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Technikumban angol-orosz szakos tanárként, valamint egy orosz-japán tagozatos osztály osztályfőnökeként. Rendszeresen részt vesz jógyakorlatokban és oktatási segédanyagok fejlesztésében (*Skills Swap – Forgószínpad az angol órán, 2007*). A Nyelvtanárok Szakmai Egyesülete a „Szerepcsere projekt, avagy heterogén csoportok differenciálása kooperatív stratégiákkal” című munkáját 2016-ban MMM Díjjal jutalmazta. Szívesen működik közre kreativitáson alapuló iskolai programok szervezésében (kreatív írás verseny, könyvklub és kockulós verseny, vitaverseny), a nyelvi munkaközösségekben működő tudásmegosztás lelkes segítője, a mindennapi élethez elengedhetetlen jártasságok fejlesztése érdekében a tanulóközpontú oktatás elkötelezett híve. A Velencei-tónál él, három gyermek édesanyja.

Pappné Horváth Veronika

Pappné Horváth Veronika angolszakos tanárként dolgozik 2004. óta, ekkor végzett a Berzsényi Dániel Főiskola angol-francia szakos pedagógusaként. Az azóta eltelt időben a tanári munka számos területén végezte feladatait: magánnyelviskolában, vállalati felnőttoktatásban, franchise rendszerű gyermekoktatásban és közoktatásban is. Munkája során oktatott kisebb és nagyobb létszámú csoportokat is, vett részt nyelviskolai vezetőtanárként szakmai program kidolgozásában, egyéni órákat is adott, valamint a kifejezetten 2-12 év közötti gyermekeket megcélzó, a hagyományos tantermi oktatástól sok mindenben eltérő játékos angol nyelvű program sajátosságait is megtapasztalta. 3 évvel ezelőtt az ELTE szombathelyi tagozatán megszerezte a mesterképzést követően az MA diplomát. Immár 6. éve dolgozik a soproni Szent Orsolya Iskola pedagógusaként, ahol 2 éve az idegen nyelvi munkaközösséget is vezeti, az iskola nyolcosztályos gimnáziumában 7. évfolyamon osztályfőnök, emellett tanít a 9-12. évfolyamon is.

Sashalmi Melinda

Tanítóként végzett 1990-ben, majd 1997-ben Veszprémi Egyetem Tanárképző karának Angol nyelv- és irodalom szakán. szerzett diplomát. Az 1997-98-as tanévtől tanít az Ajkai Gimnázium, Technikum, Szakképző Iskola, Általános Iskola, Sportiskola és Kollégium Bánki Donát Intézményegységében. Igyekszik motiválni tanulmányait, ennek érdekében angliai utat, angol nyelvű színházlátogatásokat szervezett, vendégelőadókat hívott, angol anyanyelvű tanárt, különböző országokból önkénteseket szervezett iskolájába, az elsők között vett részt csoportjaival 'Live Lesson'-ön, ahol több ország diákjaival online dolgozhattak együtt tanulói. Az IKT eszközöket rendszeresen használja a tanórákon. Pályázatokon koordinátorként és segítőként is rendszeresen részt vesz. 2013-tól öt évig intézmény egységvezető-helyettesként dolgozott, 2018-tól az idegen nyelvi munkaközösség vezetője. Munkája elismeréseként 2009-ben Bánki-díjban részesült, 2012-ben pedig városi pedagógus kitüntetést kapott.

Szűcs-Muri Mária

Az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium 26 éves pedagógus gyakorlattal rendelkező tanítója, szakvizsgázott pedagógus és szakértő. Az eltelt évek alatt sokféle feladatot ellátott (néhány a teljesség igénye nélkül: osztályfőnök, munkaközösség-vezető, intézményvezető-helyettes, mentor, tehetséggondozó, versenyfelkészítő, iskolai műsorok, programok, projektek szervezője, pályázatíró), ezeknek a feladatoknak igyekezett a legjobb tudása szerint megfelelni. Nyitottság, innovatív szemlélet jellemzi. Szívesen alkalmaz élményszerű, tanulóközpontú módszereket, illetve tanóráin rendszeresen megjelenik a játék.

Szívügyének tekinti, hogy a kisiskolások tanulják meg szeretni, tisztelni és védeni a környezetüket, ismerjék a környezettudatos életmód szokásait. Intézménye és ő maga is fontosnak tartja tanulók szellemi táplálása mellett a lelkük táplálást is, a keresztény együttműködést, a keresztény értékek közösségi megélését.

Jó gyakorlatok járvány idején fejezet

Baracs Nóra és Matusné Németh Eszter

A szerzőpáros mindkét tagja középiskolai történelem szakos tanár. Egy tanártovábbképzésen ismerkedtek meg, és az elmúlt 10 évben már több pályázaton, projekten indultak közösen, annak ellenére, hogy egyikük pécsi, a másikuk budapesti. Érdeklődési körükben közös pontnak számít a projektalapú oktatás preferálása, a diákutaztatások szervezése, disputa versenyekre való felkészítés és egy kárpátaljai gyermekotthon (Nagydobrony) támogatása, Rákóczi Szövetség programjaiba való bekapcsolódás. Együttműködésük legkézenfoghatóbb megnyilvánulása a társszerzőség az Érettségi Last minute Történelem című kötetben.

Baracs Nóra a Pécsi Tudományegyetemen végzett, a társadalomtudományok területen tett szakvizsgát, 5 év óta fejlesztő mestertanár. A pécsi Baptista Szeretetszolgálat E.J.SZ. Széchenyi István Gimnázium és Technikumban tanít.

Matusné Németh Eszter Szombathelyen és az ELTE BTK-n végzett, a budapesti Klebelsberg Kuno Általános Iskola és Gimnázium tanára.

Németh Anna

1991-ben az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolán, 1998-ban a Kossuth Lajos Tudományegyetemen szerzett matematika tanári diplomát. Tanított általános iskolában, szakmunkásképzőben, és 2001 óta 8 évfolyamos gimnáziumban. Számtalan tehetséggondozó és kompetencia-fejlesztő továbbképzés után szakvizsgás diplomát szerzett tehetséggondozás és mentorálás szakirányban. Többször volt alkalma 6-8 éven keresztül kíséreni, segíteni diákjai matematikai fejlődését, ezzel tapasztalatokat szerzett a gyerekek kognitív fejlődésének egy hosszú szakaszáról.

A szakirodalomra és nagyrészt saját feltáró munkájára támaszkodva eljutott az induktív gondolkodás fontosságának felismeréséhez. Több éve méri diákjai motiváltságát, matematikai attitűdjét, és ehhez igazítja az óraterveit, tananyagait. Pascal gondolatát igyekszik a mindennapok tanóráiba is beletenni:

„A matematika annyira komoly szakterület, hogy egyetlen alkalmat sem szabad elmulasztanunk arra, hogy szórakoztatóbbá tegyük.”

Tamás Balázsne Kollár Magdolna

A Pannonhalmi Bencés Gimnázium matematika tanára. 1990-ben szerzett matematika – fizika szakos középiskolai tanári diplomát az ELTE-n. 2009 – 2011 között a Pázmány Péter Katolikus Egyetem IKT karán tanított, 2011 óta dolgozik Pannonhalmán. Az Oktatási Hivatal megbízásában a középiskolai matematika tankönyvek tananyagfejlesztője.

Hat gyermek édesanyja, sok évig volt otthon a gyermekeivel. Az otthoni, nagycsaládos tapasztalatai alapján sokszor igyekszik figyelmet, törődést és játékosságot vinni a tanításba.

Kerti Renáta

2000. 09-től: Középiskolai biológia-földrajz szakos tanár Dienes László Gimnázium, majd Szent László Gimnázium és Egészségügyi Technikum, Debrecen. Megbízásai: érettségire felkészítés közép szinten földrajzból, közép és emelt szinten biológiából; munkaközösség vezetői feladatok a természettudományi munkaközösségben; tanárjelöltek mentorálása; környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységek; módszertani újítások: projekt módszer, kutatásalapú és problémaközpontú oktatás. Tanulmányok: 2017 –2018 – Pedagógus szakvizsga mentortanár szakirány Debreceni Egyetem BTK; 1992 –2000 – Középiskolai földrajz tanár, Szegedi Tudományegyetem TTK; 1995.–2000 – Középiskolai biológia tanár, Szegedi Tudományegyetem TTK.

Múltról a jelenek fejezet

Csepleő Cecília

A székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium és Általános iskola magyar nyelv és irodalom, és katolikus hittan szakos tanára, aki mentortanári szakvizsgával is rendelkezik. Munkahelyén – ahol általános iskolai, négy és hat évfolyamos, nyelvi előkészítő és Arany János Tehetséggondozó Program is folyik – az osztályfőnöki és szaktanári feladatok mellett, a felső tagozatos tanárok munkaközösség vezetőjeként is tevékenykedik. Szívesen foglalkozik versenyfelkészítéssel, diákjaival több városi, megyei és országos versenyen is szép eredményt ért el az elmúlt évek során.

Tanári mottója: „*Hiszek a Szeretet végső győzelmében*” (Böjte Csaba) A Katolikus Pedagógiai Továbbképző Intézet Pedagóguspályázatán, és a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Tanári Tagozatán pedagógiai-irodalmi munkájáért többször is díjazásban részesült.

Cicero mottójával azonosulva végzi nevelő-oktató munkáját immár 19. éve: „*Tehetünk-e – éppen most, jelenkorunk erkölcsi közegében – jobb és nagyobb szolgálatot a köznek, mint azt, hogy neveljük és oktadjuk az ifjúságot.*” (Cicero: De divinatione II. könyv)

Hordós Andrea és Kalauzné Szabó Csilla

Hordós Andrea a középiskola befejezése után felvételt nyert az egri Eszterházy Károly Főiskolára, ahol történelem szakon szerzett diplomát, majd kiegészítő szakon egyetemi végzettséget a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karán. Tanulmányait földrajz szakon ismét Egerben kezdte meg, ahol a főiskolai képzés után szintén a kiegészítő képzést is elvégezte. 2004. január elején kezdett el dolgozni a Munkaügyi Központ támogatásával a gyöngyösorszi Árpád fejedelem Általános Iskolában. Napközis nevelőként dolgozott. A szaktárggyal kapcsolatos munka azonban hiányzott. Ezért pályázott a domoszlói III. András Általános Iskola történelem-német szakos állására, s felvételt is nyert. Odakerülésekor osztályfőnök is lett. Munkája sokrétű és érdekes lett. Számos pályázat részese volt. A Vak Bottyán János Műszaki és Közgazdasági Szakközépiskola azonban új lehetőségeket teremtett számára. Évek múlva osztályfőnöki megbízatást is kapott. Az intézmény 2011-ben egyházi fenntartásba került. Ezzel egy időben lett a történelem-földrajz-rajz-hittan munkaközösség vezetője. 2014-ben közoktatásvezetői pedagógus szakvizsgát szerzett. 2016. szeptember 1. óta az intézmény tanulmányi igazgató helyettese, ami több, más jellegű feladatot jelent, de a tanítás mégis a központban maradt.

Kalauzné Szabó Csilla Gyöngyösön él és dolgozik 2006 óta. 14 éve tanít, összesen két iskolában. Erdélyben született, Marosvásárhelyen és itt is végezte el tanulmányait, angol nyelv és irodalom valamint történelem szakon a Petru Maior Állami Műszaki Egyetem Bölcsész karán. Mindig is tudta, hogy csak a pedagógus szakma a megfelelő számára, mivel tanulni mindig is szeretett, mindig kíváncsi volt a számára új és még feltérképezetlen tudásra. Pedagógusi pályafutását kezdő tanárként a Marosvásárhelytől 20 km-re levő Mezőpanit nevű kis falu általános iskolájában kezdte.

2003-ban került kapcsolatba a helyi „Pitman” nyelvvizsga szervezőivel, akik felkérték, hogy nyelvvizsga felkészítő tanfolyamokat tartson. Ezen tevékenységét folytatta, míg Gyöngyösre nem költözött. 2004-ben alkalmá nyílt a tanári pálya egy másik oldalát is megismerni, mikor a marosvásárhelyi Szivárvány Alapítványhoz került. 2006-ban került Gyöngyösre, férje révén, aki itt élt, és ebben az évben kötöttek házasságot. Ebben az évben kezdett el tanítani a Vak Botyán János Katolikus Műszaki és Közgazdasági Technikumban és azóta, főállásban angol nyelvtanár és osztályfőnöke a 11.B informatika szakos osztálynak.

Szakmailag ebben az iskolában tudott kiteljesedni igazán és úgy érzi, megtalálta a helyét. Tanítás mellett folyamatosan képezi magát, 2015-ben szerzett pedagógus szakvizsgát az egri Eszterházy Károly Főiskolán. Rendelkezik BME és Language Cert nyelvvizsgáztatói tanúsítványokkal.

Kultúrák találkozása fejezet

Czeglédi Ildikó

1992 óta van a pedagóguspályán, jelenleg magyar-angol szakos tanárként dolgozik a Debreceni Árpád Vezér Általános Iskolában. 2016 óta innovátor-fejlesztő profilú Mesterpedagógus, 2017-től az idegen nyelvi munkaközösség vezetője. Rendszeresen részt vesz a Városi tehetséggondozó program angol nyelvi mátrixának megvalósításában 6. évfolyamon. Tehetséges tanítványai közül többen szereztek középfokú angol nyelvizsgát, valamint számtalan megyei és városi versenyen értek el dobogós helyezéseket mind magyar, mind angol nyelvből. Részt vesz/vett az intézmény pályázatainak elkészítésében, illetve megvalósításában (pl.: Comenius, NTP- OKA, EFOP, Erasmus +). Több éven keresztül dolgozott a British Council counterpart programjában. Rendszeresen pályázik külföldi tanulmányutakon való részvétel támogatására (Pestalozzi, eTwinning). 2011 óta folyamatosan jelennek meg publikációi tanulmánykötetben, folyóiratban (pl.: Magyartanítás) és internetes oldalakon (www.tka.hu).

Rabóczki István

2005 óta dolgozik pedagógusként, vendéglátás szakterületen lát el nevelői és oktatói feladatokat. Folyamatosan képzzi magát, a Szolnoki Főiskolán, a Szegedi Tudományegyetemen, a Budapesti Corvinus Egyetemen szerezte meg munkájához az elméleti és gyakorlati ismereteit. Pedagógiai munkája során fontosnak érzi az iskolai közösségek megalapozását, formálását a tanórai tevékenységek során is. A tanórai munkát rugalmasabb tanulási időszervezéssel tervezi, ahol az időbeosztás kialakításának a tanuló mindig aktív részese. Figyel a csoportos tanítás során is a tanulók egyéni szükségleteire, és eredményesen választja meg az ehhez kapcsolódó stratégiát. A tanuló hibáit és tévesztéseit, mint a tanulási folyamat részeként kezeli, az egyéni megértést elősegítő módon reagál rájuk. Gyakorlatorientált, pedagógiai eszköztára széles; órákon a pozitív emberi tevékenység a hangsúlyos. Ebben a szemléletben irányítja tanulói munkáját új pedagógiai módszereket alkalmazva. Saját pedagógiai gyakorlatát folyamatosan elemzi és fejleszti. Nyitottan áll minden olyan építő jellegű kritikához, mellyel pedagógia munkájának hatékonysága és annak határfoka növelhető.

Völgyesiné Lukácsi Katalin

Középiskolai tanulmányait Debrecenben, a Tóth Árpád Gimnáziumban végezte 1982-ben. Ebben az évben felvételt nyert a Kossuth Lajos Tudományegyetem történelem-orosz tanári szakára. Ezen a képzésen 1987-ban szerzett tanári oklevelet. Az egyetem elvégzése, 1987 óta folyamatosan a Debreceni Ady Endre Gimnázium tanára. A történelem tantárgyat végig tanította, de az orosz helyett 1996 óta az olasz nyelvet oktatja. Három gyermeke született (1988, 1990, 1994 években), s nyolc évet otthon, nevelésükkel töltött. Az első évtől dolgozik a kétszintű történelem, olasz, társadalomismeret érettségi vizsgáztatásban. 2010-től MA diplomát adó kiegészítő képzésen vett részt Egerben, melynek eredményeképp 2011-ben kapott diplomát az Eszterházy Főiskolán, mint ember és társadalom műveltségterületi tanár. 2016-ban kétéves képzés után mentortanári szakvizsgát tett. Ebben az évben 33. éve dolgozik a pályán.

Az értékközvetítés lehetőségei az iskolában fejezet

Kovács Tas János

27 éves, végzős tanító szakos főiskolai hallgató. Hosszú távú munkát eddig mindig a pedagógia területén vállalt. Két évig dolgozott segítő munkatársként középsúlyos értelmi sérült gyerekekkel foglalkozó Dió Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményben gyógypedagógiai segítő munkatársként Ezután kezdte meg felsőfokú tanulmányait. Jelenleg utolsó évét tölti a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Karán. Szeptember óta óraadó pedagógusként dolgozik Újpesten, a Szűcs Sándor Általános Iskolában. Éneket, környezetismeretet tanít, napközis foglalkozásokat tart. Pályamunkája a szolidáris felnőtt életre felkészítő

Keszeli Sándor

A Szegedi Dugonics András Piarista Gimnázium biológia-hittan szakos tanára. 1994-ben végzett a József Attila Tudományegyetemen (ma Szegedi Tudományegyetem) biológia tanárszakon, 1996-ban a Szegedi Hittudományi Főiskolán szerzett középiskolai hittanár-szakos diplomát. 1999-ben a Római Pápai Szalézi Egyetemen Ifjúságpasztoráció és kateketika szaklicenciátust kapott. Majd a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karán kateketikai és evangelizációs témában doktorált. Tizenhárom évig a Szegedi Hittudományi Főiskola (most Gál Ferenc Egyetem) kateketika tanára. Az Országos Hitoktatási Bizottság külső szakértőjeként működött évekig. Szakmai munkatársként részt vett a Katolikus Ifjúsági és Felnőttképzési Egyesület „Társadalomformálás keresztény értékek alapján” honlapjának kidolgozásában (<http://tarsadalomformalas.kife.hu>). Számos főiskolai jegyzet, tanulmány, folyóiratcikk szerzője, szakmai konferencia előadója. Hittanár-jelöltek szakmai felkészülését jelenleg is segíti.